

ב"ה
אין ליכט
פון תורה
ספר
חק לישראל
נשא
בלשון הקודש
ואידיש

775

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

ספר חק לישראל

פרשת נשא

מן חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים. מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

- (א) תורה נדפסה בשלמות עם המפרח וחמש מגילות עם הפסטים
- (ב) תרגום על התורה
- (ג) מ"י רש"י בשלמות וקם מ"י רש"י יסן .
- (ד) מ"י שפתי חכמים הודיע ללומדי תורה .
- (ה) מ"י הרשב"ם ויל נבד רש"י ויל .
- (ו) מ"י בעל המורים מרבינו בעל ארבעה מורים .
- (ז) מ"י דעת זקנים מבקלי התוספות ויל .
- (ח) תולדות ארצן מראה מקום כל פסוק בש"ס .
- (ט) מצין המצות למח"ס הגאון ויל נדפסו בפנים התוספת ע"ס המוסקים .
- (י) מעמי הקרבנות כדרך הרש ופילא גאסון מגדולי המפרשים ויל .
- (יא) דיני הקרבנות בקצרה
- (יב) ההפטרות עם לקוים ובשלים .
- (יג) עניני המדרה פירוש על סקובו אשר גם הוא נאקף מגדולי המפרשים כסוב טעם הדיק .
- (יד) ענין המדרה על ע"ס לפני כל מדרה .
- (טו) חו"י ע"מ על התורה הוא כמעט התקפה הרשה כסוב טעם וכן בהתמרה .
- (טז) לקוים לקוים ע"ס חספרים ונקובים בשמות ולמרות ח' על התורה המפרחה .
- (יז) משלי חכמים נעיסים המוסקים כל התורה לכושר ולרואת ח' על התורה המפרחה .
- (יח) ספר פדר"א עם ספר הרש ודתי בעתק על ע"ס (יערדו ואל ווסקן וואס עם אזוי גייען און וועלט כעסאגונג ביו היינט .
- (יט) מצות השם על תרי"ג מצות (אזוי ע"ס) וערדו טעמ"ש ואל ווסקן די מצות וואס גאט האט גיבאקן .
- (כ) מצות מגילות עם פירש"י (כסוף כל כרך מווארשע נדפסה הסגלה השייכה לכרך ההוא) . וזלת זה
- נוספו על חמש מגילות עיר פירושים חדשים להסליא אשר לא בא עור כבושם הוח מליקם מגדולי ספרים וקקדו בו יתקנע סאר . ולפי מ"י הרב"י העתקת גם מ"י ע"ס (יערדו וואס וועט ליענען וועט גרויס פערענענען האבין) .
- (כא) על ספר שיר השירים נקוב בשם שירי שלמה .
- (כב) על ספר רות נקוב בשם יחוס דוד .
- (כג) על ספר איכה נקוב בשם קינות ירמיה .
- (כד) על ספר קהלת נקוב בשם הכלי העולם .
- (כה) על ספר אסתר נקוב בשם מור והדס .
- (כו) לקוים יקרים על ח"ס מגולים אשר הם .
- (כז) משלים ערבים ונקובים על כל הח"י .
- (כח) תרגום שני על מגלת אסתר .
- (כט) פרשנן הכתוב על תרגום שני בתקן גמלא .
- (ל) התקן ע"ס מתרגום שני בהוספת וחקונים .
- (לא) נדפס בסוף כל כרך סדר התאלה וכו' .
- (לב) גם המסגן קצור הרגום הנצרכים לתפלה .
- (לג) גביאים עם פירש"י ומצות רור .
- (לד) כרובים עם פירש"י ומצות רור .
- (לה) המשניות על ברמנאר ועקר חו"ס נדפס סכר עם הוספת חקונים .
- (לו) גמרא עם פירש"י והתקנה ע"ס ועם אזהר דבני חוסמה .
- (לז) הדלכה פוקה עם התקנה ע"ס .
- (לח) המוסר עם התקנה ע"ס .
- (לט) למחרים ללמוד ככל יום דתריינ מצות כאשר תקן הקיסרים .
- (ל) ארצות חיים מריא"ש ויל .
- (לא) הארצות חיים ויל בעתק עם ללש ע"ס .
- (לב) אטרט הרמב"ן ויל לבנו ויל בעתק גם וואס לע"ס

מיט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, איבערזעצט אויף א לייכטע אידישע שפראך, מיט שיינע לייכטיגע אותיות און קלארען דרוק.

הוצאת אמונה — 388-8812

ל העקר התשיעי, שבירת התאנה הגשמית, ישיב אל
 לבו כי התאנה עוללה לנפשו לחטוא ולמשוך העון
 בחבלי השוא, ויעשה גדר לשמור את דרך התשובה, ויפרוש
 מן התענוגים, ולא ימשך אחר תאנתו גם בדברים המתרים,
 ויתנהג בדרך הפרישות ולא יאכל רק לשובע נפשו וקיום
 גופו, כענין שנאמר (משלי יג כה) צדיק אכל לשובע נפשו,
 ולא יגש אל אשה רק לקיים מצות פריה ורביה או למצות
 עונה, כי כל זמן שהאדם הולך אחרי התאנה, נמשך אחרי
 תולדות החמר וירחק מדרך הנפש המשכלת ואז יתגבר
 יצרו עליו, כענין שנאמר (דברים לב טו) וישמן ישרון ויבצט,
 ונאמר (דברים ח יב—יד) פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבה, ונאמר
 (משלי י ט) פן אשבוע וכחשתי. ואמרו זכרונם לברכה (סוכה
 נב ב) אבר קטן יש באדם משביעו רעב מרעיבו שבע.
לא והנה התאנה הנתונה בלב אדם, שרש כל הפעולות.
 לכן אם יתקן הפאות, תחת אשר כל האברים ישרתום,
 ימשכם אחרי השכל, וילוו עליו וישרתוהו, יכשרו כל
 הפעלים, שנאמר (משלי כא ח) ונף ישר פעלו. (ונראה לי
 שמפרש הפסוק ונף, רוצה לומר שהוא נף מן הפאות, ישר
 פעלו, כל מעשיו בחזקת מתקנים וישרים. והוא דבר הקדמ
 מענינו שכתוב אחריו ההפך (שם שם י) גפש רשע אותה רע
 לא יחן בעיניו רעהו). ונאמר (שם יג ט) תאנה נהיה תערב
 לנפש, נהיה כמו נשברה, מלשון (דניאל ח כו) נהייתי ונחליתי.
 אמר, כי כאשר ישבר אדם תאנתו גם בדברים המתרים,

בזה תצליח הנפש, והמדה הזאת תערב לה, כי ירים השכל ידו וגבר. ותועבת כסילים סור מרע, הכסילים אשר אינם שוברים תאונתם ורודפים תמיד תענוגות בני-אדם, כי תפגע תאונתם בדרך חטא וכל דבר רע, לא יסורו ממנו. ונקראו כסילים על רדיפת התענוגים, כמו שנאמר (משלי כא כא) וכסיל אדם יבלענו. ונאמר (ישעיה ה יא) הוי משכמי בבקר שקר ירדפו וגו' והיה כנור ונגל וגו' ואת פצל יי לא יביטו. ונאמר (משלי יג כה) ובטן רשעים תחסר. ונאמר (מלאכי ב ג) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קנא ב) אלו בני-אדם שכל ימיהם פחגים. ונאמר (משלי יח א) לתאנה יבקש נפרד בכל-תושיה יתגלע. פרוש, מי שמבקש ללכת אחר תאנתו ורצונו, נפרד מכל חבר ועמית, כי יחקו ממנו אוהב רע, כי תאנת בני-אדם ומדותם חלוקות, אין רצונו של זה כרצונו של זה. אכן אם ילך בדרך השכל, אז יתחברו לו החברים ויהיו אוהביו רבים. ואמרו במוסר, מי שהוא רוצה את מדותיו, רבו הקופצים עליו. ויש לפרש על הענין הזה בעצמו, לתאנה יבקש נפרד, איש נפרד מכל אח וחבר, לתאנה הוא מבקש. ובעבור שמבקש ללכת אחר רצונו, למען זאת מרעהו יחקו ממנו, כענין (משלי יט ד) ודל מרעהו יפרד. בכל-תושיה יתגלע, ההולך אחר תאנתו, לא בדבר אחד יחטא בקד, אך בכל זאת שבתורה יתגלע, כי יעבור על בקנה, מקשון (שם כ ג) וכל-אויל יתגלע.

עניני מוסר לסדר נשא

ידר הקלף האם ינאגם סמוכים לדר לטולס גשנים
 באמת וישר, די פרשות וואס זענען געשריבען
 אין די תורה נאקענט איינע געבינד די אנדערע, אזוי
 זעט דאס גלייבן אויף אייביג, אונ זעס אזוי
 גימאכט גינארין מיט אמת, אין אמת דארפן זיי
 אזוי שטיין איינע געבינד די אנדערע, אונ זעס אזוי
 גלייך זיי זאלין שטיין איין פרשה געבינד ריא
 אנדערע, אזוי ווי מיר גיפינען אין די סדרה זעקס
 אויס אז די פרשות גיהערין גיט איינס צו דאס
 אנדערע אונ אין אמת גיהערין זיי יוא איינע צו

גי'וען רבנים, אין דער צייט וואס דאס ה'תורה איז גי'עבן גי'וארין איז גי'וען נאך אי'חוס, דער מע'נש וואס איז גי'וען אב'ור איז ער גי'וען אי'חסן, ווייל נאם האט געהייסן מען זאל היילי'גען אלע כבודים, אבער אז די יודן האבן געד'מט מאכט דעם ענגל און דיא כבודים האבן געד'מט צום ענגל גלי'ך מיט אלע יודן, זענען די כבודים אראפ פון זייער הייליגקייט און פון זייער י'חוס, די י'חסנים זענען גי'וארין דער שק'מ לוי ווייל זיי האבן נישט געד'מט צום ענגל, האט נאם געווינען אז נישט דער געבורט איז דער י'חוס נאך דער י'חוס איז ווער עס איז פא'העפט צו הקב"ה, איצט ביי דעם טראגן דעם מש'כן האט אויף נאם געווינען אז ער קוקט נישט אויף דעם י'חוס, ווארום גר'שון איז גי'וען דער כבוד נאך איהם איז גי'וען זיין ברודער ק'ת, פון דעס טווענען האט הקב"ה געד' הייסן די סיי'עסמע זאכן פון מש'כן ודעם ארון דעם מיט דיא מ'נה דעם גא'רענעם סוף'ה דיא פר'כתין זאלן טראגן די מש'פחה ק'ת, און נישט די מש'פחה גר'שון, ווייל הקב"ה וואס ער ווייסט די הערצער פון די מע'נש'ן האט געוואוסט אז די מש'פחה ק'ת זענען פרי'מער וויא די מש'פחה גר'שון, און דריבער שטייט דאס אין די תורה צו לערנען אונז אמו'ר אויף אייביג אז א מע'נש זאל זיך נישט גרויס האל'מן מיט זיין י'חוס פון דיא על'טערין, ווארום נאם האט נאך ליב דעם מע'נש וואס האט זיין אייגענעם י'חוס מיט פרו'מ קייט צו הקב"ה, נאך אס'ה אז דא וואס בר'ייגט דעם מע'נש צו גרויסקייט, אז דער מע'נש זעט ער איז שט'ען וואס אים מיט אשי'עט פנים, שטאלצירט ער מיט זיין שייגקייט, איז געקומען די ה'רה דערמאנען דעם מע'נש ערשטיגס איז ער נישט זיכער מיט זיין שייגקייט, איצט איז ער געזונט און שפעטער קען נאם שיקען אויף איהם צ'בעת אז מע'נש'ן זאלן זיך דערטוישערין פון איהם און מען זאל איהם מוזין ארויס מרייבן פון שטאט, אדער אנדערע קראנקייטן קענען אויף איהם קומען וואס זאלן ענדרעין זיין שייגקייט, און אפילו עס וועט איהם קיין זאך טרעפן זאל ער זיך דערקאנען אז ער וועט אקאהל מוזין שטארבן און ליגען אין די ערד גלי'ך מיט אלע מע'נש'ן וועט שוין זיין נאך די שייגקייט, דריבער האט נאם גי'ואנט צו משה זאג צו דיא יודן וויא זאלן ארויס שיקען פון דיא חתנה אלע מצורעים נקדעציען און גוים ודאס זענען אינווייניגסע קראנקייטן און אלע מע'נש'ן וואס זענען סמא פון מתים, אז דיא יודן וועלן דאס זעהן, וועלן

די אנדערע ווייל מיר ווייסן אז די גרעסע עבירה פון שלעכטע מדות און פון שלעכטע סראכמונג איז אז דער מע'נש איז ביי זיך גרויס, עס זענען דא צוויי ערליי מע'נש'ן וואס זענען גרויס ביי זיך, עס איז דא א מע'נש וואס האלט זיך גרויס און ער ווייסן זיין גרויסקייט פאר אלע מע'נש'ן, אלע מע'נש'ן זעהן אז דער מע'נש איז גרויס בייא זיך, און עס איז דא א מע'נש וואס ווייסט נישט זיין גרויסקייט, פאר אלע מע'נש'ן ווייסט ער פארקערט אז ער איז נאך גליין און גידעריג ביי זיך, און אין אמת איז ער בייא זיך זייער גרויס, נאך ער וויל מען זאל איהם לויבן אז ער איז ביי זיך גידעריג, דריבער ווייסט ער פאר מע'נש'ן גידעריגקייט, דעם מע'נש האט הקב"ה נאך פיינט ווייל דער מע'נש זענארט מע'נש'ן איז ער אפאלשער מע'נש, און דער מע'נש ווייסט אז פאר מע'נש'ן האט ער מורא צו ווייזן זיין גרויסקייט און פאר נאם האט ער נישט מורא, און ווייל עס זענען דא עטליכע סבות וארונאבין וואס בר'ייגען דעם מע'נש צו גרויסקייט דריבער האט דא די ה'רה גישמעלט די פרשות צו ווייזן אז די אלע סבות זענען נאך נישט און דער מע'נש האט נישט מיט וואס ער זאל זיך גרויס האל'מן, און צו ווייזן פארקערט אזוי וויא הקב"ה האט פיינט דעם מע'נש וואס איז גרויס ביי זיך, וויא עס שטייט אין פסוק ו'עצט ה' כל י'נה לב דער מע'נש וואס האט גרויסקייט אין זיין הארץ איז ער פארמיווסט ביי הקב"ה גלי'ך וויא ער וואלט געדינט עבודה זרה, און די עבירה פון גרויסקייט בר'ייגט דעם מע'נש זיך נאך פיל גרויסקייט, וויא האט הקב"ה ליב דעם מע'נש וואס איז מיט אמת גידעריג בייא זיך, וויא מיר זעפניען אלע נוסע מדות וואס משה רבינו האט געהאט האט איהם נאם נישט געלויבט מיט זיי, נאך מיט די איין קדה האט איהם נאם געלויבט וויא משה עט כ'אד ס'ל האט אש'ר על פני האדמה דער מע'נש משה איז ביי זיך זייער גידעריג מע'הר פון אלע מע'נש'ן וואס זענען אויף די ערד, ווארום די נוסע קדה וואס דער מע'נש איז בייא זיך גידעריג בר'ייגט דעם מע'נש צו נאך פיל נוסע מדות און צו פיל מצות און מעשים טובים, און אז מיר וועלן זעהן דיא סבות וואס בר'ייגען דעם מע'נש צו גרויסקייט, איז די ערשטע סבה דער י'חוס, אז דער מע'נש איז איז אי'חסן ער איז גי'וארין פון רבנים גאונים איז ער גרויס בייא זיך, אפילו ער אל'ין איז קיין רב קיין גאון, פון דעס טווענען שטאלצירט ער מיט זיין פאטער אדער מיט זיין זיידע וואס זיי זענען

עניני מוסר לסדר נשא

דעם פארמעגן. עס קען זיין ער זאל שטארבן
און צו גענומען ווערן פון זיין פארמעגן און עס
קען זיין דאס פארמעגן זאל צו גענומען ווערן
פון איהם. נאך אסקה איז דא וואס בריינגט דעם
מענטש צו גרויסקייט דער מענטש וואס האט
פיל קרובים רייקע, פאר זיכערש ער וויל אויף זיי
אז אים וועט געפעס פערן וועלן זיי אים געבן.
דריבער איז ער דערווייטערט פון גאט און איז
נישט אונטערטעניג צו גאט, ערשטונם געט ער
פאלש וועגן דרייא נאכין, ערשטונם געט ער
אלוין צו גאט אלע מאג ואל פארביי לדי מפתח בשר
הס ער זאל נישט דארפן אנקומען צו די סתנה פון
אפענטש, צווייטונם אלע מענטשן זענען דאך
אין דיא הענט פון הקב"ה, ווייטם ער דען וואס
מיט זיינע קרובים וועט ווערן וועלכע אומגליקען
אויף זייא קען קומען און זייא זאלין איהם גיט
קענען העלפן, דריטונם דיא הערצער פון
מענטשן זענען דאך ביא הקב"ה, וואס וועט ער
סאהן אז גאט וועט אריין געבן אפירדשאפט אין
זייערע הערצער זיי זאלין איהם פיינט האבן און
זאלין איהם גיט וועלן העלפן, נאנט הקב"ה איה
וועל דיר ווייזן אז עס קען אנעלכעס זיין, עס
קען גיט זיין אנערסערע ליבשאפט וויא עס איז
בייא אמאן מיט אנויב ווען זייא האבן חתונה
און קען מייןט אז דיא ליבשאפט וועט אזוי זיין
אייביג, און פון דעסטוועגן טרעפט איש איש כי
תשסח אשתו ופסלה בו מל אז זיין נויב זאל ליב
האבן איין אנדערן און זאל איהם פיינט האבן.
זעהן מיר אז ליבשאפט איז קיין זיכערע זאך, קען
דאך טרעפן אז זיינע קרובים זאלין איהם איה
פיינט האבן און זיין פערזיכערונג אויף זייא זאל
אין נאנצין קמל ווערן, נאך דרייא סבות זענען
דא וואס בריינגען דעם מענטש צו גרויסקייט
דער מענטש וואס איז אהכס איז ער ביא זיך
גרויס מיט זיין חכמה, אדער דער מענטש וואס
איז אנבור איז ער ביי זיך גרויס מיט זיין נבוכה
אדער דער מענטש וואס איז אשר און גינוועקטיגט
אויף מענטשן איז ער ביא זיך גרויס מיט זיי
גינעלטיגקייט, אויף דיא דרייא זאבן האט דיא
הורח גיזאנט דיא פרשה פון נזירות, מען זאל אפ
שוואכן דעם כח זאל מען גיט טרינקען וויין, מען
זאל אפשטואכן די חכמה זאל מען לאזן וואקסן
דיא האר ווארום וואס פייכטער דער מוח איז
ווייניגער איז דא חכמה, און אז די האר וואקסן
זיהען זיי ארום די פייכטקייט פון מוח, און דער
מענטש וואס האט גרויסע האר וואקסן זייא
ווייניג, זיהען זיי ווייניג פייכטקייט פון מוח, איז

זייא זיך דערקאנען זייא זארכן גיט זיין גרויס ביי
זיך, ווארום אלע מענטשן זענען גיט זיכער פון
צרכה און זענען גיט זיכער פון אנדערע קראנץ
קייטן און זענען גיט זיכער פון מוים, נאך אסקה
איז דא וואס בריינגט דעם מענטש צו גרויסקייט,
דאס רייכקייט, דער מענטש וואס איז רייך
שטארצירט ער מיט זיין רייכקייט, ווי עס שטייט
אין פסוק גאט האט גיזאנט אז זיינע רינדער און
דיינע שעפסין וועלן גימערט ווערן, דוא וועסט
האבן פיל בהמות, און דוא וועסט האבן פיל
זילבער און גאלד, וועט זיין הארץ דערהויבן
ווערן, דוא וועסט ביא זיך גרויס ווערן און
וועסט פארנעסן אין גאט, אויף דעם זאנט אונז
די הורח וויש את קדשי לו יהו וויש אשר יהו לבחו לו
יהו יעדער מענטש וואס ער הייליגט דאס איז
זיינע און וואס ער גיט דעם כהן איז זיינע, מען
דערציילט אסקה האט אמאהל געשיקט רופן צו
זיך דעם גרעסטן נביר פון זיין פרידה, און האט
איהם גיפרענט וויפיל איז זיין פארמעגן, האט
דער נביר גינענפערט איה וועל גיין אהיים און
וועל גערעכענען, אין אכט טאג איז דער נביר
געקומען צום מלך און האט איהם גינעבין ארע
קענונג פון זיין פארמעגן, איז דער מלך שטארק
ביי גינארין אויף דעם נביר און זאנט צו איהם
וויא אזוי קענטו זאנן אזוי אלינען און מאכן
אזוי זאליינעם פארעננינג פון זיין פארמעגן אז
מען וועט זיין פארמעגן איז פיל מעהר, האט
דער נביר גינענפערט מיט מיין נאנצין פארמעגן
בין איה גיט זיכער, היינט האב איה איהם מארגן
קען קומען אפיער און אלץ פארברענען, אדער
עס קען קומען איין אנדער אומגליק אויף מיין
פארמעגן, מיין זיכערער פארמעגן איז נאר דאס
געלט וואס איה האב גינעבין אויף צדקה, דאס
קען מען גיט פון מיר אנוועק געמען, און דעם
רעכעננג וואס איה האב דיר גינעבין דאס איז
דער רעכעננג פון זיין צדקה וואס איה האב
גינעבין, דעם מלך איז די אנטווארט זייער שיי
גינעלן און ער האט גיזאנט א ציט וועל איה
זעהן דו זאלסט נאך רייכער ווערן, דאס זעלביגע
זאנט דיא הורח יעדער מענטש האט נאר צו
רעכענען אז די הייליגקייט איז זיינע, דאס געלט
וואס ער האט גינעבין צדקה און אויף הורח און
סצות דאס איז זיינע, וואס ער האט גינעבין
חרכה און מעשר צום כהן דאס איז זיינע,
אבער מיט זיין רייכקייט וואס ער האט ביא זיך
אין שטוב האט ער גיט וואס זיך גרויס צו האלפן
ווייר, ער איז גיט זיכער מיט זיך און גיט מיט

גרויסקיים, וועט אויף איהם מקוים ווערן דא
 ברכה וואס דא פנהים וועלן איהם פענשן.
 דא פנהים וועלן איהם זאגן רבקה ח' גאט זאל
 דיה פענשן דא רייקייט איז גיט מיט דיין פס
 גענומען גיווארן, נאר מיט די ברכה פון הקב"ה.
 וועמען האבן הייל געבין רייקייט, דער איז רייך,
 ישמרה, און ער וועט דיה היקען און דער פענשן
 קען גיט הימען זיין רייקייט גיט מיט זיין גבורה
 און גיט מיט זיין חכמה און גיט מיט זיין גיוועל-
 קייט, נאר וועמען האבן הייל היקען דער ווערט
 געהיט, און האבן קוקט גיט אויף יחוס נאר יאר
 ה' פני ארץ, גאט וועט נאר מאכין לייקייט זיין פנים
 אויף דיר אליין, ויחידה, און אז גאט וועט דיר געבן
 חן ביי פענשן, דאמאלס וועלן די פענשן און
 דייע קרובים דיר לייב אהבן, וישלך שלום, און אז
 גאט וועט מאכין שלום צווישן דיר און אלע
 פענשן, דאמאלס וועסטו לעבן מיט פרידען
 און מיט רהינגייט, אבער דער פענשן אליין
 קען פאר זיך נאר גיט געמען אליין, אויף אלץ
 מוז ער נאר פענשן ביי האבן:

ווייניגער די חכמה, אז אויף זיין גיוועלטיקייט
 האט מען איהם גזאנט ער זאל זיך גיט קסטא
 זיין צו מתים, ווארום דער פענשן וואס ווערט
 געוואהנט מיט איהם האט ער גיט מורא פאר די
 זאך, די פענשן וואס באשפעטיגען זיך מיט
 מתים האבן זיין מורא פאר דא מתים, און
 ווערן גיט דערשראקן אז זיי זען אמת.
 אבער דער פענשן וואס איז גיט געוואהנט צו
 זעהן אמת אז ער דער זעהט אמת ווערט ער דער
 שראקן, דריבער האט די הורה גזאנט דער ניר
 זאל זיך גיט קסטא זיין צו אמת, אז ער וועט דער
 זעהן אמת וועט ער דערשראקן ווערן און וועט
 זעהן און פעראקטין דעם סוף פון דעם פענשן
 וועט ער גיט גרויס זיין פניא זיך מיט זיין גיוועל-
 טייקייט נאר אפלה מוז פירען זיין מלוכה מיט
 גרויסקייט, וויא די הורה האט גזאנט שום פשים
 גלד סוף, דא זאלסטו מאהן דעם סוף אפ דיר,
 ער זאל גיוועלטיגען אויף דיר, זאגט דא גמרא
 מען מיינט זיין מורא זאל זיין אויף געווער פענשן
 און אז דער פענשן וועט אנוועק ווארפן זיין

נשוא יום א תורה

אונקלוס

להטמך כה' ד'א יהודה נפשי יה יהודה רוח יוד הא ווא הא נשבה יהודה היה יחידתו רמלו וו אל שב ר'ן
 שבטעיה בניקור חולם:

כא ומליל יי עם משה כא **וידבר יהוה אל משה לאמר :**
 למימרה: כב קבל ית **נשוא את ראש בני גרשון גם-**
 חשבן בני גרשון אף

רשב"ם

(כב) נשוא, גם הם, לפי שכתב למעלה נשוא את ראש בני קהת, ולמאן שנסדרו ונקבעו סדר המחנות
 ותניתן הוצרך לומר שילוח כהנים סן הכחות :

שפתו חכמים

א סא דנקס רש"י כמו שזייך על בני קהת ולא כמו ששטח
 לבני קהת משום דעדין לא נשא חס לרשע של בני קהת סא
 קב"ה ס לוח נמשא שישא לח לרשע ועל כפ' בעדנר ובעדנר
 כליב כפרסס וז, לכן נקט כמו שזייך על בני קהת ר"ל כן
 וע"ל דק"ל סול"ג גם וואס כי סא
 סא נוסל על דבר אחר כנוס ס ילכו ס שיכחו אכל על נשא חינו נוסל ל' ס אלל וואס, לכן סיי כמו שזייך כי וואס חינו
 נוסל על שמי מלות אלל על נוסל וכל נוסל, מלחה: ב סא ולא נקט כן כמו שזייך על בני קהת לנשא חס לרשע משום דק"ל

בעם על שינוי לשון הבנין

(כב) נשא חס ראש בני גרשון גם הם וכו'. יס לייק למס
 בקהת וגרשון ספד כסוכו כסא חס ולא אמר כן בעברי
 כיון שגרון אז נוסל על שלשון סכוס, וסור סיינו שיש בין ס
 לוי ס סא בקהת אמר נשא חס ראש בני קהת מחון בני לוי,
 כי אמורו מזון בני לוי נשאה מוסר, ומלחר מלמדי בקהת למס
 יס אמר כן בעברי ומכרי כי כלל בני לוי ס, וסור אמורו כבני
 גרשון גם הם ססא גם כל לבנות כמו שזייך על בני קהת כפי'
 הסקוד וואס, וי"ל שגרון אז סל נשא חס ססא ל' קבלת מין

רש"י

(כב) נשוא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזייך
 על בני קהת א לרשות כמה יס ב שהגיעו לכלל

דעה וקנים מבועלי ההוספות

(6) נשא חס למס בני גרשון גם ס. לפי שכתיב לעיל דמין
 מרס ומסלה נמו בני גרשון סחלה לפי ססיה סגדול מכני לוי
 סלמח וכו' לוי גרשון וקסח ומכרי וכתיב וז דמין סלמס
 ומסלה נמו בני קהת סחלה לפי סמיקה סבנינו סניס סרונ
 יסמנכות לכך סכרי על בני גרשון גם סס כלומר לה סססוס
 גממרי מלמחות אלל גם סס ססני:

כפי ז"ל למס לא אמר כן כבני מכרי, לבני מכרי גם סס

פירוש להורת אלהים

(כא) חדברי יי גאט האט גידעט צוא משה אזוי צוא
 זאנען: (כב) נשוא את ראש אנכפאנג דא צאל
 פון דא בני גרשון גם הם זייא אויך אזוי וויא אף

ליקוטים על התורה

(כ) נשוא את ראש בני גרשון גם הם לביית אבותם לישפחות.
 גאט האט גזאנט צוא משה דא וואסלס זיינען דא
 גידער פון גרשון זייא אויך צוא זייגר פאקידס צוא זייגר

אונקלוס

הֵם לְבַיִת אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם :
 כִּי מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה עַד בֶּן
 חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקַד אוֹתָם כָּל־
 הַבָּא לְצִבָּא וְצִבָּא לְעֵבֶד עֲבֹדָה
 בְּאֵהָל מוֹעֵד: כִּי זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת
 הַגֵּר שְׁנֵי לְעֵבֶד וּלְמִשְׁאָ: כִּי וְנִשְׂאוּ
 אֶת־יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת־אֵהָל מוֹעֵד
 מִכִּסְּהוּ וּמִכִּסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר־עָלְיוֹ
 מִלְּמַעְלָה וְאֵת־מִסְךְ פֶּתַח אֵהָל
 מוֹעֵד: כִּי וְאֵת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֵת־

אינון לבית אבותיהון :
 ליריעתיהון : כג מבר
 תלתין שנין ולעילא עד
 פד חמשיין שנין תמני
 ותהון כל דאתי לחילא
 חילא למפלח פלהא
 במשכן זמנא : כי דין
 פלחן יריעת גרשון
 למפלח ולמסול :
 כה וימלון ית יריעת
 משכנא וית משכן זמנא
 חופאה . וחופאה
 דמסגונא די עלוהי
 מעילא וית פרסא
 דתרע משכן זמנא :
 כי וית סרדי דרתא וית
 ת"א וכסול את יריעות המשכן . ככה
 כס :

שפתי חכמים

למה לא כתב נשא גם את רצונו? כי היה משמש גם מקבל
 בנינו מבין ב"ב שנה ומעלה א"כ מבין מדש ומעלה לבן חמשה
 בכסף ועוד כך דגם לא ק"ל אשנה דלגיל אלה ק"ל אמרן ל' שנה
 ג"ו דלמס' וכו' שנקט סגורו לכלל עבדים דהיינו מבין ל' שנה
 עד כ' כ' מלמתי : ג' כה"כ פ"י מדכתיב חמיו וחס' אהל מועד
 כס"א י"ב יריעות עוים סקריים אהל כדכתיב יריעות עוים

רש"י
 עבודה : (כה) את יריעות המשכן . עשר ג התחממות :
 ואת אהל מועד . יריעות עוים ד' העשויות לאלה עליו :
 מכסהו . עורות חילים ה' מלמתי : מסך פתח . יולן

ממע על שניו לשון המנין

לכוכב אשר בכסף ישאו . כמאמר ז"ל . כלומר שקכת וגרשון
 סוכמו וכוננו ממקום הרלו' לסדר מלכותם . כי יקח ששים
 רלוי לביה שני כיה רלוי' . וגרשון ששים רלוי' לפיכך ולשון הוא
 שני . ולזה אמר בקב' גרשון לשון זה כל נשא שיש במשמעות
 לשון העבדה והסמך דבר מתקום מושבו אל מקום אחר .
 ולמה בקב' נשא אל רשע בני קהת שמור בני לוי . כלומר לפי

לפי שטויו יש לו משמעות אחרת . כי ככה דרכו כי ז"ל לשון
 פלוי וכשיות אחרות . והכס ג"כ יש עוד במשמעות לשון
 סוכמה וסמך דבר מתקומו כמו חסל וכלת . וכשה כל חסל
 בבית . וגם ס' ירמיו הכתוב כלווי מבין רלוי' שני קהת
 יקרלו . וגם סכני גרשון דלוי' מס' . ובני גרשון היו נמנים
 אהייסם כגם שבו הכתוב לפי שכן ליה סקרי' לחלק כבוד

ליקוטים על התורה

משפחות . ר"א קש"א איז ערשטנס פאר וואס שפטים אין פסוק
 גם הם וי"א א"ך . אונ צווייטנס פאר וואס בי"א דיא קינדער
 פון קהת שפטים פריער למשפחותם נאכדעם לבית אבותם .
 אונ בי"א דיא קינדער פון גרשון שפטים פריער לבית אבותם
 נאכדעם למשפחותם . נאר דיא תורה זאגט אונז אפסעס פאר
 וואס האט מען גיגעבן צו די קינדער פון קהת זיי זאלן פראנין
 דיא הייליגסטע זאכן דעם ארון דיא פטורה דעם גאנצעם פון
 מוצב דעם מיש . אונ צוא דיא קינדער פון גרשון האט מען
 גיגעבן וי"א זאלן פראנין די יריעות פון משכן אונ די יריעות
 פון תרי"ץ גרשון איז דאך גינען אכסר האט מען דאך איהם
 געדארפט געבן דיא הייליגסטע זאכן . דריבער וואלן מיר
 וועלן זאגן אז דיא קינדער פון קהת זענען גינען געקערע
 צדיקים פון דיא קינדער פון גרשון דריבער האט מען זיי"א
 גיגעבן די הייליגסטע זאכן . זאגט אונז דיא תורה גם הם
 וי"א א"ך . דיא קינדער פון גרשון זענען א"ך גינען אונקלע
 צדיקים ווי דיא קינדער פון קהת . דער אונטערשייד איז נאר
 גינען דער ירום פון די משפחה . ווייל ביי די קינדער פון קהת
 איז גינען אגרויסער ירום קהת זכרים כשה אהרן פרי"ם
 דר בער

פירוש לתורת אלהים
 האב דיר געהייסען ציילען דיא קינדער פון קהת
 וי"א פיל גענעמשין זיי"א זענען צו דער עבירה וום
 צו זיי גיהער דהיינו אונקלעק וואס זענען אלט
 דרייסיג יאהר קיז פופציג יאהר אוזי זאלקסו דיא
 קינדער פון גרשון א"ך ציילען אין אזוי איין אופן
 לבית אבותם : (כד) וואת צבורת דאס איז די ארבעט פון
 משפחות הגרשונזי לגביר צוא דינען ולפשה אונ צוא
 פראנען : (כה) גישא אונ וי"א זאלען פראנען דיא
 אונטרשפע יריעות פון דעם משכן אונ דעם אהל
 מועד דאס מיינט מען דיא יריעות וואס מען האט
 געמאכט פון האר פון ציגען מסהו זיי"ן דעק וואס
 זען האט געמאכט פון רוישע שעפעסין פעל ומכפה
 אונ דיא דעם פון פעל פון תחשים אשר עליו וואס
 איז א"ך געם משכן סלמלה פון אויבען וואת מסך
 אונ רייע פארהאנג וואס איז געוואנגען פאר דער
 שיר פון דעם אהל מועד : (כו) וואת קלעי אהרן דיא

ואורחקה לבנת מלכין : ודרבקה למחות מלכין : י אף למלכיסו למיאף אל למלכיס
 י אורח מן מלכי ?מאל שרתיו ודרוזנים או ישכר : ה פן ישתה וישכח מחקק
 מן מלכי דשתין סקרא ופן שלמוני דשתין שקרא : ה לא
 תשמי ותמשי הונוך ותשנה דינהו דכולהו פני עניי : י הובן שקרא לאבילי וסקרא למריבי נקשא :

מצורת דוד

רשי

ממן. ר"ל אל מתיס כחך דבונ חמיס פס כמיס (כי רב
 חמיס מלחש כח סוכל ומצילא הנקב וכלא נון מכתו
 להקבא) : וזכרין. אל ממן דכרין יתחוס ולהסחיה דרין
 המלכיס ר"ל אל השנה משפט כללוי אל המלכיס להיות יחיסו
 במשפס על דר הבו והננון : (ד) אל המלכיס למולח. מן
 דבר זה הנון למלכיס אשר המס אל ה' ומשיחו : אל למלכיס.
 מן הנון למלכיס חלמא שחוט יין : ולחויס. חלמא מן ראי

שגדתי שיהא לי בן מלונ כחורה : (ג) למחות מלכין .
 לקח : (ד) אל למלכיס וגו'. מן זה דבר הנון למלכיס
 שהס להקב"ה : אי שבר . כמו מן שבר : (ה) וישכח
 מחקק. הכחוס כחורה : (ו) לאובר . לרשעים : למרי
 נפש . המלסעריס על ענייס ועל חלמא :

סכל. וכפל הדכר כמ"ס : (ס) מן ישסה. מן כששסה ישחכר וישכח דבר החקוק בחורה ועל יין : זס יסנה דין סמיס וכמפל חס
 כן סמסלו כי נולו הענייס וממסו סרין : (ז) לאובר. מי שיהא סכיד כדונ סמוי : למרי נפש. למי סנססו מרס לו כעכור
 מצריב עפל והניסס :

פירוש עברי מיימש

אלמען ויין פרינקען : (ח) מן ישחה וישכח מחקק
 נוארוס אויב ער וועט נאר זינע פערענעניגען
 געבין אין ויין פרינקען קען ער נאך פארנעסן
 די רעכט פון דער פרינה וואס זיא בארף זיין אויס
 געקריצט ביי איהם אין הארצין וישנה דין כל בני עמי
 אונ ער וועט נאך חלילה ענקערין דעס דין פון
 די ארעמע מענטשין וואס זייערע אויגען זענען
 אלע קאהל צו דעס סוף ער זאל גיט צו לאזין
 זיי טאהן אומרעכט : (י) חס שבר לאובר דער מלך
 בארף קלענען ביי זיה גיט געסער אלטין ויין צו
 דעס מענטשין וואס עס איז גיט קשה אז זיינע
 געדאנקען זאלין פערלארין זיין אויף אקלייגע
 צייט אויס ער זאל פארנעסין זיינע יסורים : יז
 למרי נפש אונ געווינליגען ויין וואס מען קען אים
 פיל פרינקען זיין געסער צוא דיא מענטשין
 וואס האבין פערפריטערע הערצער, אויס זייא
 זאלין געשטארקט ווערין :

ואלמס גיט געבין זיין קראפט צו דיא ווייפער.
 דאס הייקט שווייגען פאקט גיט פאר אמאנס
 פערזאן. נאר עס פאקט פאר איהם אז ער זעהט
 פון זענעס איין עולה זאל ער איהם שפראפען
 מיט רייד אונ איהם זאגען דעס אמת ודוקף למחיה
 פלין אונ זיינע ווענין דארף זיין צוא אפסקען
 זענעס פון זיין שלעכטען וועג אויב ער גייט
 אין איהם אזוי וויא מלכיס בארפען טאהן ווען
 מען פאלנט זייא גיט : (ד) אל למלכיס למיאל עס
 פאקט גיט פאר מלכיס, אז זייא זאלען זאגען,
 אז דער מענטש האט געווינדניג קעגין זיין חבר
 וועט איהם גאט געזאהלין, ווארום גאט האט
 איהם גינעבין פח אז ער זאל געשפראפען זיענען
 זינדניגער אל למלכיס שתי יין פאר מלכיס פאקט גיט
 אז זייערע פערענעניגען זאל זיין פון ויין
 פרינקען וירוזנים אי שבר אונ צו די הארין פאקט
 גיט אז זייערע פערענעניגען זאלין נאר זיין פון

ברמנורא

משנה שביעית פרק ב

עיקר תו"מ

עד אימתי. שדה הלכן. שדה של תנוחה וקטניות שאין בו חילין (א) : הליחה. לתלומית הקרקע מחמת הגשמים :
 מקשאות ומדלעות. קשואים ודלועים (ב) חלל משס וחילין מחוץ כמתקן שדהו לנורח שביעית : נתת תורה כל

אחד ואחד בירו. זה
 אומר כלתה לימה כחוך עלי
 אחר ואחר עד
 וזה אומר לא כלתה לימה
 שבתלה הליחה (א) כל זמן שבני אדם חורשין
 לימע במקשאות ובמדלעות. א"ר שמעון נתת לבן. שעתיד לורעה אחר
 תורה
 החרשה וזרין שיהא רוב
 לימה קיימת אין חורשים חלל עד הפסח :

(ב) כלומר רובן כולן כל הכ"ש.
 וכס"ג דלפס כתב ס"ט
 לפי סתמנוחה כשפחשט"ח
 מהלכות : [ב] כל זמן שכל"ה
 ירוש' לא סוף דכך בש"ס כ'
 מקשאות ומדלעות חלל אפי'
 עהרה סכ"ה פמירין ליטע
 במקשאות ומדלעות מותר : (ב) הכונה לומר שגני חרש
 מוטעים במקשאות כו'. חלל ס"י מקשאות מקום זרימס

די ערד אין פרינקען בארף מען נאך גיט אקערין צו
 דעס נאך. געוויס אקערט ער צום זינעמין נאך.
 באריבער טאר מען גיט כל יום שבני אדם חורשים ליטע
 בנקשאות ובמדלעות אזוי לאנג וויא מענטשין אקערין
 די ערד צו פלאנצין קישואין אונ דלועין אין אסימן
 אז דיא ערד אין נאך גאט מעג מען נאך אקערין

פיר ב א עד אסימן חורשין בשדה הלכן ערב שביעית ביו
 ווי לאנג מעג מען אקערין אפעלד פון
 תבואה וואס איז נויטא אין אירר קיין בוימין ערב
 שביעית עד שבתלה הליחה, ביו עס וועט אויס גיטריקונגס
 ווערין די ערד, ווארום אזוי לאנג ווי די ערד איז
 נאס אין דער אקערין גוט צו דעס נאך, אפער אז

ושרה אילן. שהיא נטועה כבר אין לרדך שמה רוב ליחה קיימת שאין חורטין אותה. אלא כדי שירדו הנשים בעומק הקרקע הלכך חורטין בה עד עשרת. וכל המטיות הללו דמויות הן כדאמרינן לעיל בספר קמח שר"ג וביה דיוו קמו על שני פרקים הללו שהם פסח ועגרת ובעלים ומורח לחומו עד ר"ה של שבועות: ב מובלגין. מכתובין להם: ובל: ומעדרים. חופרים בעיקרי האילנות (ג) של דבר שהוא לנודך פירות של שבועות מותר בחוספת

שבועיות ודבר שאינו אלא לנודך תקן האילן אסור אלא חסן. הוה דבר שאפילו שבועיות עלמה אין חיטורו אלא מדברי סופרים וכתוספת שבועיות לא נזרו: ביה השלחיים. שאין

די לה בני נשמים ולרדך להסקותה, תרנוס והוא עיף והוא מלהבי: בביבלין. מוחזין היכלת מומין הנולדים צבלין: מפרקין. העלון מעל הגלגל מעליו: מאבקין. שרשים המגולין מכסים אותם כצבק: מעשנין. תחת האילן להמיק התולעים הגדלים בו: אף נוטל את העליון בשביעית. עלמה, ות"ק לא אמר אלא מפרקין את העלים כתוספת שבועיות לכו, ולא הילכ כר"ג: ב מפקלין. מסרין את האבנים: מברכמין. כמו מברכמין כ"ף לשון יברכמה חזיר מיער כלומר כורחים ומתכנסים הענפים היבשים מן האילן: מורדין. הענפים הלחים כשהם מרוכים רגילין לקלן ומימיין מקלת מהן, וזהו זירוד: ב מפקלין. שנטול את הפסולת, וי"ת מפסלין לשון פסל לך שהוחזין כל הענפים שנחלין כדי שיתעבה: כ כורודה וכפיסולה של חמישית וכו'. ת"ק לא שר"ה אלא עד ר"ה של שבועית ור' יהושע סבר כצאת חמישית כן שצית מה חמישית נכנסת לשצית כך שצית נכנסת לשבועית וכמו שמודיעין על חמשת גשית כך מורדין על שצית שבועיות: רבי שמעון אומר. מעשרת ואילך שהוא נאסר כעבודת האילן נאסר נמי

אבקר אז קען אקערט שוין גיט צו פלאנצין קישואין אונ דלוגען איז שוין די ערד פארקויטן קאר קען גיט אקערין אפר רבי שמעון נתת תורת כל אחד ואחד בידו אלא בשנה הלכו עד הפסח ובשנה האילן עד צאת האם רבי שמעון גי'אגמט עם ווערלין דאך גיט אלע קענטשין אויפהערין אקערין אין איין צייט נאר איינער וועט זאגן די ערד איז נאך גיט פארקויטן איך קען נאך אקערין און איינער וועט זאגן עם איז שוין פארקויטן קען קאר גיט אקערין. ועהט דאך אויס ווי יעדער האט אפגאבערע שורה איינער הערם אויף פריער צו אקערין און איינער שפעטער. נאר דער דין איז אזוי אין אפעלד פון הבוואה וווייל דאך דעם אקערין דארף קען זייגן דארף די ערד זיין גוט נאסן איז נאר די צייט ביז פסח און אין אפעלד פון בויער נואם דער אקערין איז נאר פרי דער רעגין נאל ויך איין ואפין טיף אין דער ערד, איז דיא צייט ביי שבועות, און דער דין בלייבט אז אלץ אקערט קען דעם ועקסטין יאהר ביי ראש השנה: ב מבלין ומעדרין. בפקטאות ובסבלות עד ראש השנה. וכן בביה השלחין קען מען ארויף מירין מיסט אויף דעם פעלד, און ארם גראבין דיא ווארצלען פון קישואין און דלוגען דעם ועקסטין יאהר ביי ראש השנה, און הבית השלחין דאס איז אפעלד נואם איז איהר גיט גענוג דער רעגין נאר קען מוז איהר געניסין מיט וואקער. מען קען איר געניסין מיט וואקער דעם ועקסטין יאהר ביי ראש השנה פילן אז עם ווערט אויף אבוים א אויסשלאג קען מען דאס אראפ געקען פון בוים דעם ועקסטין יאר ביי ראש השנה פסקין קען מען אפ רייסין בלעשער פון בוים גרייך גער צו מאכן די צווייגין דעם ועקסטין יאהר ביי

הקטאים: (ג) נכאום גלל חרנות קאמדי דקבואים ודלושים ח"ס רמ"ס להקרא חרנות אצל דר דייקן שפיר פ"ב דמתי' דוקל' קטאין ודווען מני' על' וקטין

ראש השנה פאקין אויב אויף די ווארצלען פון בוים איז גיטא קיין ערד קען מען ארויף שיישין ערד אויף די ווארצלען דעם ועקסטין יאהר ביי ראש השנה משנין עד ראש השנה אויב עם איז דא ווערים אויף דעם בוים קען מען רייקערין אונטערין בוים פרי די ווערים: אילין פיינערין, דעם ועקסטין יאר ביי ראש השנה, רבי שמעון אומר אף נוטל את האילן מן האשכול בשביעית ר"ש זאגט אפ רייסין בלעשער פון בוים גריינער צו מאכן די צווייגין קען מען אין דעם יאר שטמה: ב מפקלין ארום נעמן די שטייגן פון פעלד קען מען דעם ועקסטין יאהר ביי ראש השנה מפרסין מען קען אויס שניידן צווייגין פון אבוים נואם זיי זענען פאר פריקונט גינארין דעם ועקסטין יאר ביי ר"ה גידיין אוב די צווייגין זענן צו געדיקט פרי עם זאל קענען געשער וואקסין שנייט קען אויס אפיקיל צווייגין דעם ועקסטין יאהר ביי ראש השנה מספלין עד ראש השנה מען האקט אפ אלע צווייגין פרי דער בוים זאל גראב ווערין. דאס קען מען קאן דעם ועקסטין יאר ביי ראש השנה רבי יהושע ע"ת וויאזוי וויאזוי קען דעם פיינשטין יאר של שבועות אזוי וויאזוי קען דעם פיינשטין יאר מורדין און מספלין אזוי קען מען דעם ועקסטין יאהר, און אזוי וויאזוי קען מען סורד און מספלין און גינארקסין דעם פיינשטין יאהר דיא צווייגין נואם האבין און מספלין זיין דעם ויבטמין יאהר דיא צווייגין נואם האבין גינארקסין דעם ועקסטין יאר ביי ראש השנה רבי שמעון אומר כל זמן שאני רשאי בבבית האילן רשאי אני בסיבילי רבי שמעון זאגט אזוי לאנג וויאזוי קען

בזו"ה ופיסול, ושלש מהלכות בדבר, והלכה כח"ק: ד' מזהמין את הנימיעות. שקלפת האילן נטרט מדביקס
 סס וכל להכריאו כדי שלא ימות האילן וי"מ מזהמין שמושיס האילנות בדבר שריחו רע כדי שיכרתו התולעים (ד' מן
 הריח זה שומחו: וזכורבין. ו"מ שכורכים דבר סביב האילן בקין מפני החמה וזכורף מפני הלנה, וי"מ כורכים
 הענפים זו עם זו וקושרים אותם למעלה כראשיהם שלא יהיו נטושים על הארץ: וקובצמין אותן. וי"מ לשום בשרשיהם
 באריות: (ד) ופ"ק על גב
 דכשמיטו סוטה ופתי"ב' מעטין
 כו"ל דדוקא עיטור שמיט
 עבדו דק"פ האילן סוף שביעין
 יחוספסו בשיעית קמ"ל דלפ
 יחוס: סוף בנפיקהאילן כמי שרי'
 [כ] ומסקין אותן. ג' ה"מ
 שופדים מיס על כחש האילן ויוד
 על גוף פילין כולו וישקפו:
 (ס) ללוגר שאין דרכן להסתכל

רשאי בעבודת האילן רשאי אני בפיסולו:
 ד' מזהמין את הנימיעות וכורכין אותן וקובצמין
 אותן ועושין להם בתים [כ] ומשקין אותן עד ר"ה.
 רבי אליעזר רכבי צדוק אומר אר משקה הוא את
 הנוף בשביעית אבל לא את העיקר: ה' ככין את
 הפנים ומנקבים אותם עד ר"ה. פני ערב שביעית
 שבכנסו לשביעית ושל שביעית שיצאו למוצאי
 שביעית לא סכין ולא מנקבין אותן. רבי יהודה
 אומר מקום שנהגו לסוך אינן סכין. מפני שהיא

אבל לא על העיקר. שלא יעשה כביעית כדרך שנושה בשאר השנים. ואין הלכה כרבי צדוק אלא כסור
 להסקות האילן בשביעית בין על כנוף בין על העיקר: ה' סכין את הפנים. פירות שלא נגמר כשולן סכין אותן כשמן
 כשהן ממוכרין לזולין למחר כשולן ופעמים שמנקבים אותן ומשמים שמן כחוד הנקב ח"ל מנקבים הפנים כדי שיכסה
 בהם גשמים ויתכסלו מהרה: פני ערב שביעית. פירות שאין מתכשלים עד תשרי של שביעית (ה) אין סכיס ואין
 מנקבים אותן בששית מאחר שאין נגמר כשולן עד שתכנס לשביעית ואפי' כמק' שגהנו שלא לסוך חסר ת"ק. ור"י מפליג

בר כפי צדוק ונקט אף משקה הוא את הנוף בשביעית.
 אבל לא את העיקר דאי צווייגין פון בוים קענ קען
 געניקען מיט וואקער אפילו אום שביעית נאר
 גיט דעם בוים: ה' סכין את הפנים קען מענ בשמירען
 מיט אייל אומצייטיגע פירות. פירות ווס זעגן גיט
 צייטיג און קען וויר זיין זאלין גישווינד צייטיג
 ווערן, ווען זיין זענען נאך אויף דעם בוים
 באשמירט קען זיי מיט אייל ווערן זיי קען שווינד
 צייטיג ונקבים אותם עד ראש השנה אדער קען סאכט
 אין די פירות לעכלאך און מען זיקט אריין אייל.
 אדער עס רעניגט אריין אין די לעכלאך ווערן די
 פירות גישווינד צייטיג, דאס מעג קען טאן דעם
 זעקסטין יאהר ביו ראש השנה. דאס איז אלץ ביי
 אנעלעכע פירות וואס וועלן צייטיג ווערן אין
 זעקסטין יאהר פאר ראש השנה פון זיבעטען יאהר
 פני ערב שביעית שנקבט לשביעית אבער אז דיא
 אומצייטיגע פירות וועלן איצט צייטיג ווערן אין
 זיבעטין יאהר, טאר קען גיט באשמירן די פירות
 מיט אייל אדער זיי לעקערן און אינווייניג אריין
 גיטן אייל, אפילו אין זעקסטין יאהר. ווארום ער
 ארבעט דאך אויף דעם זיבעטין יאהר ושל שביעית
 שיצאו למוצאי שביעית. לא סכין ולא מנקבין אותן אבער
 פירות וואס האבן גנואקסין אין זיבעטין יאהר
 און אין אכטין יאהר זענען זיין נאך גיט צייטיג,
 ווייל זיין זענען הייליג אזוי וויא פירות שביעית.
 דאריבער טאר קען באיי זיי גיט ארבייטן אפילו
 דעם אכטין יאהר און קען טאר זיי גיט באשמירן
 מיט אייל און גיט לעקערן און אינווייניג אריין
 גיטן אייל פני ערב זאל גישווינדער וואקסן. רבי
 יהודה נאנט מקום שנהגו לסוך אינן סכין. כפי שהיו
 עבדה אויף דעם ארמ וואס דער מנהג איז צו

ארבייטן ארום דעם בוים מעג קען איהם מפקל
 זיין אויך, און ארבייטן איך דאך נאר מוקר דעם
 זעקסטין יאהר ביו שבעות איז מפקל זיין אויך
 נאר מוקר דעם זעקסטין יאהר ביו שבעות (איז
 דא דרייא פלוגות אין דעם דין: ד' מזהמין את
 הנימיעות קען מעג באשמירן דעם בוים דעם
 זעקסטין יאהר ביו ראש השנה מיט אזאך וואס
 האט אשליכטמין ריח פדי דיא ווערים זאלין
 אנמאלישן פון בוים, אדער דער פשט איז מזהמין,
 אז די קאדע פון בוים פאלט אראפ לייגט מען
 אריין מיט צווישן די קאדע און דעם בוים די
 קאדע זאל זיך צו קלעפן צום בוים דער בוים
 זאל גיט פאר פריקנגט ווערן דאס מעג קען אויך
 דעם זעקסטין יאהר ביו ראש השנה ופיהין איהן
 קען וויקילט ארום דעם בוים אום וזמער דעם
 זעקסטין יאהר ביו ראש השנה ער זאל גיט פאר
 פריקנגט ווערן און וויקטער ער זאל גיט פרידען.
 נאך אפשט איז ופרבין, מען ביגט צו זאקען די
 צווייגן פון אויבין זיי זאלן זיך גיט פאר שפרייטן
 אויף דער ערד. וקיסטן איהן קען מעג שימין אש
 אויף דיא ווארצלען פון בוים ודאס איז גוט צום
 בוים, נאך אפשט איז וקוטמין קען מעג אפ
 האקן די שפיצין פון די צווייגן וישליחו בתים און
 קען מעג מאכין וועגט פון ברעקטער ארום דעם
 בוים אזייל אויף אזייל און אינווייניג שיש מען
 אין ערד, נאך אפשט איז קען מאכט אזוי וויא
 הסקה ארום בוים צו פאר שמעלן די היץ אדער
 די קעלט וישקן איהן עד ראש השנה קען מעג ארויף
 גיטן וואקער אויף דעם שפיין בוים און די וואקער
 זאל אראפ רינגען אויף דעם באגצין בוים עס זאל
 איהם נאם מאכין. די אלע זאכין מעג קען מאכין
 דעם זעקסטין יאהר ביו ראש השנה, רבי אליעזר

בין מקום שהנהו לסוך למקום שלא נהנו לסוך לא מהו סיכה עבודה וכו' : ר"ש מהיר באילן. שהוא מלא פירות שביעית לעשות בו מלאכה במוצאי שביעית (1) : מפני שהוא רשאי בעבודת האילן. אף על פי שהפירות קדושים בקדושת שביעית, והלכה כח"ק : מברכיבין. כופפים ומזרות הגפן בלחץ ומכסים אותה בעפר : מרכיבין. מביאים ענף של אילן ומרכיבים אותו על גב אילן אחר שהוא ממיט : פחות משלשים יום. בגמ' דהת' רש"י השנה מוכיח דהת' שלשים יום דקליטה לת"ו וג' ימים דרבי יהודה ושמי שכתוב דרבי יוסי ורבי שמעון מרכיבים קודם שלשים יום דתוספת שביעית דבעינן שתקלט הנטיעה קודם תוספת שביעית וכולו כ"ל חוספת שביעית שלשים יום הלכך לתנא קמא דלמך אין קליטה פחותה משלשים יום לריך שלשים דקליטה ותוספת. לרבי יהודה דלמך בג' ימים הוא קליטה לריך ג' דקליטה ושלשים דתוספת. לדברי רבי יוסי ור"ש דלמך שמי שכתוב לריך שמי שכתוב לקליטה ול' דתוספת, ופי' קליטה שחלה הנטיעה נקלעת ונלחט בשרשיה בלחץ. והלכה כרבי יוסי ור"ש : ז האורו.

מד פסדי: (1) כל עבודות פליקות כדמיל' בת"כ שבת שבתון יסיה ללחץ כיון שאלמס שביעית דמ"ס שפירכותי' מהטעם מוחך חסה לעשות מלאכה כדנסי' של אילן חלל סיכותו חסותי' עד ט"ו בשבט. ס"ג: [ג] מל' יום. ודבר זה חסותי' כלימס אפי' בעתן סוס מפני

באשמי' דיא אוקצייטיקע פירות מיט איל איל ויאי זאלין גישווינדער וואקסין קאר מען גיט בשמי' דעם זעקסטין יאהר די פירות וואס וועלן צייטיג ווערן דעם זיבעטין יאהר ווארום אלע ווייסן אז ער באשמי'ט פרי זעס זאל געשווינדער צייטיג ווערן אין דעם זיבעטין יאהר. מזהר ער דאך איין ארבעט אויף דעם זיבעטין יאהר פקום שנהי שלא לסך פון אבער אויף דעם ארשט וואס עס איז גיט דער מנהג מען זאל בשמי' דיא אוקצייטיקע פירות, מעג מען ויאי באשמי' דעם זעקסטין יאהר. ווארום מען ווייסט גיט אויב ער באשמי'ט עס זאל גישווינדער וואקסין אבער ער מיינט דער מיט איין אבער זאך, אבער אין זיבעטין יאהר אפילו וואו דער מנהג איז גיט מען זאל באשמי' דיא פירות ווייל אום שביעית קאר מען גיט קאהן איין ארבייט בייא דיא, און די פירות פון זיבעטין באשמי' דיא פירות, און די פירות פון זיבעטין יאהר וואס וואקסין אין אקטין יאהר ווייל ויאי זענען הייליג אזוי ווי די פירות פון זיבעטין יאהר קאר מען וי גיט באשמי' דיא אפילו אויף דעם ארשט וואס עס איז גיט דער מנהג צו באשמי' דיא קרינט רבי יהודה אויף דעם ערשטין פנא אין ערב שביעית דער ערשטער פנא מאכט גיין חיוק אין די ערקער און רבי יהודה מאכט אחילוק ריש פסדי פני שהיא רשאי שבתה האילן און רבי שמעון קרינט אויף דעם ערשטין פנא אין מוצאי שביעית, און ער זאגט די פירות וואס האבן גיוואקסן אין זיבעטין יאהר און וי זענען נאך אויף דעם בוים אין אקטין יאר אפילו די פירות זענען הייליג אזוי ווי אין שביעית פון דעקסווענגן מעג מען קאהן אמלאכה ביי דעם בוים צו פאר געקערין דיא פירות, ווארום צום דין פון פלאכה איז דאך שוין נאך שביעית: ז איז נטשין ויין פריבין ויין פריבין מען קאר גיט פלאנצן אבוים, און מען קאר גיט

מכריה ויין אבוים ומכריה הייבט מען געקט אצווייג פון אבוים און מען פייגט איהם צו דער ערד און אויף דעם צווייג שיט מען ארויף ערד און איין עק פון דעם צווייג פייגט מען ארויף און עס ווערט דער פון נאך אפאהל אבוס. און מען קאר גיט מרכיב ויין אבוים ומרכיב הייבט מען געקט אצווייג פון אבוים און מען זעצט אים אריין אין אונארצלען פון איין אבער בוים און עס וואקסט פון איהם אבוס זיב שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה דאס אלץ קאר מען גיט קאהן דעם זעקסטין יאהר ווייניגער ווי דרייסיג קעג פאר ראש השנה ווארום מען דארף אז דיא צווייג זאל זיך איין ווארצלען אין דער ערד פאר ראש השנה און דרייסיג קעג דאערט ביי אצווייג ווארצלען זיך איין דריבער מוז מען דאס פלאנצן דרייסיג קעג פאר ראש השנה זאם נעט אי הכיך אי הכיב יקור און אויב ער האט גיפלאנצט אבער ער האט מכריה גינען אבער מרכיב גינען דעם זעקסטין יאהר ווייניגער ווי דרייסיג קעג פאר ראש השנה מוז מען דאס אויס רייסן, ווארום עס וועט זיך איין ווארצלן אין שביעית בני יתיה איב כל תרבה שאינה קלמט לשלש יום שב איה קלמט בני יהודה, אנט די פלאנצונג וואס זיא ווארצלעט זיך גיט איין אין דריי קעג וואס זיא זיך שוין גיט מעהר איין ווארצלען, דריבער איז גענוג מען זאל פלאנצן דעם בוים דעם זעקסטין יאהר דריי קעג פאר ראש השנה, ווארום אויב עס וועט זיך איין ווארצלען וועט זיך דאס איין ווארצלען פאר ראש השנה און אויב עס וועט זיך גיט איין ווארצלען פאר ראש השנה, וועט עס זיך שוין גיין קאהל גיט איין ווארצלען, רבי יוסי רבי שמעון זאגן לשמי שבתה צוויי וואבין דאעקט ביי עס ווארצלעט זיך איין, דריבער קעג מען פלאנצן דעם זעקסטין יאהר צוויי וואבין פאר ראש

המצרי. שרוע לירק דלי ורעו לרוע הא חקן לעיל
לדולין כיה בחר השקשם אפי' לא נזע מהם מים :
שמונע מהם מים שלשים יום. ולא מתורת ירקות
הגדולות על כל מים וגבשו כשרה בית הכבול שמסתפקת

כיוצא כסח כיוון שמרעו לפני ה"ס : [ה] וכל ככל. לטעם
דמי'הסוטה דכתיב (שפיט סב) כי יבעול כחור כפולה ומתכנס
לפי כנה דמחוסר טעם עם כחולתה יתייבש בנידון כניד.
ג' רוב מ"ק : (ט) משה כירושלמי כ"ל הוא בזה
מקומו אם מתחלה אסור וכל לא מותר פי' טוקן כולפת
במחש' אם מתחלה חקן ערין
לה הוא חסור ואם אין מתחלה
מותר. כ"ס : [ו] אסורות
בשביעות. כלומר אסורות
כספתי. שביעות דפ"ט :
(י) ככ"ק דמ"ק כ' כ"ב
דברי אפי' כתיב הככל :
(יא) וירושלמי פריך דר"ג
ד"ט שמר אף נוסף לה ספסל
מן האשכול ומעיל וכו' דכתיב
ענין של אשכול אינו כדכתיב
הי"לם חלה חוקמ' ה"ל'ה חלם
סמל'ן לא חומר לא תסתם. והל' כר"ט
במחש' הוא חסור. כ"ס :
כדכתיב ה"ל'ה הוא חסור.

שמנע מהם מים שלשים יום לפני ר"ה מתעשרין
לשעבר וכו'הרים בשביעות. ואם לא אסורים
בשביעות ומתעשרין לשנה הבאה. [ה] ושל בעל
שמנע מהם מים שתי עונות. דבר ר"מ. וחכ"א
שלש י' הדלועין שקיימן לרוע. אם הוקשו לפני
ר"ה ונפסלו אדם כו'הר לקיימן בשביעות.
ואם לא אסור לקיימן בשביעות. התמרות שלהן
[ו] אסורות בשביעות. ומרביצין בעפר לבן. דברי
רבי שמעון. ר"א בן יעקב אומר. מרמסין באור
בשביעות. ר' שמעון אומר אבל אין במסחין
שביעות אסור להטמן לרוע. התמרות. ה"ז קודם שיפתח

דומה לתמרה וכמוהו נקטם רחשו ונלצה בו תמרה כפ' לולב הגזול. פ"א תמרות כעין לולבי נפנים : ומרביצין בעפר
לבן. כלומר משקים שדה לבן וכן הלכה משקים שדה לבן כרוב שביעות כדי שילאו ירקות בשביעות ולא עוד אלא
שמסקים אותם בשביעות כדי שילאו ירקות למוצאי שביעות : מרמסין באור. מקיין עפר הלוז ומערבין אותו כמים,
כמו נתנו לממרס כיומא: אבל לא במסחין. שאין חומכיס הע"ן של (יא) הלחור. חרנס לא חומר לא תסתם. והל' כר"ט:

ויה אייגענארציעלם נאר אז די שאלאבן ונאם
ווי ליגען אין דעם אזוי וויא אין אבייטילד יגען
וארס גענווארן פאר ראש השנה: מ' הצללים ה'ס'ים
ויבעלע ונאם עם וואקסט גיט אין ווי קענענרלאך
יום פאר ויגען ושל הפד'י מערקישע קאב ונאם ער
האט ווי פאר וייט צום עסקין ונארום צום פאר
זיגען שמיים אין יענער משנה אז מען רעכונט
נאך דעם איין ווארצ'לון שפעג מהם מים שלשים יום
לפני ראש השנה אונ ער האט אויף געהערט דרייסיג
מעג פאר ראש השנה צו גיטן אויף זיי וואקער,
אונ זיי האבען גענוואקסן נאר פון גענין. האבין
זיי שוין גיט דעם דין אזוי ווי ירק ונאם מען גיט
צו דעם דין פון מעשר נאך דעם יאהר ונאם מען
קלויבט זיי אפ פון פעלר מתעשרין לשעבר ומתקיים
בשביעות נאר ווי האבין דעם דין צו מעשר אזוי ווי
הבואה אונ זיי ווערין גירעכיבט נאך דעם יאהר
וואם זיי האבין אין איהם אן געהויבן צו וואקסן
ודאם זיי ייקט זיי דער יאהר נאך איז גיווען פאר
ראש השנה אונ אויב נאך ראש השנה איז
שביעות יגען זיי כו'הר וזוי האבין גיט דעם דין
פון שביעות ואם לאו אפרים בשביעות ומתעשרין לשנה
הבאה אבער אז ער האט גיט אויף געהערט צו
גיטען אויף זיי וואקער דרייסיג מעג פאר ראש
השנה, אונ נאך ראש השנה איז שביעות האבין
זיי אויך דעם דין פון שביעות. אונ גענין מעשר
האבין זיי אויך דעם דין ווי דער יאהר פון נאך
ראש השנה מען ואל געבין מעשר נאך ארער
מעשר עני. אזוי ווי ירק ונאם מען גיט שתי עונות
יאהר ונאם מען קלויבט זיי אפ פון פעלר ושל בכל
שפעג מהם מים שתי עונות אונ דיא פארזייהונג ונאם
וואקסן אין אקאהל ונאם עם איז אויס גיענעט
צייטן ווען מען זאל זיי באגיטן ביים וואקער.

אויב ער האט צוויי צייטן פאר ראש השנה גיט
גענאסין האבין זיי דעם דין אזוי ווי הבואה וויא
פריער איז גיטשאנען. אזויא נאגט רבי מאיר,
התקיים אפרים שלש אונ די חכמים ואנין דריי צייטן
אויב מען האט דרייא צייטן גיט גענאסין מים
וואקער האבין זיי דעם דין ווי הבואה : י גדליין
שקטין לרוע. אם הוקשו לפני ראש השנה ונפסלו מאכל
אדם מותר לקיימן בשביעות, ואם לאו אסור לקיימן בשביעות
קירבעם ונאם מען האלט זיי צו פאר ויגען אויב
זיי ווענען הארט גענווארען דעם וועקסטן יאהר
פאר ראש השנה אז אפענמש קען זיי שוין גיט
עסין אונ זיי וואקסן אין שביעות מעג מען זייא
האלקטען אום שביעות, אונ אויב מען קען זייא
עסקין פאר ראש השנה פון זיבעטין יאהר אונ זיי
האבין גענוואקסען אין דעם זיבעטען יאהר קאר
מען זיי גיט האלקטן אום שביעות. ונארום פירות
שביעות קאר מען גיט האלקטן צום פאר ויגען
התמרות שלהם אסורות בשביעות זיבעטע בליהונג קאר
קען גיט האלקטן אום שביעות זיבעטע בייש' לון
דברי רבי שמעון אונ מען קעג באגיטען אפעלר ונאם
עם וואקסט אין איהר הבואה ערב שביעות כפי
די ירקות זאלין וואקסן אום שביעות אונ מען
מעג באגיטען אום שביעות כפי דיא ירקות זאלין.
וואקסן מוצאי שביעות אזוי נאגט רבי שמעון.
רבי אליעזר בן יעקב אפר נאגט מען קאר גיט
מסחין יאירו בשביעות מען מעג באגיטען די ערד
וואם וואקסט אויף איהר ריין אום שביעות רבי
שמעון אפר אבל אין מסחין רבי שמעון נאגט אבער
די בלעמער פון די ריין קאר מען גיט אפ שניידן
אום שביעות ונארום אום פאר זעבעטען די ריין
אונ פאר געסערין אום פאר שביעות ווען עם ריין
בעהעפעט צו דער ערד קאר מען גיט:

אבל עקרב פוסק. כיוצא
 קלאר דאס סיס נחש
 מרמיס לכל כנגדו פוסק לפי
 טעם דנגדו כעצם מחזיקין
 להיקוי. ומיכו לא מנינו אס
 פסק סימור נלכס מדלף קלמב
 וזס פסק חזיר ללכס פלג
 למתלת פסק מיכס היכיר וזס
 טעם דני ללכסות או דני
 למתנות חזיר נלכסות הו'
 כלכות ברלכסות ונ' וכעבודס
 כלמכותו כדלמתיבין לקמן
 פסקין (דף ל"ג):

כלה ס' כלה לני ההילון דהסד דלככות דכתיבס אלה למד
 ואפילו נחש כרוך על עקבן לא יפסיק. אמר רב
 ששת אל שנו אלא נחש אבל עקרב
 פוסק. מירכבי נפל לגוב אריות אין מעידין עליו
 שמה נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרכים מעידין
 עליו שמת. שאני ההם דאנב איצצי סוקי. אמר ר'
 יצחק ראה שוורים פוסק דתני רב אושע' מרחיקין
 משור הם נ' אמה ומשור מועד כמלא עינו. תנא
 משמיה דר"מ ריש תורא ברקולא סליק לאגרא
 ושדי דרגא מתותיך. אמר שמואל ה"מ סליק שחור
 וביומי ניסן מבני שהששן

שור תם. סלא נחש חלס: מועד. שנגח נ' פעמים: בדיקולא. סל
 שחולין זו תני כדלכסו וחולין:
 ולמקו הויקומו: שור תם. סלא נחש חלס: מועד. שנגח נ' פעמים: בדיקולא. סל
 שחולין זו תני כדלכסו וחולין:
 ושדי דרגא. נלו דוקא לאל כלומר הוחר ממנו הרבה: ביומי ניסן. מתוך שעברו ימי הסתיו שהלך היתה יבשה

צונקעדיקט דריבער האבין ריא שלאנגען איהם
 געביטען, אבער אז דער קענישט טוהרט קיין
 שלעקמס דעם שלאנג, וועט דער שלאנג ניט
 בייסין אפ רבי יצחק ראה שוורים פוסק רבי יצחק זאנמ
 אז איינער ראוויגט שמונה עשרה אונ ער נעמט
 אקסין קומען איהם אנאקענין זאל ער אנוועק גיין
 אין מיטען שמונה עשרה דמי רב אישגא ווארם
 רב אושעיא האט גילערונט פריחקין משור תם פשיס
 אקס פון אאקס וואס האט געשמויטן פענאשין
 איין קאהל אדער צוויי קאהל ואנא אפילו ער
 האט נאך קיין קאהל געשמויטן זאל מען זיך
 רערווייטערין פופציג אילין ומשור תמינע אונ פון
 אאקס וואס האט שוין געשמויטן דריי קאהל
 קענאשין זאל מען זיך רערווייטערין קלא גיני או
 דער אקס זאל איהם ניט קענען נעקן תני ספשיה
 דדבי שאיד מיר האבין גילערונט פון רבי מאיר'ס
 וועגן ריש תורא בדקלא סליק לאגרא ושדי דרגא פשיחך
 אז דער אקס האלט זיין קאפ אין ריא קארב אונ
 עקס נאקסטו פון איהם אנטלויפן. ווארום ווען
 דער אקס איז זאט איז ער ווילד, אונ אויב דוא
 האסט קיין ארט וואו צו אנטלויפן: זאלסטו ארויף
 גיין אויף דעם בוידים אונ זאלסט אראפ נוארפין
 דעם לייטער, דער אקס זאל ניט קענען ארויף
 קומען צו דיר אויף ריא לייטער אפר שמואל תני סלי
 בשור שחור יריפי ניסן שמואל זאנמ אזוי אנטלויפן
 זאל מען נאר פאר אשווארצין אקס, אונ אין חודש
 ניסן פשי שחוקס פריב לו בז קניי ווייל דער שון
 פאנאמ בייא איהם צווישען ריא הענער, דאס
 פיינט מען ווייל דעם זאנצין ווייטער איז דער
 אקס גיווען אין שמואל. אונ איצט אין ניסן, עס
 הייבט אן ווערין ווארעם אונ ריא פעלדער זענען
 בארעקט מיט נראו זאין ארץ ישראל וויא דער
 אקס נעמט אזוי אנויע זאך וואס, ער האט שוין
 לאנג ניט גינעקן ווערט ער ווילד אונ פרייליך,
 דאקאלס בארף מען זיך היטען פאר איהם, אונ
 ריא גרעסקע ווילדקייט זיי בייא ריא שווארצע

ואפילו נחש כרוך על עקבן לא יפסיק. אמר רב
 ששת אל שנו אלא נחש אבל עקרב
 פוסק. מירכבי נפל לגוב אריות אין מעידין עליו
 שמה נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרכים מעידין
 עליו שמת. שאני ההם דאנב איצצי סוקי. אמר ר'
 יצחק ראה שוורים פוסק דתני רב אושע' מרחיקין
 משור הם נ' אמה ומשור מועד כמלא עינו. תנא
 משמיה דר"מ ריש תורא ברקולא סליק לאגרא
 ושדי דרגא מתותיך. אמר שמואל ה"מ סליק שחור
 וביומי ניסן מבני שהששן

וביומי ניסן מבני שהששן

ואפילו נחש כרוך על עקבן לא יפסיק. אמר רב
 ששת אל שנו אלא נחש אבל עקרב
 פוסק. מירכבי נפל לגוב אריות אין מעידין עליו
 שמה נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרכים מעידין
 עליו שמת. שאני ההם דאנב איצצי סוקי. אמר ר'
 יצחק ראה שוורים פוסק דתני רב אושע' מרחיקין
 משור הם נ' אמה ומשור מועד כמלא עינו. תנא
 משמיה דר"מ ריש תורא ברקולא סליק לאגרא
 ושדי דרגא מתותיך. אמר שמואל ה"מ סליק שחור
 וביומי ניסן מבני שהששן

וביומי ניסן מבני שהששן

שפויים עדים כחוקה ספק כי לא נחש צועק. ולוחם הנהדרים כשים מימוש להם טלה יאכלו כוד מלאש על כהנים או כהנים די יודין אזעלעקע וואס מאכין פשוף אדער זיין פרויבן די צייטן אדער אנדערע פראגעס ובחוקותיהם לא תלכו אין דעם פירונג פון די כנענים זאלט איר גיט גיין ועד שעושים ערות התורה שגר כי לא נחש ביעקב די תורה האט גיזאגט ערות אויף די יודין אז בוי זיי איו גאט פשוף, אונז ער מאכט יא פשוף, זאגט ער דאך אז די תורה האט גיזאגט פאלשע ערות ווארם הנהדרים פשוף להם מירוש ראש שלא יאכלו עוד בראש של בהמה אונ די קענטשין וואס האבין קאפ שמער-

חולים מכני מעיים לויכ אוכלים מכני מעיים הכי זס מדרכי סאמוזי אלט כסה בהקב"ה וכו' יכסלך :
 צין אונ מוהען אנדר זיי זאלין גיט קער עסין זאקאפ פון אבהקה או קשהם חולים בבני מעים אינס אוכלים סכני מעים אדער די קענטשין וואס זענען קראנק אויף די גידערים מוהען זיין אנדר זיין זאלין גיט קער עסין גידערים פון אבהקה אונ גיט פון אעוץ תר"ח מדרכי האמורי דאס איו אפירונג פון די אמורים, יודין קארין גיט אזויא זאגין אונ גיט אזויא קאן זאל אלא בפה בהקב"ה וואו רפאה נאר ער זאל ויך פארזיקערין אויף גאט, אונ גאט נעמט אים הייליך :

נשוא יום ב תורה

אונקלוס

לחשקך מתיח דוא יהוה גמשי ית יהוה יהוה רוח יוד הא וואו הא נשכה יהוה חיה יחידה ו דכלוי יך"ה אל שם כ"ן שכעשה בניקוד חולם :

כו ערפי אהרן ובניו תהיה כר...
 עבדת בני הגרשני לכל משאם
 ולכל עבדתם ופקדתם עדהם
 במשמרת את כר משאם : כח זאת
 עבדת משפחת בני הגרשני באהל
 מועד ומשמרתם ביד איתמר בן-
 אהרן הפהן : ס כס בני מררי
 למשפחתם לבית אבתם תפקד
 אתם : ל מכן שלשים שנה
 ומעלה ועד בן חמשים שנה

כי על פימך אהרן ובניהו תהי על פולחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל פולחנהון וחמנן עליהון במטרא ית כר מטולהון: כח דין פולחן זרעית בני גרשון במשכן זמנא ומסרתהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: כס בני מררי לזרעיתיהון לבית אבהתהון חמני יהוה: ל מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין חמנינן כל דאתי

שפתי חכמים

י דק"ל דהספוקים סמחי זס לזס דהספוק אומר מ"ס אסכן ובני ומה"כ כתיב ביד איתמר בן אהרן סכך ועמך פסוקי עני פ"י סוף על הספוק דלמיל לזיס פון הכנים מעונס פליהס כו ומפסך איתמר בן אסכן. וז"ל כיון דלחין מעונס אלל איתמר למס סמיכ לעיל ובניו ל כריס. און זס קיוס דככסס קמנוה עליו ל

רש"י
 (כו) על פי אהרן ובניו. ואיוה מהכנים ממונה י עליהם ביד איתמר בן אהרן הכהן :
 כמו ובני דן חשים. וכני פולס בליאכ :

פירוש לתורת אלהים

(כו) על פי אהרן ובניו דורך אהרן מיט זיינע ויהוה תהיה כל עבודת זאל ויין אלע ארבעט פון די בני גרשון לכל משאם צו אלע זאכין וואס זיי דארפין קראנין ילכל עבודתם אונ צו אלע זיינע ארבעט ופקדתם עליהם במשמרת אונ איהר זאלט באפעלין אויף זיין מיט דימונג אה כל משאם אלע זיינע מעשאות פלוקר די קידער פון אהרן זאלין אכטונג געבין אויף אלץ ווס קען דארף קראנין עם זאל גיטראנין

וערין וזיא גאט האט גיבאמין: (כח) וזה דאס דאזיגע פלוקר די אלע זאכין וואס פרטער איו געשאמאנען עבודת משפחות איו די ארבעט פון ריא משפחות פון די בני גרשון אין אהל מועד ומשמרתם אונ זייער דימונג זאל ויין ביד דורך איתמר בן אהרן הפהן דער וזהן פון אהרן הפהן זאל איבער זיין אכטונג געבין ווען קען נעמט דארפן צו זעקן אדער צו נויף שמעלין זאל ער שאפין קען זאל דאס קאן :

תְּחִילָא לְמַפְלַח ית פּוֹלְסֵן מִשְׁבֵּן זְמָנָא : אֲתֵי עֲבֵרְתָּ אַחֲרַי מוֹעֵד :

תרגום

נביאים שופטים יג

לחמשך מנ"ח דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנצח אדני נשמה דדוד יהוה ויהי חיה יחידה דנצח יהוה חיה יחידה דדוד אל שם ב"ן שבעשית :

* וַיֵּעָרַר מִנּוּחַ אֱלֹהֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר בְּנֵי אֲדוֹנָי אֵישׁ הָאֲרָהִיִּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹאֲנָא עוֹד אֲלֵינוּ וַיִּזְרְנוּ מִהֲנַעֲשֶׂה לְנַעַר הַיּוֹלֵד : * וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מִנּוּחַ וַיָּבֵא מֵלֶאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּשׂוּדָה וּמִנּוּחַ אִישָׁה אִין עִמָּה : * וַתִּמְחַל הָאִשָּׁה וַתִּרְצַץ וַתִּגְדַּל לְאִישָׁה וַתֹּאמֶר אֲלֵינוּ הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא בְּיוֹם אֵלַי : * וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ מִנּוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֵא אֶל־הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לּוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי :

* וצלי מנוח קדם יי ואמר בקעו יי נבייא ביי דשלחתיא ייתי בען עוד לותנא וילפיננא מה גביד רביא דאתליד : ב ושמע קדם יי צלותיה דמנוח ואתא סלאבא ביי עוד לות אמתא והיא יתבא דתקרא ומנח בעלה לית עקה : ג ואתחיתא אמתא ודקמה וחויאת לבעלה ובאמת ליה הא אמתו כי גברא די אמת ביומא רביי צותי : ד וקם ואל מנוח דתר אמתיה ובאמת ליה רשי

אמתיה ובאמת ליה האת גברא די מלימתא עם אמתא ואמר אנא : מצורת דוד

(ב) לשר שלח. לסנכלות לחשתי : מה נעשה. כי אולי מסולךך לעשות עמו דבר נוסף על שאר נזירים על היותו מן הכהן : יולד. לשר יולד : (ג) כקול מנוח. כ"ל נלמדות שלטנו עם שלל סולך שהרי לא הוסיף דבר : (ג) ביום. כ"ל ביום סיוע סלך סמתי לך מנו : (ד) אחרי אשמו. כי ה"א לבדו ידעה העיקר אשר נראה בו : הכהן. כה"ס השלם : דעם סירוש עברי מיישש נעמינס מען בייא דער הפסורה פון דער וויאק :

כתובים מסלי לא

לחמשך מידד ומלכות דו"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהדונויה נשמה דיסד א אד ארנ אדני נפש אדני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יו הו וז הו חיה יחידה דיסד יהוה חיה יחידה דמלכות אל שם ב"ן שבעשית :

* וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁכַּח רִישׁוֹ וְעִמְלֹו לֹא יִזְכַּר עוֹד : * פְּתַח־פִּיךָ וְשַׁחֲוִיתוּ לָא גִזְרֵינוּ הַיּוֹם : * לְאֵלִים אֲלֹהֵי־דִין כְּלִי־בְנֵי חַלּוּף : * פְּתַח־פִּיךָ שְׁפַט־צִדֵק בְּפִתְחַי פוֹקֵךְ דְּהַלְוֵי דְלָא מִסְמִי דִין וְדוֹן כְּלוּלָהוֹן בְּנֵי עוֹלָי : * גְּפַח פּוֹקֵךְ רִשִׁי

(ג) כל בני חלוף. חלו התומים שחלפה עזרתם : מנין האלף : (ג) פתח פיך. אל פתחה הין וספי' דנפת מיושנת ופתח פיך בעבור האלף כ"ל חס מ' יבא לדון ויהיה כאלם לבני דעם לבדד עטמתי אמה פתח פיך בעבורי לספדיך טעמתי : אל דין. גס פתח פיך אל דין כל הכהים השכלים הפהליטיס דכייסס עמה סבלנס בעבור סבלונס ופתח פיך לסייפירס אל הטובס הנללס לסם כלשר יהוה נשועס דק' לטוליס חס סדין לסמתי : (ג) פתח פיך. דכרסות וסקריות ושטוס דק' ודן דין עמי ולכינוי ולא יפקד מעס משפטס בעבור מולטסס עם חזק פירוש ע"מ

(א) וישקה וישכח רישו אקער דער מעג אקאהר פרינקען מערה ער זאל פארנעסין זיין זעעמקייט ועמלו לא זכר ער וועט ער זיין פייעקייט מערה ניש געדיינקען אין דער צייט וואס ער וועט פרינקען. (ב) פתח פיך לאגם אקער דוא קלך דארפסט אויף עפענען דיין מויל אפילו א שטומער זאל היך פארשטיין אז דוא רערקט

רְדִין עֲנִי וְאֶבְיֹון: י אֲשֶׁת חַיִּי כִי יִמְצָא וְרָחֵק מִפְּנֵינִים מִכָּהֶּ: וְדִין צְדָקָא וְדִין לְעֲנִי וְלַעֲלִי: ד אֲתָתָא קְשָׁרָא

מנו ישבחה יקרא היא סן ביבי מבהא מימחא:

מצודת דוד

עמל דינס: (ד) אשם חיל. כהתימו לספר מוסרי אמו חזר לשבח אשם חיל לכבוד אמו למען היות לה זכרון: מי ימלא. מי יוכל למלא אשם חיל כי הוא דבר יקר ומלאח דלל שכיחה: וכחוק. אם היר רוצים למכרה או שיהיה רחוק משל שווי הפנינים כי היא שוטה יוספי, והוא ענין עליה:

פירוש ע"מ

פִּד שֶׁמֶס צָדֵק אִז דְּוֹא. עֲפֻעַנְקִם בִּינן מוֹיֵל צוֹ זְאִינן דְּעֵם מִשְׁפָּט מוֹי עַר זְיִין רַעְבֵּמ. וְנִאֲרוֹם נֶאֱדָר דִּיר קִאָר קַעֵן שׁוֹיֵן גִּיט אִיבְעָר פִּסְקֵנָן דִּינן עֲנִי וְאֶבְיֹון אִנּוּ דְוֹא כְּרִאֲפֶסֶט זְאִינן דְּעֵם דִּין פֹּון אֲאָרְעֵמָן. אָרְעָר אֲנִיפֶאלְעָרָר קִעֲנָמֶשׁ וְזֹאֵם זְיִיעֲכָר אִינִין קִיקִין נֶאֱדָר צוֹ דִּיר אִנּוּ קִאֲפֵנָן אוֹיִף רַעֲשׁוֹנָג, דִּוֶּרָה דְּעֵם מוֹזֵם זְיִין פֹּון וְיִינן זְיִיעָר וְיִיט אִנּוּ אִימְקָר מִיִּם לִישְׁעָרָע גְּעִרְאֲקֵעֵן. (ו) זְאִנְט שְׁלֵמָה הַקָּלָה

עיקר תוי"ט

משנה פסחים פרק א

ברמנורא

פסחים. כל הסס בקצון עשני שיש ססה להשנין וכו' ובסופם כש"ס קבוי לר"ס הראשונים ססה להשנין ומס' ולי"ק קרי ס"ס. הו"ס יום טוב: (6) דל"פנין מרדכינ שביטוי ולא כתיב מנעול וס' ססה: כלל ס"ה ססה. רש"י: (3) כלומר דכמו שביטוי ס' ססה: דסינו שחשבו כלבו סללו ס"ה עסר סג' כדך אר"ס סלל ס"ה ססה: כסחו כלום ה"י כססה: סחור מנעולו וזכס כה דססה: מנעול מחשבה: (6) סל"י. גנ"ו מסרס לאתויי כו' וסלורס יין וסמן דל"ס דביקה וססס מקסס וזמח אכרי כו' דסס ס"ה דביקה וסשני כמכסס כו':

אור: לארבעה עשר. ליל שלמחרתו יהיה י"ד וקורא התנא ללילה חור כדרך שקורין ליום סני נהור ולישנא מעליה נקט: בורקין את החמץ. לית דמטרשי עטמא דביקה כדי שלא יעבור על כל יראה וכל ימנא אם יהיה חמץ כביתו כססה וזע"ג דכביטול בעלמא סני

כ"ו אטמלי דנכוס דמלכות ד"ירס אלהים אור לארבעה עשר בורקין את החמץ לאור הנר. כל מקום [א] שאין מכניסין בו חמץ אין צריך דביקה. ולמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ. בש"א שתי שורות על פני כל החמץ כדי לבעור מן העולם, ואית דלמרי עטמא דביקה

גזירה שמה ימנא חמץ כביתו כססה ויאלכו כיון שאינו רגיל להיות כדיל ממנו כל שאר ימות השנה: לאור הנר. כגמרא יליף דביקות חמץ נריהם שמה לאור הנר מדכתיב הכא שאור לא ימנא כבתיכם וכתיב התם וימנא הנביע מה מליחה האמורה שם ע"י חפוס שגמאר ויחסס וגו' וימנא חף מליחה האמורה לא ימנא כבתיכם ויחסס חפוס הנר כדכתיב נר חללים נשמת אדם חופס כל הדרי כסן, ותקנו הדביקה כגילה מפני שגילה כל העם מלויין כבתיכם ואור הנר יפה לדביקה כגילה יותר מכיוס דשרגא כטיהרא למחי מהני מיהו אם לא כדק ליל ארבעה עשר בודק כ"ד שמרית זרריך שיבדוק נמי לאור הנר: ולמה אמרו. לקמן כמתני' שתי שורות של הכיות הסדורות זו על גב זו כמרתף של יין צריך לבדוק כגינה אחת שלמרו כ"מ שלין מכניסין בו חמץ א"ל לבדוק למה הזכירו לבדוק ומשני לא אמרו אלא כמרתף שמכניסין בו חמץ כמו מרתף שמסתפק ממנו יין לשלחנו ולפעמים שהשמש עומד למזוג ופתו בידו וכשהיין כלה נכנס כמרתף להביא יין: שתי שורות על פני כל המרתף. כך אולרי יין לסדר הכיות הסדורות שורות סממלאים כל קרקעית המרתף וחזרין ומניחין הכיות על הכיות כשורות ההחמוט כך שורות העליונות עד שמי הקורה (2) ושתי שורות שלמרו כ"ס הם שורה החלונה מן המרתף עד שמי הקורה וחזר ובודק הכיות העליונות על פני ארכו וחזרו

פרק א אור לארבעה עשר די נאכט וזאם גיהער צום פערצענטיגן טאג אין גיסן נדיא נאכט וזאם פאר ערב פסח בורקין את החמץ לאור הנר וזכט קען אויס די חמץ פון שטוב און פון אלע אנדערע צדקשער וזאם גיהער צו דעם בעל הבית. ביאי די ליכטיגקייט פון אליקט גל פקום שאין פגניין בו חמץ יעדער ארש וזאם קען פריינגט גיט אין איהם חמץ אנאנג יאהר אין צידה דביקה דארט דארף קען גיט זוכען חמץ ולמה אצטו שתי שורות במרתף פאר וזאם האט קען גינאנט אז אין אקעלער ויין דארף קען

זוכען צווישן צוויי שורות פערער פאקער וועט קען געפינען חמץ פקום שפגניין בו חמץ אין אויב אקעלער וזאם קען פריינגט אין איהם חמץ. בית שמאי זאגין שתי שורות על פני כל המרתף צוויי שורות איבער דעם גאנצין קעלער, דיא פערער ווערין אויס גישטעלט אייבם אויף דאם אנדערע פון די ערד ביו צום פאלקין אין דיא לינג אונ אין דיא פרייט פון קעלער, דארף ער זוכען חמץ צווישן די שורות פון פארונט פון די ערד ביו צום פאלקין, אונ צווישן די אלע אויבערשטע פערער אין די לינג

משום יום המעונן דקטעי וכבר על ה' שהיה ה' ומיהו לשרוף אינו נרדף ומאכיל לכהמתו אבל ו' אף כהנהא אכור מדריבין גיזירה משום ו', והלכה כר' יהודה: דן שתי חלות. של חמץ: של תורה פסולות. שנספלו בלינה מתוך שהן מרובות לקמי תודה ב"ג דניסן שכל מי שיש לו תודה להביאה מביאה ב"ג ופסולת בלינה לבקר על ו' ר"ב (ט) לקמי תודה מ' חלות עשר מהן חמץ ותודה נאכלת ליום ולילה ואם היו מביאים אותם ב"ד חמץ נאכלת של חמץ אלא עד ו' שעות ואכור להביא קרבן ביום שיחמטע

וזמן אכילתו שאין מביאין קדשים לבית הפסול הלכך כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג דב"ד לא יוכל להביאה וכ"ס בפסח ונפסלו בלינה ליום י"ד לפי שאלו היו להם אוכלים כל כך ומש"כ דפסולות היו נהנות שם שאם היום כשרות לא היו נהנים אותם כס' לפסולת בידים שמומחם עם עד זמן הביעור ושטרפות: על גב האיציטבא. שהיה כהר הביית כדי שיראו אותם כס' לסימון: נישלה אחת. מהן כהלת שעה ה' בל שלית ב"ד ונעול הא' וכל הפס מנידים שהינע שעה ה' ותולין: והרומה כל חמש. דאכור להפסיד קדשים בידים כ"ו סיכול לאכ"ס: ושורפין בהחלת שש. דהשחל ודמי רובא טעו ביו' לו', ולחין הלכה כר"ב: ו' מיבדחם של כהנים לא נמנעו: ומשוי דבשי לקמי מיסא מדכריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם העמאה (נקט) לה הכל: מלשרוף את הב שר שנמטא בולד הטומאה. בולד של ולד קאמר כלומר הכשר שהוא ג' שנטמא ב' לטומאה שהוא ולד של ולד לא נמנעו מלשרפו עם הכשר שנטמא בלכ הטומאה שהוא רחשין לטומאה שנטמא זה הכשר שהיה מתחלתו שלישי בכשר שנטמא בלכ הטומאה חוזר להיות ב' שהרי נעט בראשון ועטשה שני ומאלא שהוכיפו לו טומאה על טומאתו דמעיקרא שלישי ובשחל שני אכס"כ לא נמנעו מלשרפו עם המור ממנו דהואיל ואף זה הקל לפרעה עומד לא חשו אס ממחשין אותו יותר ממה שהיה ואע"פ שאין אוכל ממנו אוכל מן התורה שאל' בטומאת אוכלים טמא הוא הוא עמא ויהונו מעמא

ועקבטע שעה: ורבי חנינא סגן הכהנים ונאמ פלייט של כהנים פון די פלעג פון די כהנים, וויא לאנג די פלעגים לעבין לא נמנע האבין ויי זיה גיט פאר מיטין וראם הייטסט ויאי האבין זיה גישט געהויבן מלשרוף פון צו פאר ברענען אה היבשן שפאך בולד הטומאה די פלייש וואס איז טמא גינארין פון אנאך וואס דיאס איז די אנדערע פון די טומאה. דהיינו שאיין הייטסט אב הטומאה, דער פאשער פון די טומאה, וואסעס רירט אן דעם שרץ הייטסט ולד הטומאה, דאס קינד פון דיא טומאה ודיא ערשטע טומאה און וואסעס רירט אן דעם ולד הטומאה, הייטסט ולד ולד הטומאה, אקינד פון די טומאה ודי צווייטע טומאה, און אז דיא פלייש האט אן גערייט דעם ולד ולד הטומאה, איז די פלייש גינארין אדרייטע פון די טומאה, פלעגין דיא כהנים פאר ברענען דיא פלייש צו אונטען מיט דיא פלייש שנטמא אב הטומאה וואס איז טמא גינארין פון אאכ הטומאה, איז די פלייש דער ערשטער פון די טומאה, און די פלייש וואס איז גינען פריער דער דריטער פון די טומאה איז איצט גינארין דער אנדערער פון די טומאה אף על פי שמיטפין טומאה על טומאה אפילו מען מערט אפען פו גיעקערט) די טומאה פון דעםטונעגין מען מען, ווייל סיי ווי ביי פאר ברענט מען די ביידע ערליי פלייש, וואס איז צו מען איז קער טמא צו ווייגינער טמא היסיף ביי טמא ווייסיף היסרבי עקביא נאךדער גאנצם פלייש שי

ועקבטע שעה: ורבי חנינא סגן הכהנים ונאמ פלייט של כהנים פון די פלעג פון די כהנים, וויא לאנג די פלעגים לעבין לא נמנע האבין ויי זיה גיט פאר מיטין וראם הייטסט ויאי האבין זיה גישט געהויבן מלשרוף פון צו פאר ברענען אה היבשן שפאך בולד הטומאה די פלייש וואס איז טמא גינארין פון אנאך וואס דיאס איז די אנדערע פון די טומאה. דהיינו שאיין הייטסט אב הטומאה, דער פאשער פון די טומאה, וואסעס רירט אן דעם שרץ הייטסט ולד הטומאה, דאס קינד פון דיא טומאה ודיא ערשטע טומאה און וואסעס רירט אן דעם ולד הטומאה, הייטסט ולד ולד הטומאה, אקינד פון די טומאה ודי צווייטע טומאה, און אז דיא פלייש האט אן גערייט דעם ולד ולד הטומאה, איז די פלייש גינארין אדרייטע פון די טומאה, פלעגין דיא כהנים פאר ברענען דיא פלייש צו אונטען מיט דיא פלייש שנטמא אב הטומאה וואס איז טמא גינארין פון אאכ הטומאה, איז די פלייש דער ערשטער פון די טומאה, און די פלייש וואס איז גינען פריער דער דריטער פון די טומאה איז איצט גינארין דער אנדערער פון די טומאה אף על פי שמיטפין טומאה על טומאה אפילו מען מערט אפען פו גיעקערט) די טומאה פון דעםטונעגין מען מען, ווייל סיי ווי ביי פאר ברענט מען די ביידע ערליי פלייש, וואס איז צו מען איז קער טמא צו ווייגינער טמא היסיף ביי טמא ווייסיף היסרבי עקביא נאךדער גאנצם פלייש שי

אזל כיוצא בו מ"מ רבין גזרו שהיה אזל מטמא אוכל: השמן. של תרומה (ו): שנפסל במבול יום. הוא שלישי לטומאה, לטבול יום פוסל את התרומה מן התורה ועושה אותה שלישי לעולם, לא שנה אוכלין ולא שנה משקין: בנר שנמטא בטמא מת. האיך של מתכות הוא וכל כליה מוזי מכלי הרם שגשבו בטומאת מת נעשו כמותה אם איבד את רהטון רהטון דכתיב בחלל הרב ודרשינן מרב דרי הוא כחלל, שהרוב שגשגו כמות נעשה אזי אבות כמה עלמא, עמא אב בעמא מת שגשגו מת שהוא אב נעשה

של בהנים לא נבנעו מלהרליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנמטא (ד) בטמא מת. אף ע"פ שמוספין נטמאה על שומאחו: ז אמר רבי מאיר מדבריהם לברנו ששורפין תרומה שהורה עם הטמאה בפסח. אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה.

ר"ע על דברי רבי חנינא סגן הכהנים שרבי חנינא הלך התיר אלף להחזיר את שני ור"ה התיר להחזיר את רהטון, שהשמן נפסל בטבול יום שהוא שלישי כשמדליקין אותו בנר שנטמא בעמא מת שהרוב עלמו נעשה אב כמו שאמרנו נמצא שמור השלישי להיות ראשון ואשכ"ח לא נמנעו. להאיל יום שם טומאה קלוז לא חישינן ליה ומותר להוסיף כידים: ז ומדבריהם לברנו. בין ר"מ בין ר' יוסי תרווייהו סכינא ליהו דבשר כנטמא בולד הטומאה דלמר רבי חנינא מייירי בכשר כנטמא כמסקים שנטמאו בכלי שנטמא בשר (יח) ור"מ סבר טומאת

מסקין לטמא אחרים לאו דלורייחא (יב) שאין משקין מטמאין אחרים אפילו אוכלין אלף מדרכין ומש"ה קאמר מדברי רבי חנינא דלמר ששורפין בשר שנטמא במסקין דהוה ליה עמא מדרכין דמדלורייחא טהור מעליא הוא עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: לברנו ששורפין תרומה שהורה עם הטמאה. ששורפין עשה שטמא טהור אכורה מדרכין עמא ששורפין בשר שנטמא במסקין שהוא טהור גמור מן התורה עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה. ר"י לעטמיה דסכינא ליה עוממת משקים נטמא אחרים דלורייחא ובשר שנטמא במסקין עמא דלורייחא הלכך חמר לו אינו היא המדה כלומר אי אחי יכול ללמוד זאת מדבריהם אם התרת לשרוף עמא טומאה קלה עם עמא טומאה חמורה תתיר לשרוף טהור עם עמאה. והלכה כרבי יוסי שאין שורפין תרומה טהורה בפסח וזוהי משקין לטמא אחרים אינה מדלורייחא אלף

מסקין לטמא אחרים לאו דלורייחא (יב) שאין משקין מטמאין אחרים אפילו אוכלין אלף מדרכין ומש"ה קאמר מדברי רבי חנינא דלמר ששורפין בשר שנטמא במסקין דהוה ליה עמא מדרכין דמדלורייחא טהור מעליא הוא עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: לברנו ששורפין תרומה שהורה עם הטמאה. ששורפין עשה שטמא טהור אכורה מדרכין עמא ששורפין בשר שנטמא במסקין שהוא טהור גמור מן התורה עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה. ר"י לעטמיה דסכינא ליה עוממת משקים נטמא אחרים דלורייחא ובשר שנטמא במסקין עמא דלורייחא הלכך חמר לו אינו היא המדה כלומר אי אחי יכול ללמוד זאת מדבריהם אם התרת לשרוף עמא טומאה קלה עם עמא טומאה חמורה תתיר לשרוף טהור עם עמאה. והלכה כרבי יוסי שאין שורפין תרומה טהורה בפסח וזוהי משקין לטמא אחרים אינה מדלורייחא אלף

מסקין לטמא אחרים לאו דלורייחא (יב) שאין משקין מטמאין אחרים אפילו אוכלין אלף מדרכין ומש"ה קאמר מדברי רבי חנינא דלמר ששורפין בשר שנטמא במסקין דהוה ליה עמא מדרכין דמדלורייחא טהור מעליא הוא עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: לברנו ששורפין תרומה שהורה עם הטמאה. ששורפין עשה שטמא טהור אכורה מדרכין עמא ששורפין בשר שנטמא במסקין שהוא טהור גמור מן התורה עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה. ר"י לעטמיה דסכינא ליה עוממת משקים נטמא אחרים דלורייחא ובשר שנטמא במסקין עמא דלורייחא הלכך חמר לו אינו היא המדה כלומר אי אחי יכול ללמוד זאת מדבריהם אם התרת לשרוף עמא טומאה קלה עם עמא טומאה חמורה תתיר לשרוף טהור עם עמאה. והלכה כרבי יוסי שאין שורפין תרומה טהורה בפסח וזוהי משקין לטמא אחרים אינה מדלורייחא אלף

מסקין לטמא אחרים לאו דלורייחא (יב) שאין משקין מטמאין אחרים אפילו אוכלין אלף מדרכין ומש"ה קאמר מדברי רבי חנינא דלמר ששורפין בשר שנטמא במסקין דהוה ליה עמא מדרכין דמדלורייחא טהור מעליא הוא עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: לברנו ששורפין תרומה שהורה עם הטמאה. ששורפין עשה שטמא טהור אכורה מדרכין עמא ששורפין בשר שנטמא במסקין שהוא טהור גמור מן התורה עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה. ר"י לעטמיה דסכינא ליה עוממת משקים נטמא אחרים דלורייחא ובשר שנטמא במסקין עמא דלורייחא הלכך חמר לו אינו היא המדה כלומר אי אחי יכול ללמוד זאת מדבריהם אם התרת לשרוף עמא טומאה קלה עם עמא טומאה חמורה תתיר לשרוף טהור עם עמאה. והלכה כרבי יוסי שאין שורפין תרומה טהורה בפסח וזוהי משקין לטמא אחרים אינה מדלורייחא אלף

מסקין לטמא אחרים לאו דלורייחא (יב) שאין משקין מטמאין אחרים אפילו אוכלין אלף מדרכין ומש"ה קאמר מדברי רבי חנינא דלמר ששורפין בשר שנטמא במסקין דהוה ליה עמא מדרכין דמדלורייחא טהור מעליא הוא עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: לברנו ששורפין תרומה שהורה עם הטמאה. ששורפין עשה שטמא טהור אכורה מדרכין עמא ששורפין בשר שנטמא במסקין שהוא טהור גמור מן התורה עם בשר שנטמא בזב הטומאה שהוא עמא דלורייחא: אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה. ר"י לעטמיה דסכינא ליה עוממת משקים נטמא אחרים דלורייחא ובשר שנטמא במסקין עמא דלורייחא הלכך חמר לו אינו היא המדה כלומר אי אחי יכול ללמוד זאת מדבריהם אם התרת לשרוף עמא טומאה קלה עם עמא טומאה חמורה תתיר לשרוף טהור עם עמאה. והלכה כרבי יוסי שאין שורפין תרומה טהורה בפסח וזוהי משקין לטמא אחרים אינה מדלורייחא אלף

התורה

התורה

מדרכנ כר"מ: ומורים ר"א ורבי יהושע. רבי יוסי קאמר לה דלע"ג רבי אליעזר ורבי יהושע אפליגי בשרפת תרומה כהא מודים שפורפין וזו לעמיה וזו לעמיה: על התלויה ועל הממאה. רבי אליעזר סבר דמוזר על שמירה על תלויה דכתיב את משמרת תרומותי כשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה תלויה ולחת תרומה טעורה: ורבי יהושע אומר שתייהן ומורים ר"א ורבי יהושע ששורפין וזו לעצמה וזו לעצמה. על מה נחלקו על התלויה ועל הממאה. שר"א אומר תשרף זו לעצמה וזו לעצמה: ור"א אומר שתייהן כאחת: והזוקה עומאה אין גרמים כמטמא בידים: מדרכיהו הול"ל:

התורה, אָבָּעַר דָּא בייא חֲמִיץ פֿון הַרוּקָה וְאָם אִיז מְהוּר וְאָם מִעַן בְּרִיף נָאָר פֿאַר בְּרִיעֶען כִּדְבָרְךָ, מָאָר מִעַן וַיֵּיִא דִּיבִי סָמָא וַיִּזֵּן וַיִּמְדִּים אֹנֶן זַיִּא נִעְנַעַן מִכֹּהֶּ רִבִּי אֶלְעִזֶּר אֹנֶן רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁשׂוּרְפִין וְזוּ לַעֲצָמָה אִז מִעַן פֿאַר בְּרִיעֶנְט דִּיא חֲמִיץ וְאָם אִיז הַרוּקָה וְאָם אִיז מְהוּר בְּאוּוֹנְדֶּער אֹנֶן דִּי הַרוּקָה וְאָם אִיז מְהוּר בְּאוּוֹנְדֶּער רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אִימֵר אֹנֶן רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָנְט שְׂמִינֵי כִּכָּח מִעַן פֿאַר בְּרִיעֶנְט בִּידֶּע־תְּרֻמוֹת צוֹ וְאִמְעַן.

רש"י נמרא פסחים דף ו ע"ב תוספות

למדנו מציאה. האמורה כחמץ ממליכה. האמורה נבכיעת בנימין ומציאה מחיפוש. כלו' וזוהי מליכה של בנימין מחיפוש האמור אללה דמה מליכה על גבוה ע"י חיפוש אף מליחת חמץ ע"י חיפוש: והיפוש מחיפוש והיפוש מנרות. לאחר שלמדת שהוא ע"י חיפוש מזור ולמד זה החיפוש מחיפוש שכחבו בירושלים שהוא כנרות כלכתיב בנת ההוא אחשב את ירושלים כנרות: ונרות מנר. דכתיב כנר יחידו נר ה' נשמת אלם חופש כל חדרי כען ולקמיה מפרש הא למה לי: לאור נר מִעַן אִיז בּוֹדֵק חֲמִיץ בִּיֵּיא דִּי לִיבְמִינְקִיט פֿון אַלִּיבֵי, וְאָנְט דִּי גִקְרָא מְנָאֵה מִיֵּל פֿון וַוִּאָנֶען וַיִּיטִין מִיר אַז וּזְקַעַן חֲמִיץ מִזוּ מִעַן נָאָר בִּיֵּיא נֶאֱכָמֵ אֹנֶן בִּיֵּיא דִּי לִיבְמִינְקִיט פֿון אַלִּיבֵי אָמֵר רַב הַסְדָּא הָאֵם רַב הַסְדָּא גִזְאָנְט לְפִדְנֵי מְצִיָּה בְּמְצִיָּה וּמְצִיָּה מְחִיפּוֹשׁ וְחִיפּוֹשׁ מְחִיפּוֹשׁ וְחִיפּוֹשׁ כִּירוֹת וְנִירוֹת מִיר לַעֲרַנְעַן דָּעַם וַוִּאָרְט מְצִיָּה וְאָם שְׂמִיטֵי בִיֵּיא חֲמִיץ פֿון דָּעַם וַוִּאָרְט מְצִיָּה וְאָם שְׂמִיטֵי בִיֵּיא בְּגִמְיִן אֹנֶן דָּעַם וַוִּאָרְט מְצִיָּה וְאָם שְׂמִיטֵי בִיֵּיא בְּגִמְיִן לַעֲרַנְעַן מִיר פֿון דָּעַם וַוִּאָרְט גִּיחְפּוֹשׁ וְאָם שְׂמִיטֵי אִוִּיֵּי בְּגִמְיִן, אֹנֶן דָּעַם וַוִּאָרְט וְיַחְפּוֹשׁ וְאָם שְׂמִיטֵי בִיֵּיא בְּגִמְיִן לַעֲרַנְעַן מִיר פֿון דָּעַם וַוִּאָרְט אַחְפּוֹשׁ בִּיֵּיא יְרוּשָׁלַיִם, אֹנֶן דָּעַם וַוִּאָרְט מִיר פֿון דָּעַם וַוִּאָרְט מְצִיָּה וְאָם שְׂמִיטֵי בִיֵּיא יְרוּשָׁלַיִם לַעֲרַנְעַן מִיר פֿון דָּעַם וַוִּאָרְט גִּיחְפּוֹשׁ אִוִּיֵּי דִּי גִשְׁמָה מְצִיָּה מְצִיָּה דָּאָם וַוִּאָרְט מְצִיָּה לַעֲרַנְעַן מִיר פֿון דָּעַם וַוִּאָרְט

נורות מנר דכתיב נר ה' נשמת אלם חופש את ירושלים כנרות. ונרות מנר דכתיב נר ה' נשמת אלם חופש כל חדרי כען ולקמיה מפרש הא למה לי: מציאה כתיב תבא שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם דא בייא חמץ שמיים אין פסוק וזקען קאג זאל גיט געפונען ווערין ווערען מייג אין אייערע שטובין ויבתיב דהם אונ דארט בייא בנמינן שמיים אין פסוק ויחשב בגדל חבל ויבשן בלה ויסא ער האט געזוכט דעם בעקער בייא דעם גרעסקמן האט ער אנגעזויבן וזקען אונ בייא דעם קלענסקמן האט ער גיענדיגט דאס וזקען אונ דער בעקער איז געבונען גיווארין ויבציאה מחיפוש דיייה אונ דעם ווארט מציאה לערנען מיר פון דעם ווארט ויחפש ויחפש שמיים דארט אין פסוק צו ווייזן אז קען וויל געפונען מוז קען זוכען, אונ אז קען וויל געפונען פאר פסח קען זאל איהם אויבראמען פון שטוב. מוז קען זוכען ויחפש מנרה זוכען לערנען מיר פון ליבט, מיט וואס זאל קען זוכען. מיט ליבט דכתיב בנת ההוא אחשב ירושלים כנרות ווארום עם שמיים אין פסוק אין דיא צייט וועל איה זוכען ירושלים מיט ליבט, נרות מנר אונ פיל ליבט לערנען מיר פון איין ליבט, אז צום געפונען איז גיט גייטיג

וכר לדבר . כדפרש"ן . לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר . והטעם מפרש קראי הכי ורחיה ממש ליהא חלל אסתמחא בעלמא דל"ת מדברי קבלה ניטו: ספני שאור הנר יפה לבדיקה . ולקמיה מפרש מאי מעלותא מלחוקה : ונוגה . שלעמית ללדיקים כאור של שבעת ימי בראשית יהיה :

וקרנים . מלשון קרן עור פניו והורונו מיד הקב"ה : לו . ללדיק מזיו של הקב"ה ילאו והורונו לנהקין פני הלדיקים ולא יהיה אורם שיה לאורו חלל כנר בפני האבוקה : אורו . ולאדם האוחזו לפניו הוא כולק הלכך אין יפה לבדיקה : בעית . מתירלה שלא יבעיר את הבית ואין לנו על הבדיקה יפה :

פיל ליקט נאר אין ליקט אין אויה גענוג דחתיב נוארום עם שטייט אין פסוק גר ה' נשפת ארס חופש כל חרבי פשו די נשקה פון דעם מענטש איז אליקט פון גאט ער וזכט מיט איהר אלע ציסקערין ואלע קעהאלטענע ארטרען פון בויה , ועדן מיר אז מיט אין ליקט אין אויה גענוג צו וזקען אונ געפיגען מיט זיבן די רבן האבין גילערקט אז בודקן לא לאור החמה קען קאר גיט וזקען חקמין גיט בייא ריא ליקטינקייט פון ריא וזון ולא לאור הלבנה אונ גיט בייא די ליקטינקייט פון די לבנה ולא לאור האבוקה אונ גיט בייא די ליקטינקייט פון אפלאם פייער אלא לאור הנר נאר בייא די ליקטינקייט פון אליקט ספני שאור הנר קיט לבדיקה טייל די ליקטינקייט פון אליקט איז גוט צו וזקען מיט איהר חקמין ויח על פי שאין ראה לדבר אפילו אשטארקע געטוייונג איז נישא אז די ליקטינקייט פון אליקט איז גוט צום וזקען זיך לזיך ארערמאנונג צו דער נאך איז נא דא אז אליקט איז גוט צום וזקען מיט איהר שטאנד נוארום עם שטייט אין פסוק שבעת ימים שאור לא יקרא בבקיים ויבען מעג ואל גיט געפונען ווערין חקמין אין אייערע שטובין וויאזוי נאך זאגט דער פסוק ויחפש בגדול החל ובקטן בלתי ומצא ער האט געד וזכט בייא דעם גרעסטן האט ער אנגעהויבן וזקען אונ בייא דעם קלענסטן האט ער געענדיגט דאס וזוכנג אונ ער האט געפונען דעם פּעקער וויאזוי נאך זאגט דער פסוק בית יהיא אחפש את ירושלים בגרות אין די צייט וועל איה וזקען ירושלים מיט ליקט וויאזוי נאך זאגט דער פסוק גר ה' נשפת ארס חופש כל חרבי פשו ריא נשקה פון דעם מענטש איז אליקט פון גאט ער וזכט מיט איהר אלע ציסקערין ואלע קעהאלטענע ארטרען פון בויה ונויא עם שטייט פרייער פּרענעט ריא גזקרא וואכקה לא פאר אפלאם ואל קען גיט וזקען חקמין וויאזוי דא רבא רבא האט דאך גיזאגט פאר דחתיב וואס מיינט דער פסוק ונוגה כאור חרבי מיר לא רש חקמין עיו דער פסוק ונוגה כאור חרבי מיר לא רש חקמין עיו ריא שיינונג פון ריא צידיקים וועט זיין וויא ריא

ליקטינקייט וואס איז גיזען אין די ערשטע ויבען קען וואס די וועלט איז פשאפן גיזאריין שטראלין ליקטינקייט פון גאט וועט זיין אויף די צידיקים , אונ דאךט אוי קעהאלטן זיין שטארקייט לכה צידיקים וזמן בפני שכינה צו וואס איז גלייך דער פנים פון די צידיקים גענין דעם פנים פון די שכינה זיך בפני האבוקה וויא אליקט גענין אפלאם , איז דאך אפלאם ליקטינקער וויא אליקט , ואל קען בודק חקמין זיין פאר אפלאם וויא רבא אונ רבא זאגט אבוקה להבדלה מצוה מן השמיני ווען מען זאגט הכהן רבא אונ קען זאגט די ברכה בורא מאורי האש , איז די געשעע מצוה קען מיר זאל זאגן די ברכה אויף אפלאם פייער , ועדן מיר דאך אז אפלאם איז ליקטינקער וויא אליקט , נאך קען בודק חקמין זיין פאר אפלאם אפר רב נחמן די זיך האט רב נחמן בר יצחק גיזאגט זי יכול להכניס לחורין ולסדקין אז ער בודק חקמין מיט אליקט קען ער געמען ריא ליקט אין אלע לעקער אונ אין אלע שפאלטן פון שטוב אונ וזקען דעם חקמין ווי אזי יכול להכניס לחורין ולסדקין אפר רב נחמן די ריא שפאלטן פון גלייבן חקמין רב זכיר אפר רב זכיר זאגט זי אזוי לפניי ויה אורו לאחוריי אליקט ציהם ויך די ליקטינקייט אויף פארנינג , קען מען מיט איהר וזקען , אָבער אפלאם ציהם ויך ריא ליקטינקייט צידיק אויף אינקען , דרייער קען מען גיט וזקען מיט אפלאם רב פּפא אפר רב פּפא זאגט האט גיטת יהיא לא גיטת אז ער וועט האלטן אפלאם צום חקמין וזקען וועט ער מורא האבין ער זאל גיט געשעס אנצינדען , דרייער וועט ער גיט אין זינען האבין דאס חקמין וזקען , ער וועט נאר אין זינען האבין ער זאל גיט געשעס אנצינדען , אָבער אז ער וזכט מיט אליקט האט ער גיט מורא קאמער וועט ער געשעס אנצינדען , דרייער וועט ער גוט וזקען דעם חקמין זיין אפר

לא בעית . רבינא אמר האי משיך נהורא והאי מקמיף איקטופי : האי משיך נהוריה . כמקומו ואינו דולג בקפילות אלא נח במקום אחד : בייקמף איקטופי . כשפס וקוספ תמיד לי הקוטפין מלח :

רבינא זאגט האי משיך נהורא בייא אליקמף ציהמ זיך די לייקטייקייט , זיא פֿרענט גלייך אונג גוט , קען קען מיט איהר זוכען דעם חמין והיי מקמף איקטופי אָפֿער אפֿלאם שפֿרינגט דער פֿייער , עם ווערט

וזהו נשוא דף קכא ע"ב ת"ת לחילות יורד הא ווא הא

איש או אשה כי יעשו מכל הסאת האדם וגו' . ת"ח כתיב (שופטים ד) והכר הקיני נסרד מקין מכני חובב חותן משה וגו' . והכר הקיני מכני בניו דיתרו הוה כד"א (שמואל א טו) ויחמר שאל אל הקיני וגו' . אמאי אקרי קיני והא חוקמהו וכתיב (בראשית טו) את הקיני ואת הקניזי . וחתמר לעכר קנא כמדברא כעופא דא בנין למלטי באורייתא וחתמרס מן מתא . נכרד מקין חתפרס מההוא עמל דהוה בקדמיתא וחתדבק ביה בקב"ה . נכרד מקין . וזלח בר נש דזכי באורייתא למיזל לאתדבק באורוטי . דכד בר נש אויל באורוטי לאורייתא משיך עליה רוחא קדישא עלאה כד"א (ישעיה לב) עד יטרה עלינו רוח ממרום . וכד בר נש סטי אורחוי משיך עליה רוחא חתרא מסערא אחרא דהוא סערא דמסאכא וסערא דמסאכא חתער מסערא דנוקבא דההוא רבא דתמן מדורין לרוחין כשיין דנוקי לכני נשא דלקרין נוקי עלמא דהא (קנא ח ב) מסערא דקין קדמאה אשתכחו . ויחרו בקדמיתא ומרס לע"ז הוה ולההוא סבר הוה פלח ומשך עליה רוחא מההוא חמר וע"ד אקרי קיני לבתר נכרד מקין (ודלף) וחתדבק (כ"א וחתכר) ביה נקב"ה (מאי משמע) דכל מאן לאתדבק ביה בקב"ה ועבד פקודי אורייתא כביכול הוה קיים עליה רוחא חתרא מסערא אחרא דהוא סערא והא חוקמהו ועשייתם לוחם כתיב . וכל מאן דעכר על פקודי אורייתא כביכול פנים לעילא פנים לתתא פנים לגרמיה פנים לכל עלמין . מתל לאיטן מפרושי ימין דשטטי (ס"א דספרין) בארבע קס חד שטיא בינייהו בעל חקבא וכו' וע"ד איש או אשה כי יעשו וגו' האדם וגו' . (ת"ח) והמה כלום עבדו ברות . חלם עכר על פקודא דהא דלאורייתא גרים ייה לגרמי' מיתה וגרים לכל עלמא פנים לעילא פנים לתתא וההוא חונה תלייא עד דיקיים קב"ה עלמא כמלקדמין ויהעבר ההיא פנימו מעלמא . הא"ד (ישעיה כה) כלע המות ללח ומחה יי' אלהים דמשה מעל כל פנים וגו' . ובג"כ כי יעשו מכל הסאת האדם (כתיב) . האלם חלם קדמאה . למעול מעל כיי' דמאן דיפוק מרחמי ויקאף מן דינא הוה גרים פנימו וכו' . וע"ד רחמנא ליטבון דהאי עלמא ומן פנימו דלהון כמה זכאין מסתקי בניייהו כר כל מה דגרמי לעילא ותתא :

הלכה פסוקה יוקף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פ"ו .
(א) כשהוגר חגורו מברך אורו ישראל כגבורה . כשילבש נעלו מברך מעשית לי כל צרכי . כשמחל לציאת לדרך מברך המבין מצערי גברי . ומברך אדם בכל יום בא"י אמ"ה שלא עשיתי עבר . אשה : (ב) ששנה עשר ברכות אלו אין להם סדר אלא

(א) פֿאָרן לוי גיטיש לייפן מיר פֿארין גיט מאַכין אַפֿראָקע אויף אַסיקן אלא בשה שאַמרו חַכמים נאָר דיא זאכין וואס דיא חַכמים האָבן גיִאָגט קען קענ זיי מאַכין פֿאר אַסיקן זענען שאַמרו פֿראש השנה יאכלי ראש של איל על שם הנהי לראש אזוי וויא קען האַמ גיִאָגט ביי ראש השנה קען זאל עסיקן אַקאפ פון אַשעפֿס . דאס זאל זיין אַסיקן וואג אַהפֿלה) קאמ זאל אונג דעם יאָהר גרויס מאַכין מיר זאלין זיין געשאַצט וויא אַקאפ ימיני פֿתיקה על שם שנה פֿתיקה אונ קען זאל עסיקן זיסק זאכין ראש השנה דיא זאל זיין אַסיקן וואג אַהפֿלה) קאמ זאל אונג זאכין אַויסען יאָהר וכן ירבי פֿרעגלע או אַיינער מאַכט אַנייעם גישעפֿט אונג ער וויל וויסען אויב דאס גישעפֿט וועט גוט זיין . זאל ער האַרעווען אהון אין שטוב , אויב די הונ ווערט פעט ; זאל ער וויסען אז דאס גישעפֿט וועט גוט זיין , אונג אויב די הונ ווערט קאָנאָרער וויא זיא איז גינעלע ווען קען האַמ

כיצד הרי שחגר חגורו והוא על מכתו מברך אור
 ישראל בברכה. שמע התרנגול מברך הנתון לשכני
 בינה, וכל בריכה מהן שלא נתחייב בה אינו מברך
 אותה: (ג) כיצד לן בכסותו אינו מברך בשעומד
 מלביש ערומים. הלך יתף אינו מברך שעשית לי כל
 צרכי. ביהו"כ ובת"כ שאין שם רחיצה אינו מברך נט"ו
 ולא המעביר הכלי שינה. אם לא נכנס לבה"כ אינו
 מברך אשר יצר את האדם, וכן שאר ברכות אלו:

כר כית דלא נשבי זקא כו'. ופותי בני אדם שיש להן לשמוע
 ענייה כגון להסמיל ללמד להיטובים או להסמיל במלכות אדם
 יאומרים נמתי עד ר"מ אף ע"פ שאין זה נחוש לין זה דרך
 סניכה כי מי יודע אם יחיס אם ימות בחוך פתום נמלא עם ולא
 קיים הפתום. כללו של דבר מיר כשתפס המלוט לידך טסה אוסף
 ואל תחמה פתום. וכן דרשו חכמים ושמרם את המלוט אל
 מקרי הפתום אלא המלוט אם באת מלא לידך אל מימכה להסמיל

האם איהר געקויפט, וועט דאס גישעפט גיט גוט
 זיין, און אויב די הון ווערט גיט געקויפט און גיט
 קאנערער וועט דאס גישעפט זיין מיטעל קיין
 גליק קיין אויסקליק, דאס קען מען פרויבן וכו' וזל
 די בבת דלא נשבי זקא און אויב, ער וויל קען, ער
 מאכטן דיא אנהערע פראגע, ער זאל אנזינדען
 אליקט אין אשטוב וואס דארט איז קיין ווינטעל,
 אויב דיא ליכט וועט גוט אויסקרענען ביי צום
 לעצטן און וועט זיך גיט שמעלצין, איז אסיפן
 אז דאס גישעפט וועט גוט זיין, און אויב דיא
 ליכט איז אויסקלאשן גינארטן אן אשוס סיבה
 ואורזאקען וועט דאס גישעפט גיט גוט זיין, און
 אויב אין אנהייב האט דיא ליכט זיך גישמאלצין
 און נאכדעם האט זיך גיט גיברענט ביי צום
 לעצטן, וועט דאס גישעפט אין אנהייב גיט גוט
 זיין אקער דער סוף וועט גוט זיין, און אויב אין
 אנהייב האט די ליכט גוט גיברענט נאר אין סוף
 האט די ליכט זיך גישמאלצין וועט דאס גישעפט
 אין אנהייב גוט זיין און דער סוף וועט גיט גוט
 זיין, דאס איז אלץ אז דאס אויסקלעשן און דאס
 שמעלצין האט קיין סכה אורזאקען געהאטן נאר
 עס איז געקויפט פון זיך אליין, פון דעקסמוועגין
 דאס פעקטען איז דער מענטש זאל נאר גיט פרויבן
 נוארום דער סוף פון מענטש קען היינטיגען טאג
 אזוי ווייזן, און מארגן ווערט גינעדערט, די הון
 און די ליכט וועט מארגן אדער איין אנדער טאג
 אנדערש ווייזן, דער מענטש דארף טאהן און
 גאט וועט קעבן זיין ברכה ויחמו בני אדם שיש להו
 לעשות מצוה און די מענטשין וואס דארפן טאהן
 אמצוה כגון להחמיל ללמד להיטובת דהיינו ער דארף
 אנהייבן לערנען מיט קינדער או להחמיל במצוה אחת
 ואומרים יחמו בני ראש חודש און זיי זאלן מיר וועלן נוארמין ביי ראש חודש אף על פי שאין זה נחוש אפילו
 דאס הייבט גיט ער פרויבט די צייטן, פון דעקסמוועגין איז זה הך הסוכה איז דאס גיט אנשטע וועג,
 מען דארף גיט אזוי טאהן פי מי ידע אם יחיה או ימות בתוך החודש ווארום ווער ווייפט אויב ער וועט
 לעבן אדער ער וועט שטארבן איינער עס וועט ווערין ראש חודש נאכא פת ולא קיים הפתום וועט ער
 זיין גישמארבן און וועט גיט האבן קנינים גינען די מצוה כלל של דבר דער פלל פון די זאך איז פת
 קשתא הפתום לידך עשה אוהת ואל תחיה אוהת ווען עס קומט צו אפענטש אמצוה זאל ער זיא באלר טאהן
 און זאל גיט אוועק שמויטן דיא מצוה אויף שפעטער אויף איין אנדער צייט וכו' ודרש חכמים און
 אזוי האבן דיא חכמים גילערונט עס שמויט אין פסוק ושמרתם את המצות איהר זאלט הימען די מצות
 אל תקרי המצות זאלקט גיט לייגענע המצות אלא המצות נאר זאלקט לייגענע המצות, איהר זאלט
 הימען דיא מצות זאלקט גיט זאגער ווערין אם באת מצוה לידך אל תהינה להחמין אויב עס וועט קומען צו

דיא זאך בינד וויא אזוי הרי שחגר חגורו הוא על מפתו
 אייב ער האט אנגיטאהן דעס נארמיל ווען ער איז
 נאך גינען אין פעט מברך זאל ער זאגן די ברכה
 אור ישראל בברכה. שפע התרנגול מברך אויב ער האט
 גיהערט דער האן האט געקרייט זאל ער זאגן די
 ברכה הנתון לשכני בינה. וכל ברכה מהן שלא נתחייב בה
 אינו מברך אותה און יעדער ברכה וואס ער דארף
 זיא גיט זאגן, זאל ער זיא גיט זאגן, דהיינו ער
 האט גיט אנגיטאהן שיה, זאל ער גיט זאגן דיא
 ברכה שעשית לי כל צרכי. אדער ער האט גיט אנגיטאהן
 אנארמיל, זאל ער גיט זאגן דיא ברכה אור ישראל
 בברכה און אזוי קייא אלע אנדערע זאכן: (ג) כיצד
 וויא אזוי לן בכסותו אינו מברך בשעומד מלביש ערומים
 אויב ער איז גישלאפן אנאנצע נאכט אין זיינע
 קליידער, זאל ער שמויט אויף אין דער פרייה זאל
 ער גיט זאגן די ברכה מלביש ערומים הלך יתף אינו
 מברך אויב ער וועט זיין אנאנצע טאג בארויט,
 אן שיה, זאל ער גיט זאגן דיא ברכה שעשית לי כל
 צרכי. ביום השבתים ובהשקפה באב שאין שם רחיצה יום
 כפור און השקפה באב וואס מען טאר גיט זאגן
 אין דער פרייה די הענט ונאר די פינגערן אינו מברך
 בשבת יום ולא המעביר הכלי שינה זאל מען גיט זאגן
 דיא ברכה על נפילת ידים און גיט דיא ברכה המעביר
 הכלי שינה מענין. אם לא נכנס לבית הכסא אינו מברך אשר
 יצר את האדם אויב ער איז גיט גינען אין בית הכסא
 זאל ער גיט זאגן די ברכה אשר יצר, וכן שאר ברכות
 אלו און אזוי אלע אנדערע ברכות וועלכע זאך ער
 האט גיט גיטאהן זאל ער גיט זאגן דיא ברכה
 וואס גיהער צו דיא זאך:

(חק לישראל ע"מ) ח"ד

כלה עשה אותה מיד ואם חשך לעשות עוזה ונאלם ולא עשהה מפנה עליו הכתוב כללו עשהה שנאמר ולקוחי עמי מהשכח
מוכס הקב"ה מלכסה למעשה :

בין האנש אמצוה דו זאלקט ויא טאהן , זאלקטו
ויה ניש לאוין וזיער ווערין , דאס מיניגט מען דוא
זאלקט ניש זאגין דוא וועקט שפעקער טאהן דיא
מזוה זאל עשה איהה מיד זאר דוא זאלקט די מזוה
באלד טאהן ואס חשב לעשות מזוה זאגנס ולא עשהה
אויב ער האט געטראכט צו טאהן אמצוה אונ עם
האט איהם גיטראפין אסקה וא אפהאלטונגן וואס
ער האט ניש גינקענט טאהן דיא מזוה מעלה עלי

אונקלוס

נשא יום ג תורה

לחמשין מתת ד'יה יהודה נפשי יה יהוה יהודה רוח יוד האוראו הא . נשמה יהוה חיה יחידה הדמילוי היה אל שם ב'ך
שבעשיה בניקוד חולם :

לא ודא מסרת מטולהון
לכל פולחנהון במשכן
זמנא דפי משכנא
ועברוהי ועמודוהי
וסמכוהי : לב ועמודי
דדרתא סחור סחור
וסמכוהון וסיפיהון
ואמנוניהון לכל מגיהון
ולכל פולחנהון ובשמהון
תמנון ית מני מסרת
מטולהון : לג דין פולחן
זרעית בני מררי לכל
פולחנהון במשכן זמנא
פידא דאיתמר בר
אהרן פהנא : לד זמנא
משה ואהרן וברכבי

לא וזאת משמרת משאם לכל--
עבדתם באהל מועד קרשי
המשכן ובריהו ועמודיו ואדניו :
לב ועמודי החצר סביב ואדניהם
ויתרתם ומיתריהם לכל--פניהם
ולכל עבדתם ובשמת תפקדו את
פני משמרת משאם : לג זאת עבדות
משפחת בני מררי לכל--עבדתם
באהל מועד ביד איתמר בן אהרן
הבהן : לד ויפקד משה ואהרן

רש"י

שפתי חכמים

(לב) ויתרתם ומיתריהם . של עמודים שהיו יתדות
ומיתרי הקלעים כמשה בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו
ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תנביסה הרוח ויתדות
ומיתרים היו לעמודים כ סביב לתלות בהם הקלעים ל
כשפתם העלויה בכלונסות וקולדסין מ כמו ששניה
כמלכות המשכן :

מטולהון : לג דין פולחן
זרעית בני מררי לכל
פולחנהון במשכן זמנא
פידא דאיתמר בר
אהרן פהנא : לד זמנא
משה ואהרן וברכבי

כ שפתם כוס סיפך עליון שהיו לתכוייה ומיתרים ועיתרים . וא"ס
וסא לפיל כפרסא בעדכ פרשי' את מיתריו של משכן והסאל
ולא של חצר וסאל פרשי' דמיתרי החצר היו ג'כ לבני גרשון .
א"ל דסא זכרשי' למיל ולא של חצר ר"ל דמיתרים של המשכן
היו כלם כמשה בני גרשון אבל של חצר לא היו כלם כמשה בני
גרשון ללא קלסא כמשה בני גרשון וקלסא כמשה בני מררי כמו
שזכרש כלן , וק"ל : פי' הרל"ס והו' יתדות עמודים לעמודים
שהיו עושה כמין קולדסין שזכרש עלוש שכן יתדות זכרש ו'
זכרש ג' שפתים וכלאמלגן שזכרש נחשח וזכרש שפת הקלעים מטיבו
שכעמוד השעוי כמין וז"ל לאש אחד יקוף למעלה ורלש אחד תקוף כעמוד : וכל כפרסא כמנונה עילויש רש"י מכאור סיפך :

פירוש לתורת אלהים

(לא) וזאת אונ דאס דאזניע וואס ווייזער אין פסוק
נעם שטיין ששמרת איו דאס הייבונג פון וזיער
טראגין קרשי המשכן די קרעקער פון דעם משכן
ביריזיו אונ וזיער הייבונג : (לב) ובשמות אונ מיט

ולגמרו לו להיות לו לראיה, רש"י [ט] במוטמו. סיניו עדי
 כסיר, כד"ג, והל דנקט מחומי משום דכיו עדי עסירי הס
 החומים זו וזכו גיטין מחומים הס אפי" לבל"א ממי מיקון
 הטולס, רש"י (יז) והל"א דלמיקון לעיל דמי בקול קולמסל
 סיניו נמאן דיוכו נמחו דמספיי סופר עניס דלמס חזי ליה,
 אבל בתיבא כיון דלא אשכח
 למחוי לה מתקפא מיניו סילך
 לא מיל למי, כ"כ ומוסי' ט'
 (יח) כ"כ למה' למי' דמסיק
 כמ"ד דמעתא משום קיום:
 [י] הקטן, מס דש"ת ספי
 סגי ליה דביבא דנגולה הקטן
 ודאי כתיב וכן פקחוס סמ"ט
 כתיב ויהי נפתוח כפולס
 ופיסו הכוונא כתיב ספי
 עשוי כסוטה: [כ] דבעט
 לומר דבעט מילא מלמס אל
 לא ככתיב ומוסא ספי סמוס
 כבעט קבל לא כתיבן ספי
 סופי ככסות, נמלס:
 (יט) ולכנה כמ"ד דמסוס קיום
 סוף: [ג] נלמנוס, מפרס
 לומר כס"ג וכס"ג ולי אחס ככל ומפרסר לא משניסין
 גיס מסימסל לביס למימר לקבלא סמכוס חכל כח"י דליס
 לומרס כס"ג וכס"ג ולי אחס ככל ומפרסר עש"מין ב"ס ל"ס

וכתבו ישראל גדול וכן דעת: חוץ מחדש שומה וקמן
 ללאו כ"י דעס ניטרו: וכוסבא, פסול להביא נס מח"ל
 שאינו יכול לומר כפני וכפני נחתם (יז) חכל להביא
 נס בארץ ישראל ש"ס לומר כפני נכתב וכפני נחתם או
 אפילו כח"ל חס הגט מקויס
 כחומיו (יח) או להיות
 שליח של אשה לקבל גיטה
 לכל חלו הסומא כשר: כר:
 ועכו"ם. דליתיה כחומת
 גיטין וקדושין וכמדי
 דלמסיה לא חזי לא מלי
 למעמד שליחותא לחריני:
 ו קבל הקטן. הטע מיד
 הכלל והגדיל קודס שמסר
 לה: פתוח ונסתמא וחורר
 ונתפתח. אפי" לא חור

וכתבו ישראל גדול וכן דעת: חוץ מחדש שומה וקמן
 ללאו כ"י דעס ניטרו: וכוסבא, פסול להביא נס מח"ל
 שאינו יכול לומר כפני וכפני נחתם (יז) חכל להביא
 נס בארץ ישראל ש"ס לומר כפני נכתב וכפני נחתם או
 אפילו כח"ל חס הגט מקויס
 כחומיו (יח) או להיות
 שליח של אשה לקבל גיטה
 לכל חלו הסומא כשר: כר:
 ועכו"ם. דליתיה כחומת
 גיטין וקדושין וכמדי
 דלמסיה לא חזי לא מלי
 למעמד שליחותא לחריני:
 ו קבל הקטן. הטע מיד
 הכלל והגדיל קודס שמסר
 לה: פתוח ונסתמא וחורר
 ונתפתח. אפי" לא חור

וכתבו ישראל גדול וכן דעת: חוץ מחדש שומה וקמן
 ללאו כ"י דעס ניטרו: וכוסבא, פסול להביא נס מח"ל
 שאינו יכול לומר כפני וכפני נחתם (יז) חכל להביא
 נס בארץ ישראל ש"ס לומר כפני נכתב וכפני נחתם או
 אפילו כח"ל חס הגט מקויס
 כחומיו (יח) או להיות
 שליח של אשה לקבל גיטה
 לכל חלו הסומא כשר: כר:
 ועכו"ם. דליתיה כחומת
 גיטין וקדושין וכמדי
 דלמסיה לא חזי לא מלי
 למעמד שליחותא לחריני:
 ו קבל הקטן. הטע מיד
 הכלל והגדיל קודס שמסר
 לה: פתוח ונסתמא וחורר
 ונתפתח. אפי" לא חור

וינמקען דעם גם פון מאן איז ער גינען גינען דער
 נאך איז ער מייב גינארין אונ בשעת ער האט
 גינעבין דעם גט דיא אשה איז ער גינען גינען
 פתח ונסתמא וחורר ונתפתח ווען ער האט גינען דעם
 גט פון מאן איז ער גינען גינען דער נאך איז
 ער גינען גינארין אונ ווען ער האט גינעבין דעם
 גט די אשה איז ער גינען גינען דער נאך איז
 ער גינען גינען דער האט גינען דעם גט פון מאן
 איז ער גינען רודיג דער נאך איז ער משיגע
 גינארין אונ ווען ער האט גינעבין דעם גט דיא
 אשה איז ער גינען גינען דער נאך איז ער גט
 זה הכלל דאם איז דער כלל של שחלתו יאמר בדת אז
 בייא דעם אנהייב ווען ער האט גינען דעם גט
 פון מאן אונ בייא דעם סוף ווען ער האט גינעבין
 דעם גט די אשה איז ער גינען גינען דער נאך איז גינען
 פארשטאנד קשר איז דער גט קשר: ו אפי' הגשים
 שאינן נאמנות לומר פת בעלה אמרלו די ונייבער וואס
 זענען גיט בגלויבט צו זאגן צו אאשה איהר מאן
 איז גישטארבין נאמנות להביא את ניהא פון דעקס"ד
 ווענין זענען זיי כאגלויבט צו בריונגען איהר גט,
 די ונייבער זענען חסותה איהר שוויגער ובה חסותה
 איהר שוויגערס טאקטער זכרה די אנדערע ווייב
 פון איהר מאן, דהיינו איהר מאן האט צווייא
 ווייבער ויבכחה איהר שוויגערין, איהר מאנס
 ברודערס ווייב ובה בעלה איהר מאנס טאקטער פון
 איין אנדער ווייב פת בין גט למיתה וואס איז דער
 חילוק צווישן גט אונד שטארבין, פאר וואס אויף
 שטארבין זענען זייא גיט בגלויבט אז אאשה זאל
 זאגן צו איהר שגור איהר זוקן איז גישטארבין
 מאר

צו פרעקט די פתובה או די ווייב האט ביי איהם
 אפ גענוקען די פתובה אדער אביסעל פון דיא
 פתובה שאין קיים הינט אלס בחייהו ווארום דער גט
 ווערט אנט אונ דער שובר ווערט אשובר דורך
 די עדות וואס זענען אויף איהם גיחמקה דריבער
 מעג שרייבן ווער עס וויל ווארום די עדות וועלן
 דאך זעהן אויב איז גינען גינארין ווי דער דין
 אונ אויב די אשה האט אפגענוקען די אפגענוקען
 איר פתובה הכל בשריו להביא את הגט אלע מענטשן
 זענען קשר צו זיין אשלים צו בריונגען אנט צוא
 אאשה חוץ סמ"ט שופה בקטן נאר גיט אמויבער אונ
 גיט אמשונענער אונ גיט אקירנד וסמא ויטיב פוכבים
 אונ גיט אבלינדער אונ גיט אגעצין דינער: ו קבל
 הקטן אקירנד האט גענומען אנט פון אמאן אונ
 איידער ער האט גינעבין דעם גט די אשה והגדיל
 איז ער גרויס געווארין חדש ווען ער האט גינען
 דעם גט פון מאן איז ער גינען מויב אונ איידער
 ער האט גינעבין דעם גט די אשה ונתפתח איז ער
 געוונד געווארין סיפא ונתפתח ווען ער האט גינען
 דעם גט פון מאן איז ער גינען בלינד אונ איידער
 ער האט גינעבין דעם גט די אשה איז ער גינען
 גינארין שופה ווען ער האט גינען דעם גט פון
 מאן איז ער גינען משיגע אונ איידער ער האט
 גינעבין דעם גט די אשה ונתפתח איז ער געוונד
 געווארין זיבד פוכבים ונתגיייר ווען ער האט גינען
 דעם גט פון מאן איז ער גינען אגעצין דינער אונ
 איידער ער האט גינעבין דעם גט די אשה האט
 ער זיך מגייר גינען פסיל איז דער זמ פסול
 אבל פתח ונתפתח וחורר ונתפתח אפער אז ער האט

נשא יום ג

עיקר תו"ט

לאמנא דמכוונה לקבלה : (כ) ל"ד שיחום הוא שחממרי . וז"ל
 כר"ן וקמ"ל מחניי שלע"ם שאלו ר' אחא ר' אבהו לוי' ככד תגורבתי
 גמט שבד"י לא היקם לריכא לומר כפ"ג ובפ"ג חפ"ה כל היקם
 אומרת שפספסה שלח לר"ן לומר כפ"ג ובפ"ג וזה משמרה במנה
 דלי' כע"ל אמרש תגורבתי :
 (כז) וספ"ג שח"ן גמט מקום .
 ופי"ן מו"ט :

לקלקלה : ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכהב
 ובפני נחתם . ודוקא כשהתנה הכעל עמה כעשה שמסר
 הגט לידה וחמר לה לא תתגרמי אלף כזבת דינו של פלוני
 וחמרי בפני נכתב וכפני
 נחתם (כ) והכ"ד לוקחין
 לחות מידה אחר שחמרה
 כפני נכתב וכפני נחתם
 היא מנוסתה ואפילו שח"ן הגט מקום כחומתו ואינה לריכא שחמרה בפני נכתב וכפני נחתם (כז) :

הוא מנוסתה ואפילו שח"ן הגט מקום כחומתו ואינה לריכא שחמרה בפני נכתב וכפני נחתם (כז) :

אליו קטן פריינגען אגם און זאגין דאס איז דער
 גט וזאם מיין סאן האט מיר גיגעקין ובלבד שהיא
 צריכה לומר בפני נכתב וכפני נחתם גאר ויא דארף זאגין
 פאר מיר איז דער גט געשריבן גיווארן און פאר
 מיר איז ער גיחמקת גיווארן פון דיא עדות (עיין
 בהרע"ב) :

סאר ויא גיט געקען איין אנדער סאן און אויף גט
 געקען וייא באגלויבט אז אאשה פריינגט אגט צו
 איהר שנור איז ויא באגלויבט צו זאגין אז איהר
 זיהן האט געשיקט זיין ווייב דעם גט שהפכת מוכיח
 ווייל דער געשריבענער גט ווייזט אז עס איז אמת
 דער סאן גט איהר האשה עצמה מביאה את גיטה אאשה

גמרא נטין כג ע"א

רש"י
 דלאו בני דעה נינהו . וגני שליחות איש בעינן ולא
 קטן דשליחות כפקח לן ויחמוהו איש עה לכית אבות
 אחד לוקח לכולן : דלאו בר היתרא הוא . לחיז להן
 קדושתן ואין גיטין טהורין כהס ובמילי דלנפשיה לא חזי לה
 מ"ל

כלכל ה' כלס כלי סמילין דת"מ דעלגוס דכריס השתמא
 חוץ מחרש שומה וקמן וסומא וכותי . בשלמא
 חרש שומה וקמן דלאו בני דעה נינהו כותי
 נמי דלאו בר היתרא הוא אלא סומא אמאי לא .
 אמר רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוסלו ולמי
 נותנו . מתקיף לה רב יוסף היאך סומא מותר
 אלא בטביעות עינא דקלא ה"ג בטביעות עינא דקלא . אלא א"ר יוסף הכא כח"ל עסקינן דבעי
 למימר בפני נכתב וכפני נחתם ולא מצוי למימר .

באשתו היאך בני אדם מותרים כנשותיהם בלילה
 אלא בטביעות עינא דקלא ה"ג בטביעות עינא דקלא . אלא א"ר יוסף הכא כח"ל עסקינן דבעי
 למימר בפני נכתב וכפני נחתם ולא מצוי למימר .

אבל ינדער זיך בהעפסין ומשמש המטה זיין מיט
 זיין ווייב , פון וואגען זיין ער אז דאס איז זיין
 ווייב היאך בני אדם מותרים בשלותיהם בלילה ויזא אזוי
 קעגין אלע מענטשין זיך בהעפסין ומשמש המטה
 זיין מיט זייערע ווייבער בייא נאכט , פון וואגען
 זיין זיין ויזא אז דאס זענען זייערע ווייבער אלא
 כסביעות עינא דקלא גאר זייא דערקענען מיט זייער
 שטימקע , דער סאן פרעגט איהר עפעס און זיא
 ענפערט דערקענט ער אן דיא שטימקע אז דאס
 איז זיין ווייב היאך גמי כסביעות עינא דקלא דארף דאך
 בייא די שליחות אויך אזוי זיין , אז דער בלינדער
 דערקענט פון דיא שטימקע אמשל אז דאס איז
 דאזיג און ער געמט פון איהם אגט און בריינגט
 דעם גט צו דאס ווייב פון דאזיג וזאם זיא הייקט
 שרה , און ער דערקענט איהר שטימקע אז דיא
 שרה איז דאס ווייב פון דאזיג , דארף דאך זיין
 אגויסער גט , פאר וזאם זאגט דיא משנה אז
 אבלינדער סאר גיט זיין אשליח צו אגט איה אפר
 רב יוסף האט רב אגט געגעבערס דיא בחי' לאיז
 עסקינן דמי' ליסטר בפני נכתב וכפני נחתם דיא משנה
 סייגט גאר אין חוץ לארץ קען גיט זיין אבלינדער
 אשליח צו אגט ווייל אין חוץ לארץ מוז דער שליח
 זאגין איה האב גיגען ווי דער גט איז געשריבען
 גיווארן און איה האב גיגען ווי די עדות האבין
 זיך גיחמקת אויף דעם גט . און דער בלינדער קען

הכל פשרו להביא את הגט אלע מענטשין קעגין
 פריינגען אגט פון אסאן צו זיין ווייב און אז
 דאס ווייב געמט צו זיך דעם גט איז זיא שוין גיגט
 און קעג געקען איין אנדער סאן חוץ מחרש שומה
 ומסומא וכותי גאר אפזויבער אדער אמשונגענער
 אדער אקינד אדער אבלינדער אדער אפוזי
 קענען גיט זוערין שליחים צו פריינגען אגט פון
 אסאן צו זיין ווייב , זאגט די גמרא בשלמא חרש שומה
 ומסומא וכותי און אפזויבער און אקינד קענען
 גיט זוערין שליחים צו פריינגען אגט פון אסאן צו
 זיין ווייב , איז ריכטיג דלאו בני דעה נינהו ווייל זייא
 האבין קיין פארשטאנד מיט גמי אפוזי דארף אויך
 גיט זיין אשליח צו פריינגען אגט פון אסאן צו זיין
 ווייב דלאו בר היתרא הוא ווארום ער קען גיט מתיר
 זיין אאשה זיא זאל קעגין געקען אסאן וניייל ער
 אלזיין איז גיטא איז די דינים פון קדושתו און גיטין
 איז וזאם אפענטש קען גיט סאהן פאר זיך קען
 ער גיט זוערין אשליח צו סאהן פאר איין אנדערין
 אלא סומא אמאי לא אבער אבלינדער פאר וזאם קען
 גיט זיין אשליח צו פריינגען אגט פון אסאן צו
 זיין ווייב אפר רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוסלו ולמי
 נותנו האט רב ששת גיטא ווייל דער בלינדער
 ווייקט גיט פון זעקען ער געמט דעם גט און צו
 זעקען ער גיט דעם גט מתקיף לה רב יוסף האט רב
 יוסף גיפגעט הייא סומא סומא סומא ויזא אזוי קעג

להולכה דכולה חלה טעמא הוא אלא כד היתה השאלה בבית המדרש: מדקא פסיל לכוותי. במתני' בהבאה ולא תנא עבד: מכלל דעבד כשר. וכו' היכי דכשר להבאה להיות שליח לגרש כד כשר לקבלה להיות שליח להתגרש שאין חילוק טעם צביטה: הא במילתא דאיתיה. כגון תרומה, שאמור עבדו לכלול בכל ואס' יש לו טבל שניתן לו על מנת שאין להבזרשות בו מפרשות תרומה הימנו ותרומתו תרומה דעבד כאשה בכל המעות ואימא נמי דכשר להיות שליח לתרום: שתרמו את שלהם תרומתן תרומה. ואסורה לזר' דסבר אין קנין לכוותי בא"י להפקיע מקדושת מעשר והקדש הכותי הקדש כדילפינן ממיא' חיש לרבות את הכותים שטודים נדרים וגדנות כושראל: אפי' ברשותו. של ישראל ששאלו שליח מ"מ חין תרומתו תרומה: מ"מ.

כן תרמו גם חכם וזרכין דממלי ומכחך חכם וכתיב ג"כ חכם לרבו' שלוחכם וחיטקש שליח למלוכו כהאי קרא למימר למה אתם כנ"ל אף שלוחכם ישראל ומהאי מיעוטא חיטא למעוטי נמי לכבד שחרס את של ישראל כדכתיב: לא מה אתם בני ברית. מהולין וכו' וכלו כדכתיב מלות: אף שלוחכם בני ברית הוא כדכתיב מחוסב עיניך וכו'.

מיד בעלה. אמר להו מרדא פוסל ליה לכוותי מכלל דעבד כשר. אמר רבי יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בחרות גיטין וקידושין. מתקופ' לה ר"א מעמא במילתא דליתא הא במילתא דאיתא כשר והא נכרי והא כותי דאיתגורו בחרות הרובה דנפשיותו דתנן הנכרי והכותי שתרמו משלהם תרומתן תרומה והתנן נכרי שתרם של ישראל אפי' ברשותו אין תרומתו תרומה מעמא מאי לאו משום הכתיב אתם גם אתם מה אתם ישראל אף שלוחכם ישראל. אמרו רבי רבי ינאי לא מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית:

אינה תרומה: לאו משום. דשליחות תרומה דכתיב כן חסר לרבו' שלוחכם וחיטקש שליח למלוכו כהאי קרא למימר למה אתם כנ"ל אף שלוחכם ישראל ומהאי מיעוטא חיטא למעוטי נמי לכבד שחרס את של ישראל כדכתיב: לא מה אתם בני ברית. מהולין וכו' וכלו כדכתיב מלות: אף שלוחכם בני ברית. לאפוקי כותי אכל עבד כן ברית הוא כדכתיב מחוסב עיניך וכו'.

תבואה. איז דאם קיין תרוקיה פסקא פאי פאר וואס איז דאם קיין תרוקיה לאו משום דכתיב אתם גם אתם גענוים ונייל עם האם געקענט שמיין אין פסוק תריבו אתם איהר זאלט אפשיידן תרוקיה. אונג עם שמיים תריבו גם אתם איהר זאלט אויך אפשיידן תרוקיה. פון דעם פסוק לערנען מיר אז מען קען מאכין אשלים, דער שליח זאל אפשיידן תרוקיה פאר דעם בעל הבית וועגין, אבער דער שליח מוז זיין גלייך צו איהר פת אתם ישראל אף שלוחכם ישראל אזוי ווי איהר וענט יודין אזוי זאלין איינעם שלוחים אויך זיין יודין ואונג אעבד פנעני איז דאך אויך קיין יוד, קאר מען ניט מאכין אעבד פנעני פאר אשלים ער זאל אפשיידן תרוקיה פון דיא תבואה וואס גיהער צו איד, אפילו דער עבד פנעני פון זיין אייגענע תבואה מען זאל אפשיידן תרוקיה. זעהן מיר אפילו אין די דינים וואס גיהער יא צו אעבד פנעני אדער צו אעפדים אדער צו אכותים פון דעסן וועגין קענען זיין ניט ווערין שלוחים) אמרי דבי רבי יא לא די תלמידים פון רבי ינאי האבין גיזאנט ניט אזוי לערנען מיר פון פסוק. נאר מיר לערנען פה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אזוי וויא איהר וענט בני ברית געמילת אונג גיבאמין גיווארין אויף מצות. אזוי זאלין זיין איינעם שלוחים געמילת אונג גיבאמין גיווארין אויף מצות. אונג אעבד פנעני איז דאך געמילת אונג איז מחויב צו קאהן די מצות וואס אאשה איז מחויב צו קאהן. דריבען מען איד מאכין אעבד פנעני פאר אשלים ער זאל אפשיידן תרוקיה פון זייערע וועגין, אבער איד זאל מאכין אשלים אעפדים ער זאל קאן פון זייערע וועגין אמוצה קאר מען ניט:

געקען אנט פון אמאן אונג געבין צו זיין ווייב אפר לוי האט רבי אמר צו זיין גיזאנט מדקא פוסל ליה לכוותי מכלל העבד כשר ונייל די משנה ואנט אז אכותי איז פסול צו זיין אשלים צו אנט ווייסן מיר אז אעבד פנעני מען זיין אשלים צו אנט אפר רבי יוחנן אז העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה רבי יוחנן זאגט אעבד פנעני קאר ניט ווערין אשלים צו א געקען אנט פון אמאן אונג געבין זיין ווייב לפי שאינו בחרות גיטין וקידושין ונייל ער איז ניט אין דיא דינים פון גיטין אונג קדושין, ער קען ניט קבלש זיין אאשה אונג קען ניט גיטין אאשה מתקופ' לה רבי אלעזר רבי אלעזר האט גיפרענט אקשיא פסקא במילתא דליתא הא במילתא דאיתא כשר דאם איז נאר ביי גט קען ניט זיין אעבד פנעני אשלים, ונייל ער איז ניט אין די דינים פון גיטין, אבער ביא אעלעקע זאכין וואס דער עבד פנעני גיהער זיך יא אן, קען דער עבד פנעני ווערין אשלים אלא נכרי והא כותי דאיתגורו בחרות תרומה דנפשיותו אדער אכותי וואס זיין זענען אין די דינים פון תרוקיה ביי זייער אייגענע תבואה דתנן הנכרי והכותי שתרמו משלהם תרומתן תרומה ווארום מיר האבין גילערענט אויב אעפדים אדער אכותי האבין גיהאט אייגענע תבואה אונג זיין האבין אפגעשיידט פון זיי תרוקיה. איז דאם גיטע תרוקיה דאם מען נאר עסקין אבהן אבער אלוי אונג אישאל אפילו ברשותו אין תרומתו תרומה אונג מיר האבין גילערענט אויב אעפדים האט אפגעשיידט תרוקיה פון אידים תבואה אפילו דער יוד האט געהייבן דעם עפדים (אונג האט איהם גימאכט פאר אשלים) ער זאל אפשיידן תרוקיה פון זייער

זוהר נשא דף קכ"א ע"א. ס"ם דלעילות יוד הא ואו הא

איש איש כי חטאה אשתו וכו'. מחו היא לגבי האי. אלא כמה דכתיב למעול מעל בוי'. רבי אלעזר אמר איש איש מחו איש איש דהא כחד כגו אלא הא חוקמה. אכל איש איש משמע איש דליהו איש וקיים קרא דכתיב (משלי

אלא הכי כוונתו וכוונתו לנשיא הכבוד וכוונתו מן הכדוקים סבבי חסדי
למסמס וכספי לם ילכו. ואח"כ נעמק סבבלי הכובע ע"ה
לדוקים גמורים ליום יכילים לממון, ואשכח המתנהג על ידיו
כסבא לים כמור וטוב כספי וכוונתו לם כולמור כימי כמורוכידי

גא ה' אלהינו את דברי תורתך כינינו ובפיסות עמך
כל בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך
יודעי שמך ועוסקי תורתך בא"י הכלמד תורה לעמו
ישראל בא"י אב"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן
לנו את תורתו בא"י נותן התורה, ככל יום היום אדם
לברך שלש ברכות אלו ואח"כ קורא מעט מדברי תורה.
צו את בני ישראל, ויש מקומות שקורין שתייהן

נהגו העם לקרוא ברכת כהנים, ויש מקומות שקורין
וקורין פסוקים או הלכות מן המשנה ומן הבריתות:

אשר היתה תפא ושש דער מענטש וואס וויל טאן
השובה זאל גיט מיינען אז ער וועט זיין דערנוויי-
טערט פון די צדיקים ווייל ער האט אזוי פיל געזיג-
דיגט אויסקערין אונ גערין אונ האט דערצערניגט
נאט כי אין הדבר זנו נוארום די: ואף איז גיט אזוי אלא
אחיב הוא ויחבר לפני הכבוד יותר פון הצדיקים נאר דער
מענטש וואס מומט השובה איז געליבט ביא נאט
נאך מער פון צדיקים וואס האבן קיין קאל גיזיג-
דיגט שתיי פנים את החסא ונפש את יצרו ווארום דער
בעל השובה האט שוין פארנוכט דעם מעם פון
עבירות אונ האט שוין פון דיא עבירות געהאט
פערגעניגען אונ ער שטארקט זיך אויף דעם יצר
הרע ער זאל גיט מער יודיענען, דריבער איז ער
געליבט ביי נאט מער פון די צדיקים וואס ווייסן
נאך נאר גיט דעם פערגעניגען פון עבירות אונ ער
גילוקט נאר גיט צו זיין ויפסור תפסו זכרונם לברכה בפקום
שבגלי השובה עמדים צדיקים גמורים אינם יכילים לממון אונ
די חכמים האבין גיזאנט וואו די מענטשין וואס
מזקען השובה וועלן שמיין אין גן עדן דארטן
וועלן אקמה צדיקים גיט קענען שמיין אין גן עדן
ואשר המתנהג על יצרו כשהוא איש בחר וטוב וואהל דעם
מענטש וואס מוהמט השובה אונ שטארקט זיך אויף
אונ ער נוארט גיט ביי אויף זיין אלטער כמו שפטר
מקראו נוי דער פסוק ואנט וכוונתו את בודקה בשי בהיותה
ביין יונגענד:

על דברי תורה, והעירב נא ה' אלהינו את דברי
התורה קפינו ובפיסות עמך כל בית ישראל
ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך יודעי שמך
ועוסקי תורתך בך אתה ה' המלמד תורה לעמו
ישראל בא"י בך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר
בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בך אתה
ה' נותן התורה בכל יום חייב אדם לברך שלש
ברכות אלו געבער יוד מוה טאג זאגן די דרייא
ברכות ואחר כך קורא מעט מדברי תורה באלר נאכדעם
זאל ער דערנען אפוסול תורה נהגו העם לקרוא ברכת
כהנים דער מנהג איז באלר נאך די ברכות זאגט
מען ברכת כהנים וברכה ה' וכו' ויש מקומות שקורין
צו אה בני ישראל אין אנדערע שמעט איז דער מנהג
באלר נאך די ברכות זאגט מען די פראשה צו את
בני ישראל ויש מקומות שקורין שתייהן אין אנדערע
שמעט איז דער מנהג באלר נאך די ברכות זאגט
מען ביידיע, ברכת כהנים אונ צו את בני ישראל
וקורין פסוקים או הלכות מן המשנה ומן הבריתות אונ מען
לערונט פסקים אדער דינים פון משניות אדער
פון בריתות, אזוי וויא מיר לערנען דעם פסק
אזיהו מקוון אונ די ברייתא רבי שמעאל אומר:

נשא יום ד תורה

למשק שבת ד'א יהודה נפשי יה יהו יהודה רוח יוד הא ואו הא נשבה יהודה חיה יהודה ו דמלוי וו אל שם כ"ז
שבגליה בניקוד חולם

לו ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים
שבע מאות ותמשים: לו אקה פקודי
משפחת הקהתי פדהעבד באהל
מועד אשר פקד משה ואהרן על-
פי יהוה ביד משה: שני לח ופקודי

דעת זקנים מבעלי ההוספות
לפיך כתיב כמן דמסע סקר ותמי סכוכה נאמר לפעם וכמי
מכרי דלם כמיב כמי וירכב ס' אלה בני מכרי נאכספוחס וכו'
פירש כסוף סכוכה ודל ס' כ' כיד מפס סיס אכל בני בני

(לו) כל פ' כ' כיד מפס, כמי קסט וכמי מכרי כמיב כיד מפס,
וכמי גרנות נל נאמר אלה על ס' ה' וייל סכפסרה על מפנה
כלל מכימי משפוח ספקתי כמיב ויכר ס' כ' מפס ואל סכין

אונקלוס
למעשה

אומר (ד) ודרשו האסופים היטב שנים אחרים הרי כאלן
 שבעה: באיוו שבוע. על יוכל: באיוו שנה. של
 שבע: באיוו יום. של שנת (ה): באיוו שעה.
 של יום, שכל שבע חקירות הללו מביאות אוחס לניד

הזמה ושאל אח עדים להיומן
 לכל היום יום עדים להיומן
 לאותה שעה: רבי יוסי
 אומר: אלא אלא שלשה
 חקירות בליוו יום בליוו
 שעה בליוו מקום. ואין הלכה
 כר"י אלא אפי' אמרו העדים
 תחולל הרנו בדיקוס אוחס
 בשבע חקירות כדי שמתקן
 דעתן עליהם ויודו אם יש
 פסול בעדותן: מכזיבים
 אתם אותו. ההרנז, הומה

ע"כ"ס הוא, וזו אינה מן החקירות שמביאות לניד הומה
 אלא כשאר בדיקות שאינן אלא למשוח העדות מוכחשת
 שמה לא יאמר האחד כדברי חברו והוא וכן יהיו פטורים:
 את מי עבד. לפטור, או למרקולים: ובמה עבד.
 בזנות, או בהשתחויה: בן זכאי. ר' יוחנן בן
 זכאי ותלמיד דן לפני רבו היה (ו) בנאות שעה לכן
 קוראו בן זכאי: בעוקצי האנים. שהיו מעינין עליו
 שהרגו תחת התהלה וזדקן בן זכאי תהלה זו עוקליה דקיס
 ע"כ"ס הוא, וזו אינה מן החקירות שמביאות לניד הומה
 אלא כשאר בדיקות שאינן אלא למשוח העדות מוכחשת
 שמה לא יאמר האחד כדברי חברו והוא וכן יהיו פטורים:
 את מי עבד. לפטור, או למרקולים: ובמה עבד.
 בזנות, או בהשתחויה: בן זכאי. ר' יוחנן בן
 זכאי ותלמיד דן לפני רבו היה (ו) בנאות שעה לכן
 קוראו בן זכאי: בעוקצי האנים. שהיו מעינין עליו
 שהרגו תחת התהלה וזדקן בן זכאי תהלה זו עוקליה דקיס

(ד) בעדים זוממים, ומסקין בנמ' דכולהו ילפינן מהדדי
 ליתן אה אומרי על: זה כזה, ומתי"ט: (כ) אפי' שאלמו
 שכן וכן בעדים זוממים שאלו"ק שאלו"ק יום שבעה הים לפי
 שכל השבע הללו בנות נכבדים לניד כומה ולין מפלים על
 לבם חשבו כל חדש אם היו אלו עמיהם אוחס יום במקום

בחדש. באיוו יום. באיוו שעה. באיוו [ג] מקום.
 [ד] רבי יוסי אומר באיוו יום באיוו שעה באיוו
 מקום. מכזיבין אתם אותו התריתם בו. [ה] העובר
 עבודה זרה את מי עבד ובמה עבד: ב כל המרהבה
 בבדיקות ה"ז משובה. מעשה וזדקן בן זכאי
 בעוקצי האני. ומה בין חקירות לבדיקות. חקירות
 אחר אומר איני יודע. עדותן בטלה. בבדיקות א'
 אומר איני יודע [ו] ואפילו שנים אומרים אין אנו
 יודעים עדותן קיימת. אחד חקירות ואחד בבדיקות
 בזמן [ז] שמכחישין זה את זה. עדותן בטלה.
 [ח] אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בחדש

או גסים. עוקר וזב הכרי מקום הכזרו לאלין: אמר אחד
 בלוחה חקירתי וכי"א שאל"א לקיים תורת הזמה בחדש מן העדים כל
 העדות בטלה (ז) ואפילו הן מלאה דלתי העדים
 נשאו זוממים עד שיזמו כולן: בבדיקות. אפי' אמרו כולן חין אזי
 יודעים מנות כומה ראויה להתקיים דלתי הזמה
 תלויה אלא בחקירה לומר ממנו היחס בלוחה שעה במקו' אחר:
 עדותן בטלה שנגמר' הוא וכן

אפקענשין אונקער אפייגין בוים, האם רבי יוחנן
 בן זכאי גיפרענט רי עדות, די רישלאה פון די
 פייגין וענגען גינען גראפע אָדער דיגע. איין עדות
 האם גינאנט גראפע אונג איינער האם גינאנט
 דיגע, ווי האפין גלייבן אונג איינער דעם אָנְדערין,
 איז פֿאַר גינאנרין דיא עדות, אונ מען האט דעם
 מענטשן נים גיברנגט יום בין חקירות לבדיקות נואם
 איז דער אונקערשייד צווישען חקירות אונג
 בדיקות, בדיקות שמיים אין מיד מ"א. חקירות
 שמיים אין מיד מ"א. חקירות אחר אומר איני יודע
 חקירות אויב איין עדות זאגט איה וויים נים עדיין
 בטלה איז די עדות נייערע פֿאַר בדיקות אחר אומר איני
 יודע אָדער ביי בדיקות אויב איין עדות זאגט איה
 וויים נים ואפילו שנים אומרים אין אזי יודעים אפילו
 ביי דעם אונגן מיר ווייסיין נים נעמ"א. פֿון
 דעקסטוועגן עדיין מפיט איז ווייערע עדות נום אחר
 חקירות אחר בדיקות סיי ביא חקירות אונג סיי ביא
 בדיקות בזמן שמכחישין זה את זה אז ויאי לייקענען
 איינער דעם אָנְדערין, דער עדות זאגט אזוי איז
 גינען אונג דער אָנְדערער עדות זאגט אָנְדערש
 איז גינען עדיין בטלה איז ווייערע עדות פֿאַר אחר
 אומר בשנים בחדש איין עדות זאגט מיטאונד דעם
 אָנְדערין מאג אין חודש האם ראובן גיברנגט
 שפען אחר אומר בחדש אונג איין עדות זאגט

וועלכען יאהר פון שמשנה באייה חודש אין וועלכען
 חודש בבמה בחודש ווי פיל מענע אין חודש באייה יום
 אין וועלכען מאג אין וואך באייה שעה וועלכע שעה
 אין מאג באייה מקום אויף וועלכען ארט, רבי יוסי
 זאגט מען בארף נאר פרעגין דריי זאכין באייה יום
 וועלכין מאג אין וואך באייה שעה וועלכע שעה אין
 מאג באייה מקום אויף וועלכין ארט, דער נאך פרענט
 מען די עדות מכזיבין אהם אוחס אוחס אוחס אוחס
 נואם איז געברנגט גינאנרין ווייטם איר געוים אז
 ער איז איוד (ע"י) חתירתם בו האם איר אים גינאנט
 ער זאל נים מאג די געבריה ווארום מען וועט אים
 הרנגן, אונג ער האם גינענפערט איה סוד דאם
 סאקע מען זאל סוף הרנגן (ע"י ח"י) העובר עבדות
 כונכים ופולח אז די עדות זאגין אויף איינעם ער האם
 געדינט צו דיא שפען, אָדער צו איין אָנְדער
 עבודה גלולים, פֿרענט מען דיא עדות את מי עבד
 וועלכע עבדות גלולים האם ער געדינט, וויא
 הייסט די עבדות גלולים, פֿער אָדער מרקוליס
 וכפי יבד אונג מים וואם האם ער געדינט צו דיא
 עבדות גלולים: ב כל המרהבה בבדיקות ה"ז משובה
 דער בית דין וואם פֿרענט מען אומי די עדות,
 דער ווערט גלייבט, ער האם נום גיטאון משה
 ויבד בן זכאי בשמיים האנים עם האם גיטראפין מען
 האם עדות גינאנט אויף איינעם ער האם גיברנגט

הדיון: י"ב מחייבין וי"א מוכין. והטייתך לרעה ע"פ
 א' ליתא הלכך יוסיפו דיינין: ואפילו כ"ב מוכין או
 מחייבין וא' אומר איני יודע יוסיפו דיינים. להלוי
 לחמך איני יודע כחשון ללייתיה דמי (א) ואין דנין
 דיני נפשות לא לזכות ולא
 לחובה נפשות משלשה
 ועשרים: שנים שנים.
 אם תחלקו שנים' שהיוספו
 זה לכלן וזה לכלן דלחתי
 ליתא הטייה לא לכונה ע"פ
 א' ולא לרעה ע"פ שנים
 תיך להוסיף עוד שנים וכן
 עד שבעים וחמ"ד: עד
 שיראה א' מן המחייבין דברי המוכין.
 דליתא הטייה לזונה ע"פ אחד ויה"ה אם יראה אחד מן
 המוכין דברי המחייבין (ב) דבעתה גמרו דין ק"ל דלף המלמד זכות יכול ללמד חובה והאי דלל תני לוי עד שיראה
 אחד מן המוכין דברי המחייבין דמלא אזכות קמהדר:

בזאת הערה וי"א ע"ד האם גינואנטם אם מצאו לו זכות אויב
 קען געפינט היינט אז קען דארף איהם גיט
 הרגנן פשוטי היינט קען אים אהיים גיין פריי ואם
 לא אז אויב גיט. אויב קען ווערט אז קען וועט
 איהם דארפין הרגנן עשרים: למינן ששעלוי זיך די
 דיינים קען זאל זיי ציילן ווי פיל עס זאגין זכאי
 ווי פיל עס זאגין חייב שנים עשר מוכין ואחד עשר
 מחייבין אויב צוועלף דיינים זאגין זכאי אזן עלף
 דיינים זאגין חייב זכאי בלייבט ער גירעכט אזן
 קען הרקת אים גיט שנים עשר מחייבין ואחד עשר מוכין
 אויב צוועלף דיינים זאגין חייב אזן עלף דיינים
 זאגין זכאי ואפילו אחד עשר מוכין ואחד עשר מחייבין
 אזן אפילו עלף דיינים זאגין זכאי אזן עלף דיינים
 זאגין חייב ואחד אויב איני יודע אזן איין דיון זאגט
 איה נויים גיט ואפילו עשרים ושנים מוכין יא מחייבין אזן
 אפילו צוויי אזן צוואנציג דיינים זאגין זכאי,
 אדער די צוויי אזן צוואנציג דיינים זאגין חייב
 ואחד אויב איני יודע אזן איין דיון זאגט איה נויים גיט
 יוסיפו הרגינן זאל קען זעצין נאך דיינים עד כמה
 מיסיפן ווי פיל דיינים זאל קען זעצין שנים שנים עד
 שבעים ואחד צוויי דיינים, אויב איינער זאגט זכאי

נבמ"א ס: הדרין הף סב ע"א
 כלס ס' כלס כלי החינוך דללל דמלכות דנריסלס כס
 א"ד אחא בר חנינא אמר רב אסי א"ר יוחנן עד
 כמה מברכין על החודש עד שתתמלא
 פנימטה. וכמה א"ר יעקב בר אידי א"ר יהודה

אמר רבי אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן רבי
 אחא בר חנינא האם גינואנטם רב אסי האם
 גינואנטם פון רבי יוחנן וועגן ער פמה בברכין על
 החודש ביו ויפיל טעג אין חודש קעגן קען טאכין
 אברכה אויף די גייע לבנה ודאם היינט מחדש זיין
 די לבנה. ענטשערט די גמרא ער שפתיא פנימטה
 אידו

כחמד, ה"מ: (י"א) וסא דמשמח דמחסי' דכוחא קמ"ל כסא
 דקדקתי וחסיו' כו' וכו' אומר ח"ו י"ל דלמי שפך אס חמך חייב
 לא מחייבו כיון שפ"ן הכוב הים אלא בלחוד וכו' כחשבו לבלו
 היה מן המוכין שמיין לזכות ע"פ א' קמ"ל דלל: (ב) דהוי
 לבו ל"ז מחייבין, כ"ש וועהו"ט: [ק] עד שיראה כו'. לא
 דלא מלי סוסרין אומן ופריך
 לפטריה מעיקרל משהוסיפין
 עד ע"פ ונתקרו למה מחייבין
 דריכ ליון מלי כנגד אלו מ'
 לית מן לאהדריו כחך חובב
 ועשתי כדו שגא ללא מבר'
 מעורבב: דגמל' לכ"ד ש"אלו
 במתוקה: ולין יודעין לגמון
 אס סיון. גמלא ודש"י ועיין
 טו"ט: *

ר"ש י
 עד כמה מברכין. אס לא תיך היום יכרך למחר: על
 החדש. על הלכנה כהתחדשה: עד שתתמלא
 פנימטה. אבל כהר הכי לא טיך למימחר מחדש חדשים
 שהיו כבר נושנה היום: ותרתייהו כר"י. כמולמה

עד שבעה, נהרדעי אמרי עד ששה עשר, והרזויהו כר' יוחנן סבורא להן, הא למיהווי בי יתרא, הא ליתיהו כי נפאי. אל רב אחא סריפתא לרבינא ולברוך הטוב והמטיב. אמר ליה אמר כי חסר מי מברכינן דיון האמת דלברך הטוב והמטיב, ולברכיניהו להרזויהו. כיון דהיינו אורחיה לא מברכינן. ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב אסי מקבל פני שכינה, כתיב הכא החדש הזה וכתיב הקם זה אלי ואנוהו. הנא דבי רבי ישמעאל אלמלי לא זבו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חרש וחרש דיים. אמר אביי הלכך נמרניהו

ולא טעהו לנו חסד כמילוחה: דיון. אלא לא זכו למנוח כגורה סוה: אמר אביי. האלו ומקבל פני שכינה הוא

דד" פלוגי ועד שנחמלו ס"ל מיהו רב יהודה סבר מלוי פנימחה דקאמר ר"י למיהו כי יתירא דהוא כמו יתר של קפת שחחא כל פנימח הקשת מלאה עד היתר דהיינו חנך העינוג והוא לטוף ענשה היא ונהרדעי סברי מלוי פנימה דקאמר ר"י עד דתהוי כי נפוא כנסה עבודה כמילוחה: ולברוך הטוב והמטיב. אדרב יהודה פריך נהי נמי דמשנעה ואילך ליכא למימר מחדש חדשים ליכך מניח הטוב והמטיב שכל עשה שמוספת הוא מטיב לנו כמילוחה תמיד שמוספת להאיר לעולם: אמר כי חסר. מי חשבינן לה רעה לגנן לכרוכי דיון האמת דמחשב את מילוחה טיבוחא לברוכי הטוב והמטיב: ולברוך להרזויהו. דיון האמת בחסרונה וטוב ומטיב כמילוחה: דרזינו אורחיה. ככל חדש כריאת עולם כמנהגו הוא ואין כאלן דין פורענות בחסרונה נחמת אלא לזו שמקבלינן פני שכינה פסס א' כנסה כדלמך

רבי אחא גיזאנא צו רבינא זאלין מיר מאקע זאגין ביינע פרכות, נאך האלפין חודש וואס די לבנה ווערט קלענער אונ שינקלעלער זאלין מיר מאקע זאגין דיא פרכה בון האמת אונ פאר האלפין חודש וואס דיא לבנה ווערט גרעסער אונ ליכטיגער זאלין מיר מאקע זאגין דיא פרכה הטוב והמטיב ענטפערט דיא גמרא כיון דהיינו אורחיה לא מברכינן ויייל דער סדר פון דער וועלט איז אזוי אלע חודש זאל דיא לבנה ווערין גרעסער אונ קלענער, ליכטיגער אונ שינקלעלער, דריבער זאגין מיר גיט די פרכות, גיט הטוב והמטיב אונ גיט דין האמת ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן נאך האמת גיזאנא רב אחא רב חנינא רב אסי האמת גיזאנא פון רבי יוחנן ופרכה כל הפכר על החודש בוכטו כאלו הפכה פני שכינה דער יוד וואס איז מחדש דעם חודש גער איז מחדש די לבנה צו דער צייט ביו צום זעכצענטיגן טאג אין חודש איז גלייך וויא ער וואלט ארויס גענאנגין גענין דיא שכינה כתיב הקא חודש הנה דא בייא דיא לבנה מחדש ויין שמיים דער ווארט "הנה" עם שמיים אין פסוק גאט האט גיזאנא צו משה אונ צו אהרן חודש הנה גאט האט געווינען צו משה אונ צו אהרן דאס איז די זיינע לבנה ופכיה חתם זה זה אלי ואנוהו אונ דארטין ביי דעם ים שמיים די יודין האבין גינעהן הקב"ה אונ האבין געווינען אויף איהם אונ האבין גיזאנא דאס איז מיין גאט, זעהן מיר דאס ווארט הנה מינען מען הקב"ה, אז גאט האט געווינען צו משה דיא לבנה ווען זיא איז בענייט גינארין אונ האט גיזאנא חודש הנה לכה מינען מען החודש, ווען איהר וועט זעהן דיא זיינע לבנה, הנה לכה, זאל ויין בייא אויך גלייך וויא איהר וואלט גינעהן הקב"ה וואס ער ווערט גערופן הנה הנה זבי רבי ישמעאל דיא פלמיים פון רבי ישמעאל האבין גילערניגט אלמלי לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חדש חדש דיים ווען די יודין וואלטין גיט

אידי האט גיזאנא פון רב יהודה'ס וועגין ביו זיגען טאג אין חודש איז צייט צו מחשב זיין דיא לבנה גיט ווייטער נהרדעי אמרי עד ששה עשר די פגאים פון נהרדעי זאגין ביו זעכצען טאג אין חודש מעג מען מחדש זיין דיא לבנה והרזויהו בדי ויחנן סביר ליה אונ ביינע האלפין ווי רבי יוחנן. אז די לבנה מחדש זיין איז נאר צייט ביו עם ווערט פוהל דער ארט וואס פעלט אין די לבנה, נאר וייא קריגען וואס זאל פוהל ווערין הא לפייה כי יתירא רבי יעקב בר אידי זאגט רבי יוחנן מיינט דיא לבנה דארף פוהל ווערין אינווייניג ביו זיא זאל זיין האלב קיילעכדיג ווי אפילענבויגין, דהיינו אין אנהייב חודש זעהט אויס דיא לבנה (ביו צום פערטיל חודש דאס איז זיגען טאג זעהט אויס דיא לבנה ון הא למיהו ביו גמרא דיא פגאים פון נהרדעי זאגין רבי יוחנן מיינט דיא לבנה זאל ווערין אין גאנצין קיילעכדיג אזוי ווי אויפ'ס אונ דאס דויערט ביו זעכצען טאג אין חודש אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא רב אחא מדפתי האמת גיזאנא צו רבי יעקב בר אידי זאגט דיא פרכה מחדש חדשים זאל מען נאר זאגין ביו זיגען טאג, אונ נאך זיגען טאג זאגט מען שוין גיט דיא פרכה מחדש חדשים. ולברוך הטוב והמטיב זאל מען אקער זאגין די פרכה הטוב והמטיב ויייל דיא ליכטיגקייט פון דיא לבנה פארשטארקערט זיך אלע טאג אונ עם ווערט ליכטיגער ביו צום זעכצענטיגן טאג אמר ליה האמת רבינא גיזאנא צו רב אחא אמר כי הכר סבירין דיון האמת דלברך הטוב והמטיב נאך דעם זעכצענטיגן טאג אז דיא לבנה ווערט אלע טאג קלענער אונ שינקלעלער זאלין מיר דען די פרכה בון האמת וואס דוא זאגט אז אין אנהייב חודש ווען דיא לבנה ווערט גרעסער אונ ליכטיגער זאלין מיר זאגין הטוב והמטיב אזוי וויא מיר זאגין גיט נאך האלב חודש דיא פרכה בון האמת אזוי דארטין מיר גיט זאגין פאר האלב חודש די פרכה הטוב והמטיב האמת

תעמוד צני לזרכי מפני כבוד שכינה שהוא מקבל: הפקדים מזה שנימים להתנהג כהילוך תקופותיהם: ששים ושמיים. כדכתיב ימות כנגדו: פועלי אמת הם עליהם שמיים אמת סדרם: וללבנה אמר. הקב"ה שתחמם כל הדש: עטרת התפארת. הוא זו לעמוס כען סימן

מעומד. מרימר ומר וזמרי מכהפי אהרדו ומכרכי. א"ל רב אחא לרב אשי כמערבא מכרכי ברוך מחדש חדשים. א"ל האי נשי דירן נמי מכרכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה ברוך אתה ה' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את הפקידים ששים ושמיים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתם אמת וללבנה אמר שהתחדש עטרת הפארת לעמוס כען סימן שם עתידים להתחדש כמוהו ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים:

הוא להם שאף הם שמונים לה עתידים להתחדש בגלותם כמותה ולפאר ליוצרים:

זוכה גיווען צו קיין אנדער מצוה נאר צו די אייגע וואס וויא זענען יעדער חודש מחדש דיא לבנה, וואס דאס איז גלייך וויא וויא וואלטן גיווען דיא לשכינה, וואלט פאר וויא זענען גיווען אפר אבני הילך געווען מיט אבני וואלט ווייל עס איז גלייך וויא קען וואלט גיווען די לשכינה, דריבער דארף קען סדרש ויין דיא לבנה שטייענדיג ברירט יפר יוסף פתפי אהרדו ויבכרי מרימר און סר וימרא זענען גיווען אנגילעהנט איינער אויף דעם אקסיל

פון דעם אנדערין און האבין גיוואנט דיא לבנה פון מחדש ויין די לבנה אפר ליה רב אחא לרב אשי רב אחא האט גיוואנט צו רב אשי כמערבא מכרכי ברוך מחדש חדשים. אפר ליה האט רב אשי גיוואנט צו רב אחא האי נשי דירן נמי מכרכי אזוי אפריכה זאגן דאך אונזערע ווייבער אויף אלא פדרב יהודה נאר קען דארף זאגן וויא רב יהודה האט גיוואנט דאס רב יהודה ווארום רב יהודה האט גיוואנט ברוך אתה ה' וכו':

וזהו (נשא דף קבה ע"ב) ת"ת דלחילות יוד הא ואו הא

רבי חזקיה פתח (תהלים קכה) אשתך כנפן פוריה וכו'. מה נפן לא מקבל עליה אלא מדידה. כך אחתה דשראל קיימת כחצי גוונת דלא מקבלת עליה אלא ההוא בר זוגה. וע"ד כנפן פוריה בירכתי ביתך. והו פוריה כד"ל (דברים כט) פורה רשע. פוריה פורחת דאפיקת ענפים לכל שטרא. וכן בירכתי ביתך ולאו לרב בשוק בנין דלא תימי לסקרא כבדית עאלה. ושלמה אמר (משלי ב) העובדת אלוף נעוריה ואת ברית אלהיה שכתה. מאן ברית אלהיה ההוא אחר דחקרי ברית והיא אחקשרא כיה. כג"כ בירכתי ביתך. א"ר חזקיה תובבא ליתי על ההוא בר עש דשביק לאתחיה דתתחוי משערא דרישה לבר. ודא הוא חד מאינון זניעותא דביתא. ואתחא דאפיקת משערא דרישה לבר לאתתקנא ביה גרים מסכנותא לביחא גורים לביחא דלא יתחשבון ביה גרים אלא אחרא דשראי בביחא מלן גרים דא ההוא שערא דתתחוי מרישה לבר. ומה בביחא האי כ"ש בשוקא וכ"ש תפוחא אחרא. ובג"כ אשתך כנפן פוריה בירכתי ביתך. א"ר יהודה שערא דרישא דאתחא דלתגלייא גרים שערא אחרא דלתגלייא ולאסנתא לה. כג"כ בעיא אתחא דאפילו טסירי דביחא לא יתמון שערא חד מרישה כ"ש לבר. ת"ת כמה דכורא שערא הוא חומרא דכלא ה"ל לטוקא. פוק חמי כמה פנימו גרים ההוא שערא דאתחא גרים לעיל גרים לתחא גרים לבעלה דלתלטייא גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביחא גרים דיסתלק תפוחא תפוחא מביחא. רחמנא ליטבון מחטיו להון. וע"ד בעיא אתחא לאתכסייא בזיוותי דביחא ולי עבדת כן מה כתיב (תהלים קכה) נניך כשמילי ותיס. מהו כשמילי ותיס. מה וית דא בין בשהוץ בין בקיישא לא אתחכידו ערפוי ותדיר אשתכח ביה השיבות יתיר על סאר אילנין. כך נבהא יפלקון בחשיבו על סאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעלה מתברך ככלא בכרכאן דלתחא בעזרתא כענין כבי בנין. ה"ה (סס) הגה כי כן יבורך גבר ירא יי' וכתיב (סס) יברכך יי' מניון ורהא בעזר ירושלים כל ימי חיך ורהא בניס לבניך שלום על ישראל (שראל סבא קדישא):

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז.
 (א) שבתו חכמים למי שקרא זמירות מספר תהלים בכל יום ויום בתהלה לרוד ער סוף הספר, וכבר בהגו לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם, ותקנו ברכה
 (ב) שקראו חכמים למי שקרא זמירות מספר תהלים בכל יום יום סתהלה לרוד ער סוף הספר דיא חכמים האבין געלויבט דעם מענטש וואס זאגט אלע קאנג די קפיטלאך תהלים פון תהלה לרוד ביו צום סוף ספר תהלים. ביו דעם פסוק כל התשקה תהיל יי' הללויה. וכבר נהגו לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם דער מנהג איז מען זאל זאגן פסוקים פאר תהלה לרוד

מספר חסידים סימן ס"ב.
 אשרי אים יכל לח' כ' בעלותו מן עמל. דכשו כניסונו אשכי הטובה משוכה כשהוא אים. כעומד שהוא כחמיו וכעונו שילגו מוקסו והוא מתגבר עליו. בעלותו מן עמל ולא שכר

אשרי אש ירא ה' בביצתו חזק מאד יוד המורה האט גואנט וואהל דעם מענטש וואס האט מורא פאר גאט און וויל זייער גערין קאהן דיא מצות וואס גאט גיבאמין דלשו בותמי אשרי העושה השובה בשואו אשר די רבנן זאגין וואהל דעם מענטש וואס מודה השובה ווען ער איז נאך אקענטש בלויב שווא בפרותו ובענין שצדו חוקפו ויהא מתגבר עליו

מען

לפני הנזירות והוא ברוך שאמר וברכה לאחרים והוא
ישתבח ואחר כך מברך על ק"ש וקרא ק"ש: (ב) יש
מקומות שבהם בהן לקרוא בכל יום אחר שמברכים
ישתבח שירת הים ואח"כ מברכין על שמע. ויש
מקומות שקורין שירת האזינו. ויש יהודים שקורין שתי
השירות הכל לפי המנהג:

מקומו, והיינו דתמן אל חסיו כעצמים המשמשים לה הכי ע"מ
לכל פרס ושכר, ולכולם יסבוב ארס כהנו קבל שכר: וישיב אל
לבו כדברים אלו עי' יתן ככלל הימים הכולל לתקן פס האנושות
אשר השיגו וכל מה שאני עושה מן מדין און לו מספוס שכר
כזה כי כל מעשי אינם חושבים ותקנה על כל סוגותי והולתי ועיל
לי שלא אעמוד בדיון וגם אם היה לדיק גמור וישיגי לא עשה
כע און לו מן הדיון שם שכר כי לו ימיה אלה עמים נלה
יכול כלם נמול אחס מהקטנות שבקטנות מן הטובות אשר
הקב"ה עשה עמו:

ופון יהודי לח' קראו כשמו און מען ואגם פסוקים נאך
דעם פסוק כל הנשקט. ברוך ה' לילים אגון ואגון. ומקמי
ברכה לפני הנזירות והוא ברוך שאמר און מען האם
געמאכט מען נאל ואגון אברכה פאר די קפיטלאך
דאס איז דיא ברכה ברוך שאמר. וברכה לאחרים והוא
ישתבח און מען נאל ואגון אברכה נאך די קפיטלאך
דאס איז די ברכה ישתבח ואחר בברך על קריאת שמע
וקרא קריאת שמע נאכדעם נאל מען ואגין ברכות
פאר קריאת שמע יוצר אור און אברה ברה און מען
נאל ליועגען קריאת שמע: (ג) יש מקומות שגהנו קהן
לקרוא בכל יום אחר שמברכין ישתבח שירת הים עם און דא
ארטער וואס ואגין אלע אגון דיא שירה וואס דיא
יודין האבין געוונגען ביא דעם ים ופון וישש ביו
נאך דעם פסוק כי בא סם פרעה און דאס ואגין ויבא
נאך דיא ברכה פון ישתבח ואחר כך מברכין על שמע
נאכדעם ואגין ויז די ברכות פון קריאת שמע ויש
מקומות שקורין שירת האזינו און עם ועגען דא ערשער
וואס מען ואגם נאך ישתבח פאר יוצר אור: דיא
שירה האזינו ויש יחידים שקורין שתי השירות און עם
ועגען דא איינציגע מענטשין ונישם אלע יודין
וואס איז שיהל צוזאמען: וואס ואגין נאך ישתבח
פאר יוצר אור: ביינע שירות, און וישיר און האזינו
הכל לפי המנהג אלע שירות און אלע תפילות דארף
מען ואגין וויא דער מנהג איז אין דיא שפאט:

מען מיינט ער האט מורא פאר גאט ווען ער איז
נאך אין זיין יונגענד און בייא זיין שמארקייט און
דער יצר הרע שמארקט און אויף איהם און נייט
איהם ער יאז וינדיגען, און ער שמארקט זיך
אויף דעם יצר הרע און וינדיגט נים ווייל ער האט
מורא פאר גאט, דעם מענטש איז וואהל במצותיו
תעץ ביא ער וויל די מצות גערין טאהן ווייל גאט
האט ניי גיבאטן ולא בשכר מצותיו אבער נים ווייל
ער וויל דעם שכר פון דיא מצות והייט דתמן דאס
איז וואס מיר האבין גילערנט אל תהיי בגברים
המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס ושכר איהר ואלם
נים זיין וויא די קנעכט וואס געדריגען ויער בעל
הבית אויף דעם הנאי ער נאל ויבא בגארהין פאר
דעם געדינגטן עולם חושב אדם כאילו קבל שכר אייביג
נאל דער מענטש רעכענען גידיך וויא ער וואלט
שוין אפגענומען דעם שכר פאר ויינע מצות וישם
אל לבו בגברים און ער נאל מראכטין אין הארצין
די רייד נאדער אעלכע רייד: מי' יתן שבכל הימים אוכל
לחמו את המצות אשר השיגתי הלואי אין דיא יאהרין
וואס איך האב נאך צו לעבן נאל איך קענען פאר
ריכטען וואס איך האב קאליע געמאכט און פאר
קרימט ביז איצט וכל מה שאני עושה מן מדין אין לי
תשלום שכר ביה און ער נאל נאך מראכטין אין
הארצין אלע הורה און מצות וואס איך מודה. מיט
דעם דין קומט מיר נים מען נאל מיר פאר דעם
באצאלין כי כל פשעי אינם תועלת ותקנה על כל עונתי
וועל טאהן קענען נים העלפין און קענען נים פאר ריכטען וואס איך האב קאליע געמאכט מיט
מיינע אלע זינד והלאני ועיל לי שלא אקמוד בדיו הלואי
נים דארפין שטיין צום משפט ונס אם היה צדיק גמור
א אפטר צדיק און ער האט קיין קאהל געוונדיגט אין לו מן הדיון שום שכר קען ער אויך. נים מאגען מיט
דיו מען נאל איהם באצאלין פאר זיין תורה און מצות כי לו ימיה אלה עמים נלה ווארום אפילו ער
נועם לעבן וזוויא טאהר מיועגנד יאזר לא יוכל לשלם נמול אחס מהקטנות שבקטנות מן הטובות אשר הקב"ה
עשה עמו וועט ער נים קענען באצאלין צו הקב"ה אפילו פאר איין מוכה פון דיא קלענסטע טובות
וואס גאט מוהט מיט איהם:

אונקלוס גישה יום ה תורה

לתשוק מ"ת ד"א יהודה נמש ויהיה יהודה רוח יוד הא ואו הא נמש יהודה היה יתירה ה רמילו הה אל שם ב"ן
שבועשה בניקוד חילום:

מכ ומניני זרעית בני מכ
מרי פועלתהון לבית

מפקודי משפחת בני מררי

לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֵם : מִן מִבְּנֵי
 שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בְּנֵי-
 חֲמִישִׁים שָׁנָה כָּל-הָבָא לְצִבְאָה
 לְעִבְדָּהּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד : מִד וַיְהִי
 פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחְתָּם שְׁלֹשֶׁת
 אֲלָפִים וּמֵאתַיִם : מֵה אֵלֶּה פְקוּדֵי
 מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרְדִּי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן עַד-פִּי יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה :
 מו כָּל-הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן וַנְּשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַלְוִיִּם
 לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם :

אֲבֹתֵהוֹן : מִן מִבְּנֵי
 הַתְּחִינִין שְׁנַיִן וְלַעֲיָלָה וְעַד
 בְּרַחֲמִשִּׁין שְׁנַיִן כָּל דְּאֲתֵי
 לְחִילָא לְפֹלְחָנָא בְּמִשְׁבֵּן
 זְמָנָא : מִד וְהוּוּ מְנִינְיָהוֹן
 לְזַרְעֵיהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין
 וּמֵאתָן : מֵה אֲלָפִין מְנִינֵי
 זְרַעֲיָת בְּנֵי מֶרְדִּי דִּי מִנָּא
 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִיִּקְרָא
 דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה : מו כָּל
 מְנִינֵיא דִּי מִנָּא מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן וּבְרַכְיָי יִשְׂרָאֵל
 יָת לִי וְאֵי לְזַרְעֵיהוֹן
 וּלְבֵית אֲבֹתֵהוֹן :

מכר

פירוש לתורה אלהים

(טו) כל הפקודים אלע געצייילטע אשר פקד משה נשיאים פון די ישראל האבין געצייילט די לויים :
 ונשיאי ישראל וואס משה מיט אהרן און ריא
 נביאים שומטים יג יד

למשיך מנה ד"א צבאור נפש צ צב צבא צבאור צבאור רוח יהוה נשמת דנצח ארני נשמת דהדר יתנה חית יתבה
 דנחיריקנה חית יתדה דהדר אלשם בין שבעשה :

תרגום

* וְתֹאמַר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ הֲפִין יְהוָה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא--
 לָקַח מִיַּדְנוּ עֲרָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ אֶת-כָּל--
 אֵלֶּה וּבִעַת לֹא הַשְׁמִיעֵנוּ כֹּזֵאת : ב וַתִּלְד
 הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן וַיְגַדֵּל
 הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה : ג וַתַּחַל רוּחַ יְהוָה
 לַפְעָמָו בְּמַחֲנֵה-הָהָר בֵּין צֹרְעָה וּבֵין אֲשֶׁתָּאֵל :
 י וַיִּרְדַּ שְׁמִשׁוֹן תְּמַנְתָּה וַיֵּרָא אִשָּׁה בְּתַמְנָתָה
 מִבְּנֹת פְּלִשְׁתִּים : ה וַיַּעַל וַיַּגֵּד לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
 וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רְאִיתִי בְּתַמְנָתָה מִבְּנֹת פְּלִשְׁתִּים
 [עֲתָה קְחוּ-אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה :

וַאֲמַר אִתְקַא חֲזוּתִי בְּתַמְנַת מְכַנַת פְּלִשְׁתָּאֵי וּבְעֵן קְבוּ יְהוָה לִי לְאִשָּׁה :

מצורת דוד

(6) לא לקח. לא היה מקבלם כדלוק לכשהאש תכלס ולא היה
 מרצה לנו את כל אלה הנשלות ששעה בעתך להילח
 סאש : כ"ל ואם הוא כדלוק סעה שחמית כ"ל עם עינה
 לא היה כן שמעיני כשבורה סיה כי חין סתקיים אם
 נעום ערה : (ג) ותחל רוח ה' לפעמו. רוח נבילה עפי'
 ספסילס נטולכו כעמס דן להכות סה נטויות וכללות : בין לרפס . עמס דן היסס עומדס בין לרפס וגו' (וסס סלו ססיו
 כעמס יסודס) : (6) קחו אותה וגו' . כי גירס סיס סלקסס לכסיסס לו סה קרסוסי :

כתובים משלי לא

להטשק מיסוד ומלכות ד'א שוין דלת יוד נפש שוין שוין דלת שוין רלת יוד רוח יאהרונהי נשמת דיסיד אא ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמת המלכות יו הו הו חית יזדה דיסד ירנה חית יחידת דמלכות אל שם ב"ן שבעשתי:

א פשויתא עבדת לה בוצא * מרבדים עשתה לה שש וארנמן לבושה : ב טודע וארנונא לבושה : ב ידע פשערים בעקה בשבתו עם קנני ארין : ג סדון עשתה הנה בית מדינתא בעלה פד יתיב הוא עם ספי ארעא : ג פתא עבדת וזבנת וזגרא יתבת לבגעגאה : ד עושנא ובררא לבושה ונחא קיזא אחריתא : ה פוקה פתחת בחקמא ונימוסא וחקרא על לשנה :

מצודת דוד

רש"י

(ה) מרבדים. מלעות נאות למטה : (ג) נודע בשערים בעלה. וכך הוא בין חטויו מפני מלוכויו שהם נאים : (ג) לבנעני. תגר : (ד) ליום אחרון. כיום מיתחת נפטרת כסא טוב :

חק ודכר פתקריס ומסודר כיוסי : ומשפח. כל ימיס משפח על הכבוד שיפיר לה כיום מוטה : (ה) ביה פתחה. כל ממאריס ספס כממטה : וסוכס מסד. לימוד על לשונה. ר"ל מלמד ומזונת למסות מסד טס ככריוס :

פירוש עברי מיימש

(א) מרבדים עשתה לה ששין בעמגעוואנד וזכמ ויא ויה מאכין שש וארנמן לבושה איהרע קליידער וענען איהער ריין אונ זעהן אויס וויא ווייסקע לייגען אויף קלארע זייד : (ב) נודע בשערים בעלה איהר מאנן ווערט בעקאנט אין די שטעטס פאר א ארענטליכער קעניש דורך איהרע מעשים נואס ויא האם רחשנה אויף ארעמקע לייט. אונ קענימינט זיי מיט פייגע רייד צו דער צדקה וואס ויא גיט זיי. לויפן זיי איהר מאנן ווא זיי קומען בשבתו עם זיגן ארין זיי זיצען צווישן דיא הארען פון לאנד, ווערט ער זעהער געלויבט אונ געשעצט דורך זיין פיהרונג פון זיין הויז וואס זיין פרוי פיהרט : (ג) סדון עשתה ומסודר דעם לייילעך וואס ויא האם געמאכט אונ פארקויפט ומור נהנה לבנעני אונ דעם נאמייל וואס ויא האט גיגעבן צום סוחרער נאל וויזוין די קונים איהרע ארבייט האבן ויי אירע שמוב ארבייט נאר גיט גישטקערט

ווארום עם איז ביי איהר אלעם אין אררענונג : (ד) עו והדר לבושה איהר קערפער זעהט אויס שטארק פאר איהר חשק צו דער אנבייט. איהרע קליידער זעהן שוין אויס גיט פערשמוצט ומשחק ליום אחרון אזוי אפרוי מען שוין לאבין ווען דיא עלטער איהרע קומט אן. איבער דעם באמען וואס ויא האם ניקויפט אין דער יונגער, זעבן איהרע אלע מענטשין צו סואהן, ארבייטן שוין קרעמקע מענטשין ביי איהר אונ זיא נאר גיט אונ פערדינט אונ עם פעלט איהר שוין קיין פרנסה אין שמוב : (ה) פיה פתחה בהקמה אז ויא עפינט איהר כוול צוא ריזיון מיט א מענטש איז איהרע רייד מיט קלוגשאפט וחזרת חסד על לשנה אונ דאס לערננג פון נגאד איז אויף איהר צונג, דאס היינט ויא קערט מיט פייקייט מיט יעדען מענטש. אונ בעליידינט קיינעם ניש :

עיקר הווי"ט

נשוא יום ה משנה חולין פרק ח

ברמנורה

(ה) הכל כשר מיה פלינתא דמלי' כתי' : (ב) דייק למגנס חילת ופע' דמפיתין טישול שאלס כשיס סרע דלא לסנו הכמים מלא חילת לכל לא טישול ובייה. וסירט כמנד טלח יפו כחם מנשר סטוכס עם חלק טמלס כו' שמוחין ככישול ובייה, טיין טוי'ס : (ג) גמרה, דמי' מסוס חילת לכה למנה דלכילט טוף גוסס גזירס וטן ניקוס ונגור גזירס געזירס כו' ואלפס ריחט טיינע ככלי' דלשון, וטפוי'ס : [ה] לטמטו

פרק ח א כל הבשר אסור לבשל בחלב אלע פליישין קאר מען גיט קאכין מיט מילך ויז סבשך דנים ותגבים נאר פיש אונ היישעריקען מעג מען קאכין מיט מילך ויאסור להעלותו עם התבנית על השלחן עו

הנודר מן הבשר. כנדרים הלך אחר לשון בני אדם ולכל מין כשר אדם קורא כשר חוץ מכשר דגים וחגבים: ובה"ה אומרים לא עולה ולא נאכל. ואין להקשות ב"ה כינוי ת"ק דאמר לטיל ואסור להעלותו עם הגביע על השלחן דיש לומר דהכי קאמר דבר זה מחלוקת ב"ה ובה"ה ואין זה פסח וזה"ל מחלוקת דב"ה במקום ב"ה אינה משנה: אמר רבי יוסי ב"ה. הלא קמ"ל דת"ק רבי יוסי היא ומפני ששכח ולא הזכיר שמו בתחלה הזכיר שמו בסוף והרי הוא כאלו אמר האי דהעוף עולה

ואינו נאכל דכרי ב"ה ובה"ה לא עולה ולא נאכל רבי יוסי אמרה שר' יוסי אומר זו מקולי ב"ה ומחומרי ב"ה: בשלחן שאוכל עליו. דלירדי דמתעמטי ביה ידא חמי ליתעמטי זה ע"ה זה: ב ובלבד שלא יהיו נוגעים זה בזה. דלי נגעו חט"ג לזנות נזוין הוא כתיב דהכה: שני אבסנאין אובלזין על שלחן א' דוקא

השלחן. חוץ מבשר דגים וחגבים. הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים. והעוף עולה עם הגבינה על השלחן. ואינו נאכל. דכרי ב"ה [ב] בה"ה לא עולה ולא נאכל. א"ר יוסי זו מקולי ב"ה ומחומרי ב"ה. באיזה שלחן אמרו בשלחן שאוכל עליו. אבל בשלחן שסודר עליו את התבשיל. ונתן זה בצד זה [ג] ואינו חושש: ב צורך אדם בשר וגבינה כמתפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה. ר"ש ב"ה אומר אף שני אבסנאין אובלזין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין: ג מיפת חלב שנפלה על התחובה אם יש בה כנותן טעם באותה תחובה אסורה.

שחין מכירין וז"ל אכל מכירין וז"ל אסור שמה ועול אחד מהן משל חבירו ויחלו. והלכה כרשב"ג: מיפת חלב שנפלה בתוך הקדרה. על אחת מן החתיכות שכולה חוץ לרוטב (ד) ולא הניח את הקדרה ולא כסה אותה (ה) הרי לא נחלק טעם הטפה אלא לאותה חתיכה בלבד: אם יש בנ"ה באותה חתיכה. כלומר אם אין בלחות חתיכה לנדה מ' ~~~~~

חישש מענן מען שטעלין פלייש געבין קעו. אונ ער דארף גיט מורא האבין סאמקער וועט אנדירין איינס דאס אנדערע אדער סאמקער וועט ער עסין ביידע צו זאמען. ווייל פון דעם מיט עסט מען גיט: ב צורך אדם בשר וגבינה במספחת אחת אמענקט מען איין ביידען פלייש מיט קעו אין איין מיט מורא ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה נאר זיי זאלן גיט אג"ר רירען איינס דאס אנדערע. די פלייש זאל גיט אנדירען די קעו. רבן שטערען רבן גמליאל זאגט שני אבסנאין אובלזין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין צוויי פערטערע מענטשין וואס קעגען גיט אייגער דעם אנדערין. קעגן עסין אויף איין מיט. אייגער עסט קעו אונ אייגער עסט פלייש. אונ מיר האבין גיט מורא סאמקער וועט אייגער געמען פון דעם אנדערין. וועט ער עסין קעו מיט פלייש. ווייל זיי קעגען גיט אייגער דעם אנדערין. וועט גיט געמען אייגער עס אין גיטען שטקער פלייש אין על תחייבת אויב עס אין גיטען שטקער פלייש אין אטאפא וואס האט גיקאכט. אונ אטאפאין מילך איז ארויף גיקאסין גיטאין אויף איין שטיק פלייש. וואס ויא איז גילענין אין נאנצין אויסקער די יאהה אונ מען האט גיט אויס געמישט דעם סאפ אונ גיט צו גיטקט מיט אשטאין וואנדעק אויף אטאפא. איז דאך דער טעם פון דיא מילך גיט גיטאנען און דיא איבעריגע שטקער פלייש. אונ גיט אין די יאהה. נאר אין דיא איין שטיק פלייש אליין איז געבליבען דער טעם פון דיא מילך אם יש בה גיטן טעם באותה תחובה אויב די מילך האט גיטעבין אטעם אין די שטיק פלייש. ווייל עס איז גיט גיטען אין די פלייש געכענען סאהל אזויא פיל ווי דיא מילך. איז דיא גאנצע שטיק פלייש

אונ מען קאר גיט ארויף שטעלין אויף אמיש פלייש מיט קעו סאמקער וועט מען פארנעסין אונ מען וועט עסין צו זאמען די פלייש מיט די קעו. אדער מען וועט עסין די קעו פאלד נאר די פלייש זאגן פוקער מיט פלייש אדער סוף מיט פלייש קאר מען אויף גיט ארויף שטעלין צו זאמען אויף איין מיט. חוץ סודר דגים וחגבים נאר פיש אונ היישריקען אונ קעו מען ארויף שטעלין אויף איין מיט הנודר מן הבשר אז אייגער ואגט איד מזה אנדר איד זאל גיט עסין פלייש סודר בשר דגים וחגבים מען ער עסין פיש אונ היישריקען העוף עולה עם תבנית על השלחן מען ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט ווייני נאכל נאר עסין עופות מיט קעו סאר מען גיט דברי בית שפאי אזוי זאגין בית שפאי וביה הלל אפרים אונ בית הלל זאגין לא עולה ולא נאכל ווייל מען קאר גיט עסין עופות מיט קעו. דריבער קאר מען גיט ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט סאמקער וועט ער פארגעסין אונ וועט עסין צו זאמען דיא עופות מיט דיא קעו אפר רבי יוסי האט רבי יוסי גיטאנט ו' מקלי בית שפאי ומחומרי בית הלל ביי דעם דין זאגין בית שפאי גרינגער מען מען ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט. אונ בית הלל זאגין שנובער מען קאר גיט ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט באיז שלחן אפר אויף וועלכין מיט האט מען גיטאנט אז מען קאר גיט שטעלין פלייש מיט קעו אויף איין מיט בשלחן שאוכל עליו אויף דעם מיט וואס מען עסט אויף איהם אכל בשלחן שסודר עליו את התבשיל אדער אויף דעם מיט וואס מען שטעלט אויס די עסין. אונ מען עסט גיט פון איהם נתן זה בצד זה ויאני

כתוך מעיה כנתון בקערה ומותר: ן שהחלב מועלין בו. ואפי' קדשים קלים שהן ממון בעלים ואין בהן מעילה כחייבין ים מעילה באמוריהן לאחר שזרק דמן דכתיב גבי קדשים קלים כל הלז לה' וזהו כתיב בהו לה' לזמירא דקדשי ה' קרינן ביה לפעין מעילה: ושמוא. חס חלנו כטומאת הגוף חייב לה' טהומת אחת משום חלב וזאת משום טומאת הגוף מח"כ כדס דגני דס כתיב על המזבח לכפר לכפרה נחתיו ולא שיהא קרוי שלי למעול בו שזין עומד חלל

חוצר בו'. משום סיפא בהם טהור בו חלל לה הכה' [ה] ותיבין בו. בענין איסור חל על איסור, פ' כס"ג דכריתות מ"ד: (יד) כש"י. וסליחה בעיני דהך קרא כס' אחרי כפרתם שופטין מון לפנין עולמים כתיב וכו' לכתוב קרא דכפרתם עולה כפרתם וזרקו את סדם ינו' וערכו וגו' את הכהנים וגו' וכו' כש"י והכ"ס בע"ד פ"ד דזבחים: (יז) ול' כש"י דבר שאין אחר מחירו חלל סוף מחיר פלגו והיינו דמלכ אפי"ם טהור עוקר סכסר לכהנים כדכתיב (בשמואל ב' ג) קטר קטיונין כיום סחלב וקטן קטן פ"ג ע"ג ללס מחיר דסיניו דס. והכותב כ' דלא משיבא מחיר כיון דאס נפעלו או חלדו שרי כשר דכתיב:

לכפר שצילנס ומשום פגול אין בו דכל דבר שאחר מחיר אוחו כגון כשר קדשים שהם מחירי לכהנים כדריקתו וכגון עולה שדמה מחירה תורה דלאס לא זורק דמה אין זכריה מקטרים דכתיב וזרק הכהן את הדם על מזבחה ה' והדר והקטיר את החלב לריח ניחוח (יד) חלו ים בהן משום פגול חלל דס דהוא גופיה מחיר הוא (פו) אין חייבין עליו משום פגול ומשום כותר ועמל נמי אין בו דכתיב כדס תרי מעטוטי הוא ולכס הד למעטוטי מותר וחד למטוטי מטומאה: אלא בבהמה שחורה. כדכתיב מן הבהמה אשר יקריבו ממנו:

אין קרבן פאר חלב, און אין קרבן ווייל ער האט געזאגט פון קדשים, און אין קרבן ווייל דאס איז פיגול ווען בח"מ ונוטה און אויב ער האט געגעסן די חלב וואס איז געפליגען אויף נאך די צייט, ווען מען קאר שוין גיט מקריב זיין, איז ער חייב נאך אקרבן ופסא און אויב ער איז גיווען קמא ווען ער האט געגעסן די חלב, איז ער חייב נאך אקרבן מה שאין בו בדם כ"י בלוט אין גיט אזוי, אז מען עקט בלוט פון אקרבן דארף מען געבריינגען אקרבן פאר מעילה און גיט אקרבן פאר פיגול און גיט אקרבן פאר נוטה און גיט אקרבן פאר מומאה וזוהר בדם און בלוט אין הארבער ווי חלב שיהיה נוטה בבהמה וזוהר ושאף די בלוט פון אבהקה און פון אחיה און פון אעוף קאר מען גיט עסין בן מפיאס בן מפיאס סיי פון די בהמות וואס מען קאר גיט עסין און סיי פון די בהמה מפיאס פליג און חלב איז נאר אסור פון אבהקה וואס מען קאר איר עסין אָבער חלב פון אחיה מען מען עסין, און אז מען עקט חלב פון אקרבן וואס מען קאר זיא גיט עסין עקמט גיט פרת וועגן דעם חלב, עם איז נאר אלאו פון אַמְרָפָה בַּהֶמָה:

גיש אריין אטעם אין די מילך גבי וי אפיה אין די מילך אסור, און אויב דער מאגין גיט גיט אריין אטעם אין די מילך, איז דיא מילך מותר פשה שניקה מן הפסח קיבה אפיה אויב אַפְשָׁרָה קאלב האט גיוויגן פון אמרפה בהמה, און מען האט די קאלב גישאקטין, איז דער מאגין אסור ווייל אין דעם מאגין איז דא מרפה מילך מרפה שניקה מן הפשה אויב מען האט גישאקט אקאלב און זיא איז מבייר גיווארין און אין דעם מאגין און זיא קאלב אין דיא פשה מילך, וואס זיא האט גיוויגן פון אפשה בהמה קיבה מותר די מילך וואס אין מאגין איז מותר פפני שניקה פמעה ווייל דיא מילך קיבט אין מאגין אזוי וויא אין אשיסעל: ן חומר בחלב מדרס חלב איז הארבער ווי בלוט וחומר בדם מכלב און בלוט איז הארבער ווי חלב חומר בחלב חלב איז הארבער וויא בלוט שהחלב טעלין בו אויב מען האט געזאגט פון חלב פון אקרבן, דארף מען געבריינגען אקרבן מעילה ותיבין גלו אויב מען האט גישאקט אויף אקרבן ווען מען האט אים גישאקט מען ואל אים עסין שפעטער ווי די צייט איז, איז דער קרבן גיווארין פגול, און אז מען עקט די חלב פון דעם קרבן בשוגג ער האט גיט געוואקט אז דאס איז חלב, דארף ער געבריינגען דריי קרבנות

גמרא חולין דף קה ע"א

לכנס ס' כלס כלי המילון דהוד דמלכות דכתיב במובן אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה. גבינה מותר לאכול בשר. אלא כמה ישא

רש"י

אסור לאכול גבינה. משום דכשר מוליא שומן והוא נדבק בפה ומלרין בטעמו בשר

ואם עקט קען מען נאכדעס עסין פלייש אלא פמה ישיה בין גבינה לישך דער וואס עקט קען וויא לאנג זאל ער ווארמין ביו ער זאל מעגן עסין פלייש

אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה מותר לאכול בשר רב חסדא זאגט דער וואס עקט פלייש קאר גיט באלד עסין קען. אָבער דער

נשא יום הגמרא

תוספות

בשר שבין השונים. מי חסוד בשר שלח לאכול נבינה עמו עד סילתנה. הבשר עורונו. הלחם מיקרי נסר: אגא להא מילתא חלא בר חמ"א. לדבר זה אמי גרוע מחזי כחומן כן זין: למחר כי השתא ממנ"ט: סויר. הולך ורואה קרקעותיו אסתיא. מולא סלע מפני שמתקנה בכל הלך: פתכא דאופי. משוי עלים סהיה גינכו: קדמוך. שחמו עינא דלם רואה נכסיו ככל יום ויראה מה

בין נבינה לבשר. א"ל ולא כלום. גופא אמר רב חסדא אבל בשאר אסור לאכול נבינה, נבינה מותר לאכול בשר. א"ל רב אחא בר יוסף לרב חסדא בשר שבין השונים מהו קרי עליה הבשר ענדנו בין שניהם. אמר מר עוקבא אנא להא מילתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאלו אבא כי יהוה אביל לא היה אביל נבינה עד למחר עד השתא ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא למעודתא אחריתי אכילנא. אמר שמואל. אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאלו אבא הוה סויר נכסו. הרי זמני ביומא ואנא לא סוירנא אל חרא זמנא. שמואל למעמיה דאמר שמואל מאן דסויר נכסו כל יומא משכח אסתירא. אבוי הוה סויר נכסיה כל יומא ויומא. יומא חד פגע בארסייה דרדי פתכא דאופי א"ל הני להיכא א"ל לבי מר, א"ל כבר קדמוך רבנן. רב אסי הוה סויר נכסיה כל יומא אמר היכא נבינה כל הני אסתירי דמר שמואל, יומא חד חזא צנורא דברקא בארעיה שקליה לגלימיה כרכיה אותביה כגויה

לסעודתא אהרימא אכילנא. 161 בסעודתא כגליה לנסוח לוח שחריה וחסת פכיתא חלא אפי' ללחך וכל סילק סילתון ויכך מותר ללא סלע ככנן:

לסעוף

יעשה: צינורא דברקא. המים ויוליס חון לגדויתיה ונאין

אמר ליה ולא כלום האם רב חסדא גי'ואנט ער דארף נאר גיט ווארטיין, כאלר וויא ער האם אפניגעסין די קעו מענ ער עסין פלייש ופא אפר רב חסדא אבל בשר אסר לאכול נבינה מותר לאכול בשר פריער איז געשטאנען רב חסדא האם גי'ואנט דער וואס האם גיגעסין פלייש טאר גיט כאלר נאכדעם עסין קעו. אונ דער וואס האם גיגעסין קעו מענ כאלר נאכדעם עסין פלייש אפר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא בשר שבין השנים מהו דער מענטש וואס האם פלייש צווישען די ציינער וויא איז דער דין מעג ער עסין קעו אדער גיין קרי עליה בשר ערני בז שנייה האם רב חסדא געליענט דעם פסוק דיא פלייש איז נאה גיווען צווישען זייערע ציין, זעהן קיר אז דיא פלייש וואס צווישען דיא ציין הייקט אויך פלייש, טאר מען גיט עסין קעו בזו מען נעמט ארויס די פלייש וואס צווישען די ציין אפר מי עוקבא אגא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי דאבא מר עוקבא האם גי'ואנט צו די זאך ברי איה גענין מיין פאטער אזוי ווי עסיג גענין וויין דאלו אבא כי היה אביל בשרא הארינא לא היה אביל נבינה עד למחר עד השתא ווארום אז מיין פאטער האם גיגעסין פלייש איצט האם ער גיט גיגעסין קעו ביי מארגין אין די צייט, פון פלייש עסין בזו צו עסין קעו האם ער גי'וארמ פיר אונ צוואנציג שעה וזוהי אגא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא למעודתא אחרתא אכילנא אפער איה בין גיט אזוי פרום, אז איה עם פלייש עם איה גיט קעו אין די ועלביגע סעודה. אפער צו די אנדערע סעודה, ווען איה עם נאך אסודא עם איה קעו אפילו אין דעם ועלביגען טאג אפר שמואל אנא להא מלתא חלא בר חסדא לגבי אבא שמואל זאגט איה בין פיי די זאך גענין מיין פאטער ווי עסיג גענין וויין דאלו אבא היה סויר נכסיה הרי זמני ביומא ויומא אסתירי דמר שמואל יומא חד חזא צנורא דברקא בארעיה שקליה לגלימיה זין כאלר גענין צוויי קאל אין טאג וואגא לא סוירנא אלא

היא זמנא אונ איה האב נאר ארומגי'ועהן מיין פאר מענין איין מאהל אין טאג שמואל למעמיה שמואל זאגט נאך ויין מינונג דאפר שמואל פאן דסויר נכסיה על יומא משכח אסתירא ווארום שמואל האם גי'ואנט דער מענטש וואס עהם ארום זיין פארמענין אלע טאג געפינס ער אטאלער ומען מיינט ער בריינגט יך איין אפארדיקסט, ווייל סאמער פעלט עפעס וועט ער דאס בארד פארקעסערין וועט ער גיט קומען צו אשארין אבוי הוה סויר נכסיה כל יומא ויומא אבוי פלעגט דורכנעהן זיין פארמענין אלע טאג יומא חד פגע בארסייה דרדי פתכא דאופי אמהל האם אבוי גימראפין ויין ארים נער מענטש וואס גיט אכטונג אויף די פעלדער טראגט אפנימיל האלץ וואס ער האם געננכת פון פעלד אפר ליה הני להיכא האם אבוי גי'ואנט צום ארים וואהין טראגסטו די בינימיל האלץ אפר ליה לבי מר האם דער ארים גי'ואנט צו אבוי איה טראג די האלץ צו דיר אפר ליה האם אבוי גי'ואנט צום ארים גר קרמיה נכנן די נכנן האבין מיר שוין לאנג גי'ואנט איה זאל ויין קלינער פאר דיר אונ איה זאל קומען אלע טאג אין פעלד אכטונג געבין אויף דיר אונ אויף אנדערע מענטשין מען זאל גיט עפעס נכנן רב אסי הוה סויר נכסיה כל יומא רב אסי פלעגט ארוסקעהן זיין פארמענין אלע טאג אפר היכא נבינה כל הני אסתירי דמר שמואל האם רב אסי גי'ואנט וואו זענען דיא אלע שמואל האם גי'ואנט מען פארדיקט יומא חד חזא צנורא דברקא בארעיה אין פלד האם גימראפירן עם איה איז עקומען אין זיין פלד האם ער זענען רב אסי האם זיך געמאכט ארינע אין פעלד אונ פון אשייך פלייצט אריין די וואסער דורך די רינע אין פעלד שקליה לגלימיה כרכיה אותביה גי'וה האם רב אסי אטאפ גענוקען פון זיך ויין קלייד אונ האם זיא איינגעוויקעלט. אונ האם אריין נער ליינט אין די רינע צו פארהאלטן די וואסער דאס

קלא

לשטוף פירותיו דרך פתח שנסתפת האמה: רבא קלא. רבא קלא אתו אנשי סכרוה אשכחתינהו לבולא
הריס קול וזוזה: איתירא דמר שבואל:

קלא און האמ אויפגעוהויבין זיין שמיקומע און האמ
געשריגען זיין אינש קריה זענען געקויפען גענעמשיין
און האבן פארשקאפט דיא ריגע מיט ערד
אשכחתינהו לבלתי אסתרי דמר שבואל האמ ער מיט איין

זודרר (נשא דף קמו ע"א) ת"ת ראציות יוד הא ואו הא

תאנא אמר רבי יוסי בשעתא דכהנא פריס ידוי אסיר ליה לעמא לאסתכלא ביה משום דשכינתא שריא גידוי. אמר ר'
יחא חי הכי כיון דלא חמאן מה אכפת להו דהא כתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי בחייון לא חמאן
אבל במיתתהון חמאן. א"ל משום דשחא קדישא רמיזא כאלבען לדידי ובעי בר נש לדחלא אע"ג דלא חמאן שכינתא לא
בעאן לאסתכלא בידיהו דכהני בנין דלא יסתחון עמא חויפאן לגבי שכינתא. האנא ביהויא שעתא דכהנא פריס ידוי
לריכין עמא למיתב דחילו בלוימתא וליניע דהריא שעתא עידן רשותא אשתכח בכלהו עלמין ומתברכן עילאין ותמאין
ולית דינא בכלהו. והוא שעתא דאתגלי סתימא עתיקא דעתיקין בזויר אנפין ושאסתכח שלמא בכלא. א"ל שמעון כהני
תלת קרתי רישיהו יו"ד יו"ד יו"ד א"ל ר"כך יו"ד י"שא כללה לחמוזה מהיעמותא שלימא ולאחברכא ז"ל מעתיקא מאן
דלעטרין יו"ד יו"ד לאחברכא עיר אנפין מעתיקא דכלא ונג"ל ירכך יו" לעילא וישמרך (הוא) הכא לחתא וכן
כלהו. ותמי חנא קמיה דר"ש האי מאן דמעט בהלמיה ליהי בשעתא דכהני פריס ידיהו, ולמא רבש"ט ע"י שלך
וחלומותי שלך וכו'. אמאי משום דהריא שעתא אשתכחו רחמי בעלמין כללו ומאן דיבעי לזויהי בעריה אסתפק
ליה דינא לרחמי:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

מספר חסידים סימן ס"ג.
אלה הדברים יעלה אדם על לבו. אל יעבור אדם את זבולו
לשמן יריט בן פדן אלא מלכתיה' וממלכותיה' שהוא יולכו
ורכנו. וכשאלו בשמך לכדו לא יחשוב על דברים שאינם מיוענים
שמלו היס בפני אדם לא היה עושה הדבר מפני הכבוד גם פמה
לא יעשה כי כן דרך הכספים לעשות כשהם משייכים ואומרים
מי כולטו ושי יודעט. וכן בדרך המסד לא תמלודיו יבא מורס
שמים עליכם למורס כשר ודס:

אלה הדברים יעלה אדם על לבו דיא זאבין זאל יעדער
מענטש זיך געקען אין הארצין אל יעבר אדם
את זבולו לשמן יריש בן עדן אקענטש זאל גיט דיגען
נאמ פון ווענין ער זאל האבין בן עדן זאל אלא מיהבת
ה' ומסמכותו שהוא יוצר ורבונו נאר ער זאל דיגען נאמ
נוייל ער האמ איהם ליב, און נוייל נאמ האמ
איהם די זאך גיבאמין צו קארן, און נאמ איז קארן
זיין באשעפער און זיין הערר וישאדם כסתר לכדו לא
יחשוב על דברים שאינם מיוענים און ווען דער מענטש
איז אליין אין אקעהאלטענעם ארם זער איז אליין
אין שטוב עס איז קיינער ניקא מיט איהם, פון
הינטאנענין זאל ער גיט טראקטין ווענין אועלבע
זאבין וואס זענען גיט שייין שאלה היה בפני אדם לא היה
שישך הדבר בפני הבורשה ווען ער וואלט גיווען פאר
מענטשין און וואלט ער זיך נישט גימאזן נוייל ער
וואלט זיך גישעמט פאר זיין גמ' אלא יעצט זאל
ער איצט אויך גיט קארן, אפילו ער איז אליין
פגשטיק נוייל רשעים איז אויך זייער פירונג צו
מאן אליין אין דער פינגסטער זאקתים מי רואנו וכי
יודעט און זיין זאבין ווער זעהט אונז און ווער ווייסט אונז וואס מיר מוהען וכן בדרך החכם את
הלשתי און אזוי האמ דער חכם רבן יוחנן בן זכאי גיבענטשט זיגע מלמדים ויהי בימי ששים עליהם
קמורא בשר דתס איהר זאלס מורא האבין פאר גאט אזוי וויי איהר האמ מורא פאר מענטשין:

מברך בא"מ אה"א אקב"ו להניח תפולין. שלש תפלות שבכל תפלה סתן שמונה עשרה ברכות הרי שמונים וששה ברכות. וכשהוא אוכל שתי סעודות של יום והלילה מברך ארבעה עשר ברכות ז' בכל סעודה. אחת בשמול ידיו תחלה ועל המזון אחת בתחלה וג' בסוף ועל היין לפניו ולאחריו. הרי ז' ברכות הרי מאה ברכות בין הכל: (ב) בזמן הנה שתקנו ברכת האפיקורסים בתפלה והוסיפו הטוב והמטיב בכרכת המזון נמצאו חמשה ברכות יחידות. בשבתות וימים טובים שהתפלה ז' ברכות. וכן אם לא נתחייב בשאר הימים בכל הברכות האלו כגון שלא ישן כל הלילה ולא התיר תגורו ולא נכנס לבית הכסא וכיוצא באלו צריך להשלים ק' ברכות מן המיירות: (ג) כיצד אוכל מעט ירק מברך לפניו ולאחריו חוזר ואוכל מעט ספוד זה מברך לפניו ולאחריו. ומונה כל הברכות עד שמשלם מאה בכל יום:

המשה ברכות יתרות וענין דא פינף ברכות מערה ווי הונדערט שבבתות וימים טובים שהתפלה שבע ברכות שבת אונ' יום טוב וואס עם איו נאר דא אין שמינה עשרה זיבען ברכות וכן אם לא נתחייב בשאר הימים בכל הברכות האלו און אין אנדערע טעג אויסער שבת און יום טוב אויב ער האט גיט געדארפט זאגן די אלע ברכות כגון שלא ישן כל הלילה אויב ער איז אנאנצע נאכט גיט גישלאפן ולא התיר חטור און ער האט גיט אראפ גענומען פון זיך דעם גארטיל ולא נכנס לבית הכסא און ער איז גיט גיווען אין בית הכסא וכיוצא באיז אונ נאך אזעלכע ברכות וואס פעלין איהם צו צדקה לשלום מאה ברכות מן הפרות דארף ער עסין פיל ערליי מינים פירות ער זאל זאגן אלע ברכות וואס פעלין איהם פון הונדערט ברכות: (ג) ביצד וויי אזוי אויך אכל מעט ירק מברך לפניו ולאחריו ער עסט אפיקסל גרינווארג און זאגט אפיקסל פאר דעם עסין און נאך דעם עסין יחיר ואוכל מעט ספוד זה מברך לפניו ולאחריו נאכדעם עסט ער נאך אקארל אפיקסל פירות און זאגט אפיקסל פאר דעם עסין און נאך דעם עסין. און אזוי מדיקט ער אנאנצע טאג ומונה פיל הברכות און ער ציילט אקע ברכות וואס איהם פעל פון הונדערט עד שמשלם מאה בכל יום און ער זאגט אנדערע ברכות ביו ער וועט צו ציילן צו הונדערט ברכות און אזוי זאל ער טאהן אלע טאג:

ווען ער לייגט תפולין זאגט ער די ברכה ברוך אה"ה' אלהינו בלה העולם אשר קדשנו במצותיו וזונו להניח תפולין שלש תפלות שבליל הפלה מהן שמינה עשרה ברכות דרייא מאהל שמינה עשרה. און דריי מאהל אקמיעהו ברכות הרי שמינים וששה ברכות צו זאמען און נעקס און אקציג ברכות וישתוא אוכל שתי סעודות של יום והלילה און יז ער עסט צוויי סעודות איין סעודה ביי טאג און איין סעודה ביי נאכט מברך ארבעה עשר ברכות זאגט ער פירצעהן ברכות שבעה בכל סעודה ביי יעדער סעודה זאגט ער זיבען ברכות אחת בשמול ידיו תחלה איין ברכה זאגט ער ווען ער וואשט די הענט פאר דעם עסין ועל המזון אחת בתחלה איין ברכה זאגט ער אויף דעם עסין פאר דעם עסין ושלש בטרם און דריי ברכות זאגט ער נאך דעם עסין ועל המזון וישתוא און זאגט צוויי ברכות אויף דעם עסין. איין ברכה פאר דעם טרינקען און איין ברכה נאך דעם טרינקען הרי שבע ברכות און זיבען ברכות אויף דעם עסין הרי מאה ברכות בין הכל צו זאמען און הונדערט ברכות: (ב) בזמן מה שתקני ברכת הפיקורסין בתפלה ביי איצטיגע צייט וואס מען האט גיגענין אין שמינה עשרה אה"ה אפיקסל, ומשלם, דרייא מאהל שמינה עשרה און נאך דריי ברכות והמטיב הטוב והמטיב בברכת המזון און אין בענטשין דאט מען צו גיגענין אפיקסל הטוב והמטיב. צווייא מאהל בענטשין. און נאך צווייא ברכות ומצא

אונקלוס

נשא ליל ו תורה

כ"ז פסוקי שמרת נגד סליו כ"ז ו' ה' ה' ותעשה ממנו צירוף והיה בניקוד ששי

מִבְּנֵי שְׂרָשִׁים שָׁנָה וּמַעֲלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עַבְדֹת עַבְדָּה וְעַבְדַת מִשָּׂא בְּאֵהָל

מִן מִבְּר וַיִּלְתִּין שְׁנֵין וְלַעֲיִלָא וְעַד בְּר חֲמִשִּׁין שְׁנֵין כָּל דַּאֲתִי לַמַּפְלַח פּוֹלְחֵן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחֵן מִמּוֹל בְּמִשְׁפַּן זְמָנָא :

רש"י (זו) עבורת עבודה. הוא הטור במלמס וכמרות שהיא עבודה נ לעבודה חמרת: ועבורת משא.

דעת זקנים מבעלי התוספות (זו) לנפוד עבדות עבודה. שחוסר טעם עבדות כהנים זה היו עובדי הלוי כדמטיב בעזרא ונדברי הימים ובי טסה של חזקיהו שהיו מלמס ועוסקים בעבדות הלויים כיו מברכים ומנגינים במלמס וכמנוחם טיבס ועוסקים עבודה

דריי יוג יאהר און ווייטער יוג בן ביו פופציג יאר

זב וכל טמא קנפש : מזכר עד--
 נקבה תשדחו אל מחוץ למחנה
 תשלחום ולא יטמאו את מחניהם
 אשר אני שכן בתוכם : ויעשו--
 כן בני ישראל וישדחו אותם אל--
 מחוץ למחנה כאשר דבר יהוה
 אל משה בן עשו בני ישראל : פ
 ה ידבר יהוה אל משה לאמר :

נפשא דאנשא : מזכר
 עד נוקבא תשלחון
 למשריתא
 תשלחונון ולא יטמאון
 את משריתחון די
 שכניתי שריא ביניהון :
 ויעבדו כן בני ישראל
 ושלחו יתהון למקרא
 למשריתא כמא די מליל
 י עם משה כן עבדו
 בני ישראל : ה ומליל
 י עם משה למימר :

ת"א פסחים סז : מוזכר עד . דגס כח עב : אל מחוץ . פסחים לט : ולא יטמאו : פסחים כז : מכות יד זכמים קז :

בעל המורים

(ג) מזכר עד נקבה תשלחו . כשם שכתבנו לטו ומוה ונחש
 מג"ע . וספק שלשט סוסס , לטו שכתבנו כל על חוה ונסלו
 יכחו דכתיב על הגויך חף . וספק שכתבנו נזיר , על שם הכרי

שפתיו הכמים

ק דכתיב גבי מלכוד כדו יכח משמע פסחא ושיכחו במקום שכן
 שכן טמאים הולכים עם הריני חון לג' מחנות ומדכתיב ולא
 יטמאו את מחניהם ולא כתיב את מחנם משמע מחנה ה' לזכ
 ומחנה אחד למחנה עם ומדמסע עם מותר במחנה ליה כדכתיב
 ש"מ דזכ הוא במחנה ויטמא : ר ואל"ת מג"ל לרש"י . וי"ל הא
 דמסע עם מותר אף בשל לוי וי"ל משמע דכתיב ע"ה שיהיה לוי
 וכתיב ויקח משה את עלמות יוסף עמו והיה כנס במחנה לוי :
 ש כלומר דעת הכתוב שנטמא בעלם של עם . והכל"ם פירש
 דהוכחתי שכל כוול לוי טומאה ל"כ היה מחויב שהגוע בשטמ
 עם היה אכ הטומאה גדולה הלנה כהונת בטמא עם מחוץ
 כהונת בטמא עם לוי ולא הטומאה . הלכך על כדכתיב ל"ל
 הטומאה והכונת בו אל הטומאה . ואל"ת מכל ליה דלמא ע"י
 טמא כהנש מלי טמא לנפש משמע שנטמא כמה שמחויב לנפש

מעם שילוח מטמאים

וישראל עשו כן בני ישראל מסכבא , כדאמרס כי על טל חנם
 טמאס הקב"ה דגלים זמין עמיתו עלאכי מרכבתו חס לא לטבון
 כחובס , עם שלא יבחר היות יותר קדושה במחנה שכניה וזמנס

פירוש לתורת אלהים

איטליבוען זב וכל אונ איטליבוען וואם האט זיך
 קמבא גיווען צו אמת עיני רש"י : (ג) מזכר עד נקבה
 סיי זיי וענען זכרים אדער נקבות תשליחי ואלת
 איהר זיי אנועק שקען אויפער די מחנה ואל
 אונ זיי ואלין גיט קמבא זיי יער מחנה אשר וואם
 איך טוה ריהען צווישען זייא אין דער מחנה :
 (ה) ויעשו אונ די יודין האבין אזוי גיטאן ושלחי אונ
 זייא האבין זייא ארויס גישקט אויפער די מחנה
 כאשר אזוי וויא גאט האט גירעט צו משה בן אזוי
 איקומים על התורה
 (ד) ויעשו בן בני ישראל וגו' . די יודין האבין אזוי גיטאן .
 גיטאנען זאגט דער פסוק נאך אפאהל דיא יודין
 האבין אזוי פארשטאנען מיט וייער שלב אז עינ דארף
 הייליגען דיא מחנה אונ עינ דארף ארויסקענען סיי די מחנה
 אלע קמבאן וואס זענען קמא , דריבער דער צוויילט דער פסוק
 כאשר דבר ה' אל משה . אזוי ווי גאט האט גירעט צו משה
 ער ואל זאגן די יודין זייא ואלין ארויס גישקען פון די מחנה
 אלע קמבאן וואס זענען קמא אזוי האבין דיא יודין גיטאן
 אידער משה האט דאס צווא זייא גיטאנען :

צו

האבין גיטאן די יודין : (ה) ידבר אונ גאט האט גירעט

מצות השם

(ג) [סגן] (ללו כר) טלא יכנס כל טמא פקדס וכל שומה
 נו לזכות ככל העורה משער יקחור ונפסס שיהו טולה
 יכסלל משלמט ולא יעמלי את מחניהם לטכ לני שוכן כחובס :

וכל קמא לנפש ודאס איז אכצוה לא תשלוה די יודין זענען
 גיטאנען גיטאנען ווייער עם אזו קמא ואל גיט אביין קימען
 אין בית הקדוש :

וְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל־אִשְׁתּוֹ
 כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל
 מֵעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא׃
 וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ
 וְהָשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ
 וְחָמִישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשְׁרֵי

ו מליל עם בני ישראל
 גבר או אתתא ארי
 י עבדון מכל חובי אנשא
 י שקרא שקר קדם י
 ויחוב אנשא ההוא י
 ו יודון ית חוביהון י
 עבדו ותיב ית חובתיה
 ברישיה וחומשיה יוסף
 עזוהי ויתן לדחב ליה:

ה"א דבר אל בני ישראל
 או אשה. מסכים עם מוסר כח
 יבטוח פד קרובות לה קמט טו
 סמורה כ נדה עם: והשבי את. קמט קר: וחמישה. מליעל נד: ונתן לשלש. ספרהם לא כמיתות יס לה גיטין לו קידושין ס קמט טו

בעל המורים

מקדשי והחלל את שם קדשי: (1) מכל חטאת האדם. סמך
 נשילוח הסמלים, שפי' החטאת האדם בהטיל אדם כחלטון שאלל
 מן העין והנפש סמטע את כלשם והוליהם ב"כ נאדם וכוכו ה"כ
 כחשם כלשם, ואשם כדוכ, ולאש כמות. וכסדר קללתם
 מנאם כחן, לכוט דהיינו נפש, וזכ דהיינו אשה, וכמל נפש
 דהיינו האדם סמטע כמות מות: למעול מעל דה"כ. לומר שכל
 רש"י

כ"כ' אדריחנסם שחוק טמיו שחוק עלמות: (1) למעל
 מעל בה'. הכרי הור וכתב כחן פרתש גוול ונשכע על
 שקר היא המורה כפי' ויקרא (ה) ומעלה מעל בה'
 וכתש כעמיתו וגו' ונשנית כחן כשכיל שני דברי' סתחלשו כה
 האחד שכתב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על
 פי עדים עד כידה בדבר והשני על גול הכר כהווא יתון לכהניס: (1) את אשמו בראשו. (כ"ק ית) הוא הקרן
 ת ששכע עליו: לאשר אשם לו. (כמות יע) למי
 פירוש לתורת אדהים

רשכ"ם
 (1) חטאת האדם. הכתובים כפי' אשם גזילות בסוף
 פרשת ויקרא וכתש גו' בעמיתו כמקרון וגו'
 ובשביל גול הגר שאין לו גואל נשנית כאן: (1) והשבי
 את
 סמטע דינו של גר כאלו משה דינו של מעלה: (1) וכתודו. רמז
 שפתי חכמים

לה סיה לו להניס כ"כ' דמסכז לכפלה אלל נפשי סמטע שסמטע,
 כ"ל: ת דמון והשחלת כלאם הוא ומפרש ויהי נקרא כרן
 אומו ששכע עליו ר"ל אומו עמון כשכע עליו לנפיק חומש:

האם ררוף פאלש גישווארין האם ער געוויקנימ
 צו מענמישין אונ צו גאם: (1) ויהי אונ ניי וועלין
 באקניען את חטאתם ויער ויגר אשר גישו וואס ויירא
 האבין גיטאהן פלומר דער גולן וועט מתודה זיין
 אונ וועט וועלין דרוף השוכה כאן והשבי נאל ער
 צוריק געבין את אשמו ויין שולד ראם הייסט דאם
 געלט וואס ער האם דרוף פאלש גישווארין נאל

השם
 והתודו ששאל דבר אל בני ישראל איש לו אשה כי יעשו מכל
 חטאת האדם למעול מעל בה' ואשמה הנפש הכיח וסמורו לה
 החטאת אלה עסי:

השוכה כרענגם אהייילוג איהן דער וועלט, וויא עם שפייס
 אין פסוק גאם האם גיזאגם צו די יודין שובו בנים לשבבים
 ארפא מיטוהיבבם. איהה ווילדע קינדער סמורם השוכה וועל
 איהן היילען קראכנייס וואס איז נעקומען פון אייערע
 ווילדקייטן, דיא נפרא זאגם דער פונשיש וואס האם שוין
 פארנוכט דעם פלעם פון גבירות, אונ ער סמורם השוכה אונ
 שידים ויך דאם פון דעם גר הרע אונ פון אלע אהיה איז ער
 גרעסער ווי דער צוריק וואס האם קיין פאהל געוויקניס, אונ
 ווייס גאר גיט דעם פלעם פון אעבירה, ווארום, גס קען זיין ער
 איז אצדיק ווייל ער ווייס גיט דעם פלעם פון אעבירה, אבער
 אז ער וואלט וויסן דעם פלעם פון אעבירה קען זיין אז ער
 גאלט ויך גיט, קעניק אפשיידען פון די גבירה. נאך זאגם די
 נפרא אין דעם זכות פון השוכה וועלין די יודין אויסגעלייזט
 ווערן פון גלות, וויא גס שפייס אין פסוק וכל לציון נאל
 וילשבו משע בגיבב, און די יודין וועלין פאהל השוכה וועט
 קיפן דער אפלייער דאם איז משיח אין ציון:

צו משה אויו צו זאגין: (1) דבר רייד ער די וועלין איש
 אפענמיש אוקר או אשה אדער אאשה אז זיי וועלין
 טאן פיל פון די ויגר פון מענמישין למעל צו געלישין
 אפעלשוונג אין גאם ואשמה הנפש הייא אונ די נשמה
 וועט פאר שולדיגען בלייבין ויגרדי צו גאם דער
 פכיק שמועסט ווען אייער האם בייא דעם
 אנרערען עפעס גיגולת אונ האם גילייקנימ אונ

כצית
 (1) [סכד] (עסה קמד) להמודות על כמותו והקטאום
 גדולים והמים כחלטו לפני כהה ימכר וספי' מנישול
 מלוח טעם הייבין אנו טעם כחלה לטוב חלוי לבעס סמטעו
 והתודו את חטאתם וגו' וואס איז אפיה עשהו עם איז אפיה
 ינדער יוד נאל זאגין אלע סאן דרוי אויף וייער ויגר
 וואס ער האם געוויקנימ, אונ ווען ער זאגם דעם דרוי נאל
 דאס זיין פום אעבירה תרפה, ער זאל באקניסן אין הארצין
 אונ גס זאל ביי אים אויו בלייבען אז ער זאל שוין גיט פעהר
 סאהרין גבירה, אונ זאל בעסין ביי הקב"ה מיט חרם כעוויין
 ער זאל אים סחול זיין וואס ער האם געוויקנימ ביי איצם,
 אונ וואס ער דער מענמישין ווייער אונ כמאן פאר הקב"ה
 ער זאל אים סחול זיין די גבירות נאל ער אים בעסין אונ עם
 איז וייער גוט, אונ דער פונשיש זאל גיט מייער אז ער האם
 ויך איין פאהל מתודה גינען אז שוין גענוג, גיט אייר דארף
 זיין, נאר דער מענמיש זאל אייביג זארגן אונ סרויערין וואס
 ער האם דער צעווען גאם מיט וייער ויגר, אונ דוד ופללק הם
 איך אויו זאגם פיינע ויגר שפייסן שפענדיג גניין מיר,
 איך פאנגען זיי גיט, די נפרא זאגם השוכה איז אויו גרויס
 אז ויא קומט ביי צום פאם גביר, נאך זאגם דיא נפרא

אֱשֶׁם לוֹ : וְאִם-אֵין לְאִישׁ גָּאֵל
לְהַשִּׁיב הָאֱשֶׁם אֵלָיו הָאֱשֶׁם
הַמוֹשֵׁב לַיהוָה לַפְּהֶן מַלְבַּד אֵיל
הַכַּפְּרִים אֲשֶׁר יִכְפְּרֵבוּ עֲלֵיו : וְכָל-
תְּרוּמָה לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפְּהֶן לִו יְהִיָּה : וְאִישׁ

ח ואם פית לנבר פריק
 לאתבא חובתא פיה
 חובתא דאתותב קדם יו
 לכהנא פר מדכר
 כפוריא די יכפר ביה
 עלודה: וכל אפרשותא
 לכל קודשיא דבני
 ישראל די יקרבו
 לכהנא דיליה יהי :

ת"א ואלו אין לנשא . קמא קט קי
 סנדרינא עמ : ה'השם השושב
 ב'השם המושב

קמא קט קי : לה' לכהן . שם עכתי' כח : מלכד ליל . קמא קי קיא עכתי' כח . ואיב חח . ב'השם המושב
 רשב"ם

בעל המוריס
 שכל סמומסס מחזיקים בנת יליא' השש : (ט) תרומה נכל
 דכתי בני ישראל אשכ יקרבו לכהן לו יהיה . מוקי לס כספדי
 דככוסים : יקרבו . בנמי הם הככוסים : (י) ואיב את קדשו לו
 יסיו . ומס' לים פרשת מוסע . לומר כתי שמשה קלי הכסם

אח אישבו בראשו . הקרן : (ח) מלבד איל . האשם
 האמור בוירק : האשם השושב . הקרן ישוב לכהנים :
 (ט) וכל תרומה . תרומת ראשית ישראל מפורש
 ותרומת מעשר שהלויים מפורשות המפורשים ב'פ' שלה
 שפתי חכמים

רש"י
 א שנתקייב לו : (ח) ואם אין לאיש גואל . שמת החובע
 שהשביעו ואין לו יורשים : להשיב האשם אליו . כשמת
 זה להתודות על עובו . וחמור רבותיו וכי יש לך אדם
 בישראל שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאל כשר
 הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב . אלף זה הגר
 ג שמת ואין לו יורשים : האשם המושב . אלף זה הקרן
 ד והתומש : לה' לכהן . קנאו השם ונתתו לכהן שבלותו
 ו משמר : מלבד איל הכפרים . האמור בוירקל ו שהוא
 לרין להביא : (ט) וכל תרומה וגו' . אמר רבי ישמעאל
 וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא הממור אמרתי לבית
 הגרנות ומה ת"ל אשר יקרבו לכהן אלו הככורים שנאמר
 בהם (שמות כג) תביא בית ה' אלהיך ואינו יודע מה יעשה
 בהן ת"ל לכהן לו יהיה כל הכבוד ולמה על הככורים שהיו
 נתת לכהן : (י) ואיש את קדשו לו יהיו . לפי שנאמרו
 מתנת כהונה ולויה יכול יבואו ויעלו בדרוש ת"ל ואיש
 את קדשו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים ח . ועוד
 מדרשים הרבה שעשנו בו בספרי . ומ"ל ואיש את קדשו לו
 יהיו מי שמעבד שחיותיו ואמירתותן לו יהיו המעשרות
 סוף שאין שיהיו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה

א דק"ל נמה לא כתיב לאשכ נגז' לו אלא לאשכ אשם לו משמע
 לא שיקרן עלו כגון שאש אהר כולם נגזלו וכו' ונגז' מירד
 חייב נתיק' למטה שהלוי נגזל . וכו' שוקק כשי' לוי שמתחיל לו
 כ"ל נמי שמתחיל הנגזל : ב' דקמס ל"ח' כיון שנגז' כופר לו
 זה שהכתיב הוא ככר עם א"כ ה"ק' כל זה הוא כופר בשלם ומתקן
 כשמתקן כו' : ג' וא"כ כפ' כתיב ואיש כי לא יהיה לו גואל
 וסכ' וכו' יש לך אדם בישראל שאין לו גואל . ומתקן אלף נילא
 שיכול לגואל ממכרו כ"ל דודאי יש לו גואל אלא שאין לו גואל
 שסור שיכול לגואל ממכרו וממה לא שמתקן דמיידי ככר שאין לו
 יורשים ככתיב שמתקן הכל . וי"ל האשם א"ל נומר ככר דהא כתיב
 וככר מלחמותו דהיינו מירושם אביו ונגז' לו לו יורשם מלבו
 וגם סכ' א"ל למיך דקמס דכל אדם רוצה לקבל האשם דהיינו
 קרן וקומס בין שני וצין כסוי : ד' והא דלא נכתב לעיל נבי ואם
 חין לנש' גואל להשיב האשם ולא נכתב המושב מפני שסמך
 ה'לעיל מיהו דכתיב וסכ' את אשמו כדלש' ומתחמו וגו' :
 ה' דל"כ כס הוא כתיב אנו לכהן . וכן הויסין . וא"ל ששכבה לה'
 השומרים והכרי לכהנים לה' ולכהן מביט לים : ו' וא"כ דלמס'
 ליהויה נכד' שירלס א"ס' שפירו כלותו משמר . ומדכתיב
 אחיו מלבד איל הככורים וגו' כ"ל דזה יתן לכהן מלבד אהו
 איל הככורים ואיל הככוסים ונותן דוקא לכהן שבלותו משמר
 כדכתיב כשמשפט חלקי מלך כהן . אלף זה הקרן
 ותומס אנו נותן אלף לכהן שבלותו משמר : ז' הפנתה רז"ל כי
 מלח שילכד משמש שמשם שמשם ככוסים ששוכה לכהן ל"ל ההאכר
 בוירק והולך להוכיחו דהס דל"ה היכא דמחזיק בגולה לנטול
 לרין להביא הקרן והתקשר לו חן ששמים אלא היכא דריבין ליה
 לכהן : ו' יהיה כערמו קמ"ל : ח' כ"ל שמת לכל כהן שילכה דהוא

הפוכה הנאה ונטול מיביבאל סלע 16 ויכר כדי לחסס לכן כמא
 פירוש לתורה אלהים

ער דאם צוריק געבין בראשו צום ערשטין וחסישו
 און זיין פינפטייל יופן גליי זאל ער פקעה געבין
 וויפיל דאס קרן שרעפט אן זאל ער דרויף אפינפטייל
 פקעה געבין ויטו ער זאל געבין דאס קרן מיט דעם
 חוקש יאָר ער דעם וואס ער האט פאר שוּרדיגט
 דאס הייסט צו דעם וואס ער האט בייא איהם
 גיגולה און אז דער גגול איז גישטארבין זאל ער
 געבין דיא גולה צו וויגע וירשים : (ח) ואם און אז
 ער האט קיין פריינד זיי זאלין איהם וישלן וְהַשִּׁיב
 קען זאל צו איהם די גולה געבין ודיינו דער גגול
 איז גיווען אנר און ער איז גישטארבין און האט
 קיין וירשים גילאזט האָס דעם שילד דאס הייסט
 די גולה תשיב וואס ווערט אום ינקערט יוי לפי

דאם גיהער צו גאט פלוקר גאט האט דאס קונה
 גיווען און האט דאס גישיינקט צום פהן דאס
 הייסט צו די פהנים פון די וואך מלבד איל הכפירים
 אויסער דעם וואס ער וועט געבין דעם קרן און
 דאס פינפטייל פקעה זאל ער בריינגען אקרין צו
 ככפר זיין אויף ער פאלשע שבועה וואס ער האט
 גישווארין : (ט) וכל תרומה און אלע די אפ שידורג
 לכל צו אלע די היליגקייט פון די קינדער ישראל
 דאס מיינט מען די כפרים וואס מען בריינגט פון
 די פירות וואס ווערין צום ערשטין פארשני אָש
 וואס ווערין גיגעקנט צום פהן יו יהי דאס זאל זיין
 צו איהם פלוקר גאט האט גישיינקט צום פהן :
 (חק לישראל ע"מ) ח"ד 10

ו זכר ית מעשר קדושה דליה יהו
 זכר די יתן לכהנא דליה יהי: יא ומליל יי

את קדשו לו יהיו איש אשר יתן
 לכהן לו יהיה: רביעי יא וידבר יתה

ת"א איש אשר יתן. ברכות שס קמ"א קי: רש"ב

לך: (י) איש אשר יתן לכהן. שיתנדב דבר הראוי לכהנים כגון חרמים וכיוצא בהם: לו יהיו. כלומר לכהן יתנונו. ומדרש אגדה איש אשר יתן לכהן. מה שתיב ליתן לו יהיה לו כמין הרכה. ולפי שכי חר

שפתו חכמים

ם לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הרחיות לו: לו יהיה כלומר שיתבט הנאה היול עליהם: ם למודה נליה: רש"י

מעם לברכת נתינת הו"מ

והלוים עובדים עבודת המקדש כעל כלל ישראל, ע"כ מהלכו והכינו שם בני ישראל לנימוס ככבוד, ויטמו להם התבוסם והמעשה כעבודת גלגל. ועוד מעט אמר כי הכתוב והמעשה יתן לכהן לית ליה ליהוים והלוים והכל ליתובת ישראל, כי כל בני ישראל ליתובת ספקות עבדו והטוב הכל לית ביהם להשיבם, אבל שבת לוי כעני ה' מעבדו ולהטוב הכל לית ביהם להשיבם, השפט וההודיה הכרעה, אכן מה יהיה ומה נעשה אם ילמס הלוי לכהן? הכרעה והשפטה כהונה רק לעלמו לכהן ולכרמו, ומה לו לחלטים, לכן אמר ה' אל הכהן נאלמס כלו חתנו וחלתי לא יהיה לך תבוסה, כי אתי חלקך. וכהלך חתן בני ישראל, חלקך וחלקך יהיה מסוה בכל חלקך בני ישראל, וכאשר חלקך חלמס סביהם לכהן מלוותם לכהן, דהיינו שיהיה להם הכנה תרומות ומעשרות חלמסך לכרך חתמל את עמי בני ישראל סבי

ליקושים על התורה

(י) ואיש את קדשו לו יהיו וגו'. דער בניה לעמים שרייבם די נארויטע פעקטשין פויערן דם געלט און פארקעגן קום ווי איינע און ווייניקע שטובן און אין ווייניק קאסע דור און ווייניקע און דיא געלט וואס זיי געבן צדקה אדער אויף ארץ לערנען אדער אויף אנדערע הילליגע זאכן, דאס געלט הייסט אומזיס געבען געלט וואס מ'זאגט קיין הנאה פון דעם געלט, ער האט דאס געלט געבען נאר ווייל ער האט געמחט געבן, אדער ווייל ער האט זיך גישעמט פאר אן אדער אדער זאגט אונז דיא תורה דאס איז פארקערט, דאס געלט וואס דער פעקטשן האט ביי זיך אין שטוב איז ניש זייניק, ווארום עס קען טרעפן זייניק פון דיא צוויי זאכן, אדער ער זאל שטארבן און אונזק גיין פון דעם געלט, און אנדערע פעקטשין זאלן הנאה האבן פון דעם געלט, אדער עס קען טרעפן דאס געלט זאל אונזק גיין פון איהם, עס זאל גענעבט ווערן, פארברענגן ווערן פארלירען אין האנדל, און זאל ווערן ארעם, אדער דאס געלט וואס ער האט געבען צדקה אדער אויף אנדערע הילליגע זאכן, אדער וואס ער האט געגעבן פון צום כהן הרוקם און פארט, דאס געלט איז געווען זייניק, דעם שטרך וואס ער וועט האבן צו טולס הבא קען ניש קיינער אונזק נעמען פון איהם, ווי דער פסוק זאגט ואיש את קדשו לו יהיו, נידער פעקטשן וואס ער האט געלילייגט דאס איז זייניק, ער האט געבען צום כהן, דאס איז זייניק:

פירוש לתורת אלהים

(י) ואיש און אפענטש קדשו ויין הילליקייט לו יהיו זאל ויין צו איהם. רש"י שרייבט דער פסוק לערינא אונז פון אלהים זאל גיט מיינען ווייל די תורה האט גיזאגט די פהנים לערנען מעקען תרומות און מעשרות זאל דער כהן מערן קאקען און זאל דאס מעקען מיט גיזוארל דרום זאגט דער פסוק אפליכער מענטש זאל ויין הילליקייט ויין צו איהם פלוקר עם איז בייא איהם אין די הענט ער מעג דאס געבן צו וועלען פון ער וויל, נאך אפירוש איז וואס און דער מענטש וואס וועט איין האלטן ווייניק הילליקייט ער וועט גיט געבן מעשר לו יהיו וועט דאס ויין צו איהם פלוקר דאס פערלר וועט איהם מעהר גיט וואקסן נאר וויפיל דער מעשר טרעפט אן וואס און דער מענטש וואס וועט זיי געבן די הילליקייט צום כהן לו יהיו וועט צו איהם ויין נאט וועט איהם געבן פיל געלט, (יא) וידבר יא אל משה לאמר און נאט האט גירעט צו משה אזוי צו זאגן: זייניק, איש אשר יתן לכהן לו יהיה, און נידער מענטש פועקטשן

משלי חכמים

(י) ואיש את קדשו לו יהיו ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה. דער פירוש זאגט דער מענטש וואס וועט געבן צום כהן וועט ער האבן פיל געלט, דער גיבא מלאכי זאגט אויך הקב"ה האט גיזאגט צו דיא יידן אז איהרע געבן תרומה און מעשר וועל איך פאר אייך געפענען די פעקטשן פון היסעל און וועל אויף זעבן גרבות אז אויפערע ליבן זעלין מיד ווערן צו שרייען זענוג זענוג און איך וועל נאך זעבן, איז דאך אקטיווי אז די יידן וועלן זאגן עס איז גענוג נון וואס זאל הקב"ה נאך געבן, נאר גלייבליך איז אפאהל קעקען פון חדר און זאגט צו די מוסער גיב מיר עסק, ווי

אֶל־מֹשֶׁה דָּאָמַר : יִבְרַח אֶל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
 כִּי־תִשְׁמָה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלְהָ בּוֹ מַעַר :

עם משה למימר: יבמליד
 עם בני ישראל ותימר
 להון וכבר נבר אחי חסמי
 אתתיה ותשגר ביה
 ת"א דבר אל בני ישראל. מוסף כ"ה
 ת"א איש כי. כתיבם סב מוסף
 ג נב כה כז מעילס יס :

רשב"ם

הוא דרשו: בן: (יב) כי השטה. כי חסור. כי תיב שטה מעליו. ושחטה שמים העמיקו : רש"י

שפתו חכמים

י ואם"ם שט"י ז"ל אינו דורס הכתובים אלא אהוה בלא נכמנו
 בעיקרן שיהיה לא נכתבו אלא לדרשא מ"ע מהלא סלין סיס
 דמיון בין דבי אסות לקדושה ודלו לא נכמנו ז"ל מלך ז'
 אלא לדרשא. [ג"ל] פי' דללו מבימות הפרשה ק"ל דל"כ לתם
 נכמנה כשטע סוסה לקדשים מיבע ליה כדרכו אלא ק"ל דלא
 ס"ל כחמיל הפרשה בלשם אלא בלשם נומר אשה כי השטה
 ומעלה ונו' ק"ל שבו עירב החסם. נכ"ס עם כתיב למעלה ונו'
 כ"ל שבו עירב החסם מ"כ איש איש מלמד שמועלת בשנים.
 פ"ט יוסר: כ' כלומר שילרס הכע מוכה על זהו השטות
 דלכ"כ למה חייבים מיתה כיון דשטוים היו: ל דוקא קמס רש"י
 מדרכי לניעות ולא למר מדרכי מוכה דמדרכי מור' שמועט דודאי
 הוא שונמה וכ' ודאי שונמה סוף משקין אומה לכך קמס מדרכי
 לניעות כ"ל בלשמה פתחקה ומשקת עם אלה ומסק הוא
 מעט בלברכת נתינת הו"מ

לו יהיה. מומן הרבה לו. (יב) איש איש כי השטה
 אשתו. מה כתיב למעלה מן הענין ואיש את קשיו לו
 יהיו יחס אחה מעכב מתנות הכהן חייך שמתוךך לכה
 אלא להכיא לו את הסוטה: איש איש. ללמדך שמועלת
 בשמים בלום מלמחה של מעלה ואישה מלמחה של
 השטה אשתו. שנו ברומיווין אין המלמחים נואמים על
 שחכנס ברהן רוח חסר לב. ומשטו של מקרא כי תשעה חט
 ומרכי לניעות ל ותחשך בעיניו כמו (סד ד) שטה מעליו
 ועבור (סג) אל יסע אל דרכיה לכך: ומעלה בו מעל.

נתינת הו"מ

במהל אופן סנה הכרעה אליו. ע"כ יפה אמר הכתוב איש אשר
 ימן לכהן המצוי לו. כי ליה עמון הרבה. כי ממחם ככנס
 הכהן יתכרך גם הוא, ומכלל בן אחה ששע לאו: (יב) איש

לכס שפע ככנס וסכוואת הכנה מעילה סחיה הכרעה לכס ג"כ.
 ויפיק סכרעה הוא נכבש לו, רק סכרעם כשכיל סליו סתכרך
 ג"כ סכרעם, ומה סליו נוסן סכרעם סולמי סכרעם ויכמעל

פירוש לתורת אלהים

פאלש ויין. רש"י שרייבם ררום שפייים צווייא מאהל
 איש ווארום אז א אשה או מונה פעלשם ויא אין
 הקביה וואם, ער ווערם גירופען אייש מלקחה אונ
 ויא פעלשם אין אייהר באן וואם, ער ווערם גירופען

(יב) דבר רייד צו די יודין אונ זאלסט ויי זאגין איש
 איש אפטיקער מעמלש כי וואם ויין ווייב וועט אפ
 קערין פון דעם ערליקען ווען אונ איר מאן וועט
 איר חושד ויין אויף זונת ומעלה אונ ויא וועט אים

משלי חכמים

גיווען צווישען ויי אנרויסע שונאה איינער האם דעם אנדערן
 שפארק פיינס געהאט, אפאהל דעם גינראפין איינר מן ויי דעם
 גינראפן אשיידן מיט ויין סאכקער מיט אפארו וואם אוי א
 גרויקער עליי אה אגרויקער יוסן, דער אנדערער גביר האם
 אים שפארק ספגא גיווען. נאך די חתונה ווי דער גביר האם
 גענומען דעם איידים צוא ויך אין שטוב אין דער איידים גיט
 גיפעלין דעם שווער, ער האם גינעהן דער איידים האם וויינער
 שלעקעס מדות, אונ די סאכקער האם אים אויך אנגערויפען
 פיינס האבין אוי געקליבן פייא וייא סען זאל שוין סאכין אגם,
 דער גביר האם געשיקט פירונג סון ויין איידים, אונ זאגט
 דער צווייט דאס שלעקעס פירונג סון ויין איידים, אונ זאגט
 צום שדכן אנוי ווי איך האב דיר בצאהלם שדכנות פאר דעם
 שידוך אוי וועל איך צו קריגם ויך צו צווארלין או דו וועסט גינן מיין
 איידים זאל געבן גס צו מיין סאכקער, דער שדכן דעם גינאגם
 איך וועל געהן עם זאל ווערין אגם נאר מיט אים כעדינגען
 עם זאל קיינער האם וויסען פאר וואס דער גס אוי, סען זאל
 זאגין דער איידים גיט ויך צו קריגם מיט דעם שווער אונ מיט
 ויין ווייב דריבער וויל דער איידים עם זאל ויין אגם. דער
 שדכן אוי גענאגען צוא דעם איידים אונ האם מיט הקסם
 האם גיהערם אז דער איידים געגם ויין ווייב, דער אנדערער גביר
 געשעקלם דעם זאל געבן אגם ויין ווייב, דער אנדערער גביר
 דעם געשטייגען דו זאלסט מיר געבן דעם גירלש פאר א
 איידים, דער שדכן זאגט צום גביר עם אים אפילו אשיקיע
 נאך איך זאל דאס ביי אים פועל ויין ער זאל ויך פחתון ויין
 מיט אייער סאכקער, נאר אשדכן מוז ויך אלץ אונשפרינגען

אביסול, דאס ועלביגע אוי ביי די ברקה פון די יודין, ווען
 ביי דעם יודין אוי גיבענשטם גיווארין די סתוהא אין פעלד
 אונ איר פירקל פון דיא טויבערפונער אונ ווייב האבין גיט
 גיהאם אוי פל שפיקלערס צו לייגן דיא סתוהא מיט דיא
 פירקלין אונ וויא האבין נאר גיט געדארפט אוי פיל סתוהא
 אונ עם אוי געבליקען פון איין יאהר צום אנדערין יאהר,
 האבין דיא יודין געשריבען עם אוי בענגט ברכות מיר דארפן
 גאר גיט אוי פיל, האם הקב"ה גינאגם גיט סון איינרעוועגן
 גיט אויך די ברקה, דיא ברקה איז פאר די כהנים אונ לויים,
 אז איר וועט האבין פיל סתוהא וועט איהר געבן דעם כהן פיל
 תרובה, אונ פיל פגשלות דעם לוי, דאס זאגט דער פסוק
 איש אשר יהוה לבתן, דער סענש וואס גיט צום כהן תרובה
 וואס פגשלות צום לויין לו יהיה, וועט גר האבין פיל סתוהא
 דער כהן זאל האבין פיל תרובה וואס דער לוי האבין פיל
 פגשלות אוי די ברקה גיט סון וועגן בעל הבית נאר פון וועגן
 דעם כהן אונ דעם לוי, אגער אז ער גיט דעם תרובה אונ
 מעשר וועט ער גיט האבין דיא ברקה, פון דעם געווענען וועלן
 גיט ויין גלייך דו וי שפחה פון כהן אונ פון לוי זאל שפחה פון
 בעל הבית, דו וי עם שפייים אין פסוק איר וועט אויך סהייגן
 פאר גאס איר וועט אויך פרייע מיט אייערע ויהו אונ מיט
 האם גיט אהלק אין ארץ ישראל, אוי דאך אפשיא ווייל דער
 לוי האם גיט אהלק אין ארץ ישראל דריבער וועט ער ויך פרייען
 עם דארף דאך ויין פארקערט אז ער וואלט געהאם אהלק עם
 האם גיט אהלק אין ארץ ישראל וואלט ער געדארפט פרייען, נאר אפישל עם
 וועגן אפאהל גיווען צווי גבירים אין איין שטאם, אונ עם אוי

הַנֶּקֶן מִמִּי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים
הָאֵלֶּה : וְאֵת כִּי שְׁמִית תַּחַת
אִישׁ וְכִי נִטְמְאֵת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ
אֶת־שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלִעְדֵי אִישׁ :
וְהַשְּׁבִיעַ הִכְהֵן אֶת־הָאִשָּׁה
בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הִכְהֵן לָאִשָּׁה
יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לָאֵלֶּה וְלִשְׁבָעָה
בְּתוֹךְ עַמְךָ בְּתַת יְהוָה אֶת־יָרְכֶךָ
נִפְלֵת וְאֶת־בְּטַנְךָ עֲבָה : כִּבּ וְבָאוּ
הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָךְ :

מבעלידהווי נפאה ממין
מדיריאמלמטיא האלין
כ ואת ארי סמית בר
מבעליך וארי אסתאבת
ויהב גבר בידך ית
שכבתה בר מבעליך :
כאויזימי בהנא ית אהתא
בממותא דלומא וימר
בהנא לאהתא יתו יי
יתוך ללוט ולמומי בגו
עמיד בדיהווי ית ירכיך
מסיא ונת מעיכי גפיהווי
כב ויעליו מוא מלמטיא
האלין במעיכי לאפחא
ת"א כתיב : סופה יי קידושין סב
שטעות לו : וזה כי שיה
סופה יי : תתח לישן : סופה כד
קידושין כ : מכלמי לישן : יכמות
ית כד כ : והשבע הכהן : סופה
יי שטעות לה : ואחז הכהן ללשה
סופה כב : יתן כ' סוףך לללה :

כמה ס' : סופה סו : וכלו היסי : סופה כו כז כח :
רשב"ם

(כא) לאלה ולשבעה. כשמשביע אדם את חברו יאמר
הגני משביעך על זה הרבר שאם תכזב בי תהיה מקולל
שפתי חכמים

שטעות : ה דק"ל רכי שבע שודאי יצתה ולא ודאי יצתס לון
משהין אופס : י ס כלומכ אס לא אמת מה שאמרת : יארט לי כו
דלג"ל יתן יי כן אלה מיכתי לים וגמ"ד דמלת לללה בעקוס
שטעות כד : שיהו הכל כשטעין בך לא יארע לי מ כדך
לשבעה לבחורי שהלדיוקוס נשבעים בשטעותן של רשעים
כך יכרך ישראל לאמר : את ירכך . בקללה הקדים ירך לבטן
לצי צבחה התחילה בעצירה תהלה : צבה . כתרומתו נפיהה :

עניני הזווגים הראויים להזדווג

וקשה לזווגן : מי' אס' להקב"ה קשה שיכא זונג מולה יסס , כי
הכל טידי שמיס חוין מיכלח שמיס , וס"כ לין זה כרדי שמיס
שיכילו לדעה אחת אס זיווגו כני ארס רע כטוב , או טוב כרע ,
וכמו קריתס יס כוף שחי : כומכס בעצמה בלשית , ולמה לא
קרע הים א"ע מיד לפני יסחל , זה הים מוסס שהללו עכדו ע"ג
והללו עכדו ע"ג , וכמו שטעין הכר של יס ע"ג אלו מללו ,

פירוש לתורה אלהים

ואל דער פהן זאגין צו דער אשה ימו : איתך נאמ
נאל דיה געבין אשה צו אקללה אונ צו אשבעה
בתוך צווישען דיין פאלק דת : נאמ וועט געבין
את ירכך דיין דיה זאל אויס פאלין ואת בנה אונ
דיין בויה זאל ווערין גישוואלדין בלומר עם זאל
דיר אוי שלעבס זיין אז איינער וועט דעם אנדערן
וועלן שעלטן זאל ער איהם זאגין עם זאל דיר
אזוי אסוף זיין ווי עם איז אויס גינאנגען צו דער
אשה אונ אז איינער וועט וועלן שווערין זאל ער
זאגין אויב די ואך איז גיט אמת זאל מיר אזוי זיין
ווי עם איז גינארדין צו דער אשה : (כב) ויקאו המים
המאררים אונ זיי זאלין קיבוען די ראויגע סיס
מאררים

מֵעֵין וְלֹא־מִסָּאָה יִרְבֵּן
 וְתִימַר אֶתְמָא אֲמֵן אֲמֵן:
 כג וַיִּכְתֹּב יֵת קִישִׁיא
 הַאֲלֵן פְּהֵנָא בַּסְפָּרָא
 וַיִּמְחֹק לְמֵיא מְרִירָא:

לְצִבּוֹת בָּמֵן וְלִנְפֹל יִרְךָ וְאָמְרָה
 הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאֲמֵן: כג וְכָתַב
 אֶת־הָאֲלֵת הָאֲלֵה הַכְּתָב
 בַּסְפָּר וּמְחָה אֶל־מֵי הַמַּרִים:

י"ו כדו להללים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו השלום כל הסדרה ותרגום וימחור:

כד וַיִּשְׁקֵי יֵת אֶתְמָא יֵת
 מֵיא מְרִירָא מִלְּמִטְיָא
 וַיַּעֲלֵן בְּהֵ מֵיא מִלְּמִטְיָא
 לְמְרִירָו: כה וַיִּסַּב פְּהֵנָא
 מִידָא דְאֶתְמָא יֵת מִנְחָת
 קִנְאָתָא וַיִּרְיֵב יֵת מִנְחָתָא
 ת"א לנכות כען . סוסה כל: ולמסע
 הסעה חמן אמן . סס י"ו י"ו כו
 קידושין כו בעשות כפ לו: וכנס
 הכין את הפהוט . גברות מוסוס
 י"ו: כספל . מוסה י"ו: ומחה .
 מגילס כ כח קידושין לו: והקיף .

יחזיקו יג סוסה כ: וססקה את . נדרים מג סוסה י"ו: ובלו כס . סוסה כו כה: ולקח הכסן . מגילס כ כח קידושין לו: והקיף . סוסה י"ו קידושין לו וצמיח קיס:

בעל המורים

חיים . אם נטעמה ומחס ס' את שמו , ולא נמלאת סבורה ומחס
 ס' אלטים דמעס , ולא הייתה עקרה נפקוח , ולא הייתה יולדת
 כזער , יולדת כריוח: (כד) וססקה ג' כמס . והסקה את
 הסכה , והסקה את נמל הסטים , וד' יעלה מן הארץ וססקה .
 סכה נטח עטר כמים ומסקה אותה . וזכו ודל יעלה מן הארץ
 וססקה למס בשכיל שטעמה מטיח שזמרה וזכו והסקה את
 רש"י

אשה . לך כחיב מנחה קנאות סוף וקרינן סוף: (כז) אמן אמן .
 וססיק בין שני אמנים . לומר אמן מליש זה , אמן מליש אחר :
 (כח) ומסה . ד' , ומחה אל מי בערבים . ומחה על כסף וס
 כרחה . ומחה ס' אלטים דמעס מעל כל עמים . ומחה ס' את
 שמו . ומחה אל מי סמרים סיינו מים חיים שנלמד ומחה על כסף
 יס כרחה מם החם מים חיים דלחיב מקדס לפין אף הכל מים
 שפתי חכמים

(כז) לְצִבּוֹת בָּמֵן . כמו להכנות כען , זכו שמוס פתח
 שהלמ"ד נקודה נו , וכן (שמות ג) למהותם הדרך (דברים
 א) לראוחכם את הדרך אשר תלכו בה , וכן להפיל ירך
 להפיל ירך שהמים מלבים את הדרך אשר ומפילים את הדרך:
 לְצִבּוֹת בָּמֵן וְלִנְפֹל יִרְךָ . בטע וירכו של בעול או אינו
 אלא של נעלמת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בעתך
 לכה הרי של נעלמת אומר: אמן אמן . קבלת שבעה י אמן
 באתלה הקריב מנהחה ב אלה הכתוב מבעדך שכשישקנה
 חס כה לרעים לפי שנלמד בען וירך מנין ל לשאר כל הגוף ת"ל
 שהם החמילו בעבירה תחלה לפיכך החמילו מהם השורענו': למרים . מ להיות לה רעים ומרים: (כה) והגיה . מולך

שפתי חכמים
 שפתי חכמים כלי לכל מקלל ומשביע: י' מוס' ס"ק דקידושין
 (דף כו) פירש: דמדח אמן מסיק שפיר על האלם ועל הסבוטה
 ולש זה וליש אחר כסרי חכל מ' ס' כפרסה קלי וזלס וצונות
 כסד"א כטיב כפרסה וכתיב כמי חחה איך דמעמע בין מליש
 זה בין מליש אחר וליך דלמן קלי על אלוהס וסזמחה יכס דלס
 כתיבי כפרסה , וכס' קולך כלבונו: ב כדכס' וסקטיה העזיחה
 ואחר יסקה את החסס את סטיס: ל דק"ל סס כס סכ' ולי
 ובלו הטיס המלכריס אלס לנכות כען נגו' , ומחין לפי סעס'
 כו: מ ל טיבול סס אל דכריס מריס שככה סס ככנסה ולין
 על האלה חמן על השבעה חמן אם מליש זה חמן אם מליש אחר חמן
 (כד) והשקה את האשה . חין זה סדר המעשה שפיר
 יכחו כה למרים לפי שנלמד בען וירך מנין ל לשאר כל הגוף ת"ל
 שהם החמילו בעבירה תחלה לפיכך החמילו מהם השורענו': למרים . מ להיות לה רעים ומרים: (כה) והגיה . מולך

עניני הזווגים הראויים להזדווג

כפ בטוב , ממ' אם לא יכיה מן השמים לא יכול לגמור הסדוה
 ועשי שנס כוה יס כחריב כי שאל יקדמנו אחר כחמים ויכל
 ליהוש שוסו וזוג שני זכס שולין מן השמים רק לפי שמוס:

זקס דסו"ל להקב"ס לטטיק לבס של שדלס לטוב , אך זה אינו
 זקסס סמכריס שנכחלס כניי חוס , ומקסס כטמלס וכלל כ"ק
 ככרוס כס טלני לפלו , וס"כ למס סטור לשדך טוב כעס ס'

פירוש לתורת אליהו

אונ , ער זאל דאס אפ מעקין אל פי המרים אין דיא
 ביטערע וואסער אביין: (כד) והשקה אונ , ער זאל
 אן פרייקען די אשה את פי המרים די ביטערע
 וואסער המיארדים , וואס ויי מאכין מינערין ויבא ביה
 המים המיארדים אונ די וואסער די וואס מאכין
 מינערין ועלין קומען אין איהר לפרים צו ביטער
 גלובר פון דעם וואסער וועט צו איר ויין שלעקט
 אונ ביטער: (כה) ולקח הכתוב אונ דער כהן זאל

מאריים מפעך אין דייע גידערים לצבות כפון צו
 מאכין גישואלין דעם בויה פון דעם נואף ולפיל
 יך אונ צו מאכין פאלין גיין ימים אונ די אשה
 זאל ואנין אפן אפן איין קאהל אויף דער קללה
 אונ איין קאהל אויף דער שבנעה , אמן אויב איך
 האב מנה גיווען כוים דעם וואס מיין מאן איז
 מיה חושך , אונ אמן אויב איך האב מנה גיווען
 מיט איין אנדערין: (כג) וכתב את האלות אונ דער
 בן זאל שריבין די קללות אויף אפארקעש ומחה

והקריב אתה אל המזבח: כי וקמין
הכהן מן המנחה את אֹזְבַּחְתָּהּ
והקטיר המזבחה ואחר ישקה את
האשה את המים: כי והשקה את
המים והיתה אם נטמאה ותמעל
מעל באישה ובאו בה המים
המאזרים למרים ועבתה בטנה
ונפלה ירכה והיתה האשה לאלה
בקרב עמה: כי ואם לא נטמאה
האשה וטהרה היא ונקתה ונזרעה

קדם יי ויקרב יתה
למדפחא : כי וקמין
פנהא מן מנחה ית
אדפתה ויסק למדפחא
ובתר פן ישקי ית אחתה
ית מיא: כי וישקנה ית
מיא ותהי אם אסתאבת
ושקרת שקר בבבלה
ויעלון בה מיא מלמטיא
למירוד ויפחון מעהא
ותתמסי ירכה ותהי
אתתא ללומא בנו עמה:
כי ואם לא אסתאבת
אתתא ונדכאה היא
ותפוק זכאה ותעדי

ת"א והקריב אותה אל המזבח.
מנחות ט: ואתה ישקה.
סוטה יע: ולמטה בעטת. מוסט
כ כה: ונקתה ונזרעה, נזרעה לא:

בעל המזרים

נחל השטים: (כח) וסמך וזח מוכה הקהל. לומר
רש"י

ומביא מעלה ומוריד נ ואף היא מניפה עמו סידה למעלה
ס מידו של כהן: והקריב אותה. זו היא הגשמה בקרבן
דרומית מערבית של מזבחה ע קודם קמייה כשאר מנחות:
(כו) אֹזְבַּחְתָּהּ. הוא הקומץ שע"י הקערות המנחה בלה
לזכרון לגטוה: (כו) והשקה את המים. לרבות שחס
אחרה לזני שוחה פ לחצר שמחקה המגלה צ מערערי
אוחה ומסקין אוחה בעל כרחא אל"כ אחרה טמאה חזי
(סוטה כז): וצבתה במנה וגו'. חט"פ שנקללה הזכיר
ירך תהלה ק המים אינן בודקין חלה כלרץ כניסתה בה:
והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיה הכל חלין
בה: בקרב עמה. הפרש יש בין חלם המתנוול במקום
שיזכר של חלם המתנוול במקום שאינו יזכר: (כח) ואם
לא נטמאה האשה. כסתירה ת זו: וטהורה היא.
ממקום אחר: ונקתה. ממיס המאזרים ולא עוד א חלה
ונזרעה זרע אם היתה יולדת בעזר חלד כריוח אם היתה

לומר זה דבר כל הכותב בלשה שקלה ונסתרה קצתיו מ"א
סוקל לה ונסתרה עמו פירש פחלה הי"ס לא נעלמה מידי

פירוש לתורת אלהים

אשה דאם וואקער: (כו) והשקה אונ ואל יוא מאכין
אן פריקען דאם וואקער (עין רש"י) והיתה אונ
עם וועט זיין אם נפסא אז זיא האם זיה פאקא
גינען, זיא האם מנה גינען והמעל אונ איז פאלש
גינען צו איהר פאן וזא וועלן קומען אין איהר
די מים מאררים ילדים צו ביטעקייט פארקער עם
וועט איהר אשלעכמער צו ביטעקייט פארקער עם
איהר בויה וועט גישוואלן ווערין ונפלה ירכה אונ
איהר זייט וועט אפ פאלין והיתה אונ די אשה וועט
זיין צו אקללה בנרב גשה צווישין איהר פאלק

געבען פון דער אשה את מנה הקנאות די מנחה
פון דעם פעס והנף את המנחה אונ ער זאל אויף
הייבין די מנחה פאר גאמ אין אוהל כוועד והקריב
אורה אונ זאל זיא גינענען צו דעם מנחה:
(כו) וקמין אונ דער כהן זאל געבען פון דער מנחה
את אֹזְבַּחְתָּהּ איר דערמאנונג. ער זאל אראפ געבען
פון דער מנחה אקריסול מעהל מיט זינגע נדכיא
פינגער וזי ער מוכה ביי אלע מנחות אונ זאל
דאס גייסול מעהל פארברענען אויף דעם מנחה
דאס איז אַנְבְּרִינְקונג פון דיא מנחה פאר גאמ
ואחר אונ דער נאה זאל ער געבין פריקען דיא

רשב"ם

כאשה פלוני/שצבתה בטנה ונפלה ירכה: (כח) ונזרעה
שפת חכמים

בכונה ד"א מר: ג פ"י כפרסא חוט: ס דילטין יד יד משלמים
דכתיב וזו חבואים וזו" עס להבין סעלום גינען עס סס כהן
אף כאן עס סכין וכתיב ולקח סכין בל כילד חלה שזכבן מוצק
והיא ג"כ מניסה עמו סידה למעלה מעל כהן. ועוד מן מיד
האשם למד ז"ה פ"י פתחת יד סלשה סידה למעלה מידו של כהן,
דל"כ כ"ס לו לכחוב ולקח סכין מן האשם ול"ל ע"ד: ע דקסט
לרש"י דובקריב משמע שקרב המנחה וכתיב חט"פ וקמן חכין
מן שנתקם ש"ש דעדין לא קמלא ותיב כתיב חט"פ חט"פ
קומן שפדין לא קמלא. ומתכן דובקריב ל"י הגשם הוא כטמא
צמגש חט המנחה בקרבן מעררים דרומית: פ כלומר חלה ממנו
בלא כחובה ולזני שוחה לין שפטיין לס כיון שנתקם השם עד
שחאמר בספרים שטמא חזי חלל קודם שנתקם השם ח"כ חזי
שוחה וחלה בלא כחובה שפטיין לס ואין משקין אוחה ח"כ פ"ס
שח"כ שזרע כטמאה: צ פכ"י כפרק היה ניטל פומחין חט
פיה שלל כטמאה ושופטין כעמי לתוך גרונו, עכ"ל. ובערוך
עבר כזר פ"י ל"י סיכור: ק וטמ"ס שנקללה טמאה כתיב לגטוה
בען ולפני יך הכסן חלה חט"כ סיכר הכהן חלה לזו כטמאה
וירכס של סוסה קמירי חלה כטמא וירכו של כוסג: ל חט"פ
לשילי פירש שיהיו הכל נשבעים כיון ונקלליו כיון כאן ח"כ לרש"י
כן דל"כ ל"ל: ש' שגנאי ויזכר הוא לו: ח חט"פ בלא ח"י לירך

ח"ידי דבעי לפרשי וטהרה היא ממקום אחר שפירשו מסתים
כספיקת ה"שם שקלה לס: א שלל חלמל רונזרעה זרע נמשך

זרע: כס זאת תורת הקנאות אשר
 תשטה אשה תחת אישה
 ונממאה: ל או איש אשר תעבר
 עליו רוח קנאה וקנא את-אשתו
 והעמיד את-האשה לפני יהוה
 ועשה לה תפלה את כל-התורה
 הזאת: לא ונקה האיש מעון
 והאשה תהוא תשא את-עונה: פ
 ו ידבר יהוה אל-משה קאמר:
 כ דבר אל-בני ישראל ואמרת

עדיו: כס דא אורייתא
 דקנאותא די תסמי
 אתתא בר מבעלה
 ותסתאב: ל או גבר די
 תעבר עלוהי רוח קנאה
 ויקני ית אתתה ויקם ית
 אתתא קדם יי ויעבד
 דה פהנא ית כל
 אורייתא הדא: לא ויהי
 זכאה גברא מחובא
 ואתתא ההיא תקביל
 ית חובה: א ומליף יי
 עם משה למימר:
 כ מליל עם בני ישראל
 ותימר להון גבר או

ת"א ואל תחזיק. טוסה ית כתיבות
 מניח ל כ טוסה יי ית כ וקס
 הא"ש יכמות נח טוסה כמ עי

קידושין כו שטויות ס: דכר כל בני ישראל. נזיר כה נמנחה עג:

בעל הטורים

שלא מסורה היא היום לה בניס לדיקים בעלי חובה: (לא) את
 מונס: ב' כנס', הכא, ולידך כדלריס ונשא את עונה. כדליתח
 כטוסה שלא ידגס כבעל למב גרמתי לה מיתח אלל היא חסא
 את עונה, ודוקא הכא. אבל כדלריס סתיה יכול לספס ולא ספס
 לה בעלס הוא ישא את חס עונה: ונקס הא"ש מעון. וקס ג' מתין על
 ה"א, לומר לך שנקס מחמשה מוטוס, ואלו הן: מון חסא ח"ש,
 רש"י

רשבים

זרע. תתעבר: (לא) ונקה האיש מעון. אע"פ שגרם
 לה פורעניות זו ע"י קבוי שקינא לה. ול"ג ונקה האיש
 מעון: שלא סבל אשתו להיות מונה תחתיו ואלו שתק
 לא היה מנוקה מעון שהיא אמרה לו. אלא הוא
 תשא את עונה. שהרי וינתה. לסיכך קבלה פורענותה:
 שפתי חכמים

אונקס: כלומר ונקסה ונכסה ונקסה מדכריס העונים הליס
 ונכס ונכסה זרע לסיכך ק"י ונקסה עהמים כמלכריס כסיה עיין
 סלס מלכריס כסן ומנלית יכך, ופי' ונכסה זרע לעלמו לכ"ב
 המיס אל ידגס לומר חכתי כמיתחה קי הוא מן העונס.

יולדת שחורים יולדת לכניס (מוסכ כו): (ל) או איש.
 כמו (שמות כב) או נודע כלומר חס איס קנאי הוא לכך
 והעמיד את השטה: (לא) ונקה האיש מעון. חס דקדוקה
 ד"ח משיקנה תחא אללו כהיתר וקס מעון, שהטוסה

פירוש לתורת אלהים

גיוועין ויין ווייב אליין אין אשמוב מיט אפקעקדין
 מאן וקנא את אשתו אונ ער האט גיבאטיין אויף זיין
 ווייב ויא זאל גיט ויין אליין אין אשמוב מיט דעם
 כאן אונ זיא איז נא גיווען אליין אין אשמוב מיט
 דעם מאן ויתמייז זאל ער שמועלין דיא אשה פאר
 גאט ועשה אונ דער פהן זאל איהר קאן את כל התורה
 הויא קאר דאס דאויען לערננג פלוקר ער זאל
 איהר קאן די דינים וואס פריער איז גישטאבען:
 (לא) ונקה האיש מעון אונ דער מאן וועט ריין זיין פון
 אוינד פלוקר אז דיא מיס מארריס האבין איהר
 גישאט אונ זיא איז גישטארבין זאל ער זיך גיט
 זארגין אונ זאל גיט זאגין איהר בין שולדיג וואס
 דורך כיר איז זיא געשטארבין ונארום ער איז ריין
 דער פון ער וועט דער פאר ביין עניש האבין והאשה
 הויא אונ דיא אשה תשא וועט אליין ליידין איהר
 זינד: (א) וידבר יי אונ גאט האט גירעט צו משה
 אזוי צו זאגן: (ב) דבר רייד צו די קינדער ישראל

אֱלֹהִים אִישׁ אִישׁ אֵשֶׁת אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא
 לְגֵדֵר נָדָר נָזִיר לְהִזִּיר לְיְהוָה :
 מִיָּין וְשֹׁכֵר יִזִּיר חֲמִין יָיִן וְחֲמִין
 שֹׁכֵר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת
 עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לְחִים
 וַיִּבְשָׁן לֹא יֵאָכֵל : כֹּל יְמֵי נְזִירוֹ
 מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְן הַיָּיִן

אֶתְתָּא אַרְיִי פִרְשׁ לַמִּדְר
 גֵּדֵר נְזִירָא לְמִזִּיר קָדָם
 יי: ג מַחְמַר חֲדָתָ וְעֵתִיק
 יִנְזֵר חֵף דְחַמְר חֲדָתָ
 וְחַל דְחַמְר עֵתִיק לֹא
 יִשְׁתֵּי וְכָל מַתְרוּת עֲנָבִין
 לֹא יִשְׁתֵּי וְעֲנָבִין דְּמִיבִין
 וַיִּבְשָׁן לֹא יִיכּוֹל : ד פֶּלַ
 יוֹמֵי נְזִירָה מִכָּל דִּיתְעַבַּד
 מִגִּפְנָא דְחַמְרָא

ת"א כי יפלא : מנינה ונדריס ג מ :
 למזר נדריס ג מ ג ניר ס : ג :
 ניר ד : מין ושכר יזיל : ניר ג ל :
 מד כדמות ג : לא ישתה : נדריס ג :
 משתה : פסוקס מ מד ניר ג לא יכיל :

מכל אשר יעשה : נזיר לא לה : לא יאכל : נדריס ג : כל ימי נזרו : נזיר יד : מכל אשר יעשה : פסוקס מה נזיר ג ד ס לז :

בעל המורים

טון טעיה : טון טלל כל טעיה, טון טעיו, טון טעמיו : (ג) יפלא.
 ב' יפלא' מסריס, טכא. ואורז טעקין, דינסיין נדריס מעדיין
 מה טס טעקן טכקן טן יסיה חף ננדריס טלל טלוי גחכס
 לארזניהם. לכן אומר אני שמשת מחטיו : לך פעל
 ופרשנו עם כי לא נמצא במקרא נמצא כל' התלמוד
 בירמיה אם לא שרתוך לטוב, ופירושו: כמו מישר
 שהיה. ואמר שריתוך כמו וריתו פרש על פניכם,
 רש"י

רשב"ם

(ג) משרת ענבים, מ' מנחה ושרת את אחיו, והרי
 המ'ס' כמו מ'ס' של מרחש ושל משמר ושל משמן בשרו
 ירוה, ולא יתכן ל' שירות כי אם אצל עובדת בני אדם
 הוא מנורת שרה, כמו מקבת כסף מנורת קזה
 נזיר ששרה פתו ביון, ואם כלשון המקרא הרי מצינו
 קטריין שבדנאיל, בלומר פתהתוך כן האויקוב כבעשה
 מנורת זרה הלאה, אף כאן משרת ענבים כל מה
 שפתיים חכמיים

ב אסורה לבעלה (ספרי) : (ג) כי יפלא, יפריש. למה
 נסמכה פרשת נזיר לפרשת טועה ג לומר לך שכל הרואה
 טועה ד בקולקלה יזיר עלמו מן היין טהור מניח לידו
 כיוצא (טועה ג) : נדר נזיר. מין נזירה ככל מקום חלל
 פרישה חף כאל שפירש מן היין : להזיר לה'. להגדיל עלמו
 מן היין לשם שמים : (ג) מיוין ושכר. כתרנומו מהמר
 חדת ועתיק שהיין ה משכר כשהוא יטן : וכל מושרה.
 לשון כביעה במים או בכל מקשה ו. וכלשון משנה יש הדכה

ולא עוד חלל ומכרס : ב מדולדלך לכתוב וקח טהור מעין טהור
 כביחר חללו חקר שטחם משמע כמטוס קודם שטחם הטורה
 לבעלה : ג דק"ס. יס' לו לסמיון לפדש נדריס כי הוה מקיטת
 הדלוי לט. והלר"ס ס' טלון לו דמיין ומדך עם פ' טוזה טו
 טכרה על טכרה דככות וזס קדש עלמו צמוח לו, מ'ס פירך
 למה נסמך חף טלון : כ כר טל כט"ו ז"ל ד כל' הוה טמטילין
 אומח דכדכ"ט ופסע חל לרס טלסר : ה כלומה למה נקדח הטש
 יין יטן טכר ומכרס מ'ס טשטכר : ו ס' דכ טמטילין במים
 או בשכר כל מקשה דכל כדיום טהור לטעיה מרסס יזיעט,
 כמ"י

מעם עניני קדושת הנזיר
 יזיר עלמו מן היין לטעה מן הכביים, הטלטהוה טוה לטי טה
 טס ככטע וטיון מיק לו וטול נזיר טענו לטכתיק חל היקוט

מס עניני קדושת הנזיר
 יזיר עלמו מן היין לטעה מן הכביים, הטלטהוה טוה לטי טה
 טס ככטע וטיון מיק לו וטול נזיר טענו לטכתיק חל היקוט

פירוש התורה אלהים

ואמרת אליהם אנו ואלקסם ויי אזוי זאנין איש אבקענמש
 אוקר או אישה אדער איין אשה פי יפלא ווען ער וועם
 באשיידליך ארויס ריידן ליהודי נזיר גיט גיט אהן
 אנדך ער זאל זיין אגזיר ער וויל זיין אפ גישיר
 פון זיין טרינקען לזויר ער וויל זיך אפ שירידן פון
 זיין גיט פון זאמס ווענין : (ג) אזי אזוי דער דין פון
 דעם נזיר טוה פון גיטעם זיין ושכר אונ פון ארפין

וויין זיר זאל ער זיך אפ שירידן חופין זיין עסיג וזאם
 איז פון זיין לא ישתה טאר ער גיט טרינקען וכל אונ
 אלע מיטקה וזאם אין ויזא האם זיך גיווייקם זיין
 טרויבין לא ישתה טאר ער גיט טרינקען וענבים לחים
 אונ פייקטע פריישע זיין טרויבין ויבשם אונ
 טרוקענע זיין טרויבין זאל ער גיט עסיין : (ה) כל ימי
 נזרו אלע טענ פון זיין אפ שירונג טכל איש גישר

השם
 טאר גיט טרינקען טסיג פון זינגען זיין אונ גיט טסיג פון
 אלשען זיין :

השם
 טאר גיט טרינקען טסיג פון זינגען זיין אונ גיט טסיג פון
 אלשען זיין :

(ג) [טע] (לאו רכב) טלל ויאלל טניז ענבים לחים טלמאר
 וענבים לחים לא יאכל :

זאכן וזאם אין ויזא איז ארין געשייט זיין זאל ער ויבשם
 טרינקען אונ גיטעם זאכן :

(ט) [טע] (לאו רכב) טלל ויאלל טניז למוקס טנא וענבים
 לחים ויבשם לא יאכל :

ענבים לחים לא יאכל וזאם איז אפציה לא תעשהו אגזיר טאר
 גיט עסיין פייקטע וויינטייבין :

טון ושכר זיר וגו' וזאם איז אפציה לא תעשהו אגזיר טאר
 גיט טרינקען זינגען זיין אונ גיט אלשען זיין אונ ער

ויבשם לא יאכל וזאם איז אפציה לא תעשהו אגזיר טאר
 גיט עסיין געטרינקענע זיין טרויבין וזאם איז טרוינקעס :

ח כל ימי נזרו קדש הוא ליהוה:
 וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בִּפְתַע פְּתָאם
 וְטָמֵא ראש נזרו וְגִלַּח ראשו בְּיוֹם
 טְהַרְתּוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחְנוּ:
 י וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יבא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ
 שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶרֶב־הַבֶּהֱן אֶל־פֶּתַח
 אֹהֶל מוֹעֵד: י" וְעִשָּׂה תְּבִהֵן אֶחָד
 לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וּכְפַר עָלָיו
 מֵאֲשֶׁר חָטָא עַד־נַפְשׁ וּקְדַשׁ אֶת־

רישה: ח כל ימי נזרה
 קדש הוא קדם יי:
 וְנֶאֱרִי יָמוּת מֵתָא עֲלוּהִי
 כְּתַבָּה שְׁלוֹ וְיִסְאָב רִישׁ
 נִזְרָה וְיִגְלַח רִישָׁהּ בְּיוֹמָא
 דְּכֻוּתָהּ בְּיוֹמָא
 שְׁבִיעָאָה יִגְלַחְנָה:
 י וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִתִּי
 תְּרִין שְׁפִינִין אוֹ תְּרִין
 בְּנֵי יוֹנָה לֹת פְּתָא
 לְתַרַע מִשְׁבֵּן זְמָא:
 יא וְיַעֲבֵד כְּדָנָא חַד
 חַטָּאתָא וְחַד לְעֹלָתָא
 וְכַפַּר עֲלוּהִי מִדְּחַב עַל
 מֵתָא וּקְדַשׁ יֵת רִישָׁהּ

ת"א וכו' ימות מת עליו. פסוקים פ טא נזיר כג. כריכות טו: וטמא לטע נזרו. נזיר טו יס מד: יעוס השביעי יגלחנו. נזיר טז: וביום השמיני. נזיר טז: ובערב עליו. פסוקים יט נזיר יס טז ככ קמא זל: וקדש טפ. נזיר יס כריכות כ: שפתי חכמים

כ טו' מדכתיב קדש יסיה גלל פרע יסיה בנימ' שלבים יוס:
 ל ט' לא כמלת קדש יסיה דלעיל שטוח חוטלר לעשר טלו: כ טו'
 שניס מויריס טל מתיכח הדבר שלל סרניש בו שימות סטוס
 אונס נזיר, דלכ"כ סוכ נמי האל חוטור בדבר ונפסק סטוח
 מוכר טל ללו דטל נפש טח זל ילא כיון שטלס סטוח מולכ סיס
 לו ליזכר מכלל אל סלסל שטח ימות וסוה שונג קרוב למזיד.
 לכן אמר ד"ס דלכ"י טח טחטוס דכ"י למד סוח כ"י, ונפסק
 דכ"ס"ס נמי כיון לוס. וכטחט"ס דכ"י" מספך לפנש כמקלס
 שטחטלה מפרש טחט טחטוס וטק"כ כ"י ימות כטל, אלל כל'
 דטחט"ס נמי כיון לוס. וכטחט"ס דלעיל כלומר סכיס כטחט טחטוס
 כטלו נפל עליו טחטן יסויל ליזכר מוס כך מוס ארס זס טחטוס
 כלומר טלל סיס חולל. וסל ודלמ' מקיס טל טחטוס אינו סירוש
 עלח טחט טחטוס, ככ טחטוס טכ' כטחט טחטוס וסוה מקיס
 ר"ס: כ' דלכ"י מלי עליו וכי טחט טל עליו אלל כ"י כטל,
 ומלג עליו כטו ועליו מוס טחט: כ וקלס אופיו טכרתי אע"ס
 סוח קלס טכרתי: ע ר"ל לקרנות שקלס כדכתיב כס' למור

ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס: (ח) כל
 ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף ל מלכטמח
 למתיס: (ט) פתע. זה אונס. זה שונג. וי"א
 פתע טחטוס דכ"י חמד הוא מקריס מ טל טחטוס: וכי
 ימות מת עליו. כלהל ג טהא בו: ביום מוהרנו. ביום
 ימותו או לו אינו אלל כשמיני טהא סקור לגמרי ת"ל
 ביום השביעי אי שביעי יכול אפי' לא הוה ת"ל ביום טהרתי:
 (י) וביום השמיני יבא שתי תורים. להניח את
 השביעי או אינו אלל להניח את השביעי קבע זמן ע לקרבו
 וקבע זמן למקריבו מה קרבו הכשיר שמיני ומשמיני
 והלאה חף מקריבו שמיני ומשמיני והלאה: (יא) מאשר
 טלל נסכר לגמרי כל מוד טלל סיכ' כטרוו מטי סויו סויו

עניני קדושת הנזיר

לפי שטוח חטקו לא יזכר אלל עיין יסן טסן טהא כטקטו ונזכרס

דעת וקנים מבעלי התוספות

(יא) מטשר טחט על כטסס. י"ל מל' קולס אל סטפרס ולל

פירוש להורת אלהים

דער נזיר מיט דעם בית גיווען אין איין דרוי וסכא
 אונ גער האט משמא גיווען ראש נזיר דריא הייליגע
 האר פון זיין קאפ ונלח זאל ער אפ שערין די האר
 פון זיין קאפ אין דעם טאג וואס ער ווערש ריין
 ווארום קען שפּרִיטֵט אויף איהם די וואקער פון
 ריא פרה אַרְיָה דעם דריטען טאג אונ דעם
 זיבעטען טאג ביום השביעי אין דעם זיבעטען טאג
 נאך דעם פון איין קען האט אויף איהם זעלשפּרִיטֵט
 די וואקער ווי די פרה אַרְיָה ונלח זאל ער אפ
 שערין דריא האר פון זיין קאפ: (י) וביום השביעי אונ
 אין דעם אכטען טאג יבא ער פריינגען צווייא
 מערקיל סאהבין אַדְעֵר צווייא זינגע סאהבין צום
 בהן צו דער טיר פון דעם אהל מוֹעֵד: (יא) וקִשַׁת

לא זאל ער זיך ניט קטמא זיין כטחיס זיין זענען
 גישפּאָרְבִּין צו פּרַעַקְרַע כתיס טאר ער זיך געוויס
 ניט קטמא זיין פי ווארום נער די קרוין פון זיין נאט
 איז אויף זיין קאפ כְּלוּמָר די האר וואס זענען הייליג
 פון נאטס וועגן דאס הייקט די קרוין פון זיין נאט
 איז אויף זיין קאפ: (ח) וכל ימי נזרו אַלְעֵע קעג פון
 זינגע נזירות קדש איז ער הייליג צו נאט ער טאר
 זיך ניט קטמא זיין צו איין מה: (ס) וכי יבית פת עליו
 אף: אז איינער וועט שפּאָרְבִּין בייא איהם כטח
 פתאום כְּלוּצְלוּנג ער ארום ער זאל גיט כְּלוּצְלוּנג
 שפּאָרְבִּין וואלם דער נזיר פריער ארויס גינאנגען
 פון דעם דרוי פרי ער זאל גיט קמא ווערין נאר
 ער איז אַבְעֵר כְּלוּצְלוּנג גישפּאָרְבִּין דער טויל איז

טיקט טמאזר לעזיו ולטמו ולטמו לא יטמא לוס: כוסקער אויך גיט:

כמות חטם (י) [טען] (לאו כל) טלל טמא חזיר למח למל
 לאביו ולאמו לא יקמא נדאס איז אטצות לא טעשחו אַזְוִיר טאר
 זיך גיט קטמא זיין צו אטס אַפּוֹלו צו זיין זיפּשֵׁר אונ

יִגְלַח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־
 ראש נזרו וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נְזָרוֹ
 וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח
 הַשְּׁלָמִים: יִגְלַח הַבֶּהֱן אֶת־הַזֶּרַע
 בַּשֶּׁדֶה מִן־הָאֵיל וְחִלַּת מִצֵּה אַחַת
 מִן־הַפֶּל וּרְקִיק מִצֵּה אַחַד וְנָתַן עַל־
 כַּפֵּי הַנְּזִיר אַחַר הַתְּגַדְתּוֹ אֶת־נְזָרוֹ:
 יוֹתֵיף אוֹתָם הַבֶּהֱן וְהַנּוֹפֵה לְפָנָי
 יִהְיֶה קָדֵשׁ הוּא לְבִהֵן עַל חֻזֵּה

יִגְלַח נְזִירָא בְּתַרְע
 מִשְׁפָּן זְמַנָּא יַת רִישׁ
 גְּזֵרָה וְיִסַּב יַת שַׁעַר רִישׁ
 גְּזֵרָה וְיַתֵּן עַל אֲשֶׁתָּא
 דִּי תַחַת דְּזֵדָא דְנִכְסַת
 קוּדְשֵׁיא: יִגְלַח הַבֶּהֱן
 יַת דְרַעָא בְּשֵׁלָא מִן
 דְכָרָא וּגְרִיצָתָא פִּמְרָתָא
 חָדָא מִן סִלָּא וְאִסְפוּג
 פְּמִיד חָד וְיַתֵּן עַל יָדֵי
 גְזֵרָא בְּתַר דִּיגְלַח יַת
 גְּזֵרָה: כ וְיִרְם יַתְהוֹן
 בְּהֵנָּא אֲרַמָּא קִדְם יִי
 קוּדְשָׁא הוּא לְבִהֵנָּא עַל

ת"א וְלָקַח סִכָּן . זְכַמְסִי כִּם חוּלִיף
 65: וְגַלַּח הַנְּזִיר . נְזִיר עַם:
 וְלָקַח הַבֶּהֱן . עַל כַּפֵּי הַנְּזִיר . קוּדְשֵׁי לֹא אִסְרָה
 סַמְנַלְמַח . נְזִיר עַם:

שפתי חכמים

לְמִטְרָן הַשֶּׁמֶשׁ דַּלָּה כְּדִלְמִי: ת שְׁרִיף תַּעֲדוּ בְּיָמֵי לַשָּׁבָת, לִכְן
 אִסְרוּ לְגַלַּח בְּעִזָּה: א וְכֹלְלוּ אֹמֶר לְגַחַת סְכוּרֵי אֶרֶץ שְׂמִיטָה
 קִבְּצוּ בַּשְּׁבִיעִת סַמְחָה אֲחֵל כְּמוֹעֵר סְהוּף הַשְּׁלָמִים: ב דְּק"ל זִימְתוּ עַל
 הַשָּׁבָת שְׂמִיטָה עֲטוּתוֹן עַל שְׁלֹמֹת שְׁלָחַן מִסֵּךְ וְחַמ"כ כְּמוֹד אֶרֶץ זֶבַח
 הַשְּׁלָמִים שְׂמִיטָה חַמֵּשׁ חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ עַל הַשְּׁלָמִים וְהַכֹּזֵב הִיךְ מִכְּשֵׁל כְּדוּד
 וְח"כ לְרִיף גַּם לִישׁן כְּשֶׁעֶבֶר כְּדוּד חַמֵּשׁ הַשְּׁלָמִים: ג ל"פ חַמֵּשׁ כְּדוּד
 כו' לְכוּלֵּךְ דַּמְחָה דְכַמְרִי בְּקִרְאָה לֹא מִיּוֹכֵי חַמֵּשׁ הַשְּׁבִיעִת כְּדוּד
 אֲלֵף מֵל הַשָּׁבָת אֶשֶׁר חַמֵּשׁ הַדּוּד: ד דְּשִׁמְיָא נְזִיר נְכַלְבִּין כְּכ"מ
 דְכַמְרֵי חוּלִיף כִּם אֲלֵף מ"מ לְרִיף לְשִׁבְלֵן בְּעִזָּה שְׁרִיף לִיקַח הַזֶּרַע
 שְׂהוּף קִדְם לְאַחַר שְׂמִיטָה וְלִישׁן כְּכֵן וּמְשׁוּם אֲחִירֵי אֲרִיעֵי שְׂהוּף
 נִזְוֵן לְכַסֵּן לְרִיף לְשִׁבְלֵן בְּעִזָּה: ד לְכַלְמֵךְ שְׂמִיטָה לְכַסֵּן לְאַחַר
 שְׂמִיטָה וְח"ל רִיף לֹא יִסְמַר הַזֶּרַע שְׂהוּף קִדְם אֶחָד עֶשְׂרִי הַשָּׁבָת
 כִּיּוֹן שְׂמִיטָה עַמָּה, י"ל כִּיּוֹן שְׂמִיטָה שְׂהוּף אֶחָד עֶשְׂרִי לְשִׁבְלֵן
 ח"כ הוּא כְּכֵן בְּעִזָּה: ה כִּי מֵלָה הוּא הַמְּכֻרָשׁ עַל חַמֵּשׁ שֶׁכֵּן אֵל
 כְּמִקְוֵי סִי: ו לֹא שְׂמִיטָה קִדְם לְכַסֵּן וְאִסְרוּ לֹא אֲלֵף חֵךְ הַכִּסְוֵי שְׂמִיטָה לְכַסֵּן: ז פ"י מֵלָה עַל כְּמִקְוֵי מִנְדַל לֹא עַל מַגַּשׁ

רש"י

(יח) וְגַלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד . (ספרי) יָכוֹל יִגְלַח
 בְּעִזָּה הַרִי זֶה דְרָךְ בְּיוֹתֵן תַּחַת וְגַלַּח הַנְּזִיר לְאַחַר שְׂמִיטָה
 הַשְּׁלָמִים א שְׂכַחְתּוּ בְהֵן (ויקרא ג) וְשִׂמְתוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
 אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים . תַּחַת הַדּוּד שְׂהוּף מִכְּשֵׁל כְּדוּד
 ב לְפָנָי שְׂמִיטָה נְזִיר הִיךְ מִכְּשֵׁל בְּעִזָּה ג שְׁרִיף לִישׁוֹן
 הַכֵּהן הַזֶּרַע אֶחָד שְׂמִיטָה וְלִישׁוֹן לְפָנָי ה': (יט) הַזֶּרַע
 בַּשֶּׁדֶה . לְאַחַר ד שְׂמִיטָה: (כ) קִדְם הוּא לְבִהֵן .
 הַחֵלֶה וְהַרְקִיק וְהַזֶּרַע הַ תְּרוּמָה הֵן ו לְכַסֵּן: עַל חֻזֵּה
 הַתְּנוּפֵה . מִלְכַד חוּז וְזָקוּ הַרְאוּסִים לוֹ מִכְּל שְׂמִיטָה מוֹסַף
 עַל שְׂמִיטָה נְזִיר הַזֶּרַע הוּא, לְפָנָי שְׂמִיטָה שְׂמִיטָה נְזִיר כְּכֵל
 הַמּוֹסַף שְׂהוּף בַּל כְּבֵת עֲמֵתָה וְהִסְפִּיק הַמְּכֻרָשׁ עַל שְׂמִיטָה וְיִהִי סוּחַ
 עַל מַגַּשׁ עַל כְּמִקְוֵי מִנְדַל לֹא עַל מַגַּשׁ

עניני קדושת הנזיר

לְסוּלָא אֲחִירֵי הַמֵּלָא אִלּוּ הַשְּׁלָמִים זְכוּסִים וְכִים מְקִדִּים אֲחִירֵי
 לְשִׁמִּים . זְכוּסִים בְּעִזָּה סְכוּרֵי , ח"ל כְּמִקְוֵי . וְכֵן כִּהָּל אֶחָד סִי'
 אִישׁ כִּי יִפְלֵל לְדוּד כְּדוּד לְבִיר לְבִיר לֵב' . ח"ל אֲחִירֵי מְעִיטִים
 שְׂמִיטָה לְרִיף לְסוּלָא כִּיּוֹן וְשִׁכְרֵי וְהוּם סְפִירִים ח"ע מִסֵּךְ לְעִזָּה ס'
 יִזְוֵן אֲחִירֵי לְנִדְקָס , זְכוּסִים לְסוּר לֵב' :

אלהים

הַעֲנֵם פּוֹן דְּעֵם נְזִיר אֲחִירֵי הַתְּגַלְתּוֹ קֶאֱה דְעֵם אִלּוּ עַר
 הַאֲמָ אֶפְ גִּישׁוּרִין דִּיא הָאֵר וְיִאֵם עַר הָאֵם אֶפ
 גְּעִשִׁיד זִיּא זְאִלִּין זִיּוֹן הִיּוּלִיג : (כ) וְהִגִּיד אֲחִירֵי
 הַכֵּהן אֲוֹן דְּעַר כֵּהן זְאֵל זִיּא אֲוִיף הִיּוּבִין בְּלִמְרָא
 דִּיא וְזִעוּ וְדִיא פֶּאֶרְעִשְׂמֵעַ פּוּסוּ מִיט דְּעֵם קִבְּצוּן
 פּוֹן מִצֵּה אֲוֹן דִּיא דִּינֵעַ מִצֵּה זְאֵל דְּעַר כֵּהן אֲוִיף
 הִיּוּבִין הַתְּנֵפֶה זִיּוֹן אֲוִיף הִיּוּבִין לִפְנֵי פֶּאֶר גֵּאֵם
 קִדְם הִיא לְכַסֵּן דִּיא זְאִלִּין וְעִנְעֵן הִיּוּלִיג אֲוֹן עֵם גִּיהָעַר
 צוּם כֵּהן עַל חֻזֵּה הַתְּנֵפֶה אֲוִיטְעַר דְּרִיקְסֵר דָּאֵם
 אֲוִיף הִיּוּבִין וְעַל שִׁמְרָא אֲוִיטְעַר דְּעֵם שְׂעִנְקִיל
 דָּאֵם אֶפְ שִׁיּוּדִיג בְּלִמְרָא אֲוִיטְעַר דִּיא חֻזֵּה וְזָקוּ
 וְיִאֵם עֵם קִבְּצוּ צוּם כֵּהן פּוֹן אֲנִדְעָרַע שְׁלָמִים אֲוֹן

כְּשֵׁ אֲשִׁמְרוּ ח"ל עַל דוּד שְׂמִיטָה וְכִי בְּעִזָּה סְכוּרֵי וְגו' , וְשִׁמְטוּ
 וְכִי דוּד עִנִי סִי , וְהוּם מִלְךְ גְּדוּל סִי . לְכַל מְכֻרָשׁ כִּי אֶחָד דוּד
 כִּי כְּכֵן יִכֵּן וְיִכֵּן שְׂמִיטָה שְׁלָחַן מִסֵּךְ עַל כָּל כִּרְוִי וְעַדְיוֹ
 כְּמִנְסַת הַמְּכֻרָשׁ סִי לְרִיף לְסוּלָא דְרָךְ מִשֵּׁל מִסֵּךְ זְכוּסִים , אִלּוּ
 מְפִסִּים זְכוּסִים: וְכִים פּוּסַח אֲחִירֵי מְעִיטִים , וְכִל הִיךְ לְרִיף

זְאֵל מִאֲכִין זִיּוֹן מְנַחַח מִיט זִיּוּנֵעַ נְסִיכִים : (יח) וְגַלַּח
 הַנְּזִיר אֲוֹן דְּעַר נְזִיר זְאֵל אֶפְ שְׂעִרִין וְנֶאֱהָר דְּעֵם אִלּוּ
 מְעַן הָאֵם גִּישׁאֲבָמִין דִּי שְׁלָמִים פֶּאֶר דְּעַר מִיר פּוֹן
 דְּעֵם אֹהֶל מוֹעֵד אִלּוּ רִישׁ נְזִיר דִּי הָאֵר פּוֹן זִיּוֹן
 קֶאֱה וְיִאֵם עַר הָאֵם אֶפְ גִּישִׁיד זִיּוֹן זְאִלִּין זִיּוֹן
 הִיּוּלִיג וְנִתְּן אֲוֹן עַר זְאֵל גְּעִבִין דִּי הָאֵר עַל הָאֵם אֲוִיף
 דְּעֵם מִיּוּעַר אֲשֶׁר תַּחַת וְיִאֵם אֲוִיטְעַר דְּעֵם קְעִסִיל
 וְיִאֵם מְעַן קֶאֱבָמִ דְּרִיקְעוּן דָּאֵם שְׁלָמִים: (יט) וְלָקַח
 הַכֵּהן אֲוֹן דְּעַר כֵּהן זְאֵל גְּעִיבֵן אֶת הַזֶּרַע דִּי גִיקַמְרָה
 מְעַן פֶּאֶרְעִשְׂמֵעַ פּוּסִים פּוֹן דְּעֵם וְיִדְעַר תַּחַת מִצֵּה
 אֲוֹן זִיּוֹן קִבְּצוּ מִצֵּה פּוֹן דְּעֵם קֶאֱבָרִם וְיִקְסִי מִצֵּה אֲוֹן
 זִיּוֹן דִּינֵעַ מִצֵּה וְנִתְּן אֲוֹן עַר זְאֵל זִיּוֹן גְּעִבִין אֲוִיף דִּי

הַתְּנוּפָה וְעַל יְשׁוּבַת הַתְּרוּמָה וְאַחַר
 יִשְׁתָּה הַנְּזִיר יַיִן כִּי זֹאת תּוֹרַת הַנְּזִיר
 אֲשֶׁר יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ יְהוָה עַד־נְזִרוֹ
 מִקֶּבֶד אֲשֶׁר־תֵּשִׁיג יָדוֹ כְּפִי נְדָרוֹ
 אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נְזִרוֹ:
 פ כִּי יִדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
 בִּגְבֹר אֶר־אֲהַרֵן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר

חדיא דארמיהא ועל
 שקא דאפרשהיא ובהר
 פן ישתי גזירא חכרא:
 כא דא אורייתא דנזירא
 די ידר קורבניה קדם
 יי על גזריה בר
 מדרבויק ויהי כפום
 גזריה די ידר פן יגפיד
 על אורייתא דנזריה:
 כב ופסיל יי עם משה
 למימר: כג מליל עם
 אהרן ועם בנותי למימר

ת"א ואמר יעשה הנזיר יין. טס: וזה תורם הנזיר. מיל כ טו: קרבנו לוי על נזרו. תפורה: כן יעשה. מנחום יט כו כט: רש"ם

עיקר קרבנו כמו שחוקר ומפלי: (כא) מלבד אשר חשיב, שאם נדר קרבנות הרבה ליש שמים יביאם, מלבד אלה של חובה. ודומה מלבד מתנותיהם ומלבד

שפתי חכמים

ואמר הכלאים כו"ס" ההגותים לפי דב' לו ושלמי מיר כללם סכ ולס נכתב כאן רק נפיש סוכוס הנוסף על סאך גוף הסגמי: ח ו"ח א"ח כיון ששמי מיר סכ כלל סהס כלמיס דמיר סכו כי סח סוכ סהסנו: וכו' לזה סולקן לכות סה מנד סה סהסנוס: (גו) וסכי לפי סכוי סגרי כו': סולל על סאס סחלוס מדרסבי סלכ סביב לל סחמרי סולל קיסיס סכליס סכרד וסכרסי סחולין סהסנה סד: לומר סגלי סססוק ססרס כפי נדרו סלכ ידור כן יעסו סכסע סין ססוק סין סוסה מדיו סלך סכוי על

משלי חכמים

(כט) דבר אל אהרן ואל בניו וכו'. הקדוש ברוך הוא האם קיואנס צו משה בר ואל זאנין צו די סתנים ויא זאלין סעקסטיין די ידיו. ויי זאלין זאנין צו די ידיון זאם ואל דיה סעקסטיין איז דאך אקטיוו דאקטיון דען דיא סתנים זאנין צו די ידיון זאם ואל ויי סעקסטיין סענוים וזילקן די ידיון זאם זאל ויי סעקסטיין ואל סתנים דארטין סעסין ביי סקביה סיס אספסלה סר ואל סעקסטיין דיא ידיון דער סירוז איז די סקרא זאנס די סלי זאם סאלס איין ויי די סקבה איז זאך שלום. אויב סס איז דא ביי די ידיון שלום סקנען ויי גיגעקסס ווערין. אונ אויב סס איז זיקא ביי ויי שלום סקנען ויי גים גיגעקסס ווערין. ל'סל סס וסנען אקארל סעקסטיין צוויי סעקסטיין איין ווייג סאבין ויי סעקסטיין סאזר סיל זאלר אונ זילבער ויי סאבין ביידיע אויסקעקסטיין די קאסאסס אונ פארשפרים אויף דיא סרד אונ סריין סעסאסין זאלר אונ זילבער אונ ברייאנסין אונ סעקסטיין די קאסאסס אויף די סלי ציס אונ סעקסטיין איין סקסאס. אויבער סין ויי סאם גיטאס סעסטיע קאסאסע סרד סר סעקסטייןס אהיים סלן זאם ער סאם איין די קאסאסע סריין סעקסטיין דער אנדערער סאם סעסאם אצוריסעקע קאסאסע איין וויג איז סלן סרייס סעסאלי דורך די לעבער סין ער איז סעקסטיין אהיים סאם ער זאך גים סעסאם. דער עיקר סרקה איז ביי די ידיון דורך די תורה, אונ זאם סאם גים סעקסטיין סעסין די תורה צו די ידיון סידיון ויי וסנען סלע געווען שלום אונ וסנען געווען וויא איין סעקסטיין. וויא סס סעסטיין איין סקסוק ווען סס יסראל. סר סאם דאריס סקריהס סאם סען סעקסטיין אויף סלע ידיון ויי סען זאנס אויף איין סעקסטיין דריבער סאם אצט אויף סאם סעקסטיין צו סשה די זאלס זאנין די סתנים ויי זאלין זאנין צו דיא ידיון אויב איהר וועלס סלע ויי ויי איין סעקסטיין סען ויסס סעקסטיין זאנין סקריה. סאם זאל דיה סעקסטיין אונזאל

ז * והוה ביומא דשיציי
 משה לאקראית משפנא
 ורבי יתיה וקדיש יתיה
 וית כל מנוהי וית
 מדבחא וית כל מנוהי
 ורבינו וקדיש יתהון
 בקריבו רב רבי ישראל
 רישו בית אבהתהון
 אינו רב רבי שבטיא
 ת"א ומשח. סנהדרין י' טעומו
 טו מנחות טז :

ביום פלות משה להקים את--
 המשכן וימשח אתו ויקדש אתו
 ואת כפר כפריו ואת המזבח ואת--
 כפר כפריו וימשחם ויקדש אתם :
 ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית
 אבתם הם נשיאי המטת הם

בעל השורים

פיטו חוכה, ועוד כדי שלא תטלוט עין הרע במלכותו, לכן
 ברכם מחלה, ומן למשכן שצננות המשכן יהיה שנים, וכן דוד
 סען ה' יבך את עמו בשלום לצומות שיר חוכה הבית: וזמו
 שפתי חכמים

אברכס ט' אסכיס עמיה וזס נלאס דומק לכן פ" ד"ח, ולפי'
 אסחרון לחוד קשה דמשמעות הקלה הוא דהוי על ישראל ולא
 פו אסכיס לכן לרין גס לפי' לרשון: ט נלאס דקשה לס"י
 דהניסו דעל כלות משח מסירוד ממלת הקיס את המשכן שאון
 כלות משח סעון נמלת להקיס וכלנו הס פני עמיניס ומה כי
 עמיניס איכא סאל. א"כ כ"ד"ס ויבי ביום כלות משח משמיות
 משכן ומקמת המשכן וזל וז מקשה כס"י ז"ל כללאל וכל חכמי
 לב כו'. ומתוך לפי שמשח כס"י וזוהי ויחזר מה שמקשים
 סטולס וז"ל אל חלה במשה רק הסקטס וזה עשה משח לבדו
 כדכתיב לטי' בפשה סקרי' ומשה"י ח"י וז"ל כלל אל אל
 יסי ביום הוקס את המשכן ע"ל וז"ל וז"ל וז"ל: ע רויה
 למן דלא מקשה ה' עיר חמר סקמת המשכן היו סקיס סוכדיס
 עטולס כדכתיב בסעון ויחזר לשאון לעשות כי וז"ל סמ"י
 עמיס היו וזל וזל לסען דפדיון אל כפרס סהרי. וז"ל
 דקסס נקססה קודס סקמת המשכן דלא כתיב כהיניס סלה ס'ס'
 חק וזסו אל נכח פני אלל מועד משמע דכר דקיס המשכן
 כששחטסו ומסין דכתי נקססה ספרה כו' נמאל וז"ל סעני

סדר ברכת הכניס

באלו וגו' ומכר לא סמכוד כאלכס. וע"כ אמר על ימיד דכרה
 זכר כה וכה. ואמר וזמו את מטי על בני כהר וזל וזל אברכס,
 לפי שאמר וזמנה כה סכרכו אל בני ישראל אמר וזמו כשמשחו
 אל סתרכו סמדר הזכ סחיס ברכס שלמו וזס אל וזיס סמדר
 הזכ אל סחיס ברכס. חזר וממר וזמו. א"כ סעני על בני ישראל
 וזל וזל אברכס, וז"ל אל סתמרכו כסדר הזכ כשיחמ סעני על
 בני ישראל כזו סעיה אל אברכס. וכן דק"ק למח פון י"ר ס'
 לסיו אל"ך י"ס ססס ספיק, וכן בין י"ס אל לסיו אל"ך וי"ס לך
 שלס ג"ל י"ס ססס ספיק, וכן ויכרך וזל לימשכן לין עטס

ליקוטים על התורה

דריבער זאנין דיא בלגס יברכה ער זאל דין בענטשין. אונ
 זייא זאנין גיט נאם זאל איין בענטשין, ווייל יעדער מענטש
 ווערט בענוער גיבענטשט אונ עס איז גיט גלייך אייגענט
 ברכה צו דעם אנדערנס, אונ ווייל איין ברכה איז דא וואס
 גאט האט גיבענטשט אלע יעדן לייך ווען זיי זענען ניווען אין
 ארץ ישראל, דאס זענען די קבווא אונ דיא פורעסן לעבין
 אונ בענדער, דריבער האט הקב"ה געוואונט וואני אברכס, אונ
 איך וועל ניי איך בענטשן מיט איין ברכה וואס אלע וועלן
 גלייך גיבענטשט ווערן. נאך פאשט קען מען זאגן דריבער
 שפיטס אין פסוק אלע ווערשער פון דיא ברכה גלייך ווי מען
 דעם צווא איין בענטשט, ער זאל דין בענטשן ער זאל דין
 דישען, ווארום דער סדרש זאגט עס שפיטס אין פסוק ברכך
 ה' דאס איז וואס גאט האט געוואונט צו אברכס אינו איך וועל
 דאס איז דער נאם פון אברכה, דער פאשט פון דעם פדרש איז
 מען זאגט איך אייגענט, ער איז רייך מיט צעהן סייגענד רובל
 אונ מיט פינף קענטס מיט פינף דינגסן. דער לויב איז פאר

פירוש לתורת אלהים
 איז גיווען ביום אין דעם סאג בלות משה אז משה
 האט געגעניגט אויך צו שטעלן דעם משכן וימשח
 אותו אונ ער האט איהם גיזאלבט וקדש אותי אונ
 האט איהם גייהיליגט ואת כל בלי אונ אלע זיינע
 כלים ואת המזבח אונ דעם מזבח אונ אלע זיינע
 פרים וימשח אונ ער האט זייא גיזאלבט וקדש אותם
 אונ האט זייא גייהיליגט: (ג) וקדשתי נשיאי ישראל דיא
 נשיאים פון די יודין וואס זייא זענען די גרעסטע
 די קעפן פון זייערע משפחות אונ דיא עלצטע

הַעֲמִידִים עַל הַפְּקָדִים: וַיִּבְיֹאוּ אֶת־
 קַרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שְׁש־עֶגְלֹת צֶבֶד
 וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי
 הַנְּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם
 לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה דַּאֲמַר: הֲקַח מֵאֵתֶם וְהָיוּ
 לְעֵבֶד אֶת־עֲבַדְתָּ אֱהֵל מוֹעֵד
 וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי

אינון דקמיין על בניניא: ו
 ואיתיאו ית קרבנהון
 קדם יי שית עגלון פד
 מחפון ותרי עשר תורין
 עגלתא על תרין
 רברביא ותור לחד
 וקריבו יתהון לקדם
 משפניא: ויאמר יי
 למשה למימר: הקביל
 כנהון ויהון למפלח ית
 פולחן משפן ומנא ותתן
 יתהון ללואי גבר כמיסת

רשב"ה

אתכם וגו': (ב) על הפקודים. הם הנקובים בשמות
 כמדבר מתי: (ג) עגלת. לפי שהוא רבוק עגלות צב
 כמו שאמר מעשרה עשרות יאמר מן עגלה של שני
 נחל: צב. כמו כצבוב ובפרדים. פתרונו לפי עניונו.
 שפתי חכמים

היו סקודים: ה הוא בנינות האמור כפי' בהעלותך וסעבירו סער
 על כל נשים כו': צ דק"ל ומה סימן קוחן כזה פלמר הם נשאו
 המעות. וצ"ס שהיו שומרים עליהם כנלתיים וז"ל קח הם
 הנשואים שהיו שומרים עליהם כנלתיים שהיו מנוגשים
 רודים לזנות שומרים כנלתיים כמלכות על שלל דחוקי אם כפי
 ישאל להשלים מנין הנביאים, וז"ל שם סהעמודים על הפקודים
 מדיין לא נחמנו עד אחד בלתי י"ל סכ"י רכב על סממדי שטמדי
 על סקודים כאלה בלתי: ק דל"כ מלי לפני המשכן דלא
 ככר כמיב ויבואו אם קרננס לפני ה' דהיינו לפני המשכן שם
 שכן כנורו יסתלי ומסמס: זה דרשנו ג' בלתי המזבח שלל ככל
 עמס עמס שככר כמיב ויקריבו הנשואים אם חככת המזבח ולא

בעל המורים

מ"ח מוסף. מ"ט ומכתיב גם אל והאלל בקלס האמנה. בקלינים
 נכסה: (ג) ש"ש עגלה. כנגד שש סהעולת אשר טולים כנגלגל
 וששה יודים. וכנגד ששה פטים, קוב, וחוס, וקין, ומורף, וז"ל,
 הנשואים עגלות ומן עונה עניו ארץ ומן ערבה ערבי
 רש"י

(ספרי) שהיו שומרים עליהם כנלתיים צוהו מוכים עליהם
 שנא' (שמות ה) ויכו אטורי בני ישראל וגו': הם העומדי'
 על הפקודים. שעתיד עם משה וזהרן כשמו את ישראל
 (כמדבר ה) שנא' ותכסו יהיו וגו': (ג) שש עגלת צב.
 און לב אלה מחופים, וכן (רשעי סו) בלתיים שפכדים
 עגלות מוכוסים קרוים לביס: ויקריבו אותם לפני
 המשכן. שלא קיבל משה מידם עד שאלמר לוק מפי
 המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשואים להתנדב כאלו
 בתחלה ומלאכת המשכן לא התנדבו תחלה. אלא כך אמרו
 הנשואים יתנדבו לזכור מה שיתנדבו ומה שמתחייבים אלו
 משלמים, כיון שראו שהשלימו לזכור את הכל שנא' (שמות
 פירוש לחורת אלהים

לו) והמלכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לפשות הביאו
 ליקובים על התורה

דעם מענשש נענגו ווייל ער האם גיט מערה, ארייערין
 מענשש ליובם מען מים מערה רייכקייט מים מערה קנעבס,
 אפליך ליובם מען מים לענדער ווי פיהל לענדער ער האם,
 וויא פיל מענששין ער האם אין זייע מעריות, ווארום אלע
 זענען זיינע קנעבס, הקב"ה וואס דיא באנצע וועלט איז זיינע
 זענען אלע מענששין פון דער וועלט זיינע קנעבס, אז הקב"ה
 האם גיזאגט צוא אברקס אבינו אברקס איז מיון קנעבס, אז
 איך בין דער גאט גאט פון אברקס. איז אצייכין אז דיא באנצע
 וועלט מענששין זענען בייה הקב"ה גאר גיט זייעכטנס, גאר
 אברקס איז דער עיקר פון די באנצע וועלט, ביי די יודין וואס
 זענען דיא קינדער פון אברקס איז איך אוי, הקב"ה האם
 אויסגעקליבען דיא יודין איין פאלק וואס זיי זענען ביי איהם
 דער עיקר פון דיא באנצע וועלט מענששין דריבער האם גאט
 גיזאגט צו משה זאג צוא אררן מים זיינע קינדער אוי ואלס
 איהר בענששין די יודין איהר זאלס זאגן צו זיי גאט זאל דורך
 בענששין אונ זיי זיינען צו ווייזן אז גאט רעכנטס דיא
 יודין בלדין ווי זיי וואקסן גיזאגן איין פאלק אונ איין מענשס
 איך דער וועלט אוי ווי ער האם גיזאגט צוא אברקס איך
 וועל דורך מביאן צו אברקס פאלק אונ איך וועל בענששין זענען
 דער גאט פון אברקס:

פון זייערע שבטים הם השומרים זיי זענען גישמשאנען
 מיט משה אונ מים אהרן בשעת זייה האבין
 גיצילימ דיי ושראל: (ו) ויבואו אונ זיי האבין גיבראבם
 את קרבנם זייער פרייענט לפני פאר גאט שש זעקס
 בארעקשע וועגין זשי עשר אונ צוועלף רינדער
 עגלה איין וואגין על שני אויף צוויי נשואים בלוקר
 צוויי נשואים האבין קגדר גיזען איין וואגין
 ושר לאחד אונ איין אקס צו איין נשוא בלוקר
 אימליקער נשוא האם קגדר גיזען איין אקס
 בקריבו אונ זיי האבין די וועגין מיט די אקסין
 גיזעהגט פאר דעם משכן זעין רשיו: (ז) ויאמר יי
 אונ גאט האם גיזאגט צו משה אוי צו זאגין:
 (ח) קח מאבם נעם פון זייה ויהי אונ זייה זאלין זיין
 לצעד צו רינען את יבדות די רינקט פון דעם אוהל
 מועד דאם הייקט מען זאל מיט זייה פירין דיא
 זאבין פון דעם אוהל מועד בשעת דיא ישראל
 וועלן צייען יתקף אויהם אונ רוא זאלטם זיי זעבין

עבדתו : ו יקח משה את העגלות
 ואת הבקר ויתן אותם אל הלויים :
 ואת שתי העגלות ואת ארבעת
 הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם :
 ואת ארבע העגלות ואת שמנת
 הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם
 כיד איתמר בן אהרן הכהן : ולבני
 קהת לא נתן כפי עבדת הקדש
 עליהם ככתף ישאו : ויקריבו
 הנשאים את חנפת המזבח ביום
 המשח אתו ויקריבו הנשאים את

פולחניה : ונסיב משה
 ות עגלות וית תורין
 ויהב יתהון ללויאי :
 ו ית תרתי עגלן וית
 ארבעא תורין יהב לבני
 גרשון כפי עבדת פולחניהון :
 ו ית ארבע עגלן וית
 תמניא תורי יהב לבני
 מררי כפי עבדת פולחניהון
 כיד אדאיתמר בן אהרן
 כהנא : ולבני קהת
 לא יהב ארי פולחן
 קודשא עליהון ככתף
 נטלין : וקריבו כרביאי
 ית חנפת מדבחא
 ביומא דרביי יתיה
 וקריבו כרביאי ית
 ת"א ולבני קהת . מוסס לה טכין

רש"י

את לבני השוהם והמלוים לאסוד ולחטן לכך התנדבו כאן חלה: (ה) כפי עבודתם, שהיה משח בני גרשון כל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאלטים: (ט) כי עבודת הקדש עליהם, משל דבר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך ככתף ישאו: (י) ויקריבו הנשאים את חנפת המזבח, לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשקן נשאו לכם להתגדב קרבנות המזבח לחטו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח.

פירוש לתורת אלהים

צו די לויים איש איש יליבען קענמשין כפי עבדתו
 נאה זיין ארבעט נאה פלוקר די לויים וואס טראגן
 אנרויסע משא זאל סען זיי געבין מעהר וועגן
 מיט מער אקסיון און דיא לויים וואס טראגן
 אקליינע משא האט מען זיי געגעבן ווייניגער
 וועגן: (ו) ויקח משה און משה האט גינעמען דיא
 וועגן און די רינדער ויפן אויפן אונ ער האט זיי
 געגעבן צו די לויים: (ז) את שתי צוויי וועגן מיט
 פיר רינדער ויפן האט ער געגעבן צו די קינדער
 פון גרשון כפי עבדתם נאה ויערע ארבעט נאה די
 בני גרשון האבין גיטראגן די ריעות און נאה
 אנדערע גרינגע זאכין דרום האט ער צו די בני
 גרשון נאר געגעבן צוויי וועגן מיט פיר רינדער:
 (ח) ואת ארבע העגלות און פיר וועגן ואת שמנת הבקר
 און אכט רינדער ויפן האט ער געגעבן צו די בני
 מררי כפי עבדתם נאה ויערע ארבעט נאה פלוקר
 ווארום די בני מררי האבין געטראגן די ברעמער

מצות השם

(ט) [שעט] [עכס קט] טלמול כל שבע לוי שלמם את הארון על כמחוסס כשילו להליכו מעוקס למקוס שגו' כי טעוהס הקדש
 טלמס ככתף ישאו:

עבודת הקדש עליהם ככתף ישאו ודאס איז אמצות גשלו
 דיא מצוה איז געווען אויף דיא לויים וועגן מען האט
 געדארפט טראגן די הייליגע זאכין פון בית המקדש פון איין

אונקלוס

מנסתא דכסף חדא
 מאה ותלתא סלעין הוה
 מתקפה מזרקא חד
 דכסף מתקפיה שבועין
 סלעין בסלעי קודשא
 תרניו מין סולתא
 דפילא במשחלמנחתא:
 יי בויבא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דדהב
 מליא קמורת בוסמאי:
 יי תור חד בר תורידכו
 חד אימר חד בר שתיה
 לעלתא: יי צפיר בר
 עזין חד לחטאתא:

קערת פספס אחת שלשים ומאה
 משקלה מזרק אחד פספס שבועים
 שקל בשקל הקדש שניהם
 מראים סלת בלילה בשמן למנחה:
 כף אחת עשרה זהב מראה
 קמרת: יי פר אחד בין בקר איל
 אחד כבש אחד בין שנתו לעלה:
 יי שעיר עזים אחד לחטאת:

ת"א טיטס מלאים. זכחים פט נמנות מ' ט: כף אחת עשרה זכב. ססמים יט מניס ט: בעל הטורים

למה וקרבו עם י' ימירה כנגד ששה דברים שנחמדו בלוחו היום כעולם. ראשון לשניה שערפה בישאל. ראשון לשישים
 ראשון לכרכה כהנים. א' שיה מנהה רשונה סלמורה טיקרל ולא
 ויבנה יפוד בית סמקט. ולמה נקבש שמו נספס. על זכרן חסלו לנמשול שנים. ככולן כחיש נישא טון מיהורה למעוד הוא אלוט
 סכנס להקשין לת עלתו יבכ גא דמשכר זכב משמש שיה משרה
 יתו סמטסה. וכלל אחד הוכפל שמו טרי כ"ד כנגד כ"ד שפות כיום וכלילת: כנגד שנות ארס עד שגול
 שם: שצמיס שקל. כנגד ט' שנה ססניח לבניו [מולי ר"ל לודו סולך ט"ס] וכלילת משצמיס אמוט: שצמיס שקל. כנגד שצמיס
 נפש כשיל שצמיס שירדו למגרים: (יד) כף אחת. כנגד החורה שנחנס מכף יוד של הקב"ה: שצמיס זכב. כנגד שצמיס
 שדבוס: מלאס קטרס. מחליף הק' בד' בל"ה כ"ש יעלס למנין חרי"ג: (טו) פר אחד כנגד אכרסס ואל סכקר ר"ן אכרסס
 ל"ל כנגד ילחק. לכנס כנגד יעקב וסכשנים הספיר יעקב: פר

רשי

שפתי חבמים
 צמיס שירושו כעכוכ מסס יהורה שנה משמש וסקרבי וטירט
 למס כמו ממש: א' שיה מנהה רשונה סלמורה טיקרל ולא
 למנחה סכמיס שטול דבר סלמד מפניו עם מלאס קטרל נדכס
 אף מלאס סלח נדכס: ב' זק"ל דמשכר זכב משמש שיה משרה
 זכוכיס של משצמיס וסר"ל יוכל לטוית זכב דלס היה כף לא היה
 משצמיס של זכב: ג' ט"ל לא מניס ששום חרד יבא קטרס על אחד
 מ' מוכחוס וף קטרס לזיס נקטרס אלל על המנחה ספנימי
 ולכן נכשו שרי שייטס: ד' שסי כלן לזין מלאס אללו שוס מסכר
 אחר שטול יורח מלאחר עד שולקר לכחוב כפי' מלה 6' לסכדילו
 מן המסכר שטי אלל לנדכס קטרס, ועי' מדישניס קרס וכחסי
 קבר הסהוס הוא שלל הכיר כי אדס כלומר כללו הוא משקפס כחכוס שאין לזכר אלרס לספיי שיש עם קבר אלס לריכין להסכר
 מנומלח וז' ונגניס ספס סמוטס דל"ב לא היו רשמיס ללל למקדש או לפזר דמוטלס סספסיס: שאלסכר לכסר מליסס
 ע"י שפיר מסלח סולרסס ככרס, אלל סמוטלס ודלי דמסיס מסיני קריבן לזכר כמו הספס סנדחיס סמוטלס מפניו אלס היו רוב

דעת וקנים מבעלי החוספות

ראשון ולכן נמלא סוכר כי נישא כמו דמלמיס: קטרס כסף
 אחת. כנגד יוכנד שיהס כס ק"ל טנס: מזרק אחד כסף. כנגד
 משה שטיס שקול כעכמיס וקנים: שטיס מלאים. יכול אהרן
 לינו כמסול מ"ל שטיס מלאים שטיס שוס: (יד) כף אחת
 שטרס זכב. כנגד שטרס סדכוכס שקבל משה שמלוח ריה טוב

פירוש תורת אלהים

פון אקרבן סנהד' וענין: (יד) כף אחת איין לעפיל
 עשרה וואס ויא האם גיוואנין עדהו שקלים ויב די
 לעפיל איז גיווען פון גאלד סלאה קמורת ויא איז
 גיווען פול מיט קמורת: (טו) אונג האם גיבראמט
 פר אחד איין אקס בן גבר איינגע ריגד אונג אייך
 האם ער גיבראמט איל אחד איין וויידער כבש אחד
 אונג איין שעפס בן שנתו וואס איז אלס אייארד לעלה
 פאר אקרבן עולה: (טז) שפיר עזים אונג האם גיבראמט

וּלְנִכְסֵת קוֹדֵשׁ תוֹרִין
 תְּרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא נְדָרִין
 חֲמִשָּׁא אִימְרִין פְּנֵי שְׂנַא
 חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן נַחֲשׂוֹן
 בַּר עֲמִינַדָב : י"ח בְּיוֹמָא
 חֲנִינְא קָרִיב נְתַנְאֵל בַּר
 צוּעֵר רַבָּא שְׁבַטָא
 דְּיִשְׁשַׁכָּר : י"ט קָרִיב ית
 קוֹרְבָנֵיהּ מִסְתַּחא דְכֶסֶף
 חֲדָא מֵאָה וְחֲלָתִין סְלֵעִין
 הָהּ מִתְקַלָּה מוֹרְקָא חֲדָ

בער הטורים

עפר חטוב. קומען דכתיב ייחמטל האדם מלמד שנדרתח קומטו
 וכעשיה של עמל אמה. פירות הארץ והאילן דכתיב ארורס האדמה
 בעבורך כעלמון האכלנה. מאורות דכתיב וחספה סללה ובושא
 החמס, ומנין טנגון שאל' ויגמט מרשעים אורס, ומנין שמעידין
 לחזור בימי המשיח שאל' ואהבו כללח העמש בניורמו. חיי
 דכתיב כי ימי סוף ימי עמי ח"ק שנה מדן של שקמס ח"ק שנה.
 קומטו דכתיב ולקח אסכס קומעיות קומטו זקומס אורס. פירות
 הארץ והאילן דכתיב סגפן סגפן סגפן סגפן סגפן סגפן יבולה.
 מאורות דכתיב והיה אור סלכנה לאור החמס ואור החמה יהיה
 שמעמס : (ת) ביום השמי הקריש. נגועס' נקן לסס גלה :

אל כעש. עמי' אכרסס יאחז ופקס : (יז) וזכנה השלמים בקר
 שנים. כנגד משה ואהרן שמשו טווס בין ירחל לנכיסה שבשמים :
 אליס דכשס מחדוים : שלס מייס כנגד סכיס לייס וישללי'
 וכנגד חורס נכיליס וכחוביס : עמודים. מלל ו' שרוד שמעל'
 ממטו כמכרך כשס ככוס ולין עמודים אלל ל' פמדיס כמד' ל'
 אכר מספמדו לגלילס ואומר ועמדיס בשרס לך. פ"י יבל כן נחמון
 בשס מדות ויבנה יסוד בית שפדקס. ד"ל וקרננו למכ' ו' יסירס
 כנגד ו' דכיס שניסילו מלדס הללשון ועמדין לחזור כשיכס כן
 נחמון סול העמסס וכלו כן השפס דכיס שניסילו חל' : הללשון
 זיוו דכסי מעסה מניו וסלחטו. חיי דכתיב כי עמר אסס ול'

רש"י

וטומאת ספק : (יח) הקריב נתנאל בן צוער. (יט) הקריב את קרבנו. מה ח"ל הקריב בכשבו של
 יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים, לפי שאל רלוזן. ופרער ואמר די שקדמי יבודה אחי הקריב אני אהריו.

דעת וקנים מבעלי התוספות

אנו מעבדין אופק. כך כשפוקס המשכן הקריבו הנשיאים קומטס
 אמר סקב"ס זהו כבודי בדבר מוטס, אמלו לטניו רבין סעולמס
 במדבר אנו מועדין ולפי המדבר אנו מקריבין לפניך אלל כשיבינס
 בית המקדש במהלס בימינו וחכנס לחוך פלמרין שלך או חולס
 כמס קבלנוס במהלס בימינו וחכנס לחוך פלמרין שלך או חולס
 אה לין וגו' או החמין זכמי לרק טולס וגילי או יעלו על מזבחך
 פריס ולל פד אחר, וכן אסס מולל בשלמה כשחנך אס כביס
 עס כתיב עס ויזכר שלמה אה זכח השלמים בקר עשרים ושנים
 חלף ולמן מלסס ועשרים חלף ויחנכו אס בית ס'. וכן בימי עזרס
 כתיב והקריבו בית אלס דלל חוסינ מלס דכרין ממלחן אמדין
 שרבע מלס : (יג) כיום השני הקריב וגו' נשיא יששכר. לפי
 ששטבו של יששכר היו חכמים בתורה שאל' ומכני יששכר ידעו
 כיס לנתיס לכך זכו להקריב בשני וע"פ הדבור סיס לכך כתיב
 הקריב חמוק סיס ונחקרדי. וכע"פ פ"י בענין אסר וגס פ"י
 גמס הקריב חסר וי"ד :

(יז) וזכנה השלמים. כנגד כל הטובה שאל' וכל נתיבותים שוטם :
 בקר שנים. שכוהס בשני לוחוס : אליס חמסס עמודים
 חמסס. כנגד ס' דכרוס על לוח זס ועל לוח זס : כעסיס חמסס
 כנגד ס' חומסי סורס, וכל שכל עמודים כתיב חסר וכו' וגס
 מלל, לפי שחמדשו נאומי יוס ששס דכריס. רלשון להטורס.
 רלשון לנשיאים. רלשון להקבנוס, רלשון לחדשים, רלשון ליליס
 מלריס, רלשון לאסור סכמס, זה מללסי. ולל סירלל ל' שהרי
 בעס' שכה כס' ר"ע עמיק לחוס היוס כעל עשר פסוקים וכו'
 חלמל נחמדשו יוסר מעשס דכריס. לכך נ"ל דול"ו דוקרנו
 אלמרין ייס ללמוד שלל ימלס וכו' דהלל רמז נשס דלריקס
 שילל מנחמין דכס' למיל, ומלוי ספמל לל הקריבו אלל דכר
 מוטס פד אחר חיל אחר. משל למך שילל לרדך והיו מביאים
 לפניו פמדיס לפי סדך ולסי סודיק. אמל לה סמרין כך אסס
 מעכדיס אומי, אמרו לו חרוניי כעלך אסר וכו' חומסיס לפי
 סדך ולפי סעודק אלל כשפמנס. לפלמרין שלך או חולס כמס

פירוש לתורה אלהים

ביניען דער קרבן פון נחשון דער וזהו פון עמינדב :
 (יח) ביום השני אין דעם אנדערין סאנ הקריב האט
 מקריב גיווען קרבנות פון חבוכת המזבח
 נתנאל דער וזהו פון צוער נשיא יששכר עד
 איו געווען דער נשיא פון שקט יששכר
 ובבא

אזיקעלע פון צינען פאר אחסאת : (יח) וזכנה
 השלמים אנו צו שעמבונג פון שלמים ווענין האט
 ער געבראכט גער שנים צוויי רינדער אליס חמשה
 און פינף ווינדער עיזרים געקנין דאס הייקט זקרים
 פון שעפסין חמשה פינף כפשים שעפסין בני שנה וואס
 געגען אלט איהרר חמשה פינף זה דאס אלץ איו

אחד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֶּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם אִמְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה: כ בָּף אַחַת עֲשָׂרָה
וְהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: כא פֶּר אֶחָד בֶּן
בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן
שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: כב שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
לְחֻטָּאת: כג וּלְזִבְחַת הַשְּׂלָמִים בֶּקֶר
שְׁנָיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
נִתְנָאֵל בֶּן־צֹעֵר: פכ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
נִשְׂיָא קִבְנֵי זְבוּלָן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלְוִן:
כה קָרְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף

דכסף מתקליה שכעין
סלעין בסלעי קודשא
תרויהון קלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
כ פויכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב
מליא קטורת פוסמא:
כא תור חד פר תורי דכר
חד אימר חד פר שתיה
לעלתא: כב צפיר פר
עזין חד לחטאתא:
כג ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרין חמישא
גדני חמישא אימרין בני
שנא חמישא דין קורבן
נתנאל פר צוער:
כד פיומא תליתאה רבא
לבני זבולון אליאב פר
חלון: כה קירבניה
מנפתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה
מתקלה מזרקא חד

שפתי חכמים

רש"י

אמר לו משה מפי הגבורה לאמר לי שיקריבו כסדר מסען
לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא
משמע הקרב לשון זווי משמי הגבורה נענוה הקרב ומהו
הקריב הקריב ב' פעמים שכשכל ב' דברים זכה להקריב
שני לשבעים אחד שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה א'
יב) ומבני ישכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נחטו עלה לגשיאים להתנדב קרבנות הללו. וביסודו של ר' משה
הדרשן מלמחי ח"ר פנחס בן איזר נתנאל בן צוער השיאן עלה זו: קערת כסף. מעין ו אחותיו בנימי' תתק"ג כנגד
שמותיו של אדם הראשון: שלשים וכמה משקלה. ע"ש שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה
שנא' (בראשית ה') ויחי אדם שלשים שנה ויולד בדמותו וכו': מזרק אחד כסף. בנימי' תק"כ על שם נח
שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עמרים שהם שנגורה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי (שם ה') אלל
והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך לאמר מזרק אחד כסף ולא לאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף
אחותיו של אחד מתטרפות למיין: שבעים שקל. כנגד שבעים אמות שאלו מבניו: (כ) בף אחת. כנגד התורה
שנתנה מידו של הקב"ה: עשרה וחב. כנגד י' הדברות: מלאה קטרת. ניעמ' של קטרת תרי"ג וכלכל שתהלין
ק"ף וכל"ת ע"י ח"ת ב"ש ג"ר ה"ק: (חא) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח) ויקח בן בקר: איל
אחד. כנגד יחאק (שם כב) ויקח את החיל וכו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל) והכשנים הפריד יעקב:
(כג) שיעיר עזים. לכפר על חטאת יוסף שנאמר בו (שם לו) וישחטו שיעיר עזים: (כד) ולזבח השלמים בקר
שנים. כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים
ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. ג' חמסיות כנגד המשח שחומרן וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד
וחמש הכתובין על השטן. ע"כ מיסודו של ר' משה הדרשן: (כד) ביום השלישי נשוא וכו'. ביום השלישי ה' נשוא
ז המקריב לבני זבולן וכן כולם אבל נתנאל שאלו בו הקריב נתנאל וכל אחריו הלכין לומר נשוא ישכר לפי
שכבר הזכיר-שמו והקרבנו וכאשר שלא לאמר בן הקריב טפל עליהן לכן זה נשוא לבני פלוני אמו היום היה השוא'
המקריב לשבע פלוני:

הגבור עמרים כדכתיב בעוטרו אפי' בעומה, והר"ם האריך
ואני קהרתי: ו ה' היא מדרשות הללו להיות קריבים לנשואו של
מקרא דאל"כ מה ענין הכהנים הללו במספרם ובמקומם וכן
הכמות הללו עד שכל הכהנים הכיבו עם שלל לנצוח ולהוסיף
ואף שאין מהיה הכב להכריח מדרשות אלה, הר"ם: ו דק"ל
דכיום כו' נשוא משמע דכיום ה' היה נשוא לכל אח"כ לא היה
יב) ומבני ישכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נחטו עלה לגשיאים להתנדב קרבנות הללו. וביסודו של ר' משה
הדרשן מלמחי ח"ר פנחס בן איזר נתנאל בן צוער השיאן עלה זו: קערת כסף. מעין ו אחותיו בנימי' תתק"ג כנגד
שמותיו של אדם הראשון: שלשים וכמה משקלה. ע"ש שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה
שנא' (בראשית ה') ויחי אדם שלשים שנה ויולד בדמותו וכו': מזרק אחד כסף. בנימי' תק"כ על שם נח
שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עמרים שהם שנגורה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי (שם ה') אלל
והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך לאמר מזרק אחד כסף ולא לאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף
אחותיו של אחד מתטרפות למיין: שבעים שקל. כנגד שבעים אמות שאלו מבניו: (כ) בף אחת. כנגד התורה
שנתנה מידו של הקב"ה: עשרה וחב. כנגד י' הדברות: מלאה קטרת. ניעמ' של קטרת תרי"ג וכלכל שתהלין
ק"ף וכל"ת ע"י ח"ת ב"ש ג"ר ה"ק: (חא) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח) ויקח בן בקר: איל
אחד. כנגד יחאק (שם כב) ויקח את החיל וכו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל) והכשנים הפריד יעקב:
(כג) שיעיר עזים. לכפר על חטאת יוסף שנאמר בו (שם לו) וישחטו שיעיר עזים: (כד) ולזבח השלמים בקר
שנים. כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים
ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. ג' חמסיות כנגד המשח שחומרן וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד
וחמש הכתובין על השטן. ע"כ מיסודו של ר' משה הדרשן: (כד) ביום השלישי נשוא וכו'. ביום השלישי ה' נשוא
ז המקריב לבני זבולן וכן כולם אבל נתנאל שאלו בו הקריב נתנאל וכל אחריו הלכין לומר נשוא ישכר לפי
שכבר הזכיר-שמו והקרבנו וכאשר שלא לאמר בן הקריב טפל עליהן לכן זה נשוא לבני פלוני אמו היום היה השוא'
המקריב לשבע פלוני:

שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת כלולה בשמן
למנחה: כ פף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: כ פף אחד בן בקר
איל אחד פבש אחד בן שנתו
לעלה: כח שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים אילים
חמשה עתדים חמשה פבשים
בני שנה חמשה זה קרבן אליאב
בן חלן: פ ל ביום הרביעי נשא
לבני ראובן אליצור בן שדיאור:
קרבנו קערת פספס אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד פספס
שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת כלולה בשמן
למנחה: כב פף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: כב פף אחד בן בקר
איל אחד פבש אחד בן שנתו
לעלה: כד שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים אילים
חמשה עתדים חמשה פבשים
בני שנה חמשה זה קרבן אליצור
בן שדיאור: פ ל ביום החמישי

דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא
תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
כז בויכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב
מליא קטורת פוסמיא:
כח תור חד פר תורי דכר
חד אימר חד פר שתייה
לעלתא: כח צפיר פר
עזין חד לחטאתא:
כח ולנכסת קודשא
תורין תרין דכרין חמשא
גדיי חמשא אימרין בני
שנא חמשא דין קורבן
אליאב פר חלן:
ל בויכא רביעאה רבא
לבני ראובן אליצור פר
שדיאור: לא קורבניה
מנסתא דכסף חדא
מאה ורלתין סלעין תור
מתקלה מזרקא חד
דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא
תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
לב בויכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב
מליא קטורת פוסמיא:
לג תור חד פר תורי דכר
חד אימר חד פר שתייה
לעלתא: לג צפיר פר
עזין חד לחטאתא:
לג ולנכסת קודשא
תורין תרין דכרין חמשא
גדיי חמשא אימרין בני
שנא חמשא דין קורבן
אליצור פר שדיאור:
לג בויכא חמישאה רבא

נְשִׂיא לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־
צוּרֵי־שָׁדַי : ^ל קָרְבָּנוֹ קָעֶרֶת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים
סִלַּת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : ^{לח} כֶּף
אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְמֹדֶת :
^{לט} פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֶיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה : ^מ שְׁעִיר־
עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת : ^{מא} וְלִזְבַּח
הַשְּׁלָמִים בֶּקֶר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שְׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־
צוּרֵי־שָׁדַי : ^פ שְׁשִׁי ^{מב} בְּיוֹם הַיְשָׁשִׁי
נְשִׂיא לְבָנֵי נָד אֱלִיָּסָף בֶּן־דְּעוּאֵר :
^{מג} קָרְבָּנוֹ קָעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סִלַּת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
לְמִנְחָה : ^{מד} כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב
מְלֵאָה קְמֹדֶת : ^{מה} פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר
אֶיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה : ^{מו} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת :

לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל
בֶּן צוּרֵי־שָׁדַי :
ל^ו קוֹרְבָנֶיהָ מִגִּישָׁתָא
דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וְחֲלָתִין
סִלְעִין הוּנָה מִתְקָלָה
מִזְרָקָא חֶד דְּכֶסֶף
מִתְקָלִיהָ שִׁבְעִין סִלְעִין
בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא | תְּרוּיָהוֹן
מְלֵן סִלְתָא דְּפִילָא
כֶּף שֶׁח לְמִנְחָתָא :
^{לח} כֶּף זָהָב חֲדָא מִתְקָל
עֶשְׂרִי סִלְעִין הִיא דְּדָהָב
מְלֵאָה קְמֹדֶת בּוֹסְמֵא :
^{לט} פֶּר תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי דְּכֶר
חֶד אִימֵר חֶד בֶּר שְׁתֵּיהּ
לְעֹלָתָא : ^מ צִפִּיר בֶּר
עִזִּין חֶד לְחַטָּאתָא :
^{מא} וְלִנְכַסֵּת קוֹדֶשָׁא
תּוֹרִין תְּרוּיָן דְּכֶרִין חֲמִשָּׁא
גְּדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי
שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָּן
שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרֵי־שָׁדַי :
^{מב} כֶּף זָהָב חֲדָא מִתְקָל
לְבָנֵי נָד אֱלִיָּסָף בֶּר
דְּעוּאֵר : ^{מג} קוֹרְבָנֶיהָ
מִגִּישָׁתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה
וְחֲלָתִין סִלְעִין הוּנָה
מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֶד
דְּכֶסֶף מִתְקָלִיהָ שִׁבְעִין
סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא
תְּרוּיָהוֹן מְלֵן סִלְתָא
דְּפִילָא כֶּמֶשֶׁח לְמִנְחָתָא :
^{מד} כֶּף זָהָב חֲדָא מִתְקָל
עֶשְׂרִי סִלְעִין הִיא דְּדָהָב
מְלֵאָה קְמֹדֶת בּוֹסְמֵא :
^{מה} תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי
דְּכֶר חֶד אִימֵר חֶד בֶּר
שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא : ^{מו} צִפִּיר
בֶּר עִזִּין חֶד לְחַטָּאתָא :

ח"א טלעטל בן זורישדי . סנסדרין מכ :

10 וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁת
 תּוֹרִין תְּבִין דְּכָרִין
 חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא
 אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא
 דִּין קוֹרְבָן אֱלִיָּסָף בְּרִי
 דְּעוֹאֵל : פ סח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא
 לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֲרִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד :
 11 קָרְבָּנוֹ קִעְרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
 וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף
 שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סִלַּת בְּדוּלָהּ בְּשֶׁמֶן
 לְמִנְחָה : י כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב
 מִלֵּאָה קִמְרַת : יא פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר
 אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
 לְעֹקֶה : יב שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת :
 12 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אִיקִים
 חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שְׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן אֲרִישָׁמַע
 בֶּן־עַמִּיהוּד : פ יד בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי
 נָשִׂיא לְבָנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־

10 וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁת
 תּוֹרִין תְּבִין דְּכָרִין
 חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא
 אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא
 דִּין קוֹרְבָן אֱלִיָּסָף בְּרִי
 דְּעוֹאֵל : פ סח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא
 לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֲרִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד :
 11 קָרְבָּנוֹ קִעְרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
 וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף
 שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סִלַּת בְּדוּלָהּ בְּשֶׁמֶן
 לְמִנְחָה : י כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב
 מִלֵּאָה קִמְרַת : יא פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר
 אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
 לְעֹקֶה : יב שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת :
 12 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אִיקִים
 חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שְׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן אֲרִישָׁמַע
 בֶּן־עַמִּיהוּד : פ יד בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי
 נָשִׂיא לְבָנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־

דעת וקנים מבעלי התוספות

(עמ) יום השביעי נשאל לבני אפרים . ושבת היה שהיה ביום
 הראשון ראשון היה לעשור בראשית . ולפי זה סוף היה
 שומר שבת קודם שיהיה החורב שנה' וטעמו שבת וסוף ואין
 כנסם לאל לבנת שנה' והיה ביום הששי וסבירו אם אשר יבאו .
 אמר לו הקב"ה שבוטח זה יבין בך קרבנו ביום השבת שהיו
 קרבן יחיד וזוהי שבת , וזו"ש לי נלמד ולי מנחה ומסרים מעשו
 לשני יודים מחוקקי , ואמר ר"ל אם יאמר לך לזמנא כנס
 אליהו כמה כבר סכרעל בשעת איסור הבנות לי נלמד כלומר
 ש"ס סכרוב היה , ואם יאמר לך שבת שבעה דברים עשה נדעון
 שר הבשר ושר סוקלה וזנה וזבח וכרת מים מן האשרים
 והקריב קרבן בלילה וז' מעצו בלא כהן והיה בין הכהנים כל
 מה ששעה ע"ס הנבירה עשה שנה' והיה בלילה היה יואמר לו
 קם אם שר סכר אשר לאכין ופליח עולה בעלי האברה אשר

מכרות וכתיב וזאת לה' אלהיך על ראש העצוה היום והיינו דכתיב'
 לי מנשה דגדעון משבע מנשה הוא . אפרים מצוה ראשי אם יאמר
 לך לזמנא יהושע חלל את שבתם בימיו מ"ס האברה עשה דכתיב
 וסבוקם את העיר וגו' כה העשו ששה ימים וגו' וכתיב וכיום
 השביעי תסביו את העיר שבע פעמים וז"ל שבעה ימים כלא
 שבת ולפי שכבשם ביום שבת קדש אמר חסא ללה קדש לה' . וכן
 עתה התיך לשבע מארים לחלל את השבת כשביל קרבן יחיד .
 יודים מחוקקי אם יאמר לך לזמנא עובד על לא מעשה , אמר
 הקב"ה דוד הנא מעשכ ייחודם למד לנעלי חשיבה כחוסר
 מחוקק העלמד חינוקות שאלמד אלגודם פושטים דרכין וחסדים
 אלך ישיבו . וכן תפיק כדכ"ס ע"ל לא היה דוד ראו לאוהו מעשם
 דכח שבע חלל כדי ליתן פתחון סה לנעלי השוכה :

פְּדֵה צוֹר׃ ^נ קָרְבָנוּ קָעֶרְת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים
סִלְתָּ בְּלוּלָהּ בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה׃ ^ט כֶּפֶף
אַחַת עֶשְׂרֵה זֶה־ב מֵלֵאָה קְטוֹרֶת׃
^י פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּכֶר אֵיל אֶחָד
כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
^{יב} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
^{יג} וּלְזִבַח הַשְּׁלָמִים בֶּכֶר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה־קָרְבָן
גְּמִלְיָאֵל בֶּן־פְּדֵה צוֹר׃ ^פ בַּיּוֹם
הַתְּשִׁיעִי נִשְׂיָא לְבָנִי בְנִימָן אֲבִידָן
בֶּן־גְּדַעְנִי׃ ^ס קָרְבָנוּ קָעֶרְת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סִלְתָּ בְּלוּלָהּ
בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה׃ ^{סב} כֶּפֶף אַחַת עֶשְׂרֵה
זֶה־ב מֵלֵאָה קְטוֹרֶת׃ ^{סג} פֶּר אֶחָד בֶּן־
בֶּכֶר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה׃ ^{סד} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
^{סה} וּלְזִבַח הַשְּׁלָמִים בֶּכֶר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים

פְּדֵה צוֹר׃ ^נ קוֹרְבָנִיָּה
מִנְסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין
הִוָּה מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא
חַד דְכֶסֶף מִתְקָלִיָּה
שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסַלְעִי
קוֹדֶשׁא תְרוּוִיהוּן מִלָּן
סוֹלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח
לַמִּנְחָתָא׃ ^ט בְּזִיבָא חֲדָא
מִתְקָל עֶשֶׂר סְלַעִין הִוָּה
דְדָהֶב מֵלֵאָה קְטוֹרֶת
בּוֹסְמִיָּא׃ ^י הוֹר חַד
בֶּר תוֹרִי דְכֶר חַד אִמֵּר
חַד בֶּר שְׁמִיָּה לְעֹלָתָא׃
^{יב} צִפִּיר בֶּר עִזִּין חַד
לְחַטָּאתָא׃ ^{יג} וּלְנִכְסֵת
קוֹדֶשׁיָא תוֹרִין תְּרִין
דְכֶרִין חֲמִשָּׁא גְדִי
חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא
חֲמִשָּׁא דִין קוֹרְבָן
גְּמִלְיָאֵל בֶּר פְּדֵה צוֹר׃
^פ בְּיוֹמָא תְשִׁיעָה רַבָּא
לְבָנִי בְנִימָן אֲבִידָן בֶּר
גְּדַעְנִי׃ ^ס קוֹרְבָנִיָּה
מִנְסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הִוָּה
מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חַד
דְכֶסֶף מִתְקָלִיָּה שִׁבְעִין
סְלַעִין בְּסַלְעִי קוֹדֶשׁא
תְרוּוִיהוּן מִלָּן סוֹלְתָא
דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא׃
^{סב} בְּזִיבָא חֲדָא מִתְקָל
עֶשֶׂר סְלַעִין הִוָּה דְדָהֶב
מֵלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא׃
^{סג} הוֹר חַד בֶּר תוֹרִי דְכֶר
חַד אִמֵּר חַד בֶּר שְׁמִיָּה
לְעֹלָתָא׃ ^{סד} צִפִּיר בֶּר
עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃
^{סה} וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשׁיָא
תְרוּין תְּרִין דְכֶרִין

בְּנֵי־שֵׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִיהֶן
 בֶּן־גִּדְעוֹנִי: פ^{טו} בְּיוֹם הָעֵשִׂירִי נָשִׂיא
 לְבְנֵי הֶן אַחֲיוֹעֹז בֶּן־עַמִּישַׁדִּי:
 קָרְבָּנוּ קִעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
 וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף
 שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם | מִלֵּאִים סִלַּת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 לְמִנְחָה: פ^{טז} כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָה־ב
 מִלֵּאָה קִמְרַת: פ^{טז} פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר
 אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
 לְעֹלָה: ע^{טז} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
 וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקֶר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שֵׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחֲיוֹעֹז
 בֶּן־עַמִּישַׁדִּי: פ^{טז} שִׁבְעִי עב בְּיוֹם עֵשֶׂתִּי
 עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי אֲשֶׁר פָּגַעִיאַל
 בֶּן־עֲכָרָן: ע^{טז} קָרְבָּנוּ קִעֶרֶת־כֶּסֶף
 אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק
 אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
 הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מִלֵּאִים סִלַּת
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: ע^{טז} כֶּף אַחַת
 עֶשְׂרֵה זָה־ב מִלֵּאָה קִמְרַת: ע^{טז} פֶּר
 אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד

חמשא גדיי חמשא
 אימרון בני שגא חמשא
 דין קורבן אבידן בר
 גדעוני: טו ביומא
 עשיראה רבא לבני דן
 אחיעוז בר עמישדי:
 טו קורבניה מגסתא
 דכסף חדא מאה ותלתין
 סלעין הוה מתקלה
 מזרקא חד דכסף
 מתקליה שבעין סלעין
 בסלעי קודשא תרויהון
 מין סולתא דפילא
 במשח למנחתא:
 טז בויבא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דרהב
 מליא קמורת בוסמיא:
 טז תור חד בר תורי
 דבר חד אימר חד בר
 שתיה לעלתא: ע צפיר
 בר עזין חד לחטאתא:
 ע וקנסת קודשיא
 תורין תורין דכרין חמשא
 גדיי חמשא אמרון בני
 שגא חמשא דין קורבן
 אחיעוז בר עמישדי:
 ע ביומא חד עשר
 יומא רבא לבני אשר
 פגעיאל בר עכרון:
 ע קורבניה מגסתא
 דכסף חדא מאה ותלתין
 סלעין הוה מתקלה
 מזרקא חד דכסף
 מתקליה שבעין סלעין
 בסלעי קודשא תרויהון
 מין סולתא דפילא
 במשח למנחתא:
 ע בויבא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דרהב
 מליא קמורת בוסמיא:
 ע תור חד בר תורי

ה"א יום עשירי עשר יום . סנהדרין סג

בְּנֵי־שֵׁנָתוֹ לְעֵלָה: ^ע שְׁעִיר־עֲזִים
אֶחָד לְחַטָּאת: ^ע וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים
בֶּקֶר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים
חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שֵׁנָה חֲמִשָּׁה
זֶה קָרְבַּן פְּגֻעֵי־אֵד בֶּן־עֶכְרָן: ^פ בְּיוֹם
שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי נַפְתָּלִי
אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: ^ע קָרְבָּנוֹ קִעְרַת
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזָּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סִלַּת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה: ^פ כֶּף אַחַת
עֲשָׂרָה זָהָב מֵלֵאָה קִטְרֶת: ^פ פֶּר
אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד
בְּנֵי־שֵׁנָתוֹ לְעֵלָה: ^פ שְׁעִיר־עֲזִים
אֶחָד לְחַטָּאת: ^פ וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים
בֶּקֶר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים
חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שֵׁנָה חֲמִשָּׁה
זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: ^פ זֹאתוֹ
חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ
מֵאֵת נְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִעְרַת כֶּסֶף
שְׁתֵּים עֲשָׂרֵה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנַיִם
עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֲשָׂרֵה:

דבר חד אימר חד בר
שתיה לעלתא: ע צפיר
בר עזין חד לחמאתא:
ע ולנכסת קוד שיא
תורין תרין דכרין חמשא
גדיי חמשא אמרין בני
שנא חמשא דין קורבן
פגועיא בר עכרון:
ע ביומאתרי עשר יומא
רפא לבני נפתלי
אחירע בר עינן:
ע קורבניה מנסתא
דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון
מין סולתא דפילא
במשח למנחתא:
פ ביומא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב
מליא קמורת בוסמאי:
פ תור חד בר תורי
דבר חד אימר חד בר
שתיה לעלתא: פ צפיר
בר עזין חד לחמאתא:
פ ולנכסת קוד שיא תורין
תרין דכרין חמשא גדיי
חמשא אימרין בני שנא
חמשא דין קורבן
אחירע בר עינן: פ דא
חנכת מדבחא ביומא
דרבוי יתיה מן רכרבי
ישראל מניסי כספא
תרתי עשרי מזרקי
כספא תרין עשר בויכי
דדהבא תרתי עשרי:

רשב"ם

ואח"כ רגל אפרים ואח"כ רגל דן: (פד) ביום המשח אותו. התחילו לחנכו כמו שכתוב בפרשה זו: רש"י

(פד) ביום המשח אותו. כו ביום שנמשח הקריב ומה אחרי המשח לאחר זמן, ולא כו ללמד ביום המשח אלא לפי מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואח"כ הקריב. או לומר שנמשח ביום כשהוא אומר (ויקרא ז) ביום משחו

פה מאה ותלתין סלעין
 יהוה מתקלא דמגסתא
 תדא דכספא ושבעין
 דמורקא חד כל כסף
 מגיא תרין אלפין וארבע
 מאה בסלעי קודשא :
 פי בזיכי ודהבא תרתי
 עשרי מלין קבורת
 בוסמיא מתקל עשר
 סלעין יהוה מתקלא
 דבזיכא בסלעי קודשא
 כל דהב בזיכא מאה
 ועשרין : פי כל תורי
 לעלתא תרי עשר תורין
 דכרין תרי עשר אימרון
 בני שנא תרי עשר
 ומנחתהון וצפירי בר
 עזין תרי עשר דחמאחא :
 פי וכל תורי לנגסת
 קודשא עשרין וארבעה
 תורין דכרין שתין גרון
 שתין אימרון בני שנא
 שתין דא חנופת מדבחא
 פתר דרבינו יתיה :

פה שלשים ומאה הקערה האחת
 כסף ושבעים המורק האחד כל
 כסף הכלים ארבע מאות
 בשקל הקודש : פי כפות זהב שתיים
 עשרה מדאת קטרת עשרה עשרה
 דכף בשקל הקודש כל זהב
 הכפות עשרים ומאה : מפמיר פי כל
 הבקר לעלה שנים עשר פרים
 אילם שנים עשר כבשים בני שנה
 שנים עשר ומנחתם ושעירי עזים
 שנים עשר דחמאחא : פי וכל בקר
 זבח השלמים עשרים וארבעה
 פרים אילם ששים עתדים ששים
 כבשים בני שנה ששים זאת הנפת
 המזבח אחרי המושח אתו :

רשב"ם

(פה) אחרי המושח אותו, למוק שנים עשר יום שכבר נחתך עלה החשובן כן וכך :

שפתי חכמים

נשא : ח (ה'ק"מ) נלמד ביהו"ש פ"ט ו"ל ביום המשח אותו
 וסוף מ"ט לילי בשרשח ויט ביום כלות מעש כי לא נמלא מקרא
 בשום מקום ביום משחו אותו אך זה מלינו ביום משחו אותו נבי
 בני אהרן, והביאו בע"כ כאלו על פניו אחד ומזה משו סוסופים
 וכחצו אחוה נס בפרש"י : פי דק"ל ל"ל הענין ליענו כף א' לכל
 יום ואנא דיענא דיענו שנים עשר : פי דאי לאו האי קרא ה"ל
 דשקל הקדש דכתיב בני מורק עליה למודא קול, לך כתיב
 ששים ומאה הקערה וכו' : כ"פ כל אחד מניין למשקל חצויה אף
 שבכל סדיון אין דרך למצוא לסכמות אבל בלי הקדש היו
 כוס בלמטוס, והספס כל לטורות אף שלכל אחד מן הכסף
 היה הכונה בקדונו כנגד שבתו, ובע"כ רכינו בחיי בפרשה האת:
 היו שפיפורים והמשקלות כלם שיה לטורות שכונת ללם ללם א'
 ב"ם : ל פי דזכב הכ' כסף ח"י אי קול אכף שהוא היה של זהב
 או הכף היה של כסף והמשקל היה של זהב מפני שעקלי הוהב
 והכסף אינו שוין ח"ל כמות זהב, סתם זהב לך למדנו דהכף ה'
 של זהב דעשרה זהב אכף קול, רל"ס, וא"מ למע לא מדרך לש"י

אותם ח למדנו שנמשח ביום ומה ת"ל ביום המשח אותו
 ביום שנמשח הקריב : קערת כסף שתיים עשרה :
 (ספרי כמ"ר) הם הם שהתנדבו מ ולא אירע בהם פסול :
 (פה) שלשים ומאה הקערה האחת וכו' : מה ת"ל
 לפי שנא' שלשים ומאה משקלה ולא פירש בזויו שקלי לך
 חור ושנאה כאלו וכלל ככולן כל כסף הכלים בשקל הקדש :
 כל כסף הכלים וכו' (ספרי) למדך שהיו כלי המקדש
 מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד כ לא
 ריבה ולא מיטע : (פי) כפות זהב שתיים עשרה, למע
 נאמר לפי שנא' כף אחת עשרה זהב היא של זהב ולמשקלה
 עשרה שקלים של כסף, או אילו אלא כף אחת של כסף
 ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב חץ משקלם שיה לשל

ליקושים על התורה

עתה וכל בקר זבח השלמים וכו'. דער סדרש זאגט דיא
 קרבנות וואס דיא גשאים האבן מקריב גיוען

פס וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֱהֱרָאֵם מוֹעֵד
 לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל
 מִדְּבַר אֱלֹוֹי מֵעַל הַבְּפֹרֶת אֲשֶׁר
 עַרְאָרְן הָעֵדֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים
 וַיְדַבֵּר אֲלֵוֹ: פ פ פ

קפ"ו. עטס ס', עמינדב ס': ומספרין בשופטים ויהי איש אחד כס' יג.

בעל המורים

(פס) מנין שני הכרובים. ר"ס פסס, לומר לך שהוא חשוב ככרוב של מפלה:

רש"י

לא לחל מועד: מדבר. כמו מתדבר ככרוב של מפלה
 לומר כן מדבר בינו לבין עמו ומשה שומע מאלו: וידבר
 אליו. (ספרי) למעט את אהרן מן הדברות: וישמע את
 הקול. יכול קול נמוך ח"ל את הקול הוא הקול שנדבר
 עמו בסמי וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יולא הוין
 לחל (במדבר כה): חסלת פרשת נשא

כספ ח"ל כמות וזה של וזה היו (ספרי): (פט) ובבא
 משה. שני כתובים המכתיבים זה את זה בא שלישי והכריע
 כתוב אחד אומר (ויקרא ח) וידבר ה' אליו מהל מועד
 והוא הוין לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כח) ודברתי
 אחר מעל הכפרת כל זה והכריע ביניהם משה כל אל חל
 מועד וסס שומע את הקול הבא מעל הכפרת: מבין שני
 הכרובים. הוול יולא מן השמים לבין שני הכרובים ומסס

ליקושים על התורה

דביינגם פאר דעם פלך אמיטאג אפראקסין מיס פראקסע פליס
 אזוי וויא אין וועג, האם דער פלך גיזאגס צווייגע קעקעס
 צווי אמיטאג בריינגם איר פאר מיר, אזוי אבאדור גים איהר
 סיר, איהר פארקעסס אז איד בין דער פלך פון דיא קריגה.
 האבין די קעקעס גיזאגס צום פלך מיר זענען דאך אין וועג,
 אונ אין אנאקסס הווי אין דעם וועג אונ אין דעם נאקסס הווי
 קען קען גים מאכין אפגעטערין מיטאג, אז דוא וועקס צוריק
 קעמען אין דיין שפאטס אונ אין דיין פאלאג וועקסו זעהן וואס
 פאר אנקעטען מיטאג מיר וועלן פאר דיר מאכין ביי די נשיאים
 אין אידך אזוי גיזען ווען דר משפן איז אויפגישיפעלס גיזוארין
 אונ דוא נשיאים האבין מקריב גיזען קריגט, איין אקס אין
 אל איין שעפעס איין ציי, האם תקדיה גיזאגס דאס איז מין
 קבד איר זאלס מקריב זיין פאר מיר אקרבן אייניגע בתמות,
 האבין די נשיאים גיזאגס פאר תקדיה רבנו של עליס מיר זענען
 דאך אין דער סדק, אונ אין דער מדבר קענען מיר גים
 דביינגען קער קריגט, גאר ווען דוא וועקס קעמען אין דיין
 פאר דיר, וויא עס שפייס אין פסוק תבנה חומות ירושלים, ווען
 על מונקח פרים דאמאלס וועס מען מקריב זיין אויף דיין מונח פיל
 פרים, אונ אזוי איז גיזען ווען שלמה האם פערטיג
 געמאכט דעם בית המקדש האם, ער מקריב גיזען שעפעס אונ
 אקסין אזוי פיל אז מען האם זיי גאר גים נקעטס ציילן
 פון פליקסיס, ווען עזרא האם פערטיג געמאכט דעם אנהערין
 בית המקדש האם, ער אויך געשאקלט פיל קריגט הונדערט
 אקסין צוויי הונדערט שעפעסין זכרים ואילים, פיגער הונדערט
 שעפעסין נקבות:

פירוש לתורת אלהים

(פס) ובבא משה אונ או משה איז גיקומען אין אהרן
 מועד לדבר איתו צו הערין וואס נאט וועט צו איהם
 ביריין וישמע אונ ער האם גיהערט את הקול דאם
 קול פון נאט סביר ווערט גירעט אזוי צו איהם
 פלוקר הקב"ה האם גירעט צו זיך זעלבער אונ
 משה האם דאם קול ממלא גיהערט אונ דאם
 קול איז ארויס גענאנגען מעל הפסוק פון דעם
 בפורת אשר וואס דער כפורת ליגט אויף דעם
 ארון וואס דרינגען ליגען די דחות מבין דאם קול
 איז ארויס גינאנגען פון צווישן דיא צוויי כרובים
 וידבר אלי אונ עס איז גיזוארין גירעט צו איהם
 צו משה:

זיין פאלאג וועקסו זעהן ווי פיל קריגט מיר וועלן מקריב זיין
 פאר דיר, וויא עס שפייס אין פסוק תבנה חומות ירושלים, ווען
 על מונקח פרים דאמאלס וועס מען מקריב זיין אויף דיין מונח פיל
 פרים, אונ אזוי איז גיזען ווען שלמה האם פערטיג
 געמאכט דעם בית המקדש האם, ער מקריב גיזען שעפעס אונ
 אקסין אזוי פיל אז מען האם זיי גאר גים נקעטס ציילן
 פון פליקסיס, ווען עזרא האם פערטיג געמאכט דעם אנהערין
 בית המקדש האם, ער אויך געשאקלט פיל קריגט הונדערט
 אקסין צוויי הונדערט שעפעסין זכרים ואילים, פיגער הונדערט
 שעפעסין נקבות:

הפמרת נשא בשופטים סי' יג

לידת שמשון

הנה נא את עקרה ולא ילדה.
 דער פלאך האם גיזאגס
 צו דאם ווייב פון פטה דו בינס
 אקרה אונ דוא האםס קיין
 קינדער געבארן איז דאך

א ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת דהני ושמו
 מגוח ואשתו עקרה ולא ילדה: ב וירא מלאך
 יהוה אר-האשה ויאמר אליה הנה נא את-עקרה

פירוש ע"ט

(א) ויהי איש אונ עס איז גיזען אקענטש פון דער
 שפאטס צרעה פון דער משפחה פון דן אונ
 זיין נאמען איז גיזען מגוח ואשתו אונ זיין ווייב איז

גיזען אקרה אונ האם קיין קינדער געהאם:
 (ב) וירא מלאך פון נאט האם זיך באוויזען צו דיא
 אשה אונ האם צו איהר גאנגט נוי דוא ביטס איין

יי ויאמר מנוח עתה יבא דבריה מה יהיה משפט
 הנער ומעשהו: יי ויאמר מלאך יהוה אל-מנוח
 מפל אשר-אמרתי אל-האשה תשמר: יי מפל
 אשר-יצא מגפן היין לא תאכל ויין ושכר אל-
 תשת וכל-טמאה אל-תאכל כל אשר-צויתיה
 תשמר: יי ויאמר מנוח אל-מלאך יהוה
 געזרה-נא אותך ונעשה לפניך גדי עזים:
 יי ויאמר מלאך יהוה אל-מנוח אם-תעצרני
 לא-אכל בלחמך ואם-תעשה עלה ליהוה תענה
 פי לא-יבוע מנוח פי-מלאך יהוה הוא:
 יי ויאמר מנוח אל-מלאך יהוה מי שמך פי-יבא
 דבריה וכבר-נודע: יי ויאמר לו מלאך יהוה למה
 זה תשא לרשמי והוא-פלאי: יי ויקח מנוח את-
 גדי העזים ואת-המנחה ועל-על-הצור ליהוה
 ומפלא לעשות ומנוח ואשתו ראים: יי ויהי
 בעלות הלהב מעל המזבח השמימה ועל מלאך-
 יהוה הלהב המזבח ומנוח ואשתו ראים ויפלו
 על-פניהם ארצה: יי ולא-יסף עוד מלאך יהוה
 להראה אל-מנוח ואר-אשתו אז ידע מנוח

ויבא גם שפיים אין פסוק חנה
 האם גיטאון צנדר צוא תיבולש
 ברך הוא , אונ דאם ווייב
 פון מלח האם גים גיטאלם
 סאון אונר ווייל איהר פאן
 מנוח איז גיטען אעס הארץ
 וועס ער גים וויסען וויא צוא
 סאון פיס דעם גדר ווייל עס
 זענען דא גדרים וואס דער סאן
 מען ויזא פמיר זיין אונ עס זענען
 דא גדרים וואס דער פאן פאר זיי
 גים פמיר זיין , אונ פאפער וועס
 ער זאגן ער וויל גים ארבע גדרים
 אונ דאם צווייטע איז ויא ארבע זיך
 גים גיהאלטן פאר אויז א צדקת
 הקדה זאל אן געסען איר תפלה ,
 ווארום באקט האט דאך דר מלאך
 איהר גיטאנס דו זאלסט וויסען אז
 דאס קינד ווערס גים גיטארוין פון
 די געטווענין גאר פאר דיא וידינס
 ווערן , וויא עס שפיים אין פסוק
 והיא יחל להשיע את ישראל מיד
 פלשתיים , ער וועט אנהייבן העלפן
 דיא וידין פון דיא פלשתיים , ער
 וועט גאר אנהייבן אבער גים
 גענדיגען , ווייל עס איז אנהייב פי
 דער נאך נטורה לא יעלה על ראשו
 אויב אויף זיין קאפ וועט גים גאל
 מעסער זיין , אונ ער האט גיטן לאנג
 גילעכט אונ געהאט אשליכטן סוף ,
 אונ דאס אלץ האט איהר דאס

פירוש עים

ס'תיר : ס'תיר

אשה אז ויא וועט טראגן ווערין אונ וועט האבן
 אוהן האט דער מלאך גיטאנס איד פון דאם :
 (יא) ויאמר מנוח האם מנוח גיטאנס עשה איצונד ווען
 דייער בריד וועלן קומען זאן מיר וואס זאלן מיר
 טאן צו דעם קינד : (יב) ויאמר האט דער מלאך פון
 גאט גיטאנס צו מנוח פון די זאכין וואס איד האב
 גיטאנס צו דיא אשה זאל ויא זיך הישען : (יג) מפל פון
 אלץ וואס גייט ארויס פון וויין שטאק זאל ויא גים
 עסין אונ גיטעס וויין אונ אלטין וויין זאל ויא גים
 סרינגען אלץ וואס איד האב איהר גיטאטין זאל ויא
 הישען : (יד) ויאמר האט מנוח גיטאנס צום מלאך פון
 גאט געזרה נא לאמיר דיה אויף האלטין אונ מיר
 וועלן מאכין פאר דיר איציעלע פון זיגען צו עסין :
 (טו) ויאמר האט דער מלאך פון גאט גיטאנס צו מנוח
 אויב דו וועסט מיר שוין אפילו אויף האלטין וועל
 איד גים עסין פון דיין גרויט אונ אויב דו ווילסט
 סאכין איין עולה זי פאר גאט מעלען זאלסטו ויא
 אויף בריינגען זאגט דער פסוק אונ דאס וואס מנוח
 האט אים גיטאלט געבין עסין ווארום מנוח האט
 גים גיטאקט אז דאס איז אמלאך פון גאט גאר ער
 דאס גיטיקט אז ער איז אבא און פון גאט : (טז) ויאמר

האט מנוח גיטאנס צו דעם מלאך פון גאט מי שפך
 וואס איז דיין נאמען אז דייער בריד וועט קומען צו
 מיר וועלן מיר דיה ערליך האלטין פלוקר אז דו
 וועסט שיקן צו אויז עפעס איין דבר שליחות וועלן
 מיר דאס טאן : (יז) ויאמר לו האט דער מלאך פון גאט
 גיטאנס צו מנוח צו וואס פרענטו אויף מיין נאמען
 אונ דער נאמען איז פאר דיילין פלוקר אזוי ווי דאס
 שליחות וואס מען שיקט אונ אזוי אגאמען היסין
 מיר : (יח) ויבש מנוח האט מנוח גיטאנס דאס זיגעלע
 אונ האט אויף גיבראכט אויף דעם פעלזין אונ ער
 האט דאס מקריב גיטען צו גאט ויפלא לשוח אונ
 דער מלאך האט גיטאן וואונדער אונ האט ארויס
 גיטאנען אפייער פון דעם פעלזין אונ דאס פייער
 האט פאר גרענט דעם קרן אונ מנוח מיט זיין
 ווייב האבן דאס גיטען : (יט) ויהי אונ עם איז גיטען
 אז דער האבן איז ארויף גיטאנען פון דעם סובח
 צום הימל ויזל איז ארויף גיטאנען דער מלאך
 פון גאט מיט דעם פלאם פון דעם מנוח אונ מנוח
 מיט זיין ווייב האבן דאס גיטען ויפלא זענען ויזא
 גיטאלין אויף זייער פנים ביו צו דער ערד : (כ) ולא
 יפ אונ ער האט גים גיטערט צו באווייזען זיך צו

הפטרת נשא

כִּי--מִלֶּאךָ יִהְיֶה הוּא : כִּי וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל--
 אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רְאוּנוּ :
 כִּי וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא הִפְיָן יִהְיֶה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא--
 לִקַּח מִיָּדֵנוּ עֲלֵה וּמְנַחָה וְלֹא הִרְאוּנוּ אֶת--כָּל--
 אֱלֹהֵי וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְאוֹת : כִּי וַתֵּלֶד
 הָאִשָּׁה בֶן וַתִּקְרָא אֶת--שְׁמוֹ שְׁמוּשׁוֹן וַיִּגְדַּל
 הַנַּעַר וַיְבַרְכֵהוּ יְהוָה : כִּי וַתַּחַל רוּחַ יְהוָה
 לִפְעָמָה בְּמַחְנֵה--הָרֶן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֲשֶׁתָּאֵל :

הארץ נקראת כי רוח הקדוש או
 גם פאר איהר ועם זין דאם קנד
 האם ועם נבארתין ונענין דרבי
 האם ויא גם מתפלל גיונין וענין
 קנדער האבין , און קאסער
 ועם ער גם ועליון דעם ער ,
 דרביער האם ויא גם נקראת
 אגד און גם נבשפין בייא
 הקדוש ברוך הוא , נאר פאר דעם
 מלאך האם ויא דאם גם גיואלט
 זאבין ויא האם גם גיואלט
 פארשעפן איהר פאן , דרביער
 האם ויא געשווענין און האם
 דעם מלאך נאר גם נענשערט :

פירוש עברי מייטש

קנח און צו זיין נויב דען קטשקאל איז קניס גינאר
 גינארין או דאם איז אכלאך פון קאם : (כא) ויאמר
 האם קנח גאגט צו זיין נויב מה נסית מיר וועלין
 מווען שטארבין נויב מיר האבין גינען אכלאך
 פון קאם : (כב) ותאמר האם דאם נויב גיאגט צו קנח
 ווען דאם זאל אמת זיין אז קאם זאל אונז וועלין
 שייטין וואלט ער פון אונזערע הענט גם גינומען
 איין עולה און אכנהא און וואלט אונז די וואג
 דערליבע זאבין גם גיווען נכח און אין דער צייט
 וואלט ער אונז גם מאבין הערין אז איה וועל

מעוברת ווערין און וועל האבין אוהן : (כג) ותלד
 האשה בן ותקרא את שמו שמשון כי אשה האם נבארין
 אזוהן און זיא האם גירופען זיין נאמען שמשון
 נידל און דער ינגן איז אויף גיוואקסין און קאם
 האם איהם גינענשמש : (כד) ותחל און עם האם
 אנגיהרובען רוח : דיא נבדה פון קאם לפעטו צו
 קוסען צו איהם צו צייטען אין דער מחנה דן
 צווישען דער שטאט צרעה און צווישען דער
 שטאט אשתאל :

אמר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום
 והפטרה ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר

עיקר תוי"ט משנה אהלות פרק ט ברטנורא

(6) ולכן מללג דבני סבומא , מסכ"ס : (ב) גר"כ 16 בחג
 מסכ"ס . וכתיב עוד ו' מלקוחי מי נכח כמסע על לדה
 כסח ופי' לפי' לפי' לפי' כמסע ומתחלה ופי' נכח מן סכרן
 ספס . כ' כמסע ומתחלה ופי' נכח ספס . ג' כמסע ופי'
 מתחלה ופי' נכח ספס . ד' כמסע ופי' מתחלה ופי'
 מן סכרן ספס ופי' נכח ספס .
 כנודת כלל כפי' לפי' (ובכח
 אמת כמסע כל הכי' ופי'
 כמסע כנודת כמסע , סו"ט)
 וד' כנודת כמסע על לדה כמסע
 ופי' כנודת כמסע על פי' : (ג) כדקמי' הכא כפי' ס'
 כמסע כפי' אין עמל' חלל' כפי' ולא ככונת , מסכ"ס .
 כמסע' ונכח כנודת היות של עומל' דעל מה שכתוב דין הוא שחליל דלפי' ונומח' כהכל' המת מללג כמסע פתיל (ג)

כוורת . פי' לה שוליס ומחוקת מ' סאה בלח שסח כווריס
 כרבע כפי' מקבלת סומל' (6) ומוסע על לדה
 כחוך הפחה ומקלח' כחוך (ב) ומקלח' ככית : ופי'
 לחוך . ושוליס מלפניס : כות' מן הכת נתון תחתיה .
 מנחון : מה' כה' שהוא כנוד
 היות . חס היות תחתיה
 וכליס על גבה כנגדו או
 היות על גבה וכליס תחתיה
 כנגדו : תחתיה ונבה ממא . חלל' מה שכתוב עהור דלף
 ע"פ שהכוורת מללח על מה שכתוב אינה מללח על מה
 תחתיה ונכח כנודת היות של עומל' דעל מה שכתוב דין הוא שחליל דלפי' ונומח' כהכל' המת מללג כמסע פתיל (ג)

פרק ט א ב פנורה שהיא בחוך הפתח אבינ' שטאק וואם
 איז געמאכט ווי אנרוקע פאם ווס אין איהר
 גייט אריין וואסער פערציג קאה , און טרוקענע
 זאכין נמעהל און אזוי אנלייבין קען קען אריין
 שימען ועבציג קאה , און זיא ליגט אויף אויט
 אין די טיר פון שטוב , אביסעל פון די פאם איז
 אינווייניג אין שטוב און אביסעל פון פאם ליגט
 אויסווייניג ופי' לחץ און דיא מויל פון דיא פאם
 איז אויסווייניג , און די דעק פון פאם איז אינווייניג
 אין שטוב כות' קן הפת און אשטוקעל פלייש פון
 אמת גרויס ווי אאילבירט יהיו איז געוען גינעבין
 פתח' אונקער דיא פאם א על גבה ארער אויף דיא

פיה חלל איידי דתנא רישא מחוללת כדלי כלי נקטה נמי הכא : כנגדו ער התהום טמא . והסאר עקור
 וצטליה גבוה מן הארץ עתה חיייר : בתוכה או גבית תוכה והבית טמאים . משום דפיה לפניו חבל לעיל
 דפיה לחזן קתי עומאה כבית (עו) אין טמא חלל הכית והסאר עקור : ה' אלא גבה . ותוכה טמא כהסוקמאה
 כבית (טו) משום דפיה לפניו חבל לעיל לחזן מוכה ונכה עקור : ה' היתה מכללא את כל הבית .

דמחנס נקט נמי או סולס
 ונכ"ש דמחוללת מולאו מין
 מוכה חבל דחל"ס היסח חוללת
 א"כ בדוקא קתי מחוללת
 וכן או סולס"ש ש"י סייס
 חלילה יש נה מוכה חבל
 וחוללת ועמיו"ט : (טו) כ"ס"ש
 והל"ל נמי וכן בעומאה כמוכה
 טו : [ד] נכה . מה שסוף
 ממוכן : (טו) או סתמי :
 [ה] היסח טו . סבל וממטימן
 לקען בין כשלמס בין כספתוס
 בין גבוה מן הארץ טמא בין
 אינה גבוהה . ועמיו"ט :
 (זו) ועמ"ש ספ"ד כ"זאל כוס
 ס"ס סבל , וכ"כ הכ"ס :
 ונל

או אפוצה . איזו היא אפוצה כל שאין לה שפח
 ממקום אחד . כוית מן המת נהון תחתיה כנגדו
 ער התהום טמא . על גבה כנגדו ער הרקיע טמא .
 בתוכה או גבית תוכה והכית טמאים : ה' היתה
 גבוהה מן הארץ שפח . שומאה תחתיה או בבית
 או בתוכה הכל טמא . אלא [ד] ונכה . על גבה כנגדו
 ער הרקיע טמא : ה' היתה מכללא את כל
 הבית ואין בינה לבין הקורות פותח שפח . שומאה
 בתוכה הבית טמא . שומאה בבית , מה שבתוכה
 מהור . שדרך שומאה לצאת ואין דרכה להכנס .
 בין עומרת בין מומה על צדה בין א' בין שהים :
 ה' היתה עומרת בתוך הפתח והוא בינה לבין
 המשקוף פותח שפח . שומאה בתוכה , הבית
 מהור . שומאה בכית מה שבתוכה טמא . שדרך
 השומאה לצאת ואין דרכה להכנס : יא היתה מומה על צדה באויר .

וכוית מן המת נהון

פותח טמא וכן אין בין שולי השניה לפיה ער רחוקה פותח טמא : ה' הבית מהור .
 שהמשקוף יורה ומותס את פי הכוורת ובכוורת שוליה מחוללת חיייר דאי כמחוללת דרך התלחול היתה עומאה
 יולאה לבית ככל הכי דלעיל : שומאה בבית מה שבתוכה מהור . גרסינן כשעומאה יולאה לחזן ויחיה ככנסת לכורת
 וכרוב ספרים גורסין מה שבתוכה טמא (זו) לפי שהעומאה יולאה מן הבית דרך פתחה וממנה מה שבתוכה והיא
 עומדת בתוך מוטתה : יא באויר . כחלר או כנינה שאין עס חבל ויחיה כדתי כוורת שוליה לחזן הפתח ופיה לחזן

אז יא איז אבער גיננען צו גראכין ופאקדע בקש אונ
 פאר שטאפט מיט שטרוי או אפיצה אדער יא איז
 גיננען פאר מאכט איז היא אפיצה וואס מיינט מען
 פאר מאכט כל שאין לה שפח מקום אחד אין די לעקער
 וואס אין דיא ווענט איז ניקאט איין לאך וואס יא
 זאל זיין גרויס אמפח פניה בן הפח נתון פתיחה אויב
 אשטיקעל פלייש פון אמת גרויס וויא איינליברט
 ליגט אונטער דיא פאס כנגדו עד הדרום שפח אלץ
 וואס ליגט געניין די שמוקאה ביי דעם אקארנדג איז
 קמא על גבה או אויב דיא שמוקאה ליגט אויף דיא
 פאס כנגדו ער הרקיע שפח אלץ וואס ליגט געניין דיא
 שמוקאה ביז צום הימעל איז קמא בתוכה אונ אויב
 דיא שמוקאה ליגט אין דיא פאס או גבית אדער דיא
 שמוקאה ליגט אין שטוב הוכה הבית טמאים אלץ
 וואס ליגט אין די פאס אונ אין שטוב ועננען קמא :
 ה' היתה גבוהה מן הארץ שפח אויב די פאס איז גיננען
 הויך פון די ערד אמפח שמוקאה פתיחה אויב אשמוקאה
 ליגט אונטער דיא פאס או גבית אדער דיא שמוקאה
 ליגט אין שטוב או בתוכה אדער דיא שמוקאה ליגט
 אין דיא פאס הכל שפח איז אלץ קמא יולא גבה נאר
 די זאכין וואס ליגנען איבער די פאס ועננען מהור
 על גבה אויב דיא שמוקאה ליגט אויף דיא פאס כנגדו
 געניין די שמוקאה ער הרקיע שפח ביז צום הימעל איז
 קמא : ה' היתה מכללא את כל הבית אויב די פאס איז
 גיננען אין נאכצין אין שטוב , אונ יא איז גישטאנען
 אויף די דעק אונ פון דעק צו די ערד איז גיננען
 אמפח אונ דיא מויל פון די פאס איז גיננען צום

דרכה

(יח) ולא קמי' גמי הכל תוכה והאיר סביב דהא פשוט כיון
 לית בהם אהל, מ"כ"ס: [ו] מוכה: וי' והוכה: [ז] הכל.
 כל עם שחורב' בדיש' אהב הכותב שלל כנגד הכותב של' ככלל
 מ"כ"ס: (יט) ילפסע'ל דמחוללת דוקא: ה"נ דוקא ולא תיבא
 כיון דכבר אהב לעיל והכ"ס ג"כ ליה נשמתו נ"כ, וטמיו"ט:

דתן בריש פרקין וכן גמי גבוה טפח דהכא כגובה טפח
 דריש פרקין אלל דכאן לין שייך להזכיר בית (יה) דשעומד
 תחת האיר עסקין: יב בזמן שהוא כלי. היכא דשומדת
 כליור לין שייך להזכיר מחוללת (יע) ומש"ה לא תני הכא
 או אפולא כדתי לעיל דלן
 שייך אפולא אלל במחוללת:
 או מחוקת מ' סאה
 כדברי חכמים: דלניני
 ח"ק וכדרי דמחוקת מ'
 סאה כנפחהה וענתכלה
 מתורת כלי דמיא ומלל (כ)
 תחתיה ואחוכה ועלנכה:
 כוית מןהמת נהוהתחיה.
 דינה כנפחהה ואינה גבוה
 ופיה לזון דתן לעיל:
 היתה גבוה מן הארץ
 מפה. כך נמי דינה כיון
 כוורת שפיה לזון ומתחה
 ופקוקה וגבוהה טפח דתן

החתייה. או על גבה, כל שהוא כנגד היות.
 תחתיה ובה מפה. וכל שאינו כנגד היות.
 [ו] תוכה מהור. בתוכה [ז] הכל טמא: יב היתה
 גבוהה מן הארץ מפה. שומאה תחתיה או על גבה,
 הכל טמא אלא תוכה. בתוכה הכל טמא. ב"ר"א
 בזמן שהיא כלי. היתה פחותה [ח] ופקוקה בקש.
 או מחוקת מ' סאה כדברי חכמים. כוית מן המת
 נהוין תחתיה, כנגדו עד התהום טמא. ע"ג כנגדו
 עד הרקיע טמא. בתוכה אין טמא אלא תוכה.
 היתה גבוהה מן הארץ מפה. שומאה תחתיה,
 החתייה טמא. בתוכה תוכה טמא. על גבה כנגדו
 עד הרקיע טמא: יב היתה יושבת על שוליה והיא
 [ט] כלי שומאה תחתיה בתוכה או ע"ג. שומאה
 בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן

[ח] ופקוקה. לין חילוק בין
 פקוקה או לא כיון ששומאה
 כליור אלל לכוותה נקב דלפ"ס
 לא תוכה לניום לה סורח כלי.
 מ"כ"ס וטמיו"ט: (כ) וז"ל
 כ"כ' לויה' פקוקין נמי
 דמחוקת ארבעים סאה איירי
 בלל דלשמה אשמיטין דלכנן
 פליגי וכדרי כו', ויש דדוקק
 מ"ש דתמא הכל ובשעת
 כדדרי חכמים ובכל הכי דלני'ל
 לא פני ע"כ. ותו' הכ"מ כ"ס
 הכל' דהכ"ס כ"ס כ"ס הני
 תמי' פקוקה וטמול' וסכא
 ללא תני אטויל' תני מחוקת
 אשמיט' תמיו דומיא דלני'ל, אבל
 מ"כ"ס כ"ס דדוקק כי מנחה
 כליור פליגי חכמים אבל דני'ם
 לא וטמיו"ט: [ט] כלי. לין
 ב"ל סאה' דהכ"ס כ"ס כ"ס כל' וכל
 אשמיטין מן למתני הכל כמו כדרי דלני'ל אלל כלי דהכ"ס כ'
 שיכול' ישב עמומכת אלל לה איהי יכול' לישב אז דינה
 כמטוס על ג'ס ולין מ' טמא נכנסת לה, מ"כ"ס. וק' דעד

לעיל: יב היתה יושבת על שוליה וכו' שומאה
 תחתיה או בתוכה או על גבה. כל על גבה שמינו
 כסמא נמי לא איירי אלל ביש לו סולם דסא כתי קמי' כ"כ"ס

דק"ה להבין אונ עם אין גיט איהר שמייער אריין
 צו גיין: יא היתה משה על צדה באיר אויב די פאם
 אין גינען אויסגיבונין אויף אריים, אונ זיא אין
 גילענין אין הויף אדער אין אנארטן ויבית מן המת
 נתן תתקיה אונ אשטיקעל פלייש פון אמת גרוים
 וויא א איילבירט אין גילענין אונשער די פאם או
 על גבה אדער דאס שטיקעל פלייש פון מת אין
 גילענין אויף די פאם פל שיהא כנגד היות אלץ וואס
 ליגט גענין דיא שטיקעל פלייש פון מת וואס אין
 גרוים וויא א איילבירט תתקיה אויב דיא שטיקעל
 פלייש פון מת ליגט אונשער דיא פאם אונ פליים
 אדער אנדערע ואכין ליגען אויף די פאם וגבה אונ
 אויב דיא שטיקעל פלייש פון מת ליגט אויף דיא
 פאם אונ פליים אדער אנדערע ואכין ליגען אונשער
 די פאם סמא אין אלץ סמא וכל שאינו כנגד היות אונ
 אלץ וואס אין גיט גענין דיא שטיקעל פלייש פון
 מת וואס אין גרוים וויא א איילבירט תתקיה סהוד
 אלץ וואס ליגט אינווייניג אין סהוד בתוכה אונ
 אויב די שומאה ליגט אינווייניג אין די פאם הכל
 סמא אין אלץ סמא: יב היתה גבוהה מן הארץ ספח
 אויב די פאם אין גינען הויף פון די ערד אטפח
 שפחה תתקיה אונ אטמוקאה ליגט אונשער די פאם
 או על גבה אדער דיא שומאה ליגט אויף דיא פאם
 הכל סמא אין אלץ סמא אלא תוכה נאר אינווייניג
 אין סהוד בתוכה אויב דיא שומאה ליגט אינווייניג
 אין די פאם הכל סמא אין אלץ סמא בקד דברים אמרים
 נוע זענען דיא רייד גיזאנט גינוארין בזמן שהיא כלי
 או די פאם אין אנאנצע פלי' היתה פחותה אדער אז
 די פאם אין גינען צו כראכין ופקוקה בקש אונ פאר
 שטאפט מיט שטרוי או פתוקת ארבעים סאה אדער

קען קען אריין גיסין וואסער אין די פאם פערציג
 סאה כדברי חכמים אזוי וויא די חכמים זאגין אפלי
 וואס האלט פערציג סאה משקה הייסט זיא גיט
 אפלי בית מן המת נתן תתקיה אויב אונשער די פאם
 ליגט אשטיקעל פלייש פון אמת גרוים וויא
 א איילבירט כנגדו עד התהום סמא אלץ וואס ליגט
 גענין דיא שומאה ביז צום אפגרונד אין סמא על
 גבה אויב די שומאה ליגט אויף די פאם כנגדו עד
 הרקיע סמא אלץ וואס ליגט גענין דיא שומאה ביז
 צום הימעל אין סמא בתוכה אויב די שומאה ליגט
 אינווייניג אין דיא פאם אין סמא אלא תוכה אין גיט
 מעהר סמא נאר אינווייניג וואס ליגט אין די פאם
 היתה גבוהה מן הארץ ספח אויב דיא פאם אין גינען
 הויף פון די ערד אטפח שפחה תתקיה אויב אטמוקאה
 ליגט אונשער די פאם תחתיה סמא אלץ וואס ליגט
 אונשער אויף אין סמא בתוכה אויב דיא שומאה
 ליגט אינווייניג אין סמא על גבה אויב דיא שומאה
 ליגט אויף דיא פאם כנגדו עד הרקיע סמא אלץ וואס
 ליגט גענין די שומאה ביז צום הימעל אין סמא:
 יב היתה יושבת על שוליה אויב די פאם אין גישטאנען
 מיט דעם דעק אויף די ערד והיא כלי אונ די פאם
 אין אונטע פלי', זיא קען אלזין שמיין מען דארף
 איהר גיט אנשפארין סמאה תתקיה אויב אטמוקאה
 ליגט אונשער די פאם בתוכה אדער די שומאה ליגט
 אינווייניג אין דיא פאם או על גבה אדער אויף דיא
 פאם אדער דיא מויל פון פאם שומאה בוקעת ומלך
 דיא שומאה שפאלט דורך ביז צום הימעל בוקעת
 ויורדת אונ זיא שפאלט דורה אין דער גידער ביז

וספי לא וכסיפא מ"מ טמא מיכי שנוט בחון דכסוים וטמא
 טמא נולד ודלקת כיון דכסויי מכסה כל עידי דכסוים שייך
 לארין ולא להי. מס'ס: (כה) כ"ש נראה דגדריהם דר'
 פליג אף דהכחשה עממנה וסבי מסהכ דלכ עממין לא עדיפא
 מסיחה שיה וק' דלא ה"ל למנה לחלקו נ"י כמות נ"י הכ"מ
 רישא ד"ס הוי"ו (וכ"ס הכ"א"ש).
 ומת"י"ט: [ג]ן מטמא כו'.
 לומר מטמא טמא כסמון
 לקרקעיה הארין ולמטה מנה
 סמול ומטמא פירוש וכל חומה
 טמא דהיינו מטמא טמא כסמון
 לקרקעיה הארין ולמטה טמא
 כל ספספא כסמון לקרקעיה
 פארין טמא (וכ"ס הכ"א"ש) ובייבא
 סמנו טמא דר' הארין (וכ"ס הכ"א"ש)
 כזה ה"ל פיר' לר"י כסוף סי"ב
 ויבוסספספא עבייט כלין מעלין
 שולח נביח מן הארין טמא וכסמ
 הכ"ס נכס' והכי דר' שייך מנה
 אדמט טמא ממוכב נאדמט כו' וכל כיה חלל טמא טמאי מוכי
 כמלמט חמירי' ולא כממוכב: (כו) וספי' כחשה מלמעלין כו'.
 וכמ"ס (מות ט"ז) ונראה דר' ס"א. וכן סביא דגלוסקום:
 (כז) וריפא מיילי עממין על עקמס סרפסוים וק"ל אמאי

וצרה מלמטה או שהיא שוה הנוגע בו מ"מ טמא
 (כה) דבריו ר"א. שהכסוי הנקע העומה ככלי
 שהעומה עולה עד הכסוי וחוזר ויורד על פני כולה:
 רבי יהושע. מטמא מטמא ולמטה דלון נחשב כארון אלף
 טפה הסמוך להלל הארון
 הלכך אינה טוקעת מטמא
 ולמטה: העשויה כמין
 קמטרא: הוא כלי כסויו
 מכסה עובי הדאנות (כו)
 תנינן לאשר על המלמטה
 לדי ממנה על קמטרא:
 הנוגע בה מ"מ טמא.
 דכל שכנגד הכסוי טמא
 וכסוי מטמא את כולו:
 כמין גלוסקום הנוגע בו

הנוגע בה מ"מ טמא. היתה שוה, הנוגע בה מ"מ
 טמא. דבריו ר"א. ר' יהושע אומר [ג]ן מטמא
 רלמטן טהור, מוטמא ולמעלין טמא. העשויה כמין
 קמטרא. הנוגע בה מ"מ טמא. כמין גלוסקום:
 הנוגע בה מ"מ טהור, חוץ ממקום פתיחתה:
 מן הבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכיות מן
 הבית נהון תחתיה. או בתוכה כנגד קורקוורתה.
 שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. והחבית
 טמאה. החת ורפנה מבחוץ. שומאה בוקעת
 ועולה בוקעת ויורדת, והחבית טהורה. בתוכה

מ"מ טהור. אין כסוי שלו אלף נגד תללו (כו) כיתה
 התחוב כנגד כסמון: חוץ ממקום פתיחתה. וכסוי
 שכנגד חלה: מן הבית שהיא יושבת. הכיות שלהן
 נרות למעלה לגד פיהן ולמטה לגד האוליס ורמטת

כאלמט וכמין כסמון בולט מהן כאלמט מבחוץ: באויר. היינו
 כמו קרקעיה וכן האוליס: בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וכל כליס
 בין כחוכה מידי דהוה כאוורת דלעיל הושבת על שוליה אלף
 שגלדלים שלא כנגד היות טהורים: והחבית טמאה.
 לא טמאה החבית עממה טמאה דהא הכא כחבית שאינה
 מקבלת עוממה עסקין כדמוכה כסיפא אלף החבית עממה
 כלומר אף כלים שבתוך החבית טמאים טמאים טמאים
 הסמך בין חויר מוכה לאויר של נכה למעלה חולה לה
 מן מלמט כחוכה: תחת דכיון שזין
 מבחוץ שומא בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וטמא
 מן לחבית כל שכנגד היות: והחבית טהורה. היינו

אן דעם איבערשליטן דעק איז קען קמא:
 מן הבית שהיא יושבת על שוליה באויר אפאם פון ערד
 אונ זיא איז גיט גיברענט גינוארען אין אווירן,
 נואם ויא קען גיט קמא נוערין, אָדער די פאם
 איז געמאכט פון אַנדערע זאכן וואָס קענען גיט
 קמא נוערין, אונ ויא איז הויבין אונ אויגען
 שקאל אונ אין מיטען גייט ארויס ווי אפויך, אונ
 די פאם שטייט אויף איהר דעק, אונ די טויל
 ארויף, אינ זיא שטייט גיט אין אַשטוב נאר אין
 אַרויף אָדער אין אַנאַרמין ויבית סן הפּת גיטן תּחתיָה
 אונ אַשטיקול פּלייש פון אַקת גרויס ווי אַאִיל-
 בירט ליגט אונטער די פאם או בתּוכה אָדער דיא
 טוּקאָה ליגט אינווייניג אין די פאם וכנגד קורקוורתה
 גענין דעם דעק אָדער אויף דעם דעק טוּקאָה בוקעת
 ועולה בוקעת ויורדת די טוּקאָה שפּאַלט דורך ביו
 צום הימקעל, אונ זיא שפּאַלט דורך אין דער
 נידער ביו צום אָפּ גונג, אונ אַלע פּלייס ווס זענן
 גענין די טוּקאָה סיי אונטער די פאם אונ איבער
 די פאם זענען קמא ותּחית ספּאַה אונ די פּלייס
 וואָס זענען אין די פאם, זענען אַלע קמא תּחת
 דאָס, מבחוץ אונ אויב די טוּקאָה ליגט אויסווייניג
 אונטער דעם בויה פון די פאם טוּקאָה וועל
 בוקעת ויורדת, די טוּקאָה גייט אַרויף ביו צום הימקעל
 אונ גייט אַראַפּ אין דער גיָדער ביו צום אָבגונג
 אונ אַלץ וואָס ליגט זענען די טוּקאָה פון אויס-
 ווייניג איז קמא ותּחית ספּאַה אונ אַלץ וואָס ליגט

דעם קאסמין אונטער, קען רירט אן די שטיק
 נואם אונטערן איז ברייטער פון אויבין, איז קען
 טהור ושלטען קמא אונ אז קען רירט אן די קאסמין
 אויבין ביי די טיר איז קען קמא רחבה מלמעלן וצרה
 מלמטן אונ אויב דיא קאסמין איז אויבין ברייט
 אונ אויגען שקמאל טענג בה מכל קמא קמא אז ער
 רירט אן די קאסמין אויף וועלכין אָרט עס איז,
 איז קען קמא היתה שיה אויב אויבין אונ אויבין
 איז בייַדע גלייך תּמונע בה מכל קמא קמא אז ער
 רירט אן די קאסמין אויף וועלכין אָרט עס איז,
 איז קען קמא דברי רבי אַליעזר אַזוי נאָנט רבי
 אַליעזר, רבי יהושע נאָנט מוטמא וליפּין טהור דער
 אויבערשטער טפח וואם ביי דעם אָפּגענונג פון
 אָרון איז קמא אונ פון דעם טפח אונ נידעריגער
 איז טהור טפּפּה וליפּען קמא אונ פון דעם אויבער-
 שטיין טפּפּה ביו צו דעם חלל פון אָרון איז קמא
 ורמתי"ס הנשנית כמין קמטרא אויב דער קאסמין איז
 גימאכט אַזוי ווי די קאסמין וואס דער דעק פון
 אויבין פאר דעקת די ווענט אויף טענג בה מכל
 קמא קמא אז ער רירט אן די קאסמין אויף וועלכין
 אָרט עס איז, איז קען קמא מין גלוסקום אויב די
 קאסמין איז גימאכט אז דער דעק גייט אַרײַן
 אַינווייניג אין קאסמין טענג בה מכל קמא טהור אז
 ער רירט אן די קאסמין אויף וועלכין אָרט עס
 איז, איז קען טהור חוץ ממקום פתיחתה נאר אז קען
 רירט אן ווא די קאסמין עפּינט זיך, קען רירט

מה שכתוב החזית אפי' כנגד היות דלוסי החזית בולטת
בלתע ובשיש כזית תחת הדופן דמי דלוסה לכורת שהיא
מוטת על גבה שחוכה טהור לפי שיש הפסק בין חויר
תוחה שכלנה היות לאויר שחולה לה כנגד היות: בתוכה
ורוחת דרופנה . כלומר
בפיס בחלל דלוסה וקרי
לה תחת דלוסה לפי שהדופן
הולך וגר לגד פיה ולחוקי
על שולה המכוון כנגד פיה:
אם יש ברפנות פורח
שפת . שכתן החזית בולט
כ"כ לחוץ שיש שם במקום
חזית טפה על טפה ברום טפה: הבל טפה: שחלל
מניח את הטומאה בכל החזית וזין טמא פיה שאין שם
(ט): אבל אם היתה טמאה . כגון טמא חזית שנלרסה בכבשן
שפת או שכוסה או כפורה . וחס' היא טהורה: ושומאה
דמי כתקנולי טומא' היא ויושבה על שוליה וטומאה תחתיה
עמלת כלן החזית עלמה מרדי דהוא חללים שכתובי מאחר
על שוליה אלף עם דפנות חללים במקום שאין הפסק מאויר
תחת דלוסה דע"ג דק"ל דלח' חלל וכלים מיעמאין מאויר כלי
כנגד הטומאה דע"ג דק"ל דלח' חלל וכלים מיעמאין מאויר כלי
חבורין (כט) מחלח דקחזית עלמה טמאה וכן נבונה מן
טומאה וחס' טומאה על גבה (ל) והשתא כל הני אין דינס
כנגד הטומאה טמא והמחיל על גבה כנגד הטומאה טמא
מכוסה או כפורה על פיה המחיל על גבה אפי' שאל כנגד
על מה שכתובה כללים טהורים המוקפים למיד פתיל דשאי
הכלל מירוס:

מני הכלל מן ממקום פתיחה ולא מני מלמעלן , ופי' תוי"ט :
(כז) כי ההוא דפני כפ"ב דכלים מ"ב טהורים שכת"ח כי
ל"כ כחם חזית שלח טוספה . הל"ש: [ס] מ"בוס . פירוש
כמו כמי"ג דוי"ט בכחוס' וכו' חף דכחזית שאינה מקבלת
טומאה אריי"מ מ"ב אין לה דין חלל האויל וזינה נחל כמדה
(כח) וחי' דע"ג דע"ג כבד פי' דלח'
כפי מלין לם כן א"ל לפעמא
דנחזירין וזל המכיל ק'
דחזיר שמפייס ודוקל ללם
כחוסה שלח כנגד הטומאה
שמונה כה חלל שאין נוגטין
בנוסח של חזית חלל דכלים
שינוגטין בה טהורים כו' וז'
המלין לין כל הכלים מקבלין
טומאה ממני שטומאה עלמה מחפשת עליהם שנלכה
לחן פיה: (ל) מ"ש הכ"ב לעיל מ"ב:

הכלל מירוס: שכתן החזית בולט
כ"כ לחוץ שיש שם במקום
חזית טפה על טפה ברום טפה: הבל טפה: שחלל
מניח את הטומאה בכל החזית וזין טמא פיה שאין שם
(ט): אבל אם היתה טמאה . כגון טמא חזית שנלרסה בכבשן
שפת או שכוסה או כפורה . וחס' היא טהורה: ושומאה
דמי כתקנולי טומא' היא ויושבה על שוליה וטומאה תחתיה
עמלת כלן החזית עלמה מרדי דהוא חללים שכתובי מאחר
על שוליה אלף עם דפנות חללים במקום שאין הפסק מאויר
תחת דלוסה דע"ג דק"ל דלח' חלל וכלים מיעמאין מאויר כלי
כנגד הטומאה דע"ג דק"ל דלח' חלל וכלים מיעמאין מאויר כלי
חבורין (כט) מחלח דקחזית עלמה טמאה וכן נבונה מן
טומאה וחס' טומאה על גבה (ל) והשתא כל הני אין דינס
כנגד הטומאה טמא והמחיל על גבה כנגד הטומאה טמא
מכוסה או כפורה על פיה המחיל על גבה אפי' שאל כנגד
על מה שכתובה כללים טהורים המוקפים למיד פתיל דשאי
הכלל מירוס:

אין די פאם איז טהור במיכה וחת דופנה אויב דיא
טומאה ליגט אינגווייניג אין דעם בויד פון דיא
פאם אונטער דיא וואנט פון פאם וואס איבער
דעם בויד אם יש בדפנות פתח טפה אויב דער בויד
איז טיף אין די צייטן אטפח אונ אין די הייד
אטפח הכל טפה אלע פלים וואס ליגען אין דעם
בויד פון די פאם זענען טמא וינגט פיה נאר דיא
פלים וואס זענען גענין די מויל פון פאם טהור
זענען טהור וואס לא אונ אויב אין דעם בויד פון
פאם איז ניקא אטפח טמא בוקעת ועלה בוקעת
ויורה שפאלט. די טומאה דורך ביו צום היקעל
אונ זיא שפאלט דורך אין דער גינדער ביו צום
אלץ טמא:

אין די פאם איז טהור במיכה וחת דופנה אויב דיא
טומאה ליגט אינגווייניג אין דעם בויד פון דיא
פאם אונטער דיא וואנט פון פאם וואס איבער
דעם בויד אם יש בדפנות פתח טפה אויב דער בויד
איז טיף אין די צייטן אטפח אונ אין די הייד
אטפח הכל טפה אלע פלים וואס ליגען אין דעם
בויד פון די פאם זענען טמא וינגט פיה נאר דיא
פלים וואס זענען גענין די מויל פון פאם טהור
זענען טהור וואס לא אונ אויב אין דעם בויד פון
פאם איז ניקא אטפח טמא בוקעת ועלה בוקעת
ויורה שפאלט. די טומאה דורך ביו צום היקעל
אונ זיא שפאלט דורך אין דער גינדער ביו צום
אלץ טמא:

ת"ד המפלת חתיכה, סומכוס אומר משום ר"מ וכן
היה ר"ש בן מנסיא אומר כדבריו . קורעה
אם יש רם בתוכה ממאה ואם לאו מהורה כרבנן .
תגו רבנן דיא רבנן האבין גילערינט הפפלת חתיכה
א אשה וואס האט מפיל גיוען נעם איז פון
איך ארויס גיפאלין אשטיק סומכוס אומר משום רבי
פאיר סומכוס זאגט פון רבי מאיר'ס נוענין וכו' הדי
רבי שמעון וכו' מנסיא אומר גינדערי אונ רבי שמעון וכו'
מנסיא האט אויך אזוי זאגט ווי רבי מאיר קריעה
אם יש רם בתוכה טמאה וואס לאו מהורה קען דאס
שטיקעל אויפרייסן אויב אינגווייניג איז דא בלוט
ניעפינט

רש"י

גמרא נדה דף כא ע"ב

ועדיפא . תמירא :

ועדיפא מדרבנן . כרבנן דאמרי אפשר לפתיחת
אין דיא אשה טמא אונ אויב אינגווייניג איז ניקא
בלוט אין די אשה טהור רבנן מדיפי מרבנן דאס
איז נויא דיא רבנן זאגן אונ נאך מעדער וויא דיא
רבנן זאגן רבנן דאס איז נויא די רבנן זאגן דאס
אפשר לפתיחת תקבר גלא רם דיא רבנן זאגן זען
ויין א אשה זאל געפס גינדערי אונ עם זאל פון
איך דיא בלוט גיין . דריבער אויב פון אויסקווייניג
האט מען קיין בלוט גינען אונ אז מען האט
ניעפינט

בתוכה מלרים . והע"ג דלא
 כלרים עמקין וכללה
 דלס כלרים עמקין ע"ד פ"י
 אפי' לא כלרים עמקים כתי
 דס אגור דכספס קויה מועיל
 אלס למוכס ונעמקן אפי'
 כדכתי : ווגא פ"י בערין סס
 חכס :
 אם יש בה עלס עמלה לרס .
 וסא דתנין כן קוים סא דרס
 אגור דמירי פ"י כגדס ונל
 כד"ל משוס דמני כל כדכתימ
 תרישח :

הקבר בלא דס ועדיפא מדרבנן דאינהו סברי עמה
 אין בתוכה לא וסומכוס סבר אפי' בתוכה . והניא
 אירך המפלת התיבה , ר' אחא אומר קורעה אם
 תוכה מזארים טמא , ואם לאו מהורה כסומכוס ,
 ועדיפא מסומכוס . והניא אירך המפלת התיבה
 ר' בנימין אומר קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה
 לידה . אמר רב חסדא ובחתיבה לבנה . וכן כי
 אהא ווגא רבן תרביב אהא ואייתי מתניתא בידיה
 המפלת התיבה לבנה קורעה אם יש בה עצם אמו
 טמאה לידה . אמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי
 המפלת התיבה קורעה אם יש בה דס אגור טמאה
 ואם לאו מהורה כסומכוס וקילא מבלהו :

בסומכוס . דלמר דס שכתובה עממא אחתה משוס גדה : וקילא מבלהו . מדסומכו' דלא כתי אגור ומדרבנן אהא
 דלמר אפי' אין תוכה חלל מלרים :

גַּעֲפִינְטַי אִינוּוִינִיגְ הָאֵם מֵעַן אוֹרְךָ קִיִּין בְּלוֹט גַּעֲ
 פוֹנְעַן אִין דִּיא אִשָּׁה קְהוֹר גְּרִיבָא פִּדְרִבְנָן אֹנָג אַךְ
 מַעְהָר וְוִיא דִּי רַבָּנָן זְאִנְיִן דְּאִינְוִי קִבְרָא עִקְרָא אִין בְּהַרְבָּה
 יֵא דִיא רַבָּנָן זְאִנְיִן אוֹיִב עֵס אִין אַרְוִיסְקֵנְאִנְגֵנְן
 בְּלוֹט פֿון דִּיא אִשָּׁה צוֹנְאָמֵעַן מִיט דַּעַם שְׁמִיקֵעַל
 וְוֵאם אִין פֿון אִיהָר אַרְוִיס גִּיפֵאלִיִן אִין דִּיא אִשָּׁה
 מָמֵא , אַבְעָר אַז אוֹיסְוִינִיגְ אִין קִיִּין בְּלוֹט גִּוֹעְהָן
 גִּוֹוֵארִין , נָאָר אַז מֵעַן הָאֵם דָּאָם שְׁמִיקֵעַל אַרְוִיס־
 גַּעֲפֵאלֵעַנְעַ גַּעֲפִינְטַי גַּעֲפִינְטַי מֵעַן אִינוּוִינִיגְ גַּעֲפִוֵנְן
 בְּלוֹט , אִין דִּיא אִשָּׁה קְהוֹר וְסוֹמְכוֹס סָבֵר אִפִּילוּ בְּהַרְבָּה
 אֹנָג סוֹמְכוֹס הָאֵלֵם אִפִּילוּ מִיט דַּעַם אַרְוִיסְקֵנְדִּי
 פֵּאלֵעַנְעַם שְׁמִיקֵעַל אִין פֿון דִּיא אִשָּׁה קִיִּין בְּלוֹט
 אַרְוִיס גַּעֲנֵאִנְגֵנְן , נָאָר אִינוּוִינִיגְ אִין דַּעַם שְׁמִיקֵעַל
 הָאֵם מֵעַן גַּעֲפִוֵנְעַן בְּלוֹט אִין אוֹרְךָ דִּי אִשָּׁה מָמֵא
 וְהִנְיָ אִירְךָ נָאָךְ אִין אַבְרִיָּהָא הָאִבִּין סִיר גִּילְעֵרִינְט
 הַמַּפְלַת הַתִּיבָה אִשָּׁה וְוֵאם הָאֵם מְפִיל גִּוֹעְעַן וְעַם
 אִין פֿון אִיהָר אַרְוִיס גַּעֲפֵאלִיִן אִשְׁמִיק רַבִּי אַחָא
 אִיפֿר קֹדְשָׁה רַבִּי אַחָא זְאָנְט מֵעַן זָאל דָּאָם שְׁמִיקֵעַל
 אוֹיפֿרִיִיסִין אִם הִתְבָּה בְּאִיִם מָמֵא אוֹיִב אִינוּוִינִיגְ אִין
 רוֹיִם אִין דִּיא אִשָּׁה מָמֵא וְאֵם לֹא סְהוּדָה אֹנָג אוֹיִב
 אִינוּוִינִיגְ אִין גִּיט רוֹיִם אִין דִּי אִשָּׁה קְהוֹר כְּסוֹמְכוֹס
 גְּרִיפָא מְסוֹמְכוֹס דָּאָם אִין ווִי סוֹמְכוֹס זְאָנְט אֹנָךְ
 מַעְהָר וְוִיא מוֹמְכוֹס זְאָנְט , דָּאָם אִין וְוִיא מוֹמְכוֹס
 זְאָנְט אִפִּילוּ אוֹיסְוִינִיגְ אִין קִיִּין בְּלוֹט גִּוֹעְהָן
 גִּוֹוֵארִין נָאָר אִינוּוִינִיגְ אִין דָּאָ בְּלוֹט אִין אוֹרְךָ דִּי
 אִשָּׁה מָמֵא , אֹנָג נָאָךְ מַעְהָר וְוִיא מוֹמְכוֹס . וְוֵאָרֹם
 סוֹמְכוֹס זְאָנְט אוֹיִב אִינוּוִינִיגְ אִין גַּעֲפִוֵנְעַן גִּוֹוֵארִין
 בְּלוֹט אִין דִּיא אִשָּׁה מָמֵא , אֹנָג רַבִּי אַחָא זְאָנְט
 אִפִּילוּ מֵעַן הָאֵם אִינוּוִינִיגְ קִיִּין בְּלוֹט אוֹרְךָ גִּיט
 גַּעֲפִוֵנְעַן מֵעַן הָאֵם נָאָר גַּעֲפִוֵנְעַן אַרְוִיסְקִיִים פֿון
 בְּלוֹט אִין אוֹרְךָ דִּיא אִשָּׁה מָמֵא וְהִנְיָ אִירְךָ נָאָךְ אִין
 אַבְרִיָּהָא הָאִבִּין סִיר גִּילְעֵרִינְט הַמַּפְלַת הַתִּיבָה אִין
 אִשָּׁה הָאֵם מְפִיל גִּוֹעְעַן וְעַם אִין אַרְוִיס גִּיפֵאלִיִן

וזהר הרובה דף קס"א

תיאובתיה דהכח עלמא עלאה לגבי האי אתר כדכורא דתיאובתיה תדיר לגבה דקובא . כי מלכא עאל לגבי
 מקרוימא חסכה לה בעלמא דכין כל מה דלתיב בעלת כידהא אחמסר והכח ב"ה כדיל גלוהא לא אהכר
 בריקתא

בריקות וקב"ה חיים עליה. וזכה חולקיה דהואו בר נש לחסיד דמעין קמי קב"ה כללותיה. כגוונא דא בשבת מאן דתיב כמעתיחא בשבת מנו לעריה אחוי עזיבו ובשבת שלטא ההוא ריקעא עלאה ההוא דלחמיו כדוהו וזיהו חדוה וחדו לכלל ההוא דתיב עזיבו בני דלזיהו שלטא אפיק להאזו ב"ג מהאזו עונשא דלחמור עליה וזא אחר. פלו הכו יקר ורוממו להאזו דרובכ בערבות דלזיהו חדוה וחדו כלל. ריקעא על גבי חיותא ב"ה שמו ודלוי דזא כהאזו אחר שמו דא תכליל. ועלו לפניו בני דלל אלעריך לחזוהא קמיה עזיבו כזא דלחמור :

יוסף לחק הלכה פסוקה

סורר

מספר חסידים סימן עג

ויראת מלסוך אלי ס' וזו כלל גדול שכתובה על כל דבר שמסור ללב נאמר ויכאס מלסוך העביר מחשבותיו לסיך יהיו כל דבריו לשם שמים. וכשתשמע כתיבת השם על לש"י. וזיב אחר אל תתעבר כי עה לך לזרה זו, וכן אמר אל מדבר מדבר שמינו שלך כי בעלך חוכה וזה חוכה הוא למר אשר ידוי עמו ולכן תבין אדם שלא דפניו. וכן אמר שלטא מתחיל כזוי מלב שוכר מתעבר על ריב לא כו.

דג דק ורך ביותר הרי זה חייב שחדתן בחסין זה הוא

ויראת מלסוך אני ה' וזה כלל גדול שכתובה משה רבינו האם ג' ונאמט צו די יודין דוא ואלקט מורא האבין פאר נאם. וייל נאם האם ג' ונאמט איה בין דער נאם וואס ווערט גערופין הוי"ה וואס איה גיב שכר צו דעם וואס מוהט מיין ווילין אונ שטרף צו דעם וואס מוהט גיט מיין ווילין אונ דאס איז אנרויסקער כלל אין די הורה על כל דבר שפסיד ללב נאמר ויראת מלסוך תפסיד מחשבותיה ויערער זאך וואס גיהער צו די טראכטונג פון קעניש. אונ אנדערע קענישן קענען דאס גיט וויסן. אויף דעם וואס די הורה דוא ואלקט מורא האבין פאר נאם וואס ער ווייס וואס די טראכטא לסיך יהי כל דבריו לשם שמים דריבער זאלן זיין אדע ואלבין וואס דוא מוהקט. נאר פון נאמט וועגין וישתשמע ביה תשמע לשם שמים אונ אז דוא וועסט פרייליך מאכין דייעע שמוב קענישין ואלקטו ויי פרייליך מאכין פון נאמט וועגין וויב אחר אל תתעבר אונ פון אפרעמער קריג וועגין ואלקטו גיט צערעגען די מה לך לזרה זו ונארום וואס מויד דיר די צרה דוא ואלקט דיר קריגען פאר אפרעמדן וכן אמר אל תדבר מדבר שאינו שלך אונ אזוי זאמט דער מוסר ואלקט גיט ביידין פון אזוי זאמט דאס איז גיט דייעע כי בשלך חוכה וזה חוכה הוא לאתר אשר ידוי עמו ונארום אז דורך דיר וועט אייער גירעקט כליבין. וועקטו איהם טאהן אמוכה אונ דאס וועט זיין אשארין פאר דעם אנדערין וואס ער קריקט מיט איהם וזין תבין אדם שלא בגני אונ קען טאר גיט טאהן אשארין אקענישין ווען דער קעניש ווייסט גיט וכן אמר שלמה אונ אזוי האם שלמה ג' ונאמט מתוק באזי מלב שוכר מתעבר על ריב לא

הרכיבם הלכות שבת פ"ט.
 (א) האופה כגונרת חייב. א' האופה את הפת או המבשל את המאכל או את המכנין או המחמם את המים הכל ענין א' הוא. שיעור המחמם את המים כדי לרחוץ בהם אבר קטן. ושיעור המבשל סממנים כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו: (ב) הנותן ביצה כצד המיחה בשביל שתתגלגל ונתגלגלה חייב. שהמבשל בחולות האור כמבשל באור עצמה. וכן חסדיה בחמין דג מליח הישן או קוליים האספנין והוא

(א) האופה כגונרת חייב אז איינער פאקט אום שבת אשמיקול מייג וואס איז גרויס ווי אפייג איז ער חייב ואלקרבן אדער קרת אדער מיתה) אחד האופה את הפת סיי ער פאקט אשמיקול ברויט או המבשל את המאכל אדער ער פאקט אקעניש ונארט או את המכנינים אדער ער פאקט פארבין או המחמם את המים אדער ער נוארעקט נואקער אום שבת הכל ענין אחד הוא דא אלע זאכין האבין איין דין שיעור המחמם את המים וויפיל נואקער זאל ער נוארעמען אום שבת ער זאל חייב זיין ג' לרחיץ בהם אבר קטן ער זאל קענען מיט דעם ביסול נואקער אפגואשין דאס קלענקסטען גליד פון אקעניש ושיער מבשל סממנים ווי פיל פארבין זאל ער פאקט ער זאל חייב זיין ג' שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו די ביסול פארב זאל נום זיין צו דער זאך וואס קען פאקט די פארב פון זיינעט וועגין: (ב) הנותן ביצה כצד המיחה בשביל שתתגלגל ונתגלגלה חייב אז איינער ליינט אום שבת אזוי זעבין אהייסן. קעסיל נואק די איי זאל געבאקט ווערין פון די היץ פון קעסיל. אונ די איי איז געבאקט גיטרארין. איז ער חייב שהמבשל בחולות האור כמבשל באור עצמה ונארום דער קעניש וואס פאקט שבת מיט זאך וואס איז הייס פון פויער איז גלייך וויא ער וואלט געבאקט מיט פויער וכן חסדיה בחמין דג מליח הישן אונ דער וואס נואשט אפ מיט נוארעמע וואקער אערינג וואס ער איז שוין לאנג געזאלצין גיטרארין או קלייס האספנין וויא די דק ורך ביותר אדער ער נואשט אפ מיט נוארעמע וואקער אפיש וואס הייסט קוליים

זו דער קעניש וואס קריגט אזוי אקריג וואס איז גיט זיינע איז גלייך וויא ער וואלט אקענישט די אויערין פון אהונט וואס גייט זיין וועג. נא דער הונט פאלט ארויף וויא איהם אונ בייסט איהם. איז ער וך אליין שולדיג. אזוי אז ער קריגט מיט אקעניש אזוי אקריג וואס איז גיט זיינע. אונ דער קעניש ווערט איהם אשונא אונ מוהקט איהם שלעקטס. האם ער די שלעקטס אליין געבריינגט אויף וך:]

מבר כישולן, וכן כל כיוצא בזה: (ג) המפיק את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אע"פ שנצילת פטור שתולדת חמה אינה כתולדת האש, אבל גזרו עליהן מפני תולדת האור, וכן המבשל בחמי טבריא וכיוצא בהן פטור. המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך כישול כלל פטור:

האספנין, דאם איז אזוי אפיש וואס די הויט זיינע
 איז גאנץ דין אונזער איז גאנץ ווייך, איז ער הייב
 שהדחתן בחסין זה הוא גמר כישולן ווארום וואס ער
 נואשט זיי מיט ווארעמע וואסער דורך דעם
 זוערין זיי פערמיג צום עסין איז גלייך ווי ער
 נואלט זיי גיקאכט אום שבת וכן קל פיוצא קזה אונ
 גאך אזעלכע זאכין טאר מען אויך נישט טאהן אום
 שבת: (ג) המפיק את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק
 דרכים שהן חמים מפני השמש או איינער לייגט אום
 שבת ארויע איי אין אקלייד אדער אין ואקר אדער
 אין די שטויב וואס אויף דעם וועג נואס זיי זענען
 היים גינארין פון די זונן אף על פי שנצילת פטור
 אפילו די איי איז גיבראטין גינארין, פון דעסער
 זענען איז ער פטור שתולדת חמה אינה כתולדת האש
 ווארום דאס וואס איז געווארעקט פון די זונן
 איז נישט גלייך צו דיא זאך וואס איז געווארעקט
 פון פייער, דריבער איז מען פטור אגל גזרו עליהן
 מפני תולדת האר אבער פון דעסמווענין טאר מען
 דאס נישט טאהן, ווארום מען האט מורא אז מען

וועט איהם מחיר זיין צו באקן איינער אום שבת
 אויף די זאכין וואס זענען היים גינארין פון דיא
 זונן, וועט ער באקן איינער אויף די זאכין וואס
 זענען היים גינארין פון פייער. גאר פון דעסער
 זענען אויב ער האט שוין געבאקן די איינער אויף
 דיא זאכין וואס זענען היים געווארין פון די זונן
 איז ער פטור וכן המבשל בחמי סבירה פיוצא קזה פטור
 אין די שטאט סבירה איז דא אקנואל וואסער
 וואס די וואסער זענען היים פון זיך אליין א
 איינער האט גיקאכט אעסין אין די הייסע וואקר
 אום שבת איז ער פטור המבשל על האור דבר שהיו
 סבושל כל צרכו אויב איינער האט געקאכט שבת
 אעסין ביי דעם פייער אבער דאס עסין איז שוין
 גיווען אין גאנצין אפגיקאכט איידער ער האט
 זיא גישמעלט ביי דעם פייער או דבר שאינו צריך
 כישול כלל פטור אדער ער האט געקאכט אזויא
 אעסין וואס מען דארף זיא נישט קאכין, איז
 ער פטור:

שַׁעַר שְׁנִי

להורות הדרכים שיתעורר האדם בהן לשוב אל השם.

א דַע כִּי דַרְכֵי הַסְּבוֹת שִׁיתְעוֹרֵר הָאָדָם בְּהֵן לְשׁוּב מִדַּרְכֵי הַרְעוֹת הֵם שְׁשָׁה, וּבְכָל אֶחָד מֵהֶם לְמַדְנוּ דַעַת אֶת הָאָדָם אֵיךְ יִתְחַלֵּק בַּחֶקֶר תְּבוּנָתוֹ, וַיֵּאָזִין עַד תְּכוּנָתוֹ. וְנֹצֵר לָהֶם אֲנִי לְשִׁמְעַת הַשְּׂכַל וַיְדוּעַ, עֲקָרִים יְקָרִים, לְכָל חִפְצֵיהֶם דְּרוּשִׁים וְנִחְקָרִים. וַיּוֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנֵי הַזֶּהֱרָה, לְשׁוּב בְּכָל יוֹם וּנְפִשָׁה לְטָהֳרָה, בְּלַעֲדֵי תַחֲזֶה סִבָּה מְעוֹרֶרֶת וַיִּלְדִּי-יוֹם יְקוֹשֵׁן מִחֻשְׁבוֹתֶיהָ, כִּי תִזְכּוֹר אֶת בּוֹרְאָהּ, וְהָיָה לָהּ זְכוּר לְמַשִּׁיב נְפֶשׁ מִדַּרְכֵי תוֹלְדוֹת גּוֹשׁ עָפָר. וּבְכֵן עֲרָהּ תַעוֹר קָשֶׁת מִדַּעַת לְיִשְׂרָאֵל הַדּוֹרֵי טַבְעָהּ, וּמִירְאֵת-הַשֵּׁם וְאֶהְבְּתוּ וְהַבּוֹשָׁה מִלְּפָנָיו תּוֹסִיף מַעֲלָה תְּמִידָה, וְתִשְׁקוֹד עַל נִקְיוֹן כַּפֵּיהָ, וּכְרוֹת רַעֲיוֹנִים מוֹרְדִים מִשְׂרַעֲפֵיהָ, וְהִבְרִי נּוֹשְׂאֵי כְלֵי נִפְשָׁהּ, וּבִזְכָּרָה יוֹצֵרֶה תַּעֲדָה עֲדִיָּה וְתִקְלוֹל יִפְיָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מה כה) בֵּין יִצְדָקוּ וַיִּתְהַלְלוּ כָּל-זֶרַע יִשְׂרָאֵל, וְתוֹסִיף אִמָּץ לְהַעִיר אֶת רִוְחָהּ בְּדַרְכֵי-הַסְּבוֹת הַשְּׁשָׁה אֲשֶׁר יִתְבָּאֲרוּ. וְאֲשֶׁר לֹא הִשִּׁיג הַמַּעֲלָה הַזֹּאת, יִכְנַע לְקַבּוֹ הַעֲרֵל מִדַּרְךְ הַסְּבוֹת וְרֵאוֹת רַבּוֹת. וְלִפִּי מַעוֹט הַהִכָּרָה מִדַּרְךְ הַסִּבָּה הַמְעוֹרֶרֶת לֵב הָאָדָם לְתִשׁוּבָה וּכְפִי נְטוּתָהּ אֶל דַּרְךְ הַרְצִיּוֹן, יִדְעַת וַיִּבְחַן כִּי הַתִּשׁוּבָה מִן הַנְּפֶשׁ הַחֻשְׁבוּהָ.

ב הדרך הראשון, כאשר תמצאנה את האיש צרות,
 ישיב אל לבו ויאמר, אין זה כי אם דרכיו ומעלליו אשר
 עשו אלה לו, ונחטאיו עוללו לנפשו, וישוב אל השם וירחמהו,
 כענין שנאמר (דברים לא יז) ומצאהו רעות רבות וצרות
 ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרבי מצאוני
 הרעות האלה. ותראה במנהג בשר-נדם, כי יחטא איש לאיש,
 ובעת צרתו יתחרט ויכנע אליו מפני שהוא צריך לעונתו,
 תהיה החרטה הזאת גרועה בעיני חברו, כענין שאמר יפתח
 (שופטים יא ז) ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם. ומחסדי
 השם יתברך שהוא מקבל התשובה מתוך הצרה, ותהי לרצון
 לפניו, ויאהב נדכה את החוטא בשובו עזיו ביום תוכחה
 ומקרב צרה, שנאמר (הושע יד ב-ד) שובה ישראל עד יי אלהיה
 כי כשלת בעונה, קחו עמכם דברים וגו', ארפא משוכתם
 אהבם נדכה. ונאמר (משלי ג יב) כי את אשר יאהב יי יוכיח
 וכאב את-בן ירצה. ואם לא ישוב האיש מדרכו הרעה ביום
 רעה והוכח במקאוב ולא שב עד המכהו, יגדל עונו ויכפל
 ענשו. הלא תראה אם המלך מיסר את מי אשר חטא לו ולא
 ינסר, יקשה מוסרו ויכביד עלו מאד. וכן כתוב (ויקרא כו יח)
 ואם עד-אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם. ונאמר
 (איוב לו יג) ונחפתי-לב ישימו אף, לא ישועו פי אסרם. ואם
 לא ידע ולא יתבונן כי התלאות מצאוהו מפני חטאיו, אף
 יאמר כאשר אמרו הפלשתיים (ש"א ו ט) כי לא ידו נגעה בנו
 מקרה הוא הנה לנו, בזאת יהי קצף עליו מלפני השם ויגדל
 עון הכת הזאת מחטאת הכת הראשונה. על כן כתוב בראשון
 על הכת הראשונה ויספתי ליסרה אתכם, וכתוב אחריו-כן
 על הכת האחרת הנזכרת (ויקרא כו כא) ואספת-לכו עמי קרי
 ולא תאבו לשמוע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם,
 כי כל פת האחרונה בפרשה, קשה מן הראשונה, ואחריו-כן

פתוב (ויקרא כו כג) ואם באלה לא תנסרו לי והלכתם עמי קרי
 והלכתי אף אני עמכם בקרי, ואחרי-כן פתוב (שם שם כז)
 ואם-בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם
 בחמת-קרי. ופרוש והלכתם עמי בקרי, כי תאמרו מקרה הוא
 ה'ה לנו. ואם אין האיש מכיר מעבדיו ואיננו יודע כי יש בידו עון
 אשר חטא עליו לפשפש במעשיו ולחפש דרכיו, כענין שנאמר
 (איכה ג מ) נחפשה דרכינו ונחקרה. ואם העלם יעלים עיניו
 ונואלו רעיוניו ולא הפרו דרכיו ולא ידע מעשה ידיו ואשר
 עשו אצבעותיו ויאמר לא חטאתי, חטאתו כבדה מאד, כמו
 שנאמר (ירמיה ב דה) הנני נשפט אותך על-אמרך לא חטאתי.
 ונאמר (ישעיה מב כה) ותלהטהו מסביב ולא ידע ותבער-בו
 ולא-ישים על-לב. ונאמר (משלי יט ג) אולת אדם תסלף
 דרכו ועל יי יזעף לבו.

ג ותדע ותשפיל כי מוסר השם-יתברך, לטובת האדם. כי,
 אם חטא איש לפניו ויעש הרע בעיניו, מוסר השם עליו
 לשתי תועלות. האחת, לכפר על חטאיו ולהעביר את עונו,
 כמו שנאמר (תהלים כה יח) ראה עניי ועמלי ושא לכל-חטאותי.
 ובתחלואי הגוף אשר חלה השם בו, ירפא חלי נפשו, כי העון
 חלי הנפש, כמו שנאמר (שם מא ה) רפאה נפשי כי-חטאתי
 לך. ונאמר (ישעיה לג כד) ובל-יאמר שכן חליתי העם הישב
 בה נשא עון. והשניה, להזכירו ולהשיבו מדרכיו הרעים,
 כמו שכתוב (צפניה ג ז) אך-תיראי אותי תקחי מוסר. ואם
 לא קבל המוסר ולא נחת מפני תוכחה, ולא מל ערלת לבבו,
 אזי לו ואזי לנפשו, כי סבל יסורים ונשא את עונו ולא
 נרצה עונו, אבל נכפל ענשו, כאשר בארנו.

ד וכאשר יקבל האדם את מוסר השם ויטיב דרכיו ומעלגיו,
 ראוי לו שישמח ביסוריו, לפי שהועילוהו תועלות נשגבות,
 ויש לו להודות לשם יתברך עליהם כמו על שאר ההצלחות,

שנאמר (תהלים קטז יג) כוכבי־ישועות אשא ובשם יי אקרא, ונאמר (שם שם ג-ד) צרה ויגון אמצא ובשם יי אקרא. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי דברים ואתחנן) רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל זמן שהאדם שרוי בשלוה, אין מתפטר לו מעונותיו כלום, ועל ידי היסורים הוא מתרצה למקום, שנאמר (משלי יג יב) כי את אשר יאהב יי יוכיח וכאב את־בן ירצה. פרוש, כאב את־בן כן ירצה השם את אשר הוכיח וקבל מוסרו. וכדרך שהאב ירצה את בנו אחרי התוכחות. ויש לפרש עוד, וכאב יוכיח את הבן אשר ירצה בו, ואיננו מוכיח את הבנים שהוא נושא מהם ויודע שלא יועילם התוכחות. ונאמר על האנשים שאינם מכירים טובת התוכחה ותועלתה, (הושע ז יג) ואנכי אפדם והמה דברו עלי כנבים. ונאמר (שם שם טו) ואני יסרתי חזקתי ורועתם ואלי יחשבו־רע. ונאמר (שם יא ג) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועתיו ולא ידעו כי רפאתים.

ה ויש על הבוטח בשם להוחיל ממעוף צוקתו, כי יהיה החשך סבת האורה, כמו שכתוב (מיכה ז ח) אל־תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי כי־אשב בחשך יי אור לי, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש תהלים מומור כב) אלמלא נפלתי, לא קמתי. אלמלא ישבתי בחשך, לא היה אור לי. וכך איש ואיש, ביום צר לו יתן לבו להבין ולהתענות עם התשובה והתפלה, כמו שהצבור חייבים לצום ולהתענות בעת צרתם כאשר תקנו חכמינו זכרונם לברכה, וזה צום נבחר ויום רצון. וכאשר יבוא מוסר השם יתברך על האיש אשר הוא יך וישר, יהיה לנסיון ולהגדיל שכרו לעולם הבא, כמו שנאמר (דברים ח טו) למען ענתה ולמען נסתה להיטבה באחריתה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה א) פשפש במעשיו בעת צרתו וחפש וחקר ולא מצא חטא בידו, הם הם יסורים של אהבה.

וּמַעֲנִין הַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר זָכְרָנוּ, הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם הַמָּוֶת,
בְּרֵאוֹת הַחוּטָא כִּי כָלְתָה אֵלָיו הַרְעָה, וְאָבְדָה תְקוּנָתוֹ, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (משלי יא ז) בְּמוֹת אָדָם רָשָׁע תֵּאֲבֹד תְּקוּנָה. וְהוּא מִתּוֹדָה
בְּצַת הֵיא וְשָׁב אֶל הַשֵּׁם בְּלֵב שָׁלֵם, וְגַם הַתְּשׁוּבָה הֵיא
מוֹעִידָה, אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינָה מִשְׁגָּת לְתְּשׁוּבַת הַשָּׁב בְּעֵצָם
תָּמוּ, כְּאֲשֶׁר הִקְדַּמְנוּ בְּשַׁעַר הַרְאִשׁוֹן.

ז הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי, כְּאֲשֶׁר יָבֹאוּ יְמֵי הַזְּקֵנָה וְהִגִּיעוּ יְמֵי
הַשִּׁיבָה, וַיְכַל כַּחוֹ נִימְעָט, וַיִּשַׁח יָצְרוֹ, גַּם יִזְכּוֹר קִצּוֹ
כִּי קָרוֹב הוּא, וַיְבִין לְאַחֲרִיתוֹ, וַיִּשׁוּב אֶל הַשֵּׁם וַיִּרְחַמֵּהוּ.
וְאֲשֶׁר אֵינְנו חוֹזֵר בְּתְּשׁוּבָה בְּבֹא יְמֵי הַזְּקֵנָה, יִכְפַּל עֲנֹשׁוֹ
וְרָבָה מִשְׁטָמָה עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה
(פסחים ק"ג ב) שְׁלֹשָׁה הַקְּדוּשֵׁי-בְרוּךְ-הוּא שׁוֹנְאָם, זֶל גֵּאָה,
וְעִשִׂיר מְכַחֵשׁ, וְזֶקֶן מְנַאֵף, וְנֹאֲמֵר (הושע ז ט) אֲכָלוּ זְרִים כַּחוֹ
וְהוּא לֹא יָדַע גַּם-שִׁיבָה זְרָקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדַע. וּמִן הַתְּמִימָה
וְהַפְּלִיאָה כִּי יַעֲמוֹד הָאָדָם בְּחֻצֵי יָמָיו, וְרוֹאֶה כִּי הַיָּמִים הוֹלְכִים
וְדוֹלֵים, וְתַחַל הַרִיסוֹת-הַבְּנִיָן, וַיִּחַסֵּר הַמְּזֹג בְּטַבְּעוֹ, וְתִרְאֶה
בּוֹ הַיִּבְשָׁת, כְּעֵנָן שֶׁנֹּאֲמֵר (תהלים קב יב) יְמֵי כָצֵל נְטוּי וְאֲנִי
כְּעֶשֶׂב אֵיבֵשׁ, אֵיךְ טַח מִרְאוֹת עֵינָיו וּמִהַשְׁכִּיל לְבָבוֹ, וְלֹא
יִרְאֶה כִּי נוֹסַע הוּא אֶל הַמְּקוֹם מְקוֹם-בֵּית-עוֹלָמוֹ, הַלְדוֹךְ
וְנוֹסַע יוֹמָם וְלַיְלָה.

בשורה טובה

חק לישראל אין בעזונדערע פרשיות

מיר האָבען געדרוקט דעם באַרימטען

חק לישראל

מיט אלע מפרשים אויף עברי מייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, אלעס איבערזעצט אויף אַ לייכטע אידישע שפראַך, מיט שיינע ליכטיגע און קלאַרע דרוק

צום באַקומען אַ יעדער פרשה אין אַ באַזונדערן באַנד, מיט ווייכע דעקלען, שטאַרק געבונדען, צו ערמעגליכען מיט זיך צו פירען אויפן וועג צו דער אַרבעט אַזוי, כדי צו קענען מקיים זיין בשבתך בביתך ובלכתך בדרך צו באַקומען פאַר אַ שמוינענד ביליגען פרייז 75 סענט אַ ספר אויך וועט זיין צו באַקומען איה"ש

אויף גאַנץ תורה אין צען פראַכטפולע דע לוקס בענדער

פאַר אַ ביליגען פרייז ביי

EMUNAH PUBLISHING COMPANY

171 TAYLOR ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. 388 - 8812

מכתב המלצה מהגה"צ אב"ד משארמאש שליט"א

הַמַּלְמֵה זאת בישראל בדורות הקדומים ובימי אבותינו זי"ע, אשר כל אור"א בין ת"ח בין איש המוני השתלחו להשלים חוקם בכל יום ויום בס' חק לישראל חק ולא יעבור, וכן נהגו הצדיקים הקדושים מדור דור כידוע, ומקור חוצבו ממקום קדוש עליון, יסוד ותקנו איש האלקי קדוש הקדשים מן רבינו הארוז"ל, ללמוד בכל יום ויום בסדר הזה תורה נביאים וכתובים, משנה, תלמוד, זוה"ק, כמבואר בשער המצות פ' ואתחנן (דף מ"ו) עי"ש. ואחריו קם הגה"ק איש האלקים מן החיד"א זללה"ה, והוסיף מילואים לסדר הנ"ל, ללמוד בכל יום עניני מוסר ודינים מלוכטים מארבעה חלקי השו"ע והרמב"ם ז"ל כדי לצאת גם די חובת לימוד הלכה, ע"ד אמרם ז"ל כל השוגה הלכות בכל יום כו', ועיין בשו"ע (סי' רל"ח) דאם לא השלים חק הקבוע לו ביום, ישלימו בלילה מיד. ועיין בפתחי תשובה (י"ד סי' רמ"ו) בשם משנת חכמים דדעתו נוטה דאם לא השלים בלילה מחוייב להשלים אף ליומא אחרא, וצריך ללמוד דבר זה קודם שאר לימודו עי"ש. בעוה"ר בסיבת החורבן והגלות שאירע לעם ישראל בימינו אלה הרבה ממנהגי ישראל הטובים והישרים גדלדלו ונטשטשו, ולמיעוט מציאותם כמעט שנשכחו מלב ההמון, וככה אירע גם בלימוד החק לישראל, שהי חק קבוע לכל בר ישראל מגדול ועד קטן להשלים חקו מידי יום ביומו כל ימי חייהם עד עולם, ועכשיו בעוה"ר נתמעטו לומדי ועוסקי וכמעט לא נמצאו, מי יתן איפוא להתזיר עטרה ליושנה שיקבעו כאור"א שיעור קבוע ללמוד בכל יום ויום כפי הסדר שיסדה רבינו הארוז"ל עפי"י הסוד, וגם לקבוע שיעורין ברבים כמנהג אבותינו הק' בדור הקדום.

ע"כ באו ונתחיק טיבותא לגברא דמרא סיעא הרה"ח מוה"ר שלוי יודא גרָאָס נ"י, אשר טוב עשה בעמיו והפיס ספר חק לישראל בדפוס נאה ומשובת, באותיות מאירות עינים, גם חילק כל פרשה בכרך לבדנה, למען להקל ללומדי' ההולכים בחיקם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך באלה מסעי, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ולא ימוש ספר התורה הזה מפיו, ועי"ז יהי באפשרות גם להטרודים על המח' ועל הכלכלה להשלים חקם בס' החק לישראל מידי יום ביומו, ואקו' בעזר השם שיתרבה גבולנו בתלמידים ויתרחב גבול הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה, ומתאמרא משמי' דההקד"צ משינאווע זללה"ה, אשר לימוד החק לישראל מסוגל לפרנסה בנקל ובהרחבה, ונרמז באמרו ז"ל (ביצה ט"ז ע"א) דהאי חק לישראל דמונא הוא, עכדה"ק ודפת"ח, ובזכות התה"ק יוסף הקב"ה ויגאלנו גאולת עולם במהרה דיין אכיה"ר.

הכ"ד הכותב לכבוד התה"ק ולומדי

נפתלי הירצקא העניג

אבדק"ק שארמאש יצ"ה ברוקלין, נ. י.